

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2018

Bc. MICHAL PEŠEK

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Přínos dobrovolníků v sociální práci s lidmi s
duševním onemocněním**

Bc. Michal Pešek

Diplomová práce

**Studijní program: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a
aplikovanou psychoterapii**

Vedoucí práce: Mgr. Marek Fiala

Praha 2018

Prague college of psychosocial studies

**Contribution of volunteers in social work with
people with mental illness**

Bc. Michal Pešek

Diploma thesis

The Diploma Thesis Work supervisor: Mgr. Marek Fiala

Praha 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou/diplomovou práci vypracoval/a samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Podpis

Těm, kteří se dali získat dobrovolně, můžeme důvěřovat, ale nikdy těm, kteří byli mocí donuceni nebo lstí získáni.

JAN AMOS KOMENSKÝ

Anotace:

Diplomová práce se zabývá dobrovolnictvím a jeho přínosem pro sociální práci s lidmi s duševním onemocněním. Stručně popisuje historii péče o lidi s duševním onemocněním v České Republice a nejbližším okolí. Popisuje současný systém institucionální a komunitní péče o lidi s duševním onemocněním v České Republice. Věnuje se cílům sociální práce s lidmi s duševním onemocněním a legislativě sociální práce v sociálních službách. Vysvětluje pojem dobrovolnictví, včetně jeho historie. Klade si za cíl popsat, jakou roli mají dobrovolníci v sociálních službách a v čem mohou doplňovat práci profesionálů. Výzkumná část práce se zaměřuje na přínos spolupráce dobrovolníků s klienty konkrétního zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním onemocněním. Jedná se o sondu do daného tématu, která si klade za cíl zmapovat zkušenosti a pohled klientů na vliv spolupráce s dobrovolníky na určité oblasti jejich života.

Klíčová slova: dobrovolnictví, pomáhající profese, sociální práce, sociální služby, duševní onemocnění, psychiatrická péče, komunitní péče, case management.

Annotation:

This master's thesis is about volunteerism and its benefits for social work with people with mental illness. It contains a brief history of the system of care provided in the Czech Republic and its surroundings. Thesis describes present system of institutionalized and community based care for people with mental illness in the Czech Republic. It represents goals of social services for people with mental illness and its legislation. It explains the term of volunteerism with its history. The goal is to describe the role of volunteers in social work and how they can complement the work of professionals. The research in the thesis is focused on benefits of volunteers work with clients of the specific center of continuing care for people with mental illness. It's a probe into the topic that is mapping the clients experience and view of the influence of cooperation with volunteers on specific selected areas of their lives.

Keywords:

volunteerism, helping profession, social work, social services, mental illness, psychiatric care, community care, case management.

Obsah

1	Vymezení pojmů.....	11
2	Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním.....	14
2.1	Historický vývoj služeb pro lidi s duševním onemocněním v ČR.....	14
2.2	Současný systém péče pro lidi s duševním onemocněním v ČR	23
2.3	Legislativní rámec sociální práce v sociálních službách.....	30
2.4	Cíle sociální práce s lidmi s duševním onemocněním	34
3	Dobrovolnictví v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním.....	41
3.1	Dobrovolnictví	41
3.2	Historie Dobrovolnictví – v ČR, ve světě.....	47
3.3	Role dobrovolníků v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním	50
4	Výzkum spolupráce s dobrovolníky z pohledu klientů v zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním onemocněním.....	55
4.1	Metodologie a etika výzkumu	55
4.2	Cíl výzkumu.....	55
4.3	Můj vztah k oblasti výzkumu, mé hodnoty a etika výzkumu.....	58
4.4	Respondenti výzkumu (charakteristika zkoumaného vzorku)	61
4.5	Metoda zkoumání, výzkumná strategie a průběh výzkumu	62
4.6	Výsledky výzkumu - analýza a interpretace dat	66
4.6.1	Má kontakt s dobrovolníky vliv na společenský život klienta?.....	66
4.6.2	Má kontakt s dobrovolníky vliv na vztahy s dalšími lidmi?	68
4.6.3	Ovlivňuje kontakt s dobrovolníky vnímání sebe sama, sebevědomí?.....	69
4.6.4	Pomáhá kontakt s dobrovolníkem v průběhu hospitalizace a v období, kdy se cítíte hůře? 71	
4.6.5	Je pohled klienta a dobrovolníka a vztah mezi nimi jiný, než vztah a spolupráce se sociálním pracovníkem/profesionálem?	72
4.6.6	Celkové zhodnocení spolupráce s dobrovolníky očima respondentů.....	74
4.7	Závěry výzkumu	77
4.8	Diskuse	78
	Závěr.....	81
	LITERATURA.....	82
	PŘÍLOHY.....	88

Úvod

Diplomová práce se zabývá tématem přínosu dobrovolníků v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním. Problematika duševních nemocí byla pro mne vždy zajímavým tématem. Vzhledem ke zkušenostem z práce s cílovou skupinou lidí s dlouhodobým duševním onemocněním a zkušeností s vedením a koordinací dobrovolnického projektu jsem se rozhodl ve své diplomové práci blíže prozkoumat a popsat toto téma. Dobrovolnictví s touto cílovou skupinou se v současné době stále rozvíjí a současné trendy v komunitní péči jsou dalšímu rozvoji této oblasti nakloněny. Jsem přesvědčen, že dobrovolníci mají nezastupitelné místo v rámci systému péče o duševně nemocné. Přínos spolupráce s touto cílovou skupinou nebyl však dosud v odborné literatuře podrobně popsán. Rád bych, aby moje diplomová práce přispěla k rozšíření poznatků v této oblasti.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a část věnující se výzkumu. Část teoretická začíná kapitolou sociální práce s lidmi s duševním. Zde je v jednotlivých podkapitolách popsána historie péče o lidi s duševním onemocněním v České Republice a nejbližším okolí, současný systém péče pro lidi s duševním onemocněním v České Republice. Jedna podkapitola se věnuje vymezení cílů sociální práce s lidmi s duševním onemocněním. V další podkapitole je popsána zásadní legislativa pro sociální práci v sociálních službách. Teoretická část diplomové práce pokračuje kapitolou dobrovolnictví v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním. Zde je v jedné podkapitole vysvětlen pojem dobrovolnictví, včetně jeho historie. V další podkapitole je popsáno, jaká je role dobrovolníků v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním. Výzkumná část práce se zaměřuje na výzkum spolupráce s dobrovolníky z pohledu klientů zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním onemocněním. V jednotlivých podkapitolách jsou popsány metodologie a etika výzkumu, cíle výzkumu, respondenti výzkumu. Je popsána metoda zkoumání, výzkumná strategie a průběh výzkumu.

V závěru výzkumné části jsou uvedeny výsledky výzkumu – analýza a interpretace dat, závěr výzkumu a diskuse. Tato diplomová práce vychází ze studia české a zahraniční odborné literatury. Použitá odborná literatura je v souladu s citační normou citována v textu diplomové práce a veškerá použitá literatura je uvedena na konci této diplomové práce v sekci literatura.

1 Vymezení pojmů

Tato kapitola si klade za cíl shrnout nejdůležitější pojmy, užívané v textu celé diplomové práce. U některých pojmů se může výklad autorů odborných publikací poněkud lišit. Zvolil jsem tedy pouze ty pojmy, u nichž chci objasnit, jak jim rozumím já a jak s nimi pracuji pro účely této práce.

Zdraví – v ústavě WHO (světová zdravotnická organizace) je definice zdraví zakotvena jako *"stav úplné tělesné duševní a sociální pohody, a nejen pouhá nepřítomnost nemoci nebo slabosti"* (MAREČKOVÁ a MATIÁŠKO, 2010, s. 21).

Duševní zdraví – v psychologickém slovníku Hartla a Hartlové (2000) nalezneme tři definice duševního zdraví, u kterých autoři upozorňují na fakt, že sama definice pracuje s pojmy, které lze těžko uchopit, zhodnotit, definovat. Duševní zdraví je jinak vnímáno v rozdílných kulturách a také v minulosti a dnes. To, co bylo dříve vnímáno v chování lidí jako nepřijatelné, dnešní společnost již může běžně tolerovat. Narážíme zde na hodnocení okolím i hodnocení sebe sama. *„Zejména jak je jedinec hodnocen sociální skupinou, k níž náleží nebo jak naplňuje normy většinové společnosti“* (HARTL a HARTLOVÁ, 2000, s. 702). Lidé s chronickým duševním onemocněním jsou často konfrontováni s nepřijetím okolí právě proto, že nesplňují požadavky většinové společnosti. Případně jinak řečeno, nezapadají do společenské normy.

Norma – má několik podob a členění podle toho z jakého hlediska se na ni díváme. Pro účely této práce je využíváno především normy sociální, společenské, kterou popisuje slovník jako: *„společensky závazný způsob chování příslušníků určité skupiny“* (HARTL a HARTLOVÁ, 2000, s. 360). Pokud jedinec normy nesplňuje a chová se jinak, můžeme říci „nenormálně“, mohou ho postihnout sankce ze strany okolí, nebo společnosti.

Duševní onemocnění je podle Hartla a Hartlové „*choroba, jejíž podstatou je porucha duševních funkcí ve smyslu hyper-, hypo-, dysfunkce nebo úplné ztráty funkce*“ (HARTL a HARTLOVÁ, 2000, s. 346-347). Pro účely této práce je zacházeno s tímto pojmem v souvislosti s lidmi s duševním onemocněním a lidmi s dlouhodobým nebo chronickým duševním onemocněním. Ačkoli duševní nemoci obsahují podle mezinárodní klasifikace nemocí velké množství diagnóz. Pro účely této práce je tato kategorie ohraničena na „závažné“ psychiatrické diagnózy. V angličtině označováno jako skupina SMI (Serious mental illnesses). Mezi které se řadí diagnózy jako schizofrenní poruchy, poruchy osobnosti, neurotické poruchy a poruchy nálady.

Sociální práce. Tento pojem je v této diplomové práci používán jako oblast praktické činnosti, kterou vykonávají sociální pracovníci a další pomáhající profese za účelem zlepšení sociálního fungování klientů. Matoušek o sociální práci píše: „*Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů*“ (MATOUŠEK, 2003, s. 213).

Dobrovolnictví. Dobrovolnictvím je pro účely této diplomové práce myšlena činnost, kterou vykonává dobrovolník. Není to profesionál, kterého by pro výkon dobrovolnické činnosti předurčovalo jeho profesní vzdělání. Dobrovolník je podle Novotného: „*Člověk, který ze své dobré vůle, ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu vykonává činnost ve prospěch jiných lidí. Může jít o pomoc konkrétnímu člověku či organizaci, která pomoc potřebným poskytuje*“ (NOVOTNÝ, 2002, s. 7).

Kvalitativní výzkum. Ve své práci chci užívat kvalitativního výzkumu. Jako metodu výzkumu jsem zvolil rozhovor, pro který mám připraveny otevřené i uzavřené otázky. Kvalitativní pochází ze slova qualitative – „*znamená zařazení subjektu do určité kategorie*“. Kdy kva-

litativní výzkum využívá především „výkladu zkoumaných jevů očima účastníků“ (HARTL a HARTLOVÁ, 2000, s. 284, 686)

2 Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním

2.1 Historický vývoj služeb pro lidi s duševním onemocněním v ČR

V této kapitole se věnuji historickému vývoji služeb pro lidi s duševním onemocněním. Stručně popisují důležitá období vývoje péče o lidi s duševním onemocněním ve světě a počátky a vývoj péče o lidi s duševním onemocněním na našem území.

Nejstarší historické záznamy poukazují na to, že s léčbou nemocí duše a duševně nemocnými lidmi se museli vypořádat již společnosti ve Starověku. Cyril Höschl v rozhovorech s Jeronýmem Janičkem hovoří o tom, že v prvopočátcích existence naší společnosti obstarávali péči o duši „šamani, zařikávači, mágové“ (JANÍČEK, 2004). Ve starověkém Egyptě, Babyloně a Řecku byly základem léčby duševních nemocí magické praktiky spočívající v zařikávání, zaklínání, náboženských rituálech a kouzlech. Nemoci duše byly spojovány s posednutím démony nebo duchy zemřelých. (ŠEDIVEC, 2008).

Jedním z prvních lékařů, o kterých bychom mohli říci, že k duševním onemocněním přistupovali vědecky, byl Hippokrates. Oproti magickým a náboženským přístupům té doby volil vědecktější postupy na základě pozorování a racionálních úvah. Popsal bipolární afektivní poruchu a na základě své teorie o působení tělesných šťáv rozdělil lidi na choleryky, flegmatiky, sangviniky a melancholiky (JANÍČEK, 2004). Ve zkoumání psychosomatických vztahů na základě tělesných šťáv dále pokračoval Galén (129 – 200), který poukazyval na moc síly víry člověka pro jeho uzdravení. Vysvětloval účinnost tehdejších praktik tak, že když lidé věří v zařikání a magické předměty, které je mají chránit, tak jim mohou opravdu pomoci se vyléčit (ŠEDIVEC, 2008). Popsal to, co bychom dnes nazvali účinkem sugesce nebo placebo efektem.

Ve starověkém Římě můžeme sledovat počátky současných přístupů komunitní psychiatrie orientovaných na dodávání naděje, posilování silných stránek a podporu volnočasových aktivit. Šedivec uvádí, že v díle A. C. Celsia se píše, že „*smutné myšlenky se mají rozptylovat hudbou a hrami...*“, a „*Melancholikům doporučuje dávat naději, chválit jejich činnost a zajistit jim rozptýlení a zábavu...*“ (ŠEDIVEC, 2008, s. 72). Šedivec dále zmiňuje, že ve svých textech středověký lékař Constantinus Africanus popisuje kromě somatické léčby také doporučení použít laskavá a jemná slova a falešné podezírání a intriky fantazie a klamné myšlenky mají být rozptylovány hudbou a vínem (ŠEDIVEC, 2008).

Středověk byl pro lidi s duševním onemocněním krutou dobou. Kdo se vymykal běžným sociálním rolím, byl často vyloučen ze společnosti a přišel o veškerou pomoc a podporu rodiny. Tito lidé byli odkázáni na žebrotu a na pomoc církevních institucí, které však handicapovaným pomáhali jen ve svátečních dnech nebo po omezenou dobu (Matoušek, 2001). Janíček píše, že „*ještě v 16. století bývali duševně choří ve všech městských zařízení připoutáni okovy ke zdem a trávili svůj život ve špíně a strašlivých podmínkách. Často byli vyvázeni v dřevěných nebo železných klecích na hlavní náměstí jednotlivých měst, kde byli ukazováni měšťanům a vystavováni veřejnému posměchu a týrání...*“ (JANÍČEK, 2004, s. 125). Vzhledem k rozšířené religiozitě obyvatelstva, vlivu církví a teologických učení o vlivu ďábla a čarodějnictví bylo s duševně nemocnými lidmi s akutními projevy nemoci, především z okruhu psychóz, zacházeno tím nejhorším způsobem. Psychiatrie v té době ještě neexistovala a jejich nemoc nemohla být správně rozpoznána. V atmosféře plné strachu a hrůzy z nadpřirozena mohly být projevy nemoci nesprávně pochopeny jako čarodějnictví nebo očarování. Mnoho duševně nemocných lidí zemřelo mučením a upálením (JANÍK, 1987).

Přesuneme-li se v čase a místě, došlo k jistým změnám. Již před více než 760 lety vznikl v Anglii první azyl, kde mohli duševně nemocní najít pomoc. Vznikl v převorství sv. Marie z Betléma, a proto nesl název „Betlém“ (BEER aj., 2005).

Se vznikem centralizovaných států dochází i k centralizaci péče o chudé a sociálně vyloučené skupiny obyvatelstva. Lidé s potížemi v přizpůsobení se nárokům společnosti jsou rozdělováni na práce schopné a práce neschopné. Práceschopní lidé jsou zapojováni do práce skrze donucovací pracovny (v Anglii workhouses). Lidem neschopným pracovat jsou zajišťovány pouze základní podmínky k přežití. Postupně začínají rozvinuté státy zřizovat ústavní služby, jejichž role spočívá v dlouhodobé péči o znevýhodněné lidi (MATOUŠEK, 2007). V 17. a 18. století stále panují velké předsudky vůči duševně nemocným. Velké množství vážně duševně nemocných žije ve věznicích. V Paříži, v Londýně, ve Vídni a roku 1790 i v Praze vznikají azyly pro duševně nemocné. Péče o duševně nemocné je však z dnešního hlediska na velmi špatné úrovni. Lidé v akutních fázích onemocnění jsou umisťováni do sklepních místností a poutáni řetězy (ŠEDIVÉC, 2007). O špatném zacházení a zneužívání duševně nemocných v této době píše i Beer. Zmiňuje, že při vyšetřování případu Williama Norrise z roku 1814 vyšlo najevo, že byl sedm let držen v cele bez možnosti pohybu (BEER aj., 2005).

V době rozvoje přírodních věd je psychiatrická pomoc poskytována skrze všeobecné lékařství. Duševní nemoci jsou popisovány jako choroby mozku. Lékaři přistupují k duševním onemocněním vědecky. Fyzika a chemie je aplikována do medicíny jako tzv. jatrofyzika a jatrochemie. Lékaři zkoumají fyziologii a patologickou anatomii duševně nemocných. Jsou formulovány nejrůznější teorie, např. že nemoci jsou způsobovány poruchami oběhu krve v mozku. Objevují se však již i autoři, kteří si všímají vlivu emocí na tělesné funkce a významu osobnosti lékaře při styku s nemocným (ŠEDIVÉC, 2007). V protikladu k přírodovědným teoriím vznikají také animistické teorie vzniku nemoci. Šedivec zmiňuje např. teorii, kde „*aktivním a*

účelně působícím principem v lidském těle je duše, jež organizuje a řídí všechny životní funkce“ (ŠEDIVÉC, 2007, s.362). Kde je duševní nemoc způsobena tím, že je omezena její svobodná činnost.

Toto období je završeno vytvořením Krapelinovy koncepce duševních nemocí a na počátku 19. století oddělením psychiatrie ze všeobecného lékařství jako samostatného léčebného oboru (ŠEDIVÉC, 2007). Höschl uvádí, že Krapelinovým rozdělením duševních nemocí na schizofrenii, maniodepresi a neurózy začíná moderní pojetí psychiatrie (JANÍČEK, 2004). Následně vznikají psychiatrické nemocnice a další specializované instituce. V 19. století je základem přístupu lékařů k duševně nemocným humánní pojetí léčby s důrazem na práva člověka a také na nerestriktivní zacházení. Přestože v té době ještě neznali termín lidská práva, tak jak jej užíváme dnes. William Tuke v roce 1796 v Anglii založil ústav York Retreat, který již nese prvky moderní ústavní léčby. Philippe Pinel snímá svým pacientům v nemocnici v Paříži okovy. Pomoc duševně nemocným se kromě somatické léčby začíná zabývat také léčbou „morální“ (ZVOLSKÝ aj., 2003.). Většina nemocnic zůstává uzavřena a lidé s duševním onemocněním jsou i nadále oddělováni od společnosti a léčeni nedobrovolně. Později v roce 1930 je ve Francii v zákoně o léčbě duševně nemocných zakotvena koncepce dobrovolné léčby psychiatricky nemocných (BEER aj., 2005). U nás od roku 1761 působí „praktická lékařská škola“ v Nemocnici na Františku, kde pracuje první odborník na psychiatrii u nás Jan Theobald Held (ZVOLSKÝ, aj., 2003).

Na konci 19. století a začátku 20. století narůstá počet duševních nemocí. Péče o lidi s duševním onemocněním je poskytována především v nově vznikajících velkých zemských ústavech pro choromyslné. V roce 1861 vznikl ústav pro choromyslné v Praze. V roce 1897 ústav v Kosmonosech. V roce 1880 v Dobřanech a 1919 v Horních Beřkovicích. V roce 1910 byl přijat první nemocný z terénu také do nově vzniklého Královského českého zemského ústavu pro choromyslné v Bohnicích, který je až dosud naší největší institucí

působící v této oblasti (TICHÝ, 2006). Označení pro choromyslné v názvu tohoto ústavu zůstalo až do 1. 7. 1947, kdy byl ústav přejmenován na Zemský ústav pro duševně a nervově choré (TICHÝ, 2006). Pozdějším označením byla Psychiatrická léčebna Bohnice. Dnešní název tohoto zařízení je Psychiatrická nemocnice Bohnice.

Lidé s duševním onemocněním byli do ústavů umisťováni na dlouhou dobu a někteří zde zůstávali doživotně. Lidé jsou sem přesouváni z velké vzdálenosti, to však bohužel vede k přetrhávání přirozených sociálních vazeb v místě bydliště, brání rodinám a jejich blízkým v kontaktu s nimi. Tento model léčby vede k institucionalizaci lidí. Tedy ke ztrátě schopnosti se o sebe postarat a ztrátě sociálních dovedností a ztěžuje návrat do přirozeného prostředí a opětovné začlenění do společnosti.

Podle statistiky k 1. 7. 1925, kterou uvádí Tichý v knize *Historie Bohnické psychiatrie v letech 1903–2005* bylo v Bohnickém ústavu pro choromyslné v té době „2036 nemocných, z toho 1066 mužů a 970 žen. Pečovalo o ně 15 lékařů, z toho 2 vrchní ředitelé, 8 řídicích primářů, 3 primáři a 2 ordináři, dále lékárník, duchovní správce a 671 opatrovníků“ (TICHÝ, 2006, s. 49). Léčba zde spočívala převážně v podávání hypnotik, zklidnění pacientů pomocí koupelí a zábalů a třídění nemocných podle druhu nemoci. Pacienti, kteří toho byli schopni, byli zapojeni do léčby prací. Velké množství práceschopných pacientů se podílelo na činnostech zajišťujících chod ústavu, jako např. práce na poli, v kotelnách nebo v kuchyni. Tato činnost byla na jedné straně terapeutická, na druhé straně byla nezbytná pro chod ústavu. Pomocné síly těchto lidí bylo však využíváno také v rodinách zaměstnanců bydlících v ústavu, v pomocných pracích a administrativě (TICHÝ, 2006). Zaměstnávání pacientů takto fungovalo až do 50. let.

Pro péči o lidi duševně nemocné je zásadní vznik dalšího oboru péče v této oblasti. Od 20. let 20. století se na území ČR rozvíjí sociální práce jako odborná činnost. Odborná sociální práce se zakládá na

podkladech dalších humanitních věd, zejména sociologie a psychologie. V prvním období odborné sociální práce je tato profese převážně záležitostí žen. Je to v té době výjimečná příležitost pro ženy se v rámci oboru odborně a profesně rozvíjet. Zpočátku jsou sociální pracovníce brány převážně jako administrativní pracovníce. Později se však rozvíjí sociální práce jako vědecky fundovaná odborná disciplína, která speciálními pracovními metodami zajišťuje provádění péče o člověka na profesním základě s orientací na praxi (NOVÁKOVÁ A SCHIMMERLINGOVÁ, 1992). V první polovině 20. století je také založena Vyšší odborná škola sociální práce a dochází k vymezování hranic oboru sociální práce. První absolventi této školy ukončují vzdělání v letech 1919 a 1920. Rozvíjejí se metody práce s jednotlivcem a další metody sociální práce. Za vzor je považována sociální práce v USA, jejíž hlavní představitelkou je Mary Richmond. Po první světové válce je pomoc věnována válečným invalidům a jejich rodinám. První vysoká škola sociální práce je založena v Praze až v roce 1946 (KODYMOVÁ, 2004). Nejdůležitějšími lidmi z hlediska rozvoje sociální práce před II. světovou válkou jsou A. O. Bláha a O. Machotka, kteří zdůrazňovali sociologický a sociálně psychologický pohled na problematiku sociálně patologických jevů (NOVÁKOVÁ A SCHIMMERLINGOVÁ, 1992).

Na přelomu 19. a 20. století dochází také k rozvoji psychologie jako vědního oboru. Současně s tím se rozvíjí samostatný obor psychoterapie za účelem léčby potíží, které mají původ v psychice nebo prostředí člověka (HOSKOVEC a HOSKOVCOVÁ, 2000). K rozvoji psychiatrie v tomto ohledu v jejích počátcích přispěl také S. Freud. Ve svých spisech např. popisuje rozdíl mezi psychózou a neurózou na základě jejich vzniku skrze psychoanalytickou teorii struktury osobnosti: „*Jeví-li se neuróza jako výsledek konfliktu mezi Já a oblastí Ono, potom je psychóza analogickým vyústěním takovéto poruchy ve vztazích mezi Já a vnějším světem*“ (FREUD, 1993, s. 381). Jako nástroje léčby psychoanalýzou Sigmund Freud používal např. hypnózu nebo práci se sny.

Vznikají aplikované psychologické obory jako lékařská psychologie a klinická psychologie, která se věnuje výzkumu příčin, diagnostice a terapii duševních nemocí. Úkolem klinického psychologa je podle Hoskovce a Hoskovcové navazování pozitivních změn v osobnosti člověka s ohledem na psychologickou jedinečnost nemocného člověka, terapeutický vztah a jeho léčebný potenciál. Úkolem klinických psychologů je také preventivní péče a příprava programů podporujících duševní zdraví a kvalitu života lidí s ohledem na úpravu škodlivých návyků, nezdravý životní styl a odolnost vůči stresu (HOSKOVEC a HOSKOVCOVÁ, 2000).

V období mezi světovými válkami péče o duševně nemocné stagnovala. Po roce 1945 přibýly nové léčebné postupy, se kterými se experimentovalo.

Nově byla používána chirurgická léčba, ale i další metody, např. léčba spánkem. Již dříve se léčilo také elektrickými a inzulínovými šoky (TICHÝ, 2006). Zásadním posunem v léčbě je podle Beera objevení účinku chlorpromazinu koncem 50. let 20. století, které se stalo základem první farmakologické léčby psychotických onemocnění (BEER aj., 2005).

Od poloviny 20. století je ve vyspělých zemích trend posouvat péči o lidi s duševním onemocněním co nejbližší jejich přirozenému prostředí. V anglosaských zemích se rozvíjí model tzv. komunitní péče. Ve struktuře péče se jedná o deinstitucionalizaci. Tedy o reformu psychiatrické péče spočívající ve snižování počtu lůžek v psychiatrických nemocnicích a přesunu těžiště péče z velkých institucí směrem do ambulantní psychiatrické péče. V důsledku těchto změn vznikají v západních zemích komunitní týmy duševního zdraví, které působí v místě bydliště duševně nemocných. Později vznikají také systémy komunitní podpory, kde je péče poskytována skrze ambulantní psychiatrickou péči a další síť služeb a pomoci. Cílem těchto systémů je podpora lidí s duševním onemocněním v uspokojování jejich potřeb a rozvoji jejich potenciálu bez jejich

vyloučení ze společnosti kvůli dlouhodobé hospitalizaci (PROBSTOVÁ a PĚČ, 2014).

Na našem území po roce 1948 byly léčebné a ošetrovací ústavy zestátněny a byla ustanovena státní ústavní léčebná péče. Totalitní komunistický režim ještě posílil oddělení handicapovaných skupin obyvatelstva od zbytku třídní společnosti. Lidé s duševním onemocněním dopláceli na svou sníženou pracovní schopnost, a tedy nemožnost podílet se prací na budování státu. Zvolský také uvádí, že psychiatrie plnila v rámci totalitního režimu ještě další funkci: *„česká a slovenská psychiatrie dělala v období nacistické i komunistické totality to, co dělala celá čs. medicína, to je za cenu zkreslené nebo akcentované diagnózy zachraňovala politické oběti režimů před soudním a vězeňským postihem“* (ZVOLSKÝ aj., 2003, s. 11). Ale nejednalo se při takovémto jednání o oficiální politiku státu, spíše o osobní hrdinství lékařů na některých místech republiky. Vzniká síť obvodních psychiatrických ambulancí. Komunitní péče však zatím nebyla možná. Většina lidí se závažným duševním onemocněním byla umisťována za zdi psychiatrických nemocnic a počet léčebných lůžek se na rozdíl od některých západních zemí (např. USA a jinde) nesnižoval (ZVOLSKÝ aj., 2003). Naši odborníci v oboru psychiatrie o těchto trendech věděli. Vzhledem k politické situaci však nebyla reforma v tomto směru možná.

Alojz Janík v roce 1987 o těchto „západních“ systémech psychiatrické reformy píše: *„Zdůrazňuje se potřeba decentralizace psychiatrických nemocnic a vytváření institucí přechodného typu pro doléčování. Vyžaduje se zlepšení personální situace v kvantitativních i kvalitativních aspektech. Vyžaduje se začlenění psychoterapie a pracovní terapie odpovídající současné úrovni do léčebné strategie. Předpokladem pro řešení těchto otázek je poskytnutí finančních prostředků vládou“* (JANÍK, 1987, s. 166). Dodává však k tomu opatrně: *„Zkušenosti z některých kapitalistických zemí s principiálně blízkou sociální strukturou ukazují, že tato přání nejsou zcela nereálná. Zájem kapitalistického státu o efektivní psychiatrickou péči skutečně existuje. Očekává se od ní totiž, že zakryje sociální zdroje*

konfliktů uvnitř společnosti“ (JANÍK, 1987, s. 166).

V roce 1961 byl založen Výzkumný ústav psychiatrický v Praze 8, který byl po roce 1989 přejmenován na Psychiatrické centrum Praha a od té doby je vedený prof. Höschlem (ZVOLSKÝ aj., 2003). Od 1. 1. 2015 se transformací z Psychiatrického centra Praha stal Národní ústav duševního zdraví, sídlící v Klecanech. NÚDZ se má stát referenčním pracovištěm pro oblast duševního zdraví v ČR.

Po roce 1989 dochází k rozsáhlé sociální reformě, která se dotýká i lidí s duševním onemocněním. Dochází ke snahám o decentralizaci a deinstitucionalizaci péče, k přesunu těžiště péče ze státních ústavů sociální péče na nestátní neziskové organizace, jejichž počet rychle roste. Nestátní neziskové organizace začínají samy poskytovat sociální služby. Pracují v nich dobrovolníci a sociální pracovníci. Dochází k obnově a rozvoji vzdělávání v sociální práci. Někteří nastupují po ukončení studia, zapojují se také absolventi středních škol z doby před rokem 1989 (MATOUŠEK, 2001). Aktivní v oblasti rozvoje sociálních služeb jsou díky podpoře ze zahraničí zejména církve, které zakládají organizace specializované na poskytování sociálních služeb, např. Charita a Diakonie. Tyto organizace zakládají také instituce ústavní, jako např. domovy důchodců, azylové domy, hospice atd. (MATOUŠEK, 2007).

Sociální služby se specializují na pomoc různým cílovým skupinám. Vzniká „nová“ psychiatrická péče, která nestojí jen na psychiatrických léčebnách. Rozvíjí se komunitní péče a ambulantní péče. Vznikají organizace určené pro komplexní pomoc lidem s duševním onemocněním v přirozeném prostředí, např. Fokus Praha aj. Vznikají služby krizové intervence, ambulantní poradenské služby a volnočasové služby a centra denních aktivit a později také terénní komunitní služby. Důležitou roli hrají služby pobytové. V Praze vzniká v roce 1999 organizace Bona o.p.s., poskytující chráněné a podporované bydlení. V této době vznikají první pobytové komunity převážně pro lidi drogově závislé. Duševně nemocným se v této době

věnují jen dvě komunity. Komunita pro lidi se schizofrenním onemocněním a závislostmi v Mýtě u Rokycan a Komunita Kaleidoskop u Prahy pro lidi s poruchami osobnosti. Do současnosti zůstala však už jen komunita Kaleidoskop. Komunita v Mýtě zanikla v roce 2016.

Rozvíjely se i další služby podporující zaměstnávání lidí s duševním onemocněním, vznikají chráněná a podporovaná pracovní místa. V posledních pěti letech vznikají v rámci reformy psychiatrické péče také multidisciplinární týmy a propojení zdravotní a sociální péče v prvních centrech duševního zdraví, o které se opírá současná reforma.

Tato kapitola měla za cíl shrnout vývoj péče o lidi s chronickým duševním onemocněním na našem území a v jeho okolí v minulosti. Současný systém péče je popsán v následující kapitole.

2.2 Současný systém péče pro lidi s duševním onemocněním v ČR

Tato kapitola popisuje současný systém péče pro lidi s duševním onemocněním. Uvádím základní přehled v oblasti současné péče. Věnuji se zde popisu institucionální a komunitní péče. Popisují aktuální situaci a nastiňuji, kam směřuje vývoj systému vzhledem k probíhající deinstitucionalizaci v rámci reformy psychiatrické péče v České republice.

Současný systém péče pro lidi s duševním onemocněním v České republice je komplexní. Zdravotní péči o lidi s duševním onemocněním má na starosti Ministerstvo zdravotnictví. Zajišťuje dostupnou léčbu duševní nemoci, která má za cíl odstranění nebo zmírnění příznaků nemoci. Z pohledu tématu mé práce je důležitá také oblast dříve označována jako sociální péče. Tedy podpora lidí s duševním onemocněním v rámci systému sociální ochrany. Oblast státní sociální ochrany spadá do systému sociálního zabezpečení, který má na starosti Ministerstvo práce a sociálních věcí. Část této

pomoci poskytují registrované sociální služby.

Vznik duševní nemoci zasahuje život člověka v mnoha oblastech sociálního fungování. Ve velké míře má vliv na vztahy a fungování rodiny. Duševní nemoc ovlivňuje schopnost pečovat o sebe nebo o druhé lidi. Znesnadňuje člověku podávat výkon, orientaci v prostředí a schopnost zařizovat základní věci nutné k životu a fungování ve společnosti. Má vliv i na dodržování denního režimu a kvalitu trávení volného času. Duševní nemoci mohou mít u duševně nemocných lidí různé příznaky a i průběh nemoci může mít individuální podobu. Pěč a Probstová uvádějí, že: *"Psychiatrické poruchy jimiž trpí, jsou rozmanité: kromě schizofrenie a příbuzných psychických poruch se jedná o závažné afektivní poruchy (deprese, úzkost, bipolární poruchy), organické poruchy, poruchy osobnosti, poruchy afektivity a pozornosti, závažné poruchy závislosti a jejich kombinace"* (PĚČ a PROBSTOVÁ, 2009, s. 15). Podle závažnosti diagnózy jsou velké rozdíly v míře destrukce nemocí a jejího vlivu na život nemocného člověka, a liší se proto i způsob léčby a další péče.

Specifickou skupinou jsou lidé s dlouhodobým duševním onemocněním, někdy také označovaní za chronicky duševně nemocné. Tento typ onemocnění provází nemocného po dlouhou dobu a často nedochází k zásadnímu zlepšení stavu ani na základě léčby. *"Lidé s dlouhodobým onemocněním mohou být jakékoli věkové kategorie, přičemž trpí chorobou, která bude trvat dlouhou dobu, má nepříznivou prognózu a i naději na úplné vyléčení"* (MATOUŠEK, 2013, s. 395).

Lidé s dlouhodobým duševním onemocněním jsou ohroženi sociálním vyloučením a následnou izolací v důsledku odloučení od běžného způsobu života a ztráty sociálních dovedností v průběhu dlouhodobé hospitalizace kvůli trvání příznaků nemoci i po stabilizaci v akutní fázi, které mají vliv na navazování kontaktů a návrat do společnosti, a ztrátě původních rolí a změně statusu ve společnosti spojené se ztrátou zaměstnání. Jejich situaci negativně ovlivňuje také stigmatizace duševně nemocných ve společnosti. *"Dlouhodobé onemocnění může*

podle závažnosti diagnózy vést k invaliditě (pokles až ztráta pracovní schopnosti) či mnohým důsledkům v osobním, sociálním životě, a vyžaduje tak průběžnou spolupráci mezi nemocným, medicínskými odborníky a poskytovateli péče, tedy týmový přístup" (MATOUŠEK, 2013, s. 395).

Strategie a pomoc lidem s dlouhodobým duševním onemocněním se soustředí na to, aby se naučili žít s nemocí navzdory trvajícím příznakům a hledali nový způsob života i přes omezení, která jim dlouhodobá nemoc přináší. U těchto lidí se často střídají období zlepšení (tzv. remise) a zhoršení (relapsu) nemoci, kdy jejich stav může vyžadovat opětovnou hospitalizaci (MATOUŠEK, 2013).

Lidé s akutními psychiatrickými potížemi jsou z ambulancí praktických lékařů posíláni na vyšetření do ambulantních psychiatrických ordinací. Část lidí, u kterých potíže nejsou závažné, dosáhne zlepšení stavu s ambulantní podporou psychiatra za použití lehčí medikace, nebo skrze docházení do individuální psychoterapie, případně skupinové psychoterapie.

Zdravotní péče pro lidi se závažným duševním onemocněním probíhá převážně ve velkých psychiatrických nemocnicích a psychiatrických klinikách. Tento druh péče je označován jako ústavní, nebo institucionální péče. Lidé jsou zde odděleni od vnějšího světa zdi ústavu. Jsou umístěni v pokojích na otevřených odděleních, odkud mohou volně vycházet ven, nebo na uzavřených odděleních, kde je jejich pohyb mimo zdi oddělení za účelem ochrany v různé míře omezen. Během hospitalizace se podrobují léčebnému režimu spočívající v účasti na komunitách, psychoterapeutických skupinách, ergoterapeutických skupinách atd. Užívají předepsanou psychiatrickou medikaci a účastní se dalších léčebných procedur a zákroků např. elektrokonvulzivní terapii aj.

Lidé vyžadující intenzivní dohled jsou umístěni na oddělení s intenzivní péčí. Tato oddělení jsou někdy také nazývána jako tzv.

"oddělení neklidu". Zde je stálý dohled personálu, který může využít i prostředků omezení pohybu, jako např. přikurtování k posteli. K hospitalizaci na psychiatrickém oddělení může dojít i nedobrovolně, a to pouze za zákonem stanovených podmínek, které posuzují lékaři na příjmovém oddělení.

V současné době probíhá reforma psychiatrické péče, která systém péče o lidi s duševním onemocněním mění. Cílem je deinstitucionalizace spočívající v přesouvání těžiště péče mimo zdi velkých zdravotnických zařízení do přirozeného prostředí nemocných lidí. V rámci reformy psychiatrické péče vznikají centra duševního zdraví a posiluje se systém další pomoci v přirozeném prostředí. Další rozšiřování těchto služeb povede časem k snižování počtu lůžek ve velkých ústavních zařízeních. Pěč a Probstová uvádějí, že přes velké množství profesionální pomoci jsou rozdíly v míře, v jaké lidé s duševním onemocněním těchto služeb využívají a zůstává i mnoho lidí, kteří jsou téměř bez péče (PĚČ a PROBSTOVÁ, 2009).

Institucionální péče je založena medicínském přístupu. V současné době se s reformou psychiatrické péče rozvíjí i tzv. sociální psychiatrie, která kromě medicínského hlediska umožňuje i další přístupy. Její využití v praxi se děje skrze komunitní péči pro lidi s duševním onemocněním. Probstová a Pěč uvádějí, že komunitní péče *"využívá terapeutický a rehabilitační potenciál přirozených společenství lidí. Komunitní péče je trendem posledních desítek let nejen pro lidi s duševními poruchami, ale i pro další skupiny zdravotního postižení a pro seniory. Je protikladem k péči ústavní, jejímž rysem je dlouhodobější oddělení nemocných či postižených od jejich přirozených lidských společenství"* (PROBSTOVÁ a PĚČ, 2014, s.184).

Komunitní péče se nezaměřuje na vyléčení a léčbu pouze v lékařském smyslu jejího pojetí. V současné době poskytovatelé péče svoji práci staví také na konceptu zotavení (tzv. recovery), které těžiště činností na zlepšení situace nemocného vkládá do jeho rukou. Klienti jsou ve

službách podporování k aktivitě a hledání možností pro zotavování se ze své nemoci na základě přijetí nemoci a jejích omezení. Učí se směřovat k dalšímu růstu navzdory těmto omezením. Poskytovatelé pomoci mají roli podpory. Pomáhají klientům orientovat se v systému pomoci, dodávají naději a motivaci na zlepšení atd. (PĚČ a PROBSTOVÁ, 2009).

Systém komunitní péče stojí ve velké míře na sociálních službách, které poskytují těmto lidem podporu a pomoc v jejich obtížné sociální situaci. Ta vzniká v souvislosti se vznikem zdravotního postižení. Pěč a Probstová mezi formy komunitních služeb zařazují:

- Denní stacionáře. Ty jsou založeny na psychoterapeutickém a resocializačním programu. Umožňují lidem pokračování v léčbě i po ukončení hospitalizace, nebo se používají jako intenzivnější forma a rozšíření ambulantní léčby, případně jako forma rehabilitace a resocializace.
- Krizové služby poskytují v krizových centrech telefonickou, nebo osobní podporu lidem, kteří se ocitli v akutní krizové situaci a umožňují např. podporu při kontaktu lidí s prvními příznaky rozvíjející se duševní nemoci. Důležitou součástí krizových služeb jsou mobilní krizové týmy, které umožňují intervence v terénu.
- Případové vedení (case management) stojí na podpoře v koordinaci služeb v systému péče a podpoře lidí v jejich přirozeném prostředí.
- Asertivní komunitní léčba je forma case managementu, kdy se o duševně nemocného člověka v jeho přirozeném prostředí stará multidisciplinární tým profesionálů a podporuje ho v různých oblastech jeho života.
- Psychiatrická rehabilitace je tvořena sítí služeb, které se zaměřují na podporu v oblasti práce, bydlení a vzdělávání (PROBSTOVÁ a PĚČ, 2014).

Pěč a Probstová uvádějí také jako nejvýznamnější charakteristiky a požadavky "dobré" komunitní péče:

- „*dobré pracovní spojenectví (working alliance) mezi klientem a*

poskytovatelem pomoci, kdy se ke klientovi přistupuje jako ke kompetentní osobě s vlastními volbami, zkušenostmi a znalostmi,

- *efektivní intervence zaměřené na posílení (empowerment) a společenskou participaci klientů, které jsou poskytovány řádně vyškolenými poskytovateli pomoci,*
- *široká nabídka péče, přístupná klientům, rodině a širší veřejnosti,*
- *důraz na rodinu a její podpora, případně na další neformální poskytovatele péče klientovi“ (PĚČ A PROBSTOVÁ, 2009, s. 19).*

Vzhledem k dlouhému období komunistického režimu je Česká republika oproti zemím západní Evropy pozadu s deinstitucionalizací a reformou psychiatrické péče. V demokratickém světě začala transformace již během šedesátých let dvacátého století. Deinstitucionalizace je tématem v celé Evropské unii a na rozvoj tímto směrem se zaměřuje v současné době i část evropských dotací a peněz z dalších zdrojů. Např. z Norských fondů. Současnou situaci popisuje dobře např. zpráva uvedená v podkladových materiálech konference organizované Ministerstvem zdravotnictví s názvem Přínos norských fondů k reformě péče o duševní zdraví. „*Počet lůžek v ČR na obyvatele patří k nejvyšším v Evropě (1:1000) a jsou umístěna především ve velkých psychiatrických nemocnicích. Nemocnice v Praze Bohnicích je největší institucí s největším počtem lůžek pro duševně nemocné v zemích Evropské unie. U celkového počtu přibližně 10200 psychiatrických lůžek v České Republice jich je více jak 9000 v psychiatrických nemocnicích a jen 1200 ve všeobecných nemocnicích.*“ Zpráva také uvádí, že *"Nedostatečně funguje spolupráce mezi soukromým ambulantním sektorem a státními psychiatrickými nemocnicemi. Jisté rezervy jsou i v oblasti rané intervence a tvorby léčebného plánu. Ambulantní péči zajišťují převážně psychiatři v soukromých ordinacích, ale i v rámci nemocnic. Působí zde přibližně 12 psychiatrů na 100 000 obyvatel, což odpovídá evropskému průměru"* (NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ, 2017).

Tématem v Evropské unii je také destigmatizace. Projekty Norských

fondů na podporu rozvoje psychiatrické péče v České Republice se proto zaměřovaly i tímto směrem. V České Republice je stigmatizace duševně nemocných na vysoké úrovni. Situaci nepřispívá negativní mediální obraz lidí s některými psychiatrickými diagnózami např. v souvislosti se spácháním trestných činů. Důsledky stigmatizace jsou však pro život lidí s duševním onemocněním velmi závažné. Ačkoli na edukaci veřejnosti ohledně duševních nemocí se aktuálně podílí některé projekty, je na tomto poli nutné odvézt ještě mnoho práce. Siri Nome píše, že *„situace ve společnosti je ohledně diskriminace duševně nemocných dlouhodobě špatná a že duševnímu zdraví je nutné věnovat více pozornosti v rámci priorit veřejného zdraví. Je nutné mít více intervencí, založených na důkazech, které by snížily počet předčasných úmrtí duševně nemocných. Diskriminace v souvislosti se stigmatizací duševního onemocnění ve společnosti totiž může vést také k předčasným úmrtím duševně nemocných lidí“* (NOME, 2014, s. 76).

V systému péče bude nutné provést ještě mnoho změn, aby se systém dostal na úroveň péče v zemích západní Evropy. V současné době je nutné pokračovat v reformě psychiatrické péče. Problémem je nedostatek finančních zdrojů a chybná legislativa. Kompetence a jednání o restrukturalizaci psychiatrické péče v ČR stojí na jedné straně na Ministerstvu zdravotnictví a v úli zdravotních pojišťoven a na druhé straně Ministerstva práce a sociálních věcí zřizujícího sociální služby. Reforma psychiatrické péče aktuálně probíhá, avšak vývoj jde velmi pomalu. Jsou nutné rozsáhlé investice, na které chybí prostředky a je nutný vznik nových zákonů. Psychiatrická péče je v České republice dlouhodobě podfinancována. Následné resocializace, rehabilitace a komunitní programy institucionální péče jsou ve srovnání se zeměmi západní Evropy na slabé úrovni. *„Komunitních zařízení ve veřejném sektoru v současné době působí jen několik a prakticky všechna provozují nestátní neziskové organizace. Důvodem je nedostatek investic do infrastruktury a absence prostředků pro financování činnosti jejich týmů. Financování zdravotní péče zajišťují zdravotní pojišťovny. Terénní služby nejsou adekvátně financně*

ohodnoceny a u některých profesí je neumožňuje legislativa. Celkově systém motivuje spíše k dlouhodobým pobytům v psychiatrických léčebnách, kam je alokováno až 70% objemu financí pro psychiatrii" (NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ, 2017).

2.3 Legislativní rámec sociální práce v sociálních službách

Tato kapitola se věnuje sociální práci v sociálních službách z pohledu legislativy a systému sociální politiky v ČR. Stát zajišťuje prostřednictvím sociální politiky základní podmínky pro život občanů, kteří nejsou schopni se o sebe postarat. Právní rámec tohoto systému je dán národní legislativou a mezinárodními dohodami a úmluvami.

V postmoderní společnosti v Evropě a některých dalších zemích je nejdůležitějším formalizovaným sociálním systémem, který vytváří a ustanovuje pravidla společenského soužití, stát. Pomáhá svým občanům zajišťovat jejich základní sociální funkce. Tomeš popisuje, že v rámci udržení pořádku mezi lidmi musí funkční sociální systém plnit funkce hospodářské, socializační, integrační a reintegrační, kontrolní a solidaritní (TOMEŠ, 1996).

Tyto funkce realizuje stát pomocí své sociální politiky. Tomeš definuje sociální politiku jako „soustavné a cílevědomé úsilí jednotlivých sociálních subjektů o změnu nebo udržení a fungování svého nebo jiného (státního, obecního) sociálního systému“ (TOMEŠ, 1996)

Jakožto nejvyšší formalizovaný systém a nejsilnější sociální subjekt má stát moc rozhodovat o státní sociální politice a vytvářet mechanismy pro jejich realizaci a organizovat přerozdělování financí. „...všechny ostatní subjekty se snaží své sociálně politické cíle realizovat prostřednictvím státu“ (Tomeš, 1996, s. 60). Všechny další subjekty (obce, nestátní organizace atd.) se musí řídit státem

ustanovenou a platnou legislativou.

Legislativa pro sociální práci v sociálních službách je součástí právního rámce sociální ochrany v České republice. Nejdůležitějším dokumentem je podle současných autorů, kteří se věnují sociální politice, Ústava České republiky (zákon č.1/1993 Sb.), ve které, jak uvádí např. Kaczor, je již v preambuli jako součást nejdůležitějších principů demokratické společnosti kladen důraz na sociální soužití, respekt a ochranu lidské důstojnosti (KACZOR, 2015). Podle Čámského a Sembdera je právě toto v praxi rozdílné oproti uplatňování zákonů před rokem 1989. Kdy ačkoli byl systém sociální péče na dobré úrovni, tak nebyl dosažitelný a využitelný pro všechny občany. Jak uvádějí, tak v totalitní době *„prioritou bylo zajištění péče, avšak nebyla již důsledně respektována lidská práva a důstojnost uživatelů sociálních služeb. Tehdejší režim se dokonce za své sociálně potřebné spoluobčany jakoby styděl. Ti, kdo byli nejvíce závislí na pomoci druhých, byli umísťováni do různých ústavů, byl jim omezován svobodný pohyb, byli vytrženi ze svého přirozeného prostředí a do značné míry izolováni od většinové společnosti“* (ČÁMSKÝ a SEMBDER aj., 2011, s. 16).

Dalším základním dokumentem je Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.), kde se lidí s dlouhodobým duševním onemocněním týká např. Článek 26, kde je uvedeno, že se o všechny občany, kteří nemohou pracovat v přiměřeném rozsahu, postará stát. A další články hovoří přímo o zdravotním postižení, konkrétně ve Článku 29, odst. 1. je uvedeno: *„Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky.“* V odst. 2. stejného článku je uvedeno, že: *„Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání.“* (zákon č.2/1993 Sb.).

Z mezinárodních úmluv v sociální ochraně Kaczor považuje za dokument, na kterém stojí sociální politika všech evropských států,

Úmluvu Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení. Z dalších dokumentů platných v Evropské unii pak Evropskou sociální chartu a Zelenou a Bílou knihu o evropské sociální politice (KACZOR, 2015). Marečková a Matiáško také uvádějí mezi důležitými dokumenty Evropskou úmluvu o lidských právech nebo Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením (MAREČKOVÁ a MATIÁŠKO, 2010).

Sociální služby jsou pouze jednou ze součástí sociálního systému ČR. Nejdůležitější institucí, která zajišťuje chod sociálního systému ČR je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Tento systém zajišťuje pomoc ve všech sociálních situacích skrze nástroje sociálního pojištění a sociálního zabezpečení. Podle Kaczora stojí na třech dalších institucích, zřízených ze zákona jako základních pilířích tohoto systému. Je to a) Česká správa sociálního zabezpečení, b) Úřad práce ČR, c) obce a kraje. Na tyto instituce lidé se obracují v obtížné sociální situaci a systém jim umožňuje získat pomoc ve formě služby anebo dávky. Pomoc zajišťují také další instituce, jako např. nadace nebo neziskové organizace, které mohou být poskytovateli sociálních služeb (Kaczor, 2015).

Právní zakotvení sociální práce v sociálních službách obsahující již konkrétní nástroje sociálního zabezpečení je Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Tento zákon občanům ČR dává možnost žádat na základě nepříznivé sociální situace o příspěvek na péči, a to podle míry závislosti a také definuje sociální službu jako takovou a vymezuje, kdo je a není poskytovatelem sociálních služeb. Popisuje síť sociálních služeb a plán jejich rozvoje.

Čámský a Sembder popisují, že smyslem zákona o sociálních službách je na jedné straně sociální zabezpečení sociální péče všem osobám a na druhé straně „náprava deformovaných právních vztahů mezi státem, poskytovateli sociálních služeb a především jejich uživateli“ (ČÁMSKÝ a SEMBDER aj., 2011, s. 16).

Sociální služba je v tomto zákoně definována jako „*činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení*“ (Zákon č.108/2006 Sb.§3 odst.1 písm. a). Zákon definuje, co je nepříznivou sociální situací, sociálním vyloučením a sociálním začleněním, či přirozeným sociálním prostředím. Zdravotní postižení je zde uvedeno jako: „*tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby*“ (zákon č.108/2006 Sb.§3 odst.1 písm. g). Dále jsou v tomto zákoně sociální služby rozděleny na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence a podle formy na pobytové, ambulantní a terénní. Je zde popsáno dvacet druhů zařízení sociálních služeb a jejich základní činnosti při poskytování sociálních služeb a jsou stanoveny podmínky poskytování sociálních služeb.

Např. Krása píše krátce po vydání zákona, který považuje za průlomový, že důležitou a přelomovou součástí je, že všechny osoby v nepříznivé sociální situaci mají nárok na základní sociální poradenství. Základní sociální poradenství znamená možnost získání informací, které mohou přispívat k řešení nepříznivé sociální situace. Jedná se např. o informace o sociálních službách, o finančních příspěvcích a dávkách, podmínkách důchodového pojištění a doporučení odborného poradenství, které poskytují občanské, manželské, rodinné a další poradny (HUTAŘ a KRÁSA, 2006).

Mezi základními dalšími zásadami zákona jsou podle Čámského a Sembdnera také „*individuální přístup, aktivizace k samostatnosti, podpora při zakotvení v přirozeném prostředí, rovnoprávnost a dobrovolnost*“ (ČÁMSKÝ a SEMBDER aj., 2011, s. 17).

Zákon se rovněž věnuje kvalitě poskytovaných služeb, mlčenlivosti, financování sociálních služeb, přestupkům, vzdělávání a předpokladům pro výkon povolání sociálního pracovníka. V zákoně jsou uvedeny předpoklady pro výkon odborné činnosti v sociálních

službách a je stanoven okruh pracovníků. Jsou zde uvedeni: *sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, zdravotničtí pracovníci, pedagogičtí pracovníci, manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby* (Zákon č.108/2006 Sb.§115 odst.1 písm. a) – e). Zákon umožňuje zapojení dobrovolníků do sociálních služeb. Konkrétně je v § 115 odst. 2. uvedeno: „*Při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem.*“ (Zákon č.108/2006 Sb.§115 odst.2). Tento předpis ukládá dobrovolníkům, že jejich činnost podléhá zákonu č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Podle tohoto zákona musí být činnost dobrovolníků neodborná.

2.4 Cíle sociální práce s lidmi s duševním onemocněním

V této kapitole se věnuji problémům, kterým čelí lidé s duševním onemocněním a tomu, v čem potřebují podporu. Věnuji se roli sociálních pracovníků a jejich možnostem v ambulantních, terénních a pobytových službách. Na základě své zkušenosti a názoru odborníků popisuji cíle sociální práce a fungování systému péče o duševně nemocné a některá úskalí sociální práce s touto cílovou skupinou.

Lidé s duševním onemocněním jsou ohroženi sociálním vyloučením a následnou izolací. To, v jaké míře jsou schopni fungování ve společnosti, je velmi individuální a závisí na rozsahu postižení duševní nemocí. Na jejich fungování má vliv také rodina, sociální síť a prostředí, ve kterém lidé žijí. Vůle a motivace čelit těžkým příznakům duševní nemoci a zvládání nároků společnosti navzdory nemoci záleží také na osobnostních předpokladech člověka a celkové motivaci ke změně a zlepšení stávající situace. Sociální pracovníci a další pomáhající profese mohou poskytnout potřebnou podporu, a to jak v oblasti poradenství, edukaci a dodávání informací, tak v podpoře motivace a skrze sociální služby i k přístupu k příležitostem

tréninku a nácviku potřebných dovedností.

Lidé, u kterých duševní onemocnění není chronické a průběh jejich nemoci není těžký, mohou potřebovat jen malou míru podpory. Stačí jim ambulantní kontakt s psychiatrem a psychoterapie. Mohou si udržet zaměstnání a kontakty s lidmi a dokážou zvládat mnoho věcí sami bez podpory. Tito lidé často nepotřebují činnosti, které nabízejí sociální služby. V případech zhoršení zdravotního stavu a fungování mohou využít krizové intervence a krátkodobé intenzivní podpory systému služeb duševního zdraví. Podporu mohou nalézt i u nově vznikajících center duševního zdraví.

Lidé s chronickým duševním onemocněním mají oproti tomu podle svých zkušeností často závažné potíže v oblasti vztahů, financí (potíže nalézt nebo udržet si zaměstnání na otevřeném trhu práce, potíže s udržováním vyrovnaného rozpočtu a nezadlužování se), bydlení a smysluplného naplnění volného času. Mohou mít také potíže v zařizování a obstarávání běžných věcí (nakupování, docházení k lékaři atd.). Mohou to být lidé s velkou potřebnou mírou podpory. Tito lidé často neznají všechny možnosti podpory. Někteří neberou pravidelně psychiatrickou medikaci i přes špatný zdravotní stav.

Schopnosti a dovednosti těchto lidí se často individuálně velmi liší, a proto je nutný individuální přístup. Sociální pracovníci a další pomáhající profese mohou být důležitou oporou v tom, aby se tyto lidé nepropadli ve společnosti až na úplné dno a neskončili např. bez domova a na ulici. Mohou také výrazně pomoci těmto lidem v životě v jejich přirozeném prostředí mimo velká ústavní zařízení.

Probstová píše, že *„Většina lidí s psychickými problémy potřebuje od sociálního pracovníka cílenou pomoc (informace v oblasti sociálního zabezpečení, občanského, pracovního a rodinného práva a pomoc s problémy v těchto sférách, rodinnou intervenci apod.) či specifické intervence (poradenství, rodinná psychoterapie)*

(PROBSTOVÁ in MATOUŠEK aj., 2005, s. 133). Dodává, že systém by měl podporovat přesun péče z velkých institucí do přirozeného prostředí čili deinstitucionalizaci s potřebnou komunitní péčí a zdůrazňuje, že kvalitní péče o duševně nemocné musí zahrnovat také prevenci stigmatizace duševně nemocných (PROBSTOVÁ in MATOUŠEK, aj. 2005).

Ve službách pro lidi s chronickým duševním onemocněním je jedním z cílů podporovat je v kontaktu s dalšími lidmi a zajímavými činnostmi a zvyšovat kvalitu života těchto lidí. Sociální pracovníci poskytují podporu v zapojování se do společnosti a tím pomáhají lidem v zotavování se z duševní nemoci. Motivují je k dalšímu tréninku sociálních dovedností, k pokračování v léčbě jejich příznaků a k návratu k jejich původním zájmům, nebo k získání nových zájmů a obnovení původních rolí. To je, jak uvádí Matoušek, cílem sociální práce. Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí (MATOUŠEK, 2001).

Matoušek roli sociální práce vidí v přispívání ke zlepšení, nebo obnovení schopnosti sociálního fungování a uvádí výstižnou citaci Bakera: *„Naplnění rolí člověka ve společnosti, ve vztahu k lidem v bezprostředním sociálním okolí i ve vztahu k sobě samému. Toto fungování zahrnuje uspokojování potřeb jak základních, tak těch, na kterých závisí jeho uplatnění ve společnosti. Lidské potřeby zahrnují tělesné aspekty (jídlo, přístřeší, bezpečí, zdravotní péče a ochrana), osobní naplnění (vzdělání, odpočinek, hodnoty, estetika, náboženství) a adekvátní sebepojetí (sebedůvěra, sebeúcta a osobní identita...“* (cit. dle MATOUŠKA, 2001, s.186).

Cílem sociální práce s lidmi s duševním onemocněním podle odborných autorů tedy je, aby mohli tyto lidé žít ve společnosti a měli co nejkvalitnější a nejuspokojivější životní podmínky. Cílem je, aby jejich život byl navzdory zdravotnímu postižení a omezením způsobeným nemocí podobný ostatním lidem. Důležité je, pokud to situace a podmínky dovolí, aby co nejméně času trávili v ústavních

zařízeních – velkých nemocnicích atd. (dlouhodobé hospitalizace, domovy se zvláštním režimem).

Sociální pracovníci skrze case management (případové vedení) mohou pomoci lidem stanovit jejich cíle a priority, zvolit jednotlivé kroky k jejich dosahování a využít potřebné nástroje a podporu, která jim pomůže cílů dosáhnout. Sociální práce s lidmi s chronickým duševním onemocněním může mít mnoho podob a probíhat na různých místech, která ovlivňují možnosti a nástroje sociálního pracovníka. Jiné možnosti mají sociální pracovníci v pobytových, ambulantních nebo v terénních službách.

Ačkoli základní cíle mohou být stejné, tak se velmi liší způsob práce a jejich naplňování. Např. sociální pracovník komunitního terénního týmu, který je se svým klientem v kontaktu v jeho bytě a řeší jeho fungování v přirozeném prostředí, je v diametrálně odlišné situaci oproti sociálnímu pracovníkovi ve velké psychiatrické nemocnici, který pomáhá člověku v akutní fázi nemoci během hospitalizace. Probstová píše, že *„v tradičním lůžkovém zařízení jsou potřeby pacientů (léčba, bydlení, volný čas, případně práce) zabezpečeny jedním zdrojem – institucí. Struktura a koordinace péče jsou pevně dány a jsou pro většinu pacientů stejné“* (cit. dle MATOUŠKA aj. 2005, s.140).

Pokud situace lidí s duševním onemocněním a okolnosti neumožňují život v jejich přirozeném prostředí, pak je cílem sociální práce a péče o ně podpořit je v zajištění co nejkvalitnějšího života v rámci pobytových zařízení (např. domovy se zvláštním režimem). Zde je důležité, kromě uspokojení jejich základních životních potřeb, také to, aby měli možnosti i dále v co největší míře věnovat se svým zájmům a žít pestrý a zábavný život a pokud to lze, tak být i nadále v kontaktu se svou rodinou a přáteli.

Cíle sociální práce mimo pobytová zdravotnická zařízení se odvíjejí od poslání a činností konkrétní sociální služby, od konkrétní situace a

možností a od individuálních potřeb konkrétních lidí. Sociální pracovníci, pracující mimo ústavní a pobytová zařízení, by měli v rámci případového vedení pomoci lidem s duševním onemocněním stanovit své priority a cíle udržení života v komunitě a svého fungování v rámci nároků společnosti. Měli by pomáhat lidem vyznat se v systému péče a možnostech podpory. Systém podpory je komplexní a dokáže lidi podpořit a pomoci jim v jejich obtížné životní situaci. Orientace v systému pomoci je problém.

Problém je z mé zkušenosti v tom, že systém podpory je velmi komplikovaný a těžko se v něm orientují i lidé zdraví. Bez omezení v oblasti kognitivních funkcí nebo schopností jednat samostatně a bez podpory si obstarávat základní věci.

Mnoho lidí vůbec žádné sociální služby nevyužívá, ačkoli by jejich pomoc mohla být klíčová ve zlepšení kvality jejich života. Lidé často nevědí, na jaké služby a dávky v rámci státní sociální podpory mají nárok nebo za jakých okolností a v jakých případech mohou žádat o dávky pro osoby se zdravotním postižením. V současné době velké množství sociálních služeb dokáže poskytnout pomoc a podporu lidem ve všech možných situacích. Komplexnost systému však spočívá také v jeho velkém rozsahu. Orientace v systému velkého množství služeb vyžaduje informovanost. Celý systém je natolik složitý a stále se mění a rozvíjí, že i pro zkušené sociální pracovníky je náročné, aby byli stále informováni o všem, co se v systému péče děje. Zdravotní a sociální služby jsou provázané a společně poskytují komplexní péči. Důležitá je možnost asertivního kontaktování lidí, kteří nemají potřebnou péči.

Někteří lidé naopak využívají až příliš velké množství služeb a pomáhajících odborníků. To může být pro dosažení změn a pomoci v jejich situaci naopak nefunkční. Např. pokud s některými službami mají podobné zakázky a pracují na stejných cílech, aniž by služby a pracovníci spolu komunikovali a spolupracovali. Nastavení systému umožňuje lidem, kteří služby využívají, velkou svobodu. Sociální

pracovníci, kteří o sobě nevědí, však mohou každý svého klienta podporovat jiným směrem a pracovat tak proti sobě. Omezení v této oblasti je někdy dané povinnostmi sociálních pracovníků dodržovat mlčenlivost a ochranu osobních a citlivých údajů. Bez souhlasu klienta pro komunikaci se třetí osobou nemohou sami o klientovi komunikovat s jeho rodinnými příslušníky ani se sociálními nebo zdravotními pracovníky dalších služeb. Ochrana osobních údajů a mlčenlivost je vzhledem k velké stigmatizaci důležitá. Zároveň je pro dosahování cílů sociální práce klíčová i komunikace a provázanost služeb ve spolupráci v rámci systému péče. To se realizuje skrze case management.

Činnosti sociálních služeb a náplň práce sociálních pracovníků jsou dány registrací soc. služeb, zákonem o sociálních službách a posláním těchto služeb. Rolí např. služeb následné péče je podle Matouška vzhledem k riziku opakovaných zhoršení příznaků nemoci k tzv. relapsům, které vedou k větší potřebě podpory v sociální i zdravotní oblasti. Důležitý je kvalitní systém péče v přirozeném prostředí, umožňující zachycení člověka v počátcích rozvoje nemoci nebo zhoršení zdravotního stavu. Další důležitou součástí podpory je edukace ohledně nemoci. Pokud lidé sami dokážou rozpoznat prvotní příznaky zhoršování jejich stavu a budou vědět, kam se mohou obrátit o pomoc, nemusí být pozdější hospitalizace nutná (MATOUŠEK, aj., 2005).

Do spolupráce s lidmi s chronickým duševním onemocněním a do naplňování cílů sociální práce se mohou vhodně zapojovat i dobrovolníci. Tématu se věnuji více v samostatné kapitole této práce. Dobrovolníci mohou pomáhat tam, kde jsou sociální pracovníci v možnostech omezení.

To může být užitečné zejména v podpoře rozšiřování sociálních kontaktů a pohybu po přirozeném prostředí těchto lidí. Dobrovolníci proto mohou mít např. s klienty sociálních služeb i lepší podmínky než sociální pracovníci. Vzhledem k tomu že se nevěnují jiným cílům spolupráce (než je např. léčba, řešení finanční situace, bydlení, práce

atd.) mohou se zaměřit více na navazování vztahu, komunikaci a podporu ve svobodném pohybu po okolí bydliště. Společné zážitky mohou posilovat sdílení a mít pozitivní vliv na vztahy. Např. při společném trávení volného času mohou mít lidé s duševním onemocněním s dobrovolníky společné pozitivní zážitky, které mohou vést k posilování důvěry a blízkosti, která může pomoci posouvat hranice a limity, které klienti v kontaktu se světem mají. Tato činnost spadá podle zákona o sociálních službách do zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.

Navazování vztahu a důvěra je důležitá i ve spolupráci se sociálními pracovníky. Tyto základní stavební kameny spolupráce musí často sociální pracovník hledat jinde, než jsou zážitky ze společných aktivit. Kontext spolupráce, role sociálního pracovníka a jeho kompetence v konkrétní sociální službě nebo zařízení to ve většině případů neumožňují. Výjimkou jsou některé terénní služby, např. komunitní terénní týmy (a i zde to není často hlavní náplní společné práce). Cílem těchto činností je, aby klient získal sebedůvěru a tuto činnost mohl po čase vykonávat sám. Myslím, že tyto společné činnosti mohou být důležité i pro posílení pracovního vztahu, který může poté pomoci v překonávání překážek a dosáhnout pozitivních změn i v jiných cílech spolupráce. V tom však mohou dobrovolníci sociální pracovníky zastoupit, protože se dá tato činnost považovat za „neodbornou“.

3 Dobrovolnictví v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním

3.1 Dobrovolnictví

Tato kapitola popisuje, co je dobrovolnictví na základě definice dobrovolnictví a současné praxe dobrovolnictví v České republice. Rozlišují druhy dobrovolnictví podle zaměření. Věnují se legislativnímu zakotvení dobrovolnictví a roli Ministerstva vnitra. Popisují oblasti, ve kterých mohou dobrovolníci rozvíjet svou činnost, a věnují se motivaci k dobrovolnictví.

Nejprve je důležité pohovořit o tom, co je dobrovolnictví. Podle Benedíkové si na tuto otázku můžeme opovédět podle významu slova dobrovolník. Tedy dobrá vůle, která se projevuje skutky. (BENEDÍKOVÁ, 2012). Hartl a Hartlová definují slovo dobrovolný jako *"konající či konaný z vlastní vůle, bez povinnosti nebo donucení"* (HARTL a HARTLOVÁ, 2000, s. 119). V odborné literatuře není shoda na jedné definici dobrovolnictví. Dekker a Halmana uvádějí tři základní prvky, které jsou společné pro dobrovolnictví, a to že je to činnost nepovinná, neplacená a je ve prospěch druhých (cit. dle FRÍČE aj., 2010). Člověk, který vykonává takovou činnost, se nazývá dobrovolník. Já se ztotožňuji s definicí dobrovolnictví, která může být odvozena od definicí dobrovolní Luskové aj. uvedené z průzkumu v roce 2012 zaměřeného na dobrovolnictví v sociálních službách. Lusková píše, že *"dobrovolník je člověk, který věnuje část svého volného času, schopností, možností a energie veřejně prospěšné činnosti (především potřebné druhým lidem) bez nároku na finanční odměnu"* (LUSKOVÁ a LUSKOVÁ, 2012, s. 3).

Dobrovolnictví může mít svoji formální a neformální podobu. Neformální dobrovolnictví je často neorganizovanou činností. Tyto aktivity vycházejí z iniciativy lidí, kteří mají stejný zájem. Může se jednat o spontánní aktivity z komunity blízko žijících lidí, kteří dělají

něco prospěšného bez nároku na finanční odměnu. Tošner a Sozanská rozlišují dobrovolnou činnost podle zaměření na sousedskou výpomoc a vzájemnou či veřejně prospěšnou dobrovolnou pomoc. Občanská nebo sousedská výpomoc je zaměřená na rodinu, sousedy nebo příbuzné. U vzájemně prospěšné dobrovolnické činnosti se může jednat o činnost např. okolo fary, neformální aktivity dětí a dospělých z blízkého okolí, organizace společenských akcí v obci atd. Zároveň se však mohou v praxi tyto druhy pomoci mísit (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002). Za dobrovolnictví může být považováno také dárcovství. Tedy poskytování finančních nebo jiných prostředků pro dobročinné účely.

Může se jednat i o neformální organizované skupiny, např. dobrovolné hasiče, studenty, matky s dětmi z okolí atp. Dobrovolnictví může mít formální a neformální podobu. Může být formalizované v činnostech organizací.

Dobrovolnické organizace jsou podle Tošnera a Sozanské ty *"organizace, které se zabývají převážně organizací dobrovolnické činnosti. Jsou to např. Dobrovolnická centra v Praze, Brně, Plzni, Kroměříži, Českých Budějovicích, Ústí nad Labem a další organizace, jež organizují dobrovolnickou službu, jako Česká národní agentura Mládež, Inex, Volonté a další dobrovolné organizace, jako např. Hnutí DUHA, YMCA, či Skaut-Junák a Sokol, jejichž činnost je postavena na dobrovolnících. Vymezení nejsou striktní, protože např. YMCA se při přípravě akcí chová jako agentura organizující činnost dobrovolníků a dobrovolnická centra využívají dobrovolníky "pro sebe" jako jiné dobrovolné organizace"* (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002, s. 37).

V České republice je dobrovolnictví legislativně zakotveno v zákoně o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb., kde je dobrovolnictví uvedeno jako dobrovolnická služba. Podle tohoto zákona se za dobrovolnickou službu považuje činnost, při které dobrovolník poskytuje:

"a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,

b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo

c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací" (zákon č. 198/2002 Sb., §2 odst. 1 písm. a),b),c).

Důležitý aspekt dobrovolnictví, tedy že je to činnost neplacená, je zde uveden také a to, že se za dobrovolnickou službu *"nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru"* (zákon č. 198/2002 Sb., §2 odst. 2).

Zákon o dobrovolnické službě určuje, že dobrovolníkem může být na území ČR osoba starší 15 let a pro dobrovolnickou činnost v zahraničí osoba starší 18 let. To platí pro formální dobrovolnickou činnost. Také zavádí v Evropě časté pojmy jako vysílající a přijímající organizace a rozděluje dobrovolnickou službu na dlouhodobou a krátkodobou, která je činností vykonávanou do 3 měsíců. (zákon č. 198/2002 Sb.).

Státní orgán, který dohlíží na dobrovolnickou službu v České republice je Ministerstvo vnitra. Stát podporuje formální dobrovolnictví skrze finanční podporu akreditovaným

dobrovolnickým programům. Ministerstvo vnitra skrze žádosti uděluje akreditace a dohlíží na dodržování zákonných norem pro dobrovolnickou službu skrze inspekce v akreditovaných dobrovolnických programech. Akreditované programy musí mít zpracované metodiky a dobrovolníci jsou podle daných kritérií vybíráni a vzdělávání ve specifických dovednostech pro konkrétní činnost, kterou budou vykonávat.

Hestia (národní dobrovolnické centrum) uvádí, že akreditované organizace mohou mít oproti neakreditovaným určité výhody:

- *"Akreditované organizace mohou žádat Ministerstvo vnitra o státní dotaci na pojištění dobrovolníků a na část nákladů spojených s evidencí dobrovolníků, přípravou a výkonem dobrovolnické služby.*
- *Organizace, ve kterých vykonávají činnost dobrovolníci vyslaní akreditovanou vysílající organizací podle zákona o dobrovolnické službě, mohou uplatnit hodnotu činnosti těchto dobrovolníků v rámci vlastního podílu (dofinancování) na nákladech projektů, na které žádají o státní dotace u vybraných ústředních orgánů.*
- *Akreditované organizace mohou snáze vytvořit podmínky pro dobrovolnickou činnost nezaměstnaných evidovaných u úřadu práce.*
- *Akreditované organizace mohou snáze získávat dobrovolníky, kteří dávají přednost vyššímu stupni právní ochrany a předem stanoveným pravidlům. Akreditace je určitou známkou kvality."* (Hestia, 2018).

Akreditované organizace mohou i svým dobrovolníkům poskytnout řadu výhod. Např. postavení a jistoty dané smlouvou, pojištění proti škodám na zdraví a na majetku, vzdělávání, odborné vedení koordinátorem dobrovolníků. Vysílající organizace může dobrovolníkovi hradit cestovní výdaje, ubytování, stravu a Hestia uvádí, že součástí každého akreditovaného dobrovolnického programu by měla být i pravidelná supervize (Hestia, 2018).

Dobrovolnictví má v České republice mnohaletou tradici a rychle se

dále rozvíjí. Vzhledem k tomu, že v totalitním režimu bylo dobrovolnictví povinnou součástí socialistické společnosti, je další rozvoj dobrovolnictví v pravém slova smyslu až fenoménem poslední doby. Tošner a Sozanská uvádějí, že *"dobrovolnictví v České republice i v ostatních zemích bývalého tábora míru a socialismu je křehké a dosud málo důvěryhodné"* (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002, s. 17).

Občanská společnost se pomalu probouzí. Současná společnost je ovládána silou trhu a mnoho lidí věnuje veškerou energii placené práci. Současný trh práce nabízí velkou svobodu v možnostech uplatnění a mnoho lidí se tak realizuje přes svou práci. Přesto je více a více lidí, kteří svůj volný čas chtějí věnovat něčemu smysluplnému a prospěšnému. Pro tyto lidi je dobrovolnictví příležitostí, kde se mohou realizovat. Dobrovolnictví může být podnětnou oblastí i pro lidi, kteří chtějí rozvíjet své dovednosti pro výkon budoucí profese.

Podle Tošnera a Sozanské je oblastí, kde se mohou dobrovolníci uplatnit, mnoho. Můžeme se s nimi setkat např. při ochraně životního prostředí (Český svaz ochránců přírody, Hnutí DUHA), v humanitárních organizacích a v organizacích na podporu lidských práv (ADRA, Člověk v tísni) a ve sportovní a vzdělávací činnosti nebo v oblasti kultury (TOŠNER A SOZANSKÁ, 2002).

S dobrovolníky se můžeme setkat nejčastěji v nestátních neziskových organizacích. Pro tyto organizace není cílem zisk, ale jejich poslání a cíle jejich činnosti. Dobrovolníci pracují v celé řadě spolků, účelových zařízení církví, v obecně prospěšných spolčenostech, nadacích a nadačních fondech (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002).

Dobrovolníci již fungují také na školách a činnost dobrovolníků se rozvíjí i v rámci zdravotnických zařízení. Zde neposkytují dobrovolníci zdravotnické služby, ale působí jako podpora profesionálů. Což popisuje např. Buzková. Ve své diplomové práci *Využití a přínos dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních* zjišťuje, v čem spočívá přínos práce dobrovolníků pro pacienty z pohledu

nelékařského zdravotnického personálu. Její výzkum ukázal, že naprostá většina zdravotníků si je jistá v tom, že dobrovolník podporuje aktivizaci, poskytuje pacientovi nová témata rozhovoru, což podporuje jeho zájem o komunikaci a tříbí jeho myšlenky a následně odvádí pozornost od negativních stránek nemoci a má vliv i na zlepšení kognitivních funkcí. Více jak polovina dotazovaných zdravotníků uvedla, že podle jejich názoru mají dobrovolníci vliv i na celkové uzdravení pacientů (BUZKOVÁ, 2011).

Významnou oblastí, kde mohou dobrovolníci pomáhat, jsou z hlediska této práce sociální služby. Jejich počet není podle průzkumu z roku 2012 vůbec malý. „*Údaje za rok 2011 vykazovaly 1 974 poskytovatelů sociálních služeb. Z tohoto počtu poskytovatelů 685 vykazují práci s dobrovolníky, tj. 34,7%. Dobrovolníci pracují v 1 296 registrovaných družích služeb v počtu 21 198 dobrovolníků. Tito dobrovolníci odpracovali 584 490 dobrovolnických hodin* (LUSKOVÁ a LUSKOVÁ, 2012, s. 20).

V rámci sociálních služeb, podobně jako ve zdravotnictví, nejsou dobrovolníci považováni za profesionální pracovníky. Podle zákona o sociálních službách tedy nemohou vykonávat odbornou činnost. Jejich role je stejně jako ve zdravotnictví pouze podpůrná. Řídí se zde Občanským zákoníkem a Zákonem o dobrovolnické službě. Mohou být velmi užiteční ve zprostředkování kontaktu a navazování vztahů s klienty sociálních služeb. Dobrovolníci pomáhají v nízkoprahových centrech pro děti a mládež, v domovech pro seniory, domovech pro osoby se zdravotním postižením, v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi, ve službách následné péče a jinde. Roli dobrovolníků v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním se věnuji v samostatné kapitole této práce.

Motivaci k dobrovolnictví se věnují i odborné práce a výzkumy. Podle výzkumu Friče českým dobrovolníkům jejich činnost přináší pocit smysluplné práce, posiluje jejich sebevědomí a spatřují v tom náplň svého volného času. (cit. dle NOVOTNÉHO aj., 2002). Také

diplomová práce zkoumá, jaká je motivace dobrovolníků, kteří spolupracují v podobném dobrovolnickém programu, jehož jsou součástí respondenti z mého výzkumu v této diplomové práci.

Knihův výzkum ukázal na rozmanitost motivace v oblasti vnitřních a vnějších faktorů. "Vnější faktory jsou sociální prostředí, v kterém se daný jedinec pohybuje, zejména rodina, okruh přátel a škola. Vnitřními faktory pak může být osobní zkušenost se sociálně patologickými jevy a osobnostní založení jedince. Do konkrétního výběru organizace vstupuje i to, na jakou cílovou skupinu je organizace orientována, jaký druh kontaktu s klientem nabízí a v neposlední řadě jaký vyvolá v zájemci dojem svým jednáním při prvním kontaktu s ním. Do vztahu s klientem dobrovolníci dle výzkumných zjištění vstupují s očekáváním své osobní prospěšnosti pro klienta " (KNIHA, 2012, s. 72).

3.2 Historie dobrovolnictví – v ČR, ve světě

Tato kapitola se věnuje vývoji dobrovolnictví na našem území a v zahraničí. Od počátků projevů solidarity a vzájemné pomoci k formálnímu dobrovolnictví. Popisují zde z hlediska dobrovolnictví důležité organizace na našem území a v zahraničí.

Tradice pomáhání v Evropě sahá až počátkům naší moderní společnosti stojící na kořenech křesťanské solidarity. Ve středověku se lidé angažovali v církevních a jiných spolcích a podle Matouška zde jsou mravní a duchovní základy pomáhání v této době patrné v podoběství o milosrdném Samaritánovi, ve Skutcích apoštolů a v Pavlových listech. Je z toho patrná mravní nábožensky motivovaná povinnost lásky k bližnímu a skrze pomoc naplňování lásky k Bohu (MATOUŠEK, 2013). Prakticky organizovanou tuto činnost můžeme sledovat v tehdejší činnosti náboženských bratrstev a řádů, jednalo se však o práci duchovních. Pomoc poskytovaná ve špitálech a v

útulcích proto nemůže být dobrovolnictvím v pravém slova smyslu.

Dobrovolnictví jako takové se rozvíjí až s rozvojem občanského života demokratických společností a nástupem raného kapitalismu. Prvními organizovanými spolky v této oblasti jsou na našem území spolky tělovýchovné, např. Sokolové nebo Sborny dobrovolných hasičů. Dobrovolnictví se děje ve městech i na venkově také v okrašlování a zvelebování okolí, nebo v oblastech vzdělávání a filantropie a kultury. Mnoho dobrovolnických organizací vzniká v době národního obrození za účelem povznesení národní hrdosti (Hestia, 2010).

Spolky zaměřené na vzdělávání, muzejní a kulturní činnost, nebo turismus té doby jsou založeny na dobrovolné práci, členství a přispěvatelích. Jak uvádí např. Krátká a Pernicová po vzniku samostatného Československa vzniká celá řada organizací, např. Masarykova Liga proti TBC nebo Český Červený Kříž. Mládežnické organizace té doby, např. YMCA, mají velkou podporu tehdejšího presidenta T. G. Masaryka. V té době vznikají na našem území kromě českých spolků také spolky německé. Vše však přerušila 2. světová válka. Národnostní orientace vedla k rušení českých organizací za německé okupace (KRÁTKÁ a PERNICOVÁ aj., 2011).

Po druhé světové válce s příchodem socialistického a totalitního režimu jsou všechny organizace součástí Národní fronty. Byly zrušeny všechny církevní, sociální a charitativní organizace a spolky. Movitý a nemovitý majetek nadací a spolků byl znárodněn a stal se majetkem státu. Lidé se museli povinně angažovat v činnostech zaměřených na budování socialistického státu. Velké množství demokraticky smýšlejících lidí bylo pronásledováno a vězněno (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002). Dobrovolnická práce zaměřená na budování státu je v té době povinností všech, a tak dochází k pokřivenému vnímání dobrovolnictví v naší společnosti a k přerušení předchozích tradic založených na občanské solidaritě. Důsledky vlivů těchto totalitních trendů můžeme v naší občanské společnosti a jejím

"vlažném" přístupu k dobrovolnictví spatřovat dodnes.

Po roce 1989 myšlenku občanské společnosti založené na spolupráci a vzájemné solidaritě propaguje prezident Václav Havel. Dochází k obnovení tradičních spolků a organizací, jako např. YMCA, Sokol a Skaut, Junák a vznikají další nové organizace kulturní, sportovní, dětské a mládežnické (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002). Prvotní nadšení a vlna sounáležitosti, která byla velmi intenzivní během prvních let po Sametové revoluci, se brzy přenesla v individualismus a orientaci na konzumní způsob života. Až v posledních letech začínáme vnímat rostoucí zájem o dobrovolnictví a potřebu pomáhat ostatním u širší společnosti.

Ve Spojených státech amerických je situace značně odlišná. Většina obyvatel Kanady a Ameriky cítí potřebu pomáhat druhým a realizovat se v dobrovolnictví. Být dobrovolníkem má zde velkou hodnotu, zkušenosti s dobrovolnictvím zohledňují i zaměstnavatelé při výběru svých pracovníků. Jak uvádí Tošner a Sozanská *"dobrovolnictví zde tvoří přirozenou součást života, a to nejen v organizacích sdružených okolo určitého typu činnosti – skautingu, charity nebo sportovních klubů, ale také ve formě pomoci občanské komunit."* (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002, s. 24).

Mezi důležitými organizacemi v USA z hlediska dobrovolnictví je např. Filantropická organizace United Way. Její historie sahá až do roku 1887. Její poslání je v organizování občanů k pomoci druhým skrze dobrovolnickou činnost a finanční dary. Další důležitou tradiční organizací v USA jsou např. Mírové sbory, které založil v roce 1961 prezident J. F. Kennedy (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002).

V Evropě se stejně jako v Americe dobrovolnictví v současné době organizuje skrze dobrovolnická centra v jednotlivých zemích. Liší se jejich počet i struktura a organizace skrze národní nebo jiná dobrovolnická centra. Jednotlivé země se velmi liší i v celkovém rozvoji úrovně dobrovolnictví.

"Z průzkumu Eurobarometru z roku 2007 vyplývá, že dobrovolné činnosti se účastní 30% Evropanů. Podle některých odhadů celkový počet dobrovolníků v EU činí 92 – 94 milionů dospělých (23 % všech Evropanů nad 15 let)" (Evropský portál pro mládež, 2013). Počet lidí, kteří se v Evropě věnují dobrovolnictví, stále narůstá.

Důležité jsou také evropské mezinárodní organizace, např. Asociace AVE, která se zabývá výměnou informací a zkušeností se zaměřením na vytváření evropské komunity. Ta je součástí IAVE- mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí založené v roce 1970 na podporu a propagaci celosvětového dobrovolnictví. S myšlenkou jednotné a propojené Evropy a zvýšení kulturní výměny mezi zeměmi Evropské unie vzniká také Evropská dobrovolná služba. Mladým lidem do 26 let je umožněno na základě spolupráce mezi vysílajícími a hostitelskými organizacemi strávit určitou dobu v jiné evropské zemi a pomáhat dobrovolnicky v konkrétní organizaci, kterou si vyberou (TOŠNER a SOZANSKÁ, 2002).

3.3 Role dobrovolníků v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním

Dobrovolnictví v České republice má mnohaletou tradici. Zapojování dobrovolníků do spolupráce s lidmi v sociálních službách je oblastí, která se více rozvíjí až v posledních letech a má velký potenciál dalšího rozvoje v budoucnu. Dochází k tomu se změnou občanské společnosti v České republice a rostoucím množstvím lidí, kteří mají zájem ve svém volném čase pomáhat druhým lidem.

V současné době spolupracují klienti s dobrovolníky ve velkém množství sociálních služeb, zdravotnických zařízení a dalších pomáhajících organizacích po celé České republice. Vzhledem k finanční podpoře státu skrze akreditované dobrovolnické projekty se dobrovolnická činnost rychle rozvíjí i v sociálních službách a

zdravotnických zařízeních pro lidi s duševním onemocněním.

Podle průzkumu v srpnu 2012 *"bylo zjištěno 862 organizací v ČR, které spolupracují s dobrovolníky ve všech oblastech (sociální, zdravotní, ekologie atd.) Z toho 177 bylo jiného charakteru než poskytovatel sociální služby (převážně dobrovolnických center) a 685 poskytovatelů sociálních služeb. Ze 177 dobrovolnických center a jiných organizací uvedlo 84 organizací spolupráci se sociálními službami"* (LUSKOVÁ a LUSKOVÁ, 2012, s. 4).

Dobrovolníky v sociálních službách jsou většinou lidé z místní komunity, z jednoho města nebo z blízkého okolí. Tím, že se s lidmi setkávají dobrovolně, prokazují klientům respekt a jakožto zástupci z komunity mohou na klienty sociálních služeb působit pozitivně v tom, že jim kontaktem dávají najevo, že jsou součástí místního společenství, které je přijímá i s jejich handicapem. Zároveň v některých službách a programech mohou trávit čas v přirozeném prostředí a rozšiřovat zde sociální kontakty.

P. Čámský uvádí, že dle standardů kvality poskytovaných služeb, kterým se řídí cíle a způsoby poskytování sociálních služeb, je jedním z cílů pomoci v sociálních službách podpořit lidi, aby mohli zůstat součástí místního společenství. Důležité je, aby bylo s nimi zacházeno s respektem k jejich důstojnosti (ČÁMSKÝ A SEMBDNER aj., 2011).

Dobrovolníci mohou za lidmi docházet do pobytových zařízení nebo se setkávat v jejich přirozeném prostředí. Náplní jejich činnosti může být individuální setkání nebo pořádání skupinových zájmových akcí v oblasti kultury, sportu a nejrůznějších zájmů. Mohou lidem pomáhat být aktivní, dělat věci, do kterých by se sami báli pustit. Mohou pomoci lidem se více zapojovat do společenských aktivit. Mohou být prostředníky a iniciátory pozitivní a korektivní zkušenosti z blízkého vztahu dvou lidí a kontaktu se společností.

Tento potenciál je největší v projektech tzv. asistovaného přátelství, mentoringu, big brother, dobrovolnictví 1+1 atd. Zde dobrovolníci navazují kontakt s jedním člověkem a dlouhodobě a intenzivně se spolu setkávají ve dvojici. Mohou společně trávit volný čas a mají možnost zažít blízkost a vztahovost skrze kontakt s dobrovolníky. To je velmi důležité právě pro lidi s dlouhodobým duševním onemocněním.

Zahraniční projekt s názvem Mental Health Foundation's Strategies for Living zjišťoval u duševně nemocných lidí, co jim nejvíce pomáhá. *„Zjištění poukazovala na to, že tím co nejvíce pomáhá, není „léčba“, ale spíše každodenní věci. Vztahy s odborníky a terapeuty byly užitečné, ale nejdůležitější byly vztahy s přáteli, rodinou a dalšími uživateli služeb – s lidmi s nimiž trávíme mnohem více času“* (COOKE, aj.,s. 63). Spolupráce s dobrovolníky v mentoringových programech umožňuje navazovat vztahy, které se více podobají běžným vztahům s přáteli. O tom svědčí i výsledky výzkumu v této diplomové práci, kdy několik respondentů uvedlo, že vztah s dobrovolníky je oproti vztahu s pracovníky mnohem blíže kamarádství. Také hovořili o tom, že navazování kamarádského vztahu s dobrovolníkem, je právě tím v čem vidí přínos spolupráce v dobrovolnickém projektu. Dobrovolníci s klienty v mentoringových programech mohou společně trávit hodně času a zažívat běžné věci. Tím mohou dobrovolníci lidem s duševním onemocněním velmi pomoci v zotavování se z duševní nemoci a mírnit jejich sociální izolaci.

Podle průzkumu v roce 2012 *"nejvíce dobrovolníků pracuje v sociálně aktivizačních službách pro seniory, v domovech pro seniory a v sociální rehabilitaci. Naopak nejméně dobrovolníků pracuje v tlumočnických službách, v intervenčních centrech, v podpoře samostatného bydlení a v terapeutických komunitách. Nejvíce dobrovolnických hodin odpracovali dobrovolníci v domovech pro seniory, v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež a v sociálně aktivizačních službách pro seniory a zdravotně postižené. Naopak nejméně hodin bylo odpracováno v terapeutických komunitách,*

podpoře samostatného bydlení a v intervenčních centrech"
(LUSKOVÁ a LUSKOVÁ, 2012, s. 20).

Dobrovolníci vstupují do sociálních služeb z různých oborů, s různým vzděláním a různými osobnostními předpoklady. Často nemají vzdělání v sociální práci, psychologii, speciální pedagogice ani žádné jiné humanitní vzdělání. Jejich přístup k lidem není dán výcvikem a profesní specializací. Jejich role v sociálních službách daná zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách jim neumožňuje vykonávat odbornou činnost. To jsou předpoklady, které vytváří kontext spolupráce, jež umožňuje ve spolupráci s lidmi působit na oblasti, v nichž sociální pracovníci dosahují svých limitů daných svou profesní rolí a odborným přístupem.

Dobrovolníci mohou vykonávat různé neodborné činnosti, které mohou doplňovat profesionální nástroje a činnosti služby. Mohou se podílet na činnosti zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, který poskytuje velké množství sociálních služeb. Mohou do spolupráce s klienty vnášet nový pohled a přístup a jiný druh vztahovosti. Přístup dobrovolníků k lidem není založen na profesionálním výcviku a vzdělání v sociální práci. Jejich spolupráce s lidmi je založena na přirozené komunikaci a neodborném vedení rozhovoru mezi dvěma lidmi. Zároveň mohou dobrovolníci, díky tomu, že nejsou v profesní roli, jinak přistupovat k prožívání a pocitům klientů. Mohou s nimi jinak, možná přirozeněji, sdílet a reagovat na jejich těžkosti. Jejich pozice jim umožňuje být autentičtější, protože nejsou svázáni tím, že musí být orientováni převážně na konkrétní cíle spolupráce a pomáhat klientům v praktických věcech, jako např. řešení dluhové situace nebo získání příspěvku na péči.

Mnoho sociálních pracovníků si udržuje od klientů odstup. Což, jak vysvětluje Kopřiva, může být obranou proti vysílení v kontaktu se stálou zátěží z utrpení klientů a zároveň někteří sociální pracovníci považují to, že si nepřipouštějí klienty k tělu a udržují "profesionální

odstup" a málo nebo nikdy nevystupují z poradenské role za profesionální přístup. Konkrétně píše: *"Ve zdravotnictví a sociálních službách se pomáhající pracovníci setkávají s těžkými osudy klientů. Na oddělení péče o děti a na dětské psychiatrii i v rodinné poradně definují případy rozvrácených rodin a zejména dětí v těchto rodinách. V domovech důchodců je přítomno množství utrpení vyplývajícího ze ztráty soběstačnosti, osamění a blízkosti smrti. Pracovníci ústavů sociální péče tráví své dny s těžce postiženými lidmi, na které se mnohý občan nevydrží ani podívat. Mnoho pomáhajících pracovníků cítí silné vyčerpání z každodenního kontaktu s mimořádně těžkými osudy"* (KOPŘIVA, 1997, s. 80).

Těmto vlivům jsou vystaveni i dobrovolníci a stejně jako sociální pracovníci mohou být ohroženi vyhořením. Supervize dobrovolníků, kde mohou o svých pocitech mluvit a najít potřebnou podporu, by měla být povinnou součástí všech dobrovolnických projektů.

Rozdílné oproti profesionálům je to, že dobrovolníci nejsou v náročných podmínkách stále. Věnují se kontaktu s klienty ve svém volném čase. Mohou práci vykonávat pouze po tu dobu, po kterou mají dost sil a práce je baví. Pokud se jim v životě objeví problémy a starosti, které jim odebírají energii, výkon dobrovolnictví na nějakou dobu přeruší. Protože se nejedná o placenou práci, kterou musí dělat pro potřebný příjem, mohou skončit kdykoliv.

4 Výzkum spolupráce s dobrovolníky z pohledu klientů v zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním onemocněním

4.1 Metodologie a etika výzkumu

Pátá kapitola se věnuje vymezení cíle výzkumu a vysvětlení metodologie výzkumu. Kapitola obsahuje popis zvolené metodologie, výzkumné strategie, je zmíněna etika výzkumu i jeho organizace, technika sběru dat, je zde popsán způsob výběru výzkumného vzorku a jeho charakteristika a je zde popsána analýza a interpretace dat z polostrukturovaných rozhovorů. V diskusi uvádím závěry a témata, která vyplynula z mého zkoumání.

4.2 Cíl výzkumu

Výzkumným záměrem bylo zmapovat téma spolupráce s dobrovolníky z pohledu lidí se zkušeností s duševním onemocněním. Cílem bylo poznat jejich zkušenost a názor na mnou zvolená témata ze spolupráce s dobrovolníky v zařízení následné péče. Jednalo se o zkoumání vlivu této spolupráce na život klientů s dlouhodobým duševním onemocněním.

Výzkum byl formulován jako sonda do tématu ze subjektivního pohledu vybraných klientů jednoho zařízení následné péče, kteří jsou zapojeni v dobrovolnickém projektu. V tomto dobrovolnickém projektu se setkávají vždy jeden klient s jedním dobrovolníkem a tvoří dvojice, které spolu intenzivně tráví volný čas. Dvojice spolu navazují kontakt na dobu minimálně 6 měsíců a maximální doba spolupráce je až 2 roky. Po ukončení spolupráce s jedním dobrovolníkem, může klient navázat spolupráci s dalším dobrovolníkem.

Vzhledem ke zkoumanému vzorku a povaze výzkumu jako sondy do určitého tématu nebyla formulována hypotéza, kterou by se výzkum snažil ověřit. Bylo pouze dáno téma výzkumu, které se zaměřuje na to, jak respondenti odpovídají na otázky výzkumníka. Povaha otázek byla ohraničena tématem základní výzkumné otázky:

„Pomáhá dobrovolnictví v zařízení následné péče klientům v začleňování do společnosti?“

Na základě této výzkumné otázky byly formulovány základní oblasti zkoumání, které mohou být inspirací pro další výzkumy a šetření většího rozsahu. Zvolené oblasti zkoumání se týkaly vlivu dobrovolnictví na sociální kontakty klientů, na jejich sebehodnocení, na jejich fungování ve zhoršeném psychickém stavu a na porovnání spolupráce s dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z jejich pohledu. Na základě těchto oblastí bylo pro každou z nich formulováno několik otázek pro respondenty. Jejich cílem bylo zmapování jejich pohledu na přínos setkávání s dobrovolníkem v dané oblasti.

Výzkumu v této oblasti se v zahraničí věnovali Bradshaw a Haddock, kteří v roce 1998 zveřejnili svou studii nazvanou: „Is befriending by trained volunteers of value to people suffering from long term mental illness“. Autoři volí výraz „befriending“ neboli navazování přátelství, přátelení se. Vzhledem k tomu, že nejde o přátelství v pravém slova smyslu, ale o intenzivní vztah založený na doprovázení, je tato spolupráce někdy také označována jako mentoring. O tomto typu dobrovolnictví se zmiňuji v této diplomové práci také v kapitole dobrovolnictví.

U devíti respondentů výzkumu lidí se závažným duševním onemocněním spolupracujících s dobrovolníky Bradshaw a Haddock formou rozhovorů ověřovali hypotézu, že klienti pozitivně vnímají možnost přátelení se s dobrovolníky a to, zdali jim kontakt s

dobrovolníky pomáhá v rozvoji sociálních aktivit, zvyšování sebedůvěry a podporuje je v posílení energie a v zájmu pro chození ven do přirozeného prostředí (BRADSHAW a HADDOCK, 1998). Jednalo se o formu setkávání lidí se závažným duševním onemocněním s dobrovolníky velmi podobnou tomu, co zažívají respondenti mého výzkumu.

Jejich studie mapující pohled klientů trpících dlouhodobým duševním onemocněním z projektu organizovaného přátelství klientů a dobrovolníků, kde se dvojice vídaly většinou v týdenních intervalech ukázala, že všichni tázaní respondenti hodnotili kontakt s dobrovolníky jako přínosný a „67% respondentů uvedlo, že to zlepšilo jejich sebedůvěru v sociálních situacích“. Došli také k tomu, že „klienti, kteří měli práci, dávali přednost kontaktu s dobrovolníky venku a ti, kteří žili sami a ven příliš nevycházeli, dávali přednost návštěvám doma. Pět respondentů odpovědělo (56%), že setkávání s dobrovolníkem nemělo vliv na jejich sociální aktivity. Čtyři (44%) popsali navýšení sociálních aktivit. Šest (97%) respondentů popsalo navýšení sebedůvěry ve vycházení ven do společnosti a tři (33%) nezaznamenali v tomto žádnou změnu. Pět respondentů (56%) uvedlo, že to posílilo jejich energii a zájem pro chození ven a čtyři (44%) nezaznamenali žádnou změnu. Nikdo z dotazovaných neuvedl, že by to na zmíněné oblasti mělo negativní vliv a že by v důsledku kontaktu s dobrovolníky došlo ke zhoršení. Všech 9 respondentů uvedlo, že jim setkávání s dobrovolníkem celkově pomohlo tím, že měli s kým mluvit. Měli někoho, kdo je podporoval a pomáhal jim chodit ven a podpořil je v uvědomění si svých silných stránek“ (BRADSHAW a HADDOCK, 1998, s. 717).

Jedním z výstupů tohoto zahraničního výzkumu bylo, že dobrovolníci mohou být výraznou podporou profesionálů v přirozeném prostředí života lidí s chronickým duševním onemocněním. Bradshaw a Haddock uvádějí: „Lidé trpící dlouhodobým duševním onemocněním a žijící ve svém přirozeném prostředí jsou ohroženi samotou a izolací. Prátelezení se s dobrovolníky

může být účinnou cestou, jak proti tomu bojovat a pomáhat klientům rozvíjet jejich sociální síť., (BRADSHAW a HADDOCK, 1998, s. 713).

Sekundárním cílem výzkumu spolupráce s dobrovolníky z pohledu klientů v zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním onemocněním, který je součástí této diplomové práce, bylo porovnání výsledků na základě zkušeností respondentů v České republice se závěry výzkumu prováděného Bradshawem a Haddockem v zahraničí. Některé oblasti zkoumání vycházely ze zkoumání Bradshaw a Haddocka a jiné jsem zvolil proto, že jsem je shledal důležitým z hlediska tématu a předpokládal jsem, že na ně respondenti dokážou odpovědět na základě svých zkušeností. V České republice výzkumná činnost na toto téma dosud téměř neprobíhala.

4.3 Můj vztah k oblasti výzkumu, mé hodnoty a etika výzkumu

Důležitým hlediskem výběru zkoumaného tématu pro mě byla na jedné straně má osobní zkušenost s dobrovolnickým projektem a spolupráce lidí s chronickým duševním onemocněním z pozice sociálního pracovníka a koordinátora dobrovolníků a na druhé straně dobrý přístup k informacím skrze mé současné působení na těchto pozicích. K oslovování respondentů výzkumu jsem měl dobré podmínky, protože s většinou klientů, kteří jsou zapojeni do dobrovolnického projektu, se znám a máme již navázaný vztah, který mohl usnadnit sbírání dat a podpořit jejich otevřenost v rozhovorech.

Ve své předchozí praxi jsem se již dříve setkal s cílovou skupinou lidí se zdravotním postižením a také se závažným duševním onemocněním. Na základě svých zkušeností mám již do tématu života lidí s chronickým duševním onemocněním určitý vhled. Vzhledem k tomu, že v pomáhajících profesích se pohybuji již čtrnáct let, mám již zkušenosti s navazováním interpersonálních vztahů s klienty a s

vedením různých typů rozhovorů. Mám již také základní dovednosti pro vedení rozhovoru s lidmi, kteří obtížně komunikují. V mé práci v zařízení následné péče je klíčové, abych dokázal porozumět verbálnímu projevu a pochopil, o čem klienti hovoří v kontextu jejich života s duševním onemocněním. Ačkoli mám již zkušenosti s polostrukturovanými rozhovory, kde bylo mou rolí hledat důležité oblasti spolupráce a hodnocení spolupráce, byl tento výzkum mou první zkušeností s vedením výzkumného rozhovoru.

V dobrovolnickém projektu již čtyři a půl roku je součástí mé role také účast na supervizích dobrovolníků a pracuji také jako klíčový pracovník dvojic a sociální pracovník s lidmi s chronickým duševním onemocněním. Za dobu mé práce jsem byl klíčovým pracovníkem více jak dvaceti dvojic. Byl jsem jim podporou při seznamování, hodnocení spolupráce i při jejím ukončování. To mi umožňuje mít určitý vhled do daného tématu a zároveň přináší jistá rizika vnášení vlastních zkušeností a pohledu do interpretace zkušeností respondentů mého výzkumu.

V mém životě i při mé práci je pro mne zásadní respekt k lidem jako jedinečným živým bytostem, kteří mají mezi jinými základními právy i právo na spokojený a kvalitní život a mohou se v životě svobodně rozhodovat. Lidská práva jsou často oblastí, ve které jsou lidé s duševním onemocněním omezováni. Omezení jim však přináší už samotný život s nemocí skrze vnitřní překážky, kterým musí čelit, jako je nízké sebehodnocení nebo nedostatek vůle a energie k činům. Pokud jsou jejich možnosti omezené v důsledku např. nemoci nebo jiných životních okolností, mají lidé právo na odpovídající pomoc a podporu. Altruismus, který je pro mne důležitou hodnotou, souvisí úzce s tématem dobrovolnictví a je i důvodem, proč jsem si vybral práci v pomáhající profesi.

Vzhledem k velké stigmatizaci duševně nemocných v naší společnosti jsem vše přizpůsobil pro co největší ochranu osobních údajů respondentů výzkumu. Vzhledem k tomu, že je má práce určena ke

zveřejnění, upravil jsem přepisy rozhovorů a zveřejnění odpovědí a výsledků výzkumu tak, aby čtenář nemohl z textu poznat, kdo je předmětem líčení (osobou, pacientem, dobrovolníkem, terapeutem, sociálním pracovníkem). U tzv. „tvrdých dat“ jsem se pro jistotu také omezil na věk a pohlaví a na další obecné kategorie (úroveň vzdělání, rodinný stav atd.).

Respondenty jsem předem informoval o účelu výzkumu, o tématech, kterým se budeme věnovat i o tom, jakým způsobem budou výsledky výzkumu zveřejněny.

Základem pro výběr respondentů na výzkumné rozhovory byl informovaný souhlas. Jenom těm klientům, kteří souhlasili s dotazováním a podepsali informovaný souhlas, jsem respondentům pokládal předem připravené otázky, mapující témata výzkumných podotázek. Formulář informovaného souhlasu je k nahlédnutí v přílohách této diplomové práce. Respondenti nebyli s konkrétními otázkami předem seznámeni, ale měli možnost na kteroukoli z otázek neodpovědět.

I když mi vybraní respondenti dali souhlas se zpracováním jejich odpovědí v informovaném souhlasu s využitím výzkumného rozhovoru, rozhodl jsem se ještě víc chránit jejich anonymitu, tedy neuvádět ani jméno zařízení a místo šetření.

S lidmi, se kterými jsem vedl výzkumné rozhovory, se osobně znám ze setkání na komunitních akcích v zařízení následné péče, z telefonních hovorů při poskytování služby a znám jejich příběhy také z případových supervizí nebo porad týmu. Mám k nim již určitý vztah a záleží mi na tom, aby se můj výzkum nedotkl negativně jejich života, jejich dalšího fungování v zařízení následné péče nebo dobrovolnického projektu. Proto jsem se snažil k rozhovorům přistupovat citlivě. Citlivě jsem zacházel i s informacemi, které jsem již předem měl při vedení rozhovoru. Zároveň jsem se s ohledem k výše uvedenému rozhodl nehovořit o podrobnostech z rozhovorů s respondenty také s jejich klíčovými pracovníky, mými kolegy v

zařízení následné péče, abych dodržel ochranu jejich údajů, ke kterým jsem se zavázal.

4.4 Respondenti výzkumu (charakteristika zkoumaného vzorku)

Kritéria pro výběr respondentů byla zvolena tak, aby získaná data odpovídala tématu výzkumu. Na základě doporučení Yina využívaná u replikační mnohopřípadové studie byl pro účely tohoto výzkumu proveden výběr respondentů tak, „*aby se daly očekávat srovnatelné interpretace...*“ tématu u jednotlivých respondentů. Výběr respondentů proběhl tak, aby si byli podobní „*v kontextu, podmínkách i charakteristikách...*“ (HENDL, 2016, s. 155).

Tento výzkum navazuje na výsledky zkoumání a oblasti zkoumání, která uvedli ve svém výzkumu Bradshaw a Haddock (BRADSHAW a HADDOCK, 1998). Z tohoto důvodu byl pro účely tohoto výzkumu zvolen vzorek lidí v podobné situaci, jako u respondentů výzkumu Bradshaw a Haddocka, kteří čelí důsledkům duševní nemoci, spolupracují dlouhodobě se zařízením následné péče a také spolupracují s dobrovolníky v dobrovolnickém projektu, kde tito lidé s dobrovolníky navazují dlouhodobé přátelské vztahy.

V tomto zařízení následné péče probíhá spolupráce klientů s dobrovolníky již delší dobu, to umožnilo uskutečnit rozhovory i s lidmi, kteří dlouhodobě spolupracovali již s několika dobrovolníky a měli možnost své zkušenosti porovnat. Díky tomu bylo možné jako kritérium výběru respondentů použít i delší čas spolupráce dobrovolnické dvojice.

Dobrovolnický projekt, ve kterém byli respondenti zapojeni, má propracovanou metodiku, která vytváří podmínky spolupráce, umožňující vytvoření vztahu mezi klientem a dobrovolníkem založeném na dlouhodobé spolupráci. Jsou to podmínky spolupráce

podobné dobrovolnickému projektu, kde prováděli výzkumu Bradshaw a Haddock (BRADSHAW a HADDOCK, 1998).

Dobrovolnický projekt, do něž byli respondenti zapojeni, je úzce spjat s poskytováním dalších služeb zařízení následné péče. Všichni klienti, kteří spolupracují s dobrovolníky, spolupracují zároveň se sociálními pracovníky. To umožnilo rozšířit oblast zkoumání také o pohled respondentů na rozdíly mezi spoluprací se sociálním pracovníkem jakožto profesionálem a spoluprací s dobrovolníkem.

Z výše uvedených důvodů byl výzkum přizpůsoben konkrétnímu zařízení následné péče. Vybírání byli pouze ti klienti, kteří aktuálně se službou spolupracují. Nebyli osloveni ti, kteří z různých důvodů v předchozím roce a půl spolupráci se službou ukončili.

Lidé, kteří odpovídali na otázky výzkumu, byli ve věkovém složení 24 – 55 let. Z celkového počtu šesti respondentů byli dva muži.

4.5 Metoda zkoumání, výzkumná strategie a průběh výzkumu

Vzhledem k malému zkoumanému vzorku a povaze problému byla zvolena série kvalitativních rozhovorů a jejich analýza jako nejlepší přístup pro kvalitativní sběr dat ke zkoumání problému. Metodou zkoumání jsou polostrukturované rozhovory mapující jednotlivé případy. Rozhovory se konaly v prostorách zařízení následné péče, v klidné a bezpečné atmosféře, vždy pouze za přítomnosti tazajícího výzkumníka a zkoumané osoby.

Plán výzkumu byl vytvářen od začátku roku 2018. Byly formulovány cíle výzkumu, výzkumná otázka a rámcové ohraničení zkoumaného vzorku. Byly formulovány také otázky, které měly za cíl mapovat odpovědi respondentů na určité oblasti zkoumání. Jednalo se o otázky otevřené, uzavřené a o otázky s použitím škál. U uzavřených otázek

se pro pochopení zkušenosti respondenta a daného tématu výzkumná osoba doptávala na souvislosti s jeho výrokem.

Zvolené oblasti zkoumání:

- Má kontakt s dobrovolníky vliv na společenský život a vztahy s druhými lidmi?
- Ovlivňuje kontakt s dobrovolníky vnímání sebe sama, sebevědomí?
- Má spolupráce s dobrovolníkem vliv na sociální aktivity klienta?
- Pomáhá kontakt s dobrovolníkem při zhoršení psychického stavu, nebo při případné hospitalizaci?
- Je pohled klienta na dobrovolníka a vztah s ním jiný, než na vztah a spolupráci se sociálním pracovníkem/profesionálem?

Výzkum ukazuje subjektivní pohled klientů na přínos dobrovolníků ve službě následné péče pro jejich život lidí s chronickým duševním onemocněním. Struktura rozhovoru a formulace otázek byly koncipovány tak, aby bylo možné komunikativní ověřování sděleného.

V prvotním plánu výzkumu měli být pro účel výzkumu vybírání respondenti ze všech klientů zařízení následné péče, kteří spolupracovali s dobrovolníkem po dostatečně dlouhou dobu. Na základě zvážení etických aspektů výzkumu byl omezen zkoumaný vzorek. Rozhovory měly být podle plánu realizovány od poloviny do konce května 2018.

Praktická část výzkumu probíhala na jaře 2018. První kontakt a výběr respondentů probíhal od 1.5.2018. Kritériem k výběru respondentů do výzkumu byli klienti zařízení následné péče, spolupracující v dobrovolnickém projektu, kteří mají aktuálně dobrovolníka a spolupracují s ním déle než 3 měsíce, nebo v posledním roce a půl spolupracovali s dobrovolníkem déle než 3 měsíce v dobrovolnickém projektu. Do této skupiny spadalo dvacet osob.

Vyřazení byli klienti, se kterými výzkumná osoba spolupracuje, nebo spolupracovala jako klíčový pracovník, a to z toho důvodu, že by

spolupráce mohla mít vliv na jejich rozhodnutí pro udělení souhlasu s výzkumnými rozhovory. Ve skupině, která splňovala tyto podmínky, zůstalo čtrnáct osob.

Všichni byli osloveni telefonicky. Byl zjišťován jejich zájem spolupracovat na výzkumu a byl získán jejich souhlas se zapojením do výzkumných rozhovorů. Již v telefonickém hovoru jim byl představen účel výzkumu. Dozvěděli se, jakým způsobem a kde budou probíhat výzkumné rozhovory a že rozhovory budou nahrávány na diktafon. Byla probrána i otázka ochrany anonymity respondentů. Dva lidé odmítli se výzkumu zúčastnit. Dvanáct lidí souhlasilo s účastí ve výzkumu.

Z dvanácti lidí, kteří mi poskytli souhlas s výzkumnými rozhovory, bylo náhodně vybráno šest respondentů výzkumu. Byli znovu telefonicky osloveni a byl s nimi domluven termín výzkumného rozhovoru. Náhodný výběr byl proveden přidělením čísla všem dvanácti vybraným lidem, kteří souhlasili s výzkumem. Číslo bylo přiděleno podle jejich pořadí v abecedě a poté bylo ze všech vylosováno šest respondentů v náhodném generátoru čísel.

Jeden respondent před výzkumným rozhovorem souhlas zrušil z důvodu špatného psychického stavu. Pro zachování velikosti zkoumaného vzorku byl z lidí, kteří souhlasili se zapojením do výzkumu, náhodně vybrán další respondent.

Výzkumné rozhovory probíhaly v květnu a červnu. První výzkumný rozhovor byl 23.5.2018. Poté se dařilo pokračovat podle plánu, avšak poslední rozhovor se měl konat koncem května. Respondentka číslo šest však den před domluveným termínem setkání zrušila. Jako důvod uvedla, že toho má v tomto období příliš a výzkumný rozhovor by byl pro ni další zátěží, kterou by již nezvládla. Podařilo se s ní domluvit termín na 13.6.2018. Setkání se již podařilo uskutečnit, avšak došlo tak k narušení původního časového plánu.

Na výzkumném rozhovoru se s výzkumnou osobou sešlo šest respondentů. Na základě obsahu rozhovorů a výsledků analýzy a interpretace dat, které jsou uvedeny v další kapitole této diplomové práce, bylo rozhodnuto, že pro výstupy výzkumu budou použita data ze všech šesti rozhovorů.

Výzkumné rozhovory probíhaly v délce 41 až 60 minut. Konaly se v prostorech zařízení následné péče v konzultační místnosti. Účastnili se jich ve všech případech pouze výzkumná osoba a respondenti výzkumu. Výzkumné rozhovory probíhaly v době, kdy nebyl v prostorech nikdo další a jejich průběh nebyl narušován. Odpovídání respondentů na otázky bylo nahráváno na diktafon.

Všichni respondenti byli ochotni odpovídat na předem zvolené otázky i na doplňující otázky. Nestalo se ani jednou, že by někdo odmítl odpovědět, nebo výzkumný rozhovor předčasně přerušil. Respondenti byli velmi ochotní a motivovaní k rozhovoru a otevřeně odpovídali. U některých bylo nutné udávat hranici jejich vyprávění, protože jejich sdělení překračovala rozsah výzkumu a zabíhala do dalších oblastí jejich života.

Rozhovory byly strukturovány podle předem připravených otázek. Všem respondentům byly kladeny stejné otázky ve stejném pořadí. Formát rozhovoru umožňoval výzkumné osobě doptávat se na souvislosti k většímu porozumění odpovědi. Doplňující otázky byly kladeny na základě toho, co mi pověděl, nebo nepověděl respondent. Cílem bylo více ovlivnit průběh rozhovoru respondentem. Rozhovor měl vždy podobnou strukturu.

Audionahrávky byly na základě doslovných prepisů analyzovány. Prepisy rozhovorů jsou uvedeny v příloze této práce. V souladu s ochranou osobních údajů mých respondentů v nich byly změněny veškeré údaje, podle kterých by mohli být identifikováni, nebo podle kterých by mohla být ohrožena jejich anonymita. Metoda, která byla použita k analýze dat, je rámcová analýza, kterou vyvinuli angličtí

výzkumníci Richie a Spencer (HENDL, 2016).

4.6 Výsledky výzkumu - analýza a interpretace dat

Tato kapitola podrobně popisuje výstupy z rozhovorů s respondenty výzkumu. Výzkum v zařízení následné péče přinesl velké množství informací. Při analýze a interpretaci dat jsem vybíral data, která byla zásadní pro zvolené téma a uvádím je v šíři, která odpovídá možnostem diplomové práce a mohou být využita jako mapování daného tématu. Výsledky výzkumu neuvádím jako zjištěnou skutečnost, ale jen jako sondu, jak na otázky týkající se mnou zvolených témat vybraní klienti jednoho zařízení následné péče odpovídají. Výsledky mé práce by bylo možné dále rozpracovávat a věnovat se podrobnějším zjištěním v dalších oblastech, kterých se dotkly odpovědi respondentů, nebo vše ověřit rozsáhlejšími kvantitativními projekty.

Pro přehlednost je kapitola strukturována na sedm podkapitol podle šesti zkoumaných oblastí. Sedmá část se věnuje shrnujícímu hodnocení dobrovolníků ze strany respondentů. Z hlediska kvalitativního výzkumu mi sedmá část přijde velmi důležitá. Respondenti zde reagují na otevřenou otázku. Přepisy rozhovorů jsou uvedeny v přílohách této diplomové práce. Neuvádím je proto zde. Cituji zde pouze ty části rozhovorů, které jsou směrodatné a týkají se zkoumané oblasti a jsou zásadní pro porozumění zkušenostem a názoru respondentů.

4.6.1 Má kontakt s dobrovolníky vliv na společenský život klienta?

První oblast se týká spolupráce s dobrovolníkem a zkoumá, jaký má spolupráce vliv na společenský život respondentů výzkumu.

Všichni respondenti si dokázali vzpomenout na důležitou aktivitu, kterou s dobrovolníkem zažili. Tyto aktivity jsou nejrůznějšího charakteru, jak z oblasti sportu: kruhový trénink, plavání, tak z oblasti kultury: balet, opera, kino, či pohostinství: kavárny, čajovny a další (procházky, výlety). Na otázku, zda navštívili s dobrovolníkem nové místo, kde předtím nebyli, odpověděli kladně čtyři respondenti ze šesti.

Další početnou shodu měli respondenti v tom, nakolik má z jejich pohledu setkávání s dobrovolníkem vliv na to, jak často se setkávají s druhými lidmi. Pět respondentů ze šesti odpovědělo, že setkávání s dobrovolníkem podle nich nemá vliv na to, jak často se setkávají s druhými lidmi. Někteří respondenti uváděli, že mají i jiné kamarády, že dobrovolníci jsou pro ně spíše jakýmsi zpestřením volného času, jiným druhem setkání, než s blízkými lidmi. Ovšem jedna respondentka R2 uvedla: "*No, já prakticky žádný společenský život mimo dobrovolnici nemám. Mám pár kamarádek, ale s těma se tak nevidám. No, a když mám.... s dobrovolnicí vlastně se scházím skoro každéj tejden a to mně tak jako vyhovuje.*"

Dále například respondent R1, přestože na tuto otázku odpověděl, že ne, uvedl: "*nějaká taková, jako nějaká nepříjemnost, která člověku zkazí náladu, ale s tou dobrovolnicí, nebo i s kýmkoliv jiným, s kým... Někoho, kterýho znám, je mi blízkěj docela, tak, tak se jako, říkám, tak se cejtím uvolněně a cejtím se o hodně líp jako, jo.*"

Respondenti se vyjadřovali také k tomu, nakolik jim setkávání s dobrovolníkem pomáhá ve znalosti okolí jejich bydliště a lepší orientaci v něm. A nakolik díky kontaktu s dobrovolníkem více vycházejí z domu. Zde nastala jednoznačná shoda. Tři respondenti uvedli, že setkávání s dobrovolníkem na jejich vycházení ven má vliv jen částečně. Dva uvedli, že setkávání s dobrovolníkem jednoznačně má vliv na jejich častější vycházení ven. Ohledně orientace okolí jejich bydliště a lepší orientaci v něm většinou uváděli, že okolí svého bydliště znají lépe než jejich dobrovolníci a kontakt s dobrovolníky na ně v tomto spíše vliv neměl.

Z doplňujících otázek a odpovědí respondentů na toto téma vyplynuly zajímavé věci. Např. R1 odpověděla, že dobrovolník jí přináší jistotu a oporu v kontaktu s vnějším světem. Často respondenti hovořili o tom, že se s dobrovolníky prochází po okolí a v uvolněné atmosféře během procházky se jim daří lépe konverzovat o obtížných tématech. Dále R6 uvedla, že nebyla v sociální izolaci právě díky kontaktu s dobrovolníkem.

V této oblasti spolupráce s dobrovolníkem se respondenti shodli v tom, že setkávání s dobrovolníkem má vliv na jejich společenský život. Na tuto otázku odpovědělo ANO 5 respondentů z 6.

4.6.2 Má kontakt s dobrovolníky vliv na vztahy s dalšími lidmi?

Respondentům byly kladeny otázky zaměřené na to, zdali má kontakt s dobrovolníky vliv na vztahy s dalšími lidmi a jestli ovlivňuje jejich pocit osamělosti.

1. otázka: Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníky vliv na vztahy s dalšími lidmi? Zde respondenti odpověděli přesně 3 ku 3. R1 hovořil o tom, že s dobrovolnicí hovoří o vztahu se svojí manželkou a svými dětmi a pomáhá mu, když mu dobrovolnice řekne svůj názor. Dobrovolnice je v podobném věku jako jeho děti a tak má možnost se na problém podívat jejich očima.

2. otázka: Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníkem vliv na to, jestli se cítíte sami?

Zde čtyři respondenti ze šesti odpověděli, že ano. R6: "*Protože jakoby někdy bych třeba sama nikam jakoby nešla a vlastně potom, když jsme měli někde schůzku třeba, tak jsem i šla ven přesto, že sama bych, samotný by se mi třeba nechtělo.*"

Dobrovolník je pro ně příjemným zpestřením a vytržením ze samoty. Dva respondenti, kteří odpověděli negativně, shodně uvedli, že pocit samoty nelze překonat ani ve společnosti. Že se v podstatě cítí osaměle i mezi lidmi.

3.otázka: Máte pocit, že jste si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolníkem jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

Jistější v navazování vztahů se cítí čtyři respondenti ze šesti

R6: „*To určitě má, to určitě má, no, protože vlastně já jsem se jakoby na těch dobrovolnících vlastně učila jakoby, jak s těma lidma komunikovat.*“

R1: při odpovědi na otázku uvedl, že se učí komunikovat nápodobou – „*okoukává*“ od své dobrovolnice pozitivní chování vůči druhým lidem. Např. se snaží po vzoru dobrovolnice dělat radosti druhým pomocí dávků.

R4: "*No, že, ona mi nastaví zrcadlo, že jo, tak třeba něco, nějaký situace a já pak si uvědomím, kde dělám chybu, a to už můžu být třeba pak, ééé, kde můžu tu chybu odstranit a pak být třeba se-, i sebevědomější v řešení problémů nějakým, třeba, že jo, nebo takhle například.*"

Zkušenosti respondentů v oblasti vlivu na vztahy poukazovali na to, že jim v této oblasti kontakt s dobrovolníky částečně pomáhá. Většina respondentů byla v době spolupráce s dobrovolníkem v kontaktu s dalšími lidmi a měla další vztahy s přáteli, nebo partnery/partnerky, manželé/manželky. Setkávání s dobrovolníkem byl jakýsi doplněk jejich i jinak společenského života avšak přesto v tom viděli smysl. Zkoumaný vzorek se podle mých zkušeností od skupiny všech klientů následné péče v tomto liší. Náhodně vybraní respondenti patřili k sociálně aktivnějším a měli kolem sebe více lidí, než je u klientů zařízení následné péče běžné. Pokud by rozhovory byly dělány se všemi klienty zařízení následné péče, jejich zkušenost by mohla být v této oblasti jiná.

4.6.3 Ovlivňuje kontakt s dobrovolníky vnímání sebe sama, sebevědomí?

V této oblasti bylo cílem tazatele zjistit, jestli dobrovolnický projekt pomáhá respondentům z hlediska sebehodnocení.

Na první otázku: ovlivňuje kontakt s dobrovolníkem vaše sebevědomí/

vnímání sebe sama? Odpověděli čtyři respondenti ze šesti kladně. Setkávání s dobrovolníkem jim pomohlo najít důvěru ve vlastní schopnosti, vědomosti, dovednosti v oblasti komunikace. R1 odpověděl, že to jeho sebevědomí neovlivňuje, ale že je pro něj důležité, že není sám. Uvedl: „*No, tak jako uvědomuju si, že, že nejsem sám a dělá mi to dobře, že můžu být s někým jako, jo*“.

Na druhou otázku: mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru? Odpověděli dva respondenti ne, spíše ne, jeden klient nevím a u ostatních tří klientů zněla odpověď spíše ano, určitě ano. Dalo by se tedy shrnout, že nadpoloviční většina respondentů na sobě pozoruje vliv dobrovolníka v komunikačních dovednostech.

Na třetí otázku: mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem a respektují mne jako lidskou bytost. Nedokázala většina lidí najít jednoznačnou odpověď, polovina dotázaných uvedla na škále číslo tři, tedy nevím. R2 uvedla, že vnímá respekt od dobrovolnice. Konkrétně k tomu řekla: „*No, mně to přijde, že mě tak respektuje jenom ta dobrovolnice, ne ty lidi, co jsou kolem*“. Popsala i důvody, proč je pro ni problém vnímat respekt druhých lidí: „*No, u mně, to je takový složitý. Já s těma lidma mám vůbec problém, že jednak se jich bojím, jednak vidím ještě lidi, který jako vidím jenom já, no a to je takový...*“

Na čtvrtou otázku: více věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc. Zde čtyři respondenti ze šesti vybrali na škále číslo 4 nebo 5, takže si více věří v překonávání překážek. Například R2 uvedla, že když získala novou zkušenost s dobrovolnicí, dokázala pak čelit i zátěžovým situacím sama. Dokázala třeba jít sama na výstavu, nebo do bazénu, kde předtím byla s dobrovolnicí. A dříve by toho sama nebyla schopna, raději by zůstala doma.

U páté a šesté otázky: lépe zvládnou čelit nárokům okolí? A jsem více samostatný? Vyplývá z odpovědí respondentů, že spíše ne.

Odpovědět na otázky z této oblasti bylo pro respondenty obtížnější, než na otázky z jiných oblastí.

4.6.4 Pomáhá kontakt s dobrovolníkem v průběhu hospitalizace a v období, kdy se cítíte hůře?

Čtvrtá oblast popisuje očima respondentů vliv spolupráce s dobrovolníkem na období, kdy je klient ve zhoršeném psychickém stavu a na průběh případné hospitalizace.

První a druhá otázka ve čtvrtém okruhu se týkala hospitalizace. Ale během spolupráce s dobrovolníkem většina respondentů, tedy pět ze šesti, naštěstí nemusela být hospitalizována. Pouze jedna klientka popisovala zkušenosti ze svých hospitalizací a uvedla, že jí kontakt s dobrovolnicí pomohl v tom, že se necítila být tak sama a že měla pocit, že o ni někdo stojí.

Třetí otázka se týkala vlivu spolupráce s dobrovolníkem na psychický stav respondenta. Zde většina lidí uvedla, že se cítí rozhodně lépe. Vnímají dobrovolníka jako někoho, s kým jsou spokojeni, je jim s ním dobře a na setkání se těší. R5 na tuto otázku odpověděla: *„jsem aktivnější i díky dobrovolnici a mám ze sebe lepší pocit“*.

Čtvrtá otázka: setkáváte se s dobrovolníkem i ve zhoršeném psychickém stavu? Pouze dva respondenti uvedli, že mají zkušenost s tím, že se sešli s dobrovolníkem, i když byli ve zhoršeném psychickém stavu. Ostatní hovořili o tom, že měli spíše tendenci doma počkat, až se situace zlepší a setkání se vyhnout. R3 u této otázky uvedla, že má poslední dobou stabilní psychický stav a že tedy nemá zkušenost s podporou dobrovolníka ve zhoršeném psychickém stavu.

U páté otázky: máte pocit, že vám kontakt s dobrovolníkem něco přináší, když jste ve zhoršeném psychickém stavu? Odpověděli tři respondenti ze šesti, že ano. A uvedli jako příklad pocit blízkosti, zájmu o svou osobu, že se necítí sami. Zajímavá je z tohoto pohledu

zkušenost R2: „*Já mám různý jako, ono to už nějak se to nedaří, že léčit, že to mám jako ty příznaky tý nemoci, i když beru všechny ty léky a prostě už jsem si na to nějak i částečně zvykla, akorát ten život je takovej jako podřízenej tomu, tý nemoci.*“ Kontakt s dobrovolnicí ji pomáhá zvládat strach, který souvisí s příznaky její nemoci. Uvedla: „*No, já prostě se tam bojím těch lidí, bojím se toho prostředí. Třeba když je v kině tma, tak se bojím, protože mívám ty vize a takový jakoby hlasy a s tou dobrovolnicí, když vím, že tam sedí a už se nějakou dobu známe, tak se jakoby bojím míň.*“ a ještě dodala: „*Protože mívám večer nejvíc těch vizí, no a když jdu s dobrovolnicí, tak prostě můžu jít v noci jakoby. Ne v noci, ale večer třeba. V zimě je tma už, za tmy teda konkrétně*“.

Tato oblast není podle respondentů důvodem, proč by se setkávali s dobrovolníkem. Zároveň je to dáno hranicemi dobrovolnického projektu, kde rolí dobrovolníka není krizová intervence a tím, Všichni respondenti spolupracují zároveň se sociálním pracovníkem a jsou v kontaktu s psychiatrem, případně využívají další sociální služby, nebo docházejí na psychoterapii. Přesto někteří uvedli, že se díky dobrovolníkovi cítí lépe a společné aktivity jim pomáhají zlepšovat psychický stav. Respondenti hovořili o tom, že se dobrovolníkovi mohou svěřit se svými starostmi a problémy a mohou u něj najít podporu.

4.6.5 Je pohled klienta a dobrovolníka a vztah mezi nimi jiný, než vztah a spolupráce se sociálním pracovníkem/profesionálem?

Pátá oblast popisuje pohled respondentů na rozdíly mezi spoluprací se sociálním pracovníkem jakožto profesionálem a spoluprací s dobrovolníkem.

První otázka zněla: Máte pocit, že vám setkávání s dobrovolníkem přináší něco jiného než spolupráce se sociálním pracovníkem? Zde pět respondentů ze šesti odpovědělo kladně.

Pak navazovala druhá otázka: jaký je rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu?

R2 uvedla, že cítí k dobrovolníkovi větší blízkost, naproti tomu od sociálního pracovníka vnímá jistý odstup. R1 popsal vztah se sociálním pracovníkem jako nadřazený a s dobrovolníkem spíše kamarádský. R3 také popsal vztah se sociálním pracovníkem jako formálnější, naproti tomu s dobrovolníkem vnímá vztah jako kamarádský.

Respondentka číslo dvě shrnula svou odpověď jednoduše: „*No, jako že sociální pracovník je prostě pracovník a ten dobrovolník (pauza) se z něho pak může stát třeba kamarád. Kdežto z toho sociálního pracovníka, ten bude pořád sociální pracovník.*“

Respondent číslo jedna byl ve své odpovědi mírně sdílnější: „*No, právě, po cestě jsem si o tom přemýšlel, právě že to je hodně, to je prostě stěžejní vůbec na tom setkávání s tou dobrovolnicí, bych řekl, protože já jsem si z toho všim, že jako sociální pracovník, to je, tam je jiná ta pozice moje, tam jsem vlastně ten klient, že jo. A on je jako bych řekl takovej nadřazeněj nade mnou, jak to byla J., nebo teď je to H., tak se necejtím v tom tak dobře jako, jako že jsem jako nějak níž, nebo jak bych to řekl. Že jsem... Jo, že ta dobrovolnice, to je spíš jako kamarádka jako, jako taková nebo... Jako přítel jako, jo, přítelkyně nebo kamarádka spíš. Jo, takže tam je to takový fifty fifty, jo.*“

Odpovědi respondentů byly v tomto směru takřka totožné, bylo v nich mnoho podobností. Respondentka číslo čtyři mimo jiné uvedla: „*Je to jiný v tom, že vlastně je to takový kamarádštější a bližší takový jako, bližší kontakt. Jo, že prostě ten odstup se sociální pracovníci je teda zase znát trochu.*“

R6: „*Hmm, jakoby ten kontakt s tím dobrovolníkem je pořád jako přirozenější prostě, že se odehrává i nějak jako třeba venku jakoby nebo v nějaký tý kavárně nebo třeba i u někoho doma, a prostě tak už jako je to vlastně jiný, a pak vlastně jakoby i to, jakoby že se třeba bavíme o tom, kdo kde prostě byl anebo co dělal, jakoby oba. Že je to prostě takový jako přirozenější, a vlastně je to víc jakoby, hmm, v něčem ja-*

koby je jakoby s-, třeba přátelský vztahy víc, než jakoby když třeba jdu na psychoterapii..."

Respondenti hovořili o tom, že setkávání s dobrovolníkem je více o neformální atmosféře, přátelském popovídání a kontaktu, který se podobá spíše běžnému kamarádství. Zkušenost ze spolupráce s pracovníky je podle respondentů jiná. S pracovníky je to více formální. Obecně se dá říci, že podle zkušenosti respondentů pracovníci nemluví o sobě a udržují si pevněji hranice osobního života. Respondenti hovořili o tom, že jsou také rozdíly mezi sociálními pracovníky. Někteří sociální pracovníci jsou ohledně osobních témat sdílnější. Pro spolupráci a vztah uvedli, že je to pro ně důležité a pozitivně hodnotili pracovníky, kteří se ve vztahu chovají neformálněji a nejsou jim nadřazení. Zároveň někteří respondenti vnímali, že profesionální odstup a rámec spolupráce je dán tím, že se jedná o profesi a práci. Naproti tomu, dobrovolník to podle respondentů dělá, protože chce, a ne protože musí. To podle některých respondentů může mít vliv na atmosféru spolupráce a na vztah.

4.6.6 Celkové zhodnocení spolupráce s dobrovolníky očima respondentů

Šestá podkapitola popisuje, jak vnímají celkově spolupráci s dobrovolníkem a jak spolupráci s dobrovolníky hodnotí. Respondenti dostali v rozhovoru možnost vyjádřit svůj názor na to, co jim přijde v tématu důležité a jak by dobrovolníka zhodnotili. Byla jim položena otevřená otázka: Je ještě něco dalšího, co byste mi k tomuto tématu chtěl/chtěla říci, na co jsem se neptal, nebo je důležité? Měli také možnost dobrovolníka zhodnotit, nebo charakterizovat. Z hlediska cíle výzkumu jsou odpovědi respondentů na tyto otázky velmi důležité.

Pět respondentů hodnotilo kontakt s dobrovolníkem jako celkově pozitivní a přínosnou zkušenost.

R2, která má zkušenost s několika dobrovolníky uvedla: *"No, že jsem ráda, že takový lidi jsou. Že prostě si udělaj čas na to někomu pomoct ty dobrovolníci. A to i sociální pracovníci, protože za ty platy, který dostávají, toho dělaj až hodně."*

R3: *"Já to vnímám určitě pozitivně, hmm, ten vztah, ten kontakt s ní, byť je teda ještě relativně krátký, ten necelý půlrok, tak, hmm, jsem určitě jako za to ráda, za tuto zkušenost. Nevidím na tom jako žádné negativum, takže je to pro mě určitě přínosné, je to prostě, říkám, jeden z lidí, kterým důvěřuji, se kterými se ráda stýkám, ke kterým jsem otevřená, se kterým sdílí své zážitky, prožitky, dejme tomu pocity do nějaké míry, osobní témata, všechno možné, co mě prostě napadne. Nemám vůči ní žádnou jako bariéru, to je určitě jako fajn nebo žádný ostych nebo něco takového, nějaké nepříjemnosti nebo nepříjemné pocity, to tam určitě není. No, takže jako pro mě je to určitě velmi pozitivní zkušenost a vztah s ní."*

R5, která spolupracovala celkově již se třemi dobrovolníky: *„Ano, chci, abyste věděli, že ta dobrovolnice, dobrovolnice, že to je dobrá věc.*

Jedna respondentka hovořila o tom, že pro ni kontakt s dobrovolníky celkově byl spíše negativní zkušeností. Spolupracovala s více dobrovolníky a její dobrá zkušenost z předchozích let spolupráce se po posledním ukončení spolupráce s dobrovolnicí proměnila. Po ukončení spolupráce se necítila dobře. R6: *„... že vlastně ten kontakt s tím dobrovolníkem je omezenej nějakým způsobem, ať už jakoby co do frekvence jakoby průběhu tý spolupráce, anebo i tím, že po dvou letech vlastně to nějak skončí. Hmm, kolikrát prostě zjistím, že jsem jakoby něco očekávala a ono to pak bylo jinak prostě, že vlastně jakoby jsem si i myslela, že v tom vztahu jsme nějak, a tím skončením tý služby se ukázalo, že vlastně to tak není, což jakoby pro mě někdy jako byly i docela jakoby tvrdý věci vlastně, a pak vlastně to, že ty dobrovolnice měly tendenci prostě jakoby se snažit bejt tam jenom jakoby pro mě a ode mě si nic jakoby nevzít vlastně. A to mě teda právě jakoby drželo v tý nějaký roli, jako která prostě nebyla pro mě úplně dobrá, jakoby že jsem člověk, kterej nemůže nikomu jinýmu nic dát vlastně.“* Zároveň však hovořila o tom, že ji spolupráce s dobrovolníkem v dřívějším období jejího života pomáhala a, že její reakce a prožívání při

ukončení spolupráce s poslední dobrovolnicí mohli souviset s jejími dřívějšími traumaty. R6: „*Takže prostě, hmm, taková, mělo to určitý prostě limity v tom, hmm, že jakoby některý věci bohužel se tam jakoby nasedly na nějaký moje jako ještě dřívější traumata a vlastně pak to bylo blbý, ale jakoby prostě to je taková jako i, i jakoby specifická možná věc, jo, určitě bych to nechtěla jakoby celý jako zavrhnout, jo, myslím si, že pro spoustu lidí nemá takovej jako význam prostě jako velkej, a je to taky jako o tom období, kdy to člověk nějak využívá, a s jakým účelem jako do toho jde prostě.*“

Charakteristika dobrovolníků očima klientů. R5: „*Takže M. je všímavá hodně, chytrá, pečující, B., ta je taková spíš taková sexuální dračice, mi přišla, milá, originální, svá, osobnost prostě, osobnost jako...*“

R1: „*Nevím, tak překvapilo mě, že na svůj věk, že je taková sofistikovaná docela, v oblasti tady tý sociální, to mě překvapilo. Že je to právnička, jo, takže si myslím, že takový ty reakce, jak se spolu tak bavíme, tak ty reakce má docela zajímavý jako, jo.*“

R4: „*je, to je vyloženě laskavej člověk, je, je trošku mi připadá, jako že je dominantnější, i když ona to moc jako net-, o, o sobě netvrdí, ale jako v tom příznivým slova smyslu, jo, že, že jako kolikrát prostě mě navede na nějaký téma, který by mě nenapadlo, že jo, a, a já docela z toho jako čerpám a ta moje nemoc jakoby se trošku zlepšila.*“

R6 díky své zkušenosti mohla popsat rozdíly mezi jednotlivými dobrovolnicemi: „*Jo, jo, rozdíly tam byly. Byly tam vlastně jakby ta první dobrovolnice, tak ta mě vlastně asi jakoby ze všech možná jakoby sedla paradoxně nejvíc. A... A byla, byla prostě taková jako úplně jako bezprostřední prostě, že jsem jako měla pocit takovýho jako úplně přirozenýho kontaktu s ní. A vlastně jakoby potom to nějak jakoby relativně dobře jakoby vydrželo, že občas jakoby si nějak napíšeme ještě dneska vlastně. Ty, ta, ta vlastně další, tak ta, tu jsem měla půl roku a s tou jsem, s tou to nefungovalo moc dobře, jednak protože měla málo času vlastně, ale tím pádem to celý vlastně skončilo. A jednak protože vlastně s-, jsme si nerozuměly jakoby v tom způsobu, jak já potřebuju ty věci řešit a kdy ona*“

prostě měla pocit, že mně jako něco navrhne a já vlastně jakoby když se tím budu řídit, tak vlastně se to jakoby tím vyřeší, ale ono to tak úplně nebylo.“

Společné rysy v charakteristice dobrovolníků od klientů se dají najít v tom, že jsou kamarádští, inteligentní, laskaví a pečující a umí podpořit a poradit.

4.7 Závěry výzkumu

Výzkumný záměr mapování spolupráce s dobrovolníky z pohledu lidí se zkušeností s duševním onemocněním se podařilo naplnit. Všichni vybraní respondenti byli schopni a ochotni otevřeně hovořit o své zkušenosti. Rozsah získaných dat vyhovuje povaze výzkumu jako sondy do tématu. Odpověď na základní výzkumnou otázku: „Pomáhá dobrovolnictví v zařízení následné péče klientům v začleňování do společnosti?“ se podařilo zodpovědět pozitivně na základě subjektivní výpovědi respondentů v pěti oblastech, které výzkum mapoval.

Výsledkem výzkumu je, že spolupráce s dobrovolníky má podle respondentů vliv na jejich společenský život a na jejich sebehodnocení a vnímání sebe sama. Částečně má spolupráce vliv na jejich vztahy s dalšími lidmi a okrajově má setkávání vliv i na jejich psychický stav. Celkově hodnotí spolupráci s dobrovolníky pozitivně většina respondentů. Respondentů hodnotí spolupráci s dobrovolníky jako přínosnou pro jejich život a i přesto, že mají ve svém životě i jiné sociální kontakty. Podle respondentů jsou jasné rozdíly mezi spoluprací se sociálním pracovníkem a dobrovolníkem. Podle respondentů tohoto výzkumu si sociální pracovníci udržují větší odstup a setkávání s dobrovolníky se děje v neformálnějším prostředí a přátelštější atmosféře. Vztah s dobrovolníkem je podle respondentů více podobný běžnému kamarádství.

Výzkum v této diplomové práci se shoduje s výsledky výzkumu Bradshaw a Haddocka v tom, že spolupráce s dobrovolníky a navazování dlouhodobých přátelských vztahů s nimi, může sehrát

významnou roli v zapojování lidí s duševním onemocněním do společnosti.

Podobně jako ve výzkumu Bradshaw a Haddock se ukázalo, že jistější v sebedůvěře v sociálních situacích a spolupráci s dobrovolníky hodnotí jako přínosnou zkušenost. Na rozdíl od výzkumu Bradshaw a Haddocka se nikdo z respondentů nesetkával s dobrovolníkem doma. Všichni respondenti výzkumu v této diplomové práci, byli i nezávisle na dobrovolnickém projektu aktivní a měli hodně sociálních kontaktů. Sami často vycházeli ven. S dobrovolníky se potkávali také venku. Respondenti výzkumu v této diplomové práci shodně s respondenty výzkumu Bradshaw a Haddock uvedli, že jim kontakt s dobrovolníkem celkově pomohl, protože měli někoho, kdo jim pomáhal a chodil s nimi ven. Navazovali s dobrovolníkem blízký vztah, který popisovali jako kamarádský a hovořili o dobrovolnících jako o důležitých lidech, kteří jsou laskaví, podporující a respektující k jejich možnostem a omezením daným duševní nemocí.

Na rozdíl od výzkumu Bradshaw a Haddock, kde všichni respondenti hodnotili setkávání s dobrovolníky pozitivně, jedna respondentka výzkumu v této diplomové práci uvedla, že její zkušenost ze spolupráce s dobrovolníky nebyla pozitivní. Měla osobní negativní zážitek z ukončení spolupráce s dobrovolnicí, který její psychický stav zhoršil.

4.8 Diskuse

Výzkum byl sondou do subjektivního pohledu klientů jednoho zařízení následné péče na spolupráci s tímto zařízením a s jeho dobrovolníky. Jednalo se o vybrané klienty zařízení následné péče, jehož součástí je dobrovolnický projekt.

Ačkoli se nedalo pro zdárnou realizaci výzkumu vyhnout všem

faktorům, které mohli výsledky výzkumu z hlediska jeho cílů skreslit. Výběr výzkumného vzorku je svým způsobem zkreslující. Účast na výzkumu byla nabídnuta všem lidem, kteří splňovali kritéria z jednoho konkrétního zařízení následné péče. Jedná se o ambulantní službu ve velkém městě. Výsledky výzkumu, pokud by se výzkum prováděl jinde, nebo na širším vzorku by mohly být jiné. Výzkumný vzorek byl z důvodu časového omezení stanoven na šest respondentů. Nebylo možné vést rozhovory se všemi lidmi, kteří splňovali kritéria a měli zájem se výzkumu účastnit. Z toho důvodu jsou možnosti zobecnění výsledků tohoto výzkumu omezené. Pro větší objektivitu výsledků by bylo nutné také, propojit kvalitativní výzkum s dalšími např. kvantitativními metodami, nebo s propojením výstupů se zdravotnickou dokumentací, případně s dalšími daty. Např. analýzu z dat z evidence kontaktů s pracovníky a dobrovolníky v informačním systému v zařízení následné péče, ve kterém byl výzkum prováděn.

Pro větší zobecnitelnost výsledků by bylo nutné výzkum provést na větším vzorku a ve více zařízeních. Výzkum mohl být zkreslen také tím, že se do studie zapojili jen ti lidé, kterým to něco dalo, a ti, kterým to nic nepřineslo, účast ve výzkumu odmítli. Jeden vybraný respondent, který nejdříve zájem potvrdil, se poté výzkumu nezúčastnil. Byli vyřazeni také všichni lidé splňující kritéria, kteří spolupracují s výzkumnou osobou jako s klíčovým pracovníkem. Mezi nimi byli i lidé, kteří mají oproti vybranému výzkumnému vzorku výraznější příznaky nemoci a následná omezení. Mají také méně sociálních kontaktů a jsou více sociálně izolovaní.

Výzkumný vzorek na druhou stranu umožňoval pro výzkumnou osobu dobrý přístup k této skupině. Všichni respondenti výzkumu se s výzkumnou osobou již před výzkumem všichni osobně znali.

Výzkumná osoba je zároveň vedoucím dobrovolnického projektu, koordinátorem dobrovolníků a sociálním pracovníkem v zařízení následné péče. Přes veškerou snahu o nezájatost a objektivitu mohlo dojít při vedení rozhovorů, analýze a interpretaci dat ke zkreslení

podaných informací výzkumnou osobou. Mohlo k tomu dojít na základě předchozích zkušeností výzkumné osoby se zkoumaným tématem, nebo na základě již předem očekávaných výsledků. Ačkoli byl výzkum prováděn pro potřeby této práce, vzhledem k tomu že je výzkumná osoba zodpovědná za dobrovolnický projekt, mohlo to ovlivnit objektivitu např. v oblasti negativního hodnocení dobrovolnického projektu respondenty.

Výzkum je postaven na subjektivním pohledu respondentů, a proto stojí na jejich schopnosti sebereflexe. V odborné literatuře se ohledně sebereflexe cílové skupiny lidí s duševním onemocněním vedou diskuse. Je otázkou do jaké míry a u jakých onemocnění se míra sebereflexe oslabuje. Mezi jednotlivými respondenty bylo z rozhovorů možné usuzovat na různou míru schopnosti sebereflexe, nebo schopnosti pochopit otázku, jasně se vyjadřovat a odpovídat na dané otázky. Mohlo dojít ke zkreslení, ačkoli byly rozhovory přizpůsobené tempu a otázky předkládány co nejsrozumitelněji individuálně pro každého respondentu.

Závěr

V této diplomové práci je zpracováno téma přínosu dobrovolníků v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním. Tato diplomová práce ve své teoretické části popisovala na základě studia odborné literatury téma sociální práce s lidmi s duševním onemocněním a dobrovolnictví v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním. Byla popsána historie a současný systém péče pro lidi s duševním onemocněním v České republice a cíle sociální práce s lidmi s duševním onemocněním. Bylo charakterizováno dobrovolnictví a popsána jeho historie v České republice a ve světě. Podrobně byla popsána role dobrovolníků v sociálních službách z hlediska přínosu pro sociální práci s cílovou skupinou. Teoretická část se věnovala i legislativě, která umožňuje sociální práci a dobrovolnickou činnost v sociálních službách pro lidi s duševním onemocněním. Empirická část této práce byla věnována výzkumu spolupráce s dobrovolníky z pohledu klientů v zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním onemocněním. V této práci bylo využito kvalitativních metod výzkumu. S respondenty v jednom zařízení následné péče byly realizovány polostrukturované rozhovory. Na jejich základě se podařilo popsat v čem je z jejich pohledu přínosné, že se setkávají s dobrovolníky. Tento výzkum je pouze sondou do daného tématu. Pro jeho využití v praxi by bylo nutné dalšího bádání a použití rozsáhlejších výzkumných vzorků a komplexnějších výzkumných metod. Výzkum poukázal na to, že lidé s chronickým duševním onemocněním, na základě svých zkušeností pozitivně hodnotí spolupráci s dobrovolníky. Setkávání s nimi jim pomáhá v začleňování do společnosti a zvyšuje kvalitu jejich života v oblasti sociálních kontaktů.

5 LITERATURA

BEER, M. Dominic, PETIERA, M. Stephen, CAROL, Paton. *Intenzivní péče v psychiatrii*. Havlíčkův Brod: Grafa, 2005. ISBN 80-247-0363-7.

BENEDÍKOVÁ, Luisa. *Rukověť dobrovolníka pečujícího o seniora*. Praha: Hestia, 2012.

ČÁMSKÝ, Pavel, SEMBDNER, Jan aj. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0027-7.

FREUD, Sigmund. *Vybrané spisy Sigmunda Freuda – Svazek II-III*. 2. vyd. Praha: Avicenum a Universe, 1993. ISBN 80-201-0226-4.

FRIČ, Pavel, POSPÍŠILOVÁ, Tereza aj. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Hestia, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha, 2000. Portál. ISBN 80-7178-303-x.

HEDNL, Jan, *Kvalitativní výzkum*, Čtvrté vydání. Praha: Portál, s.r.o.: 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HOSKOVEC, Jiří a HOSKOVCOVÁ, Simona: *Malé dějiny české a středoevropské psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-311-0.

HUTAŘ, Jan a KRÁSA, Václav. *Co přináší zákon o sociálních službách pro uživatele, poskytovatele, orgány státní správy a samosprávy*. Praha: Národní rada zdravotně postižených ČR, 2006. ISBN neuvedeno

JANÍČEK, Jeroným. *Cyrl Höschl : kde bydlí lidské duše*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-954-2.

JANÍK, Alojz. *Věřejnost a duševně nemocný*. Praha: Avicenum, 1987. ISBN 08-073-87.

KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-429-x.

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN-80-7367-310-9.

MATOUŠEK, Oldřich aj. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-x.

MAREČKOVÁ, Jana a MATIÁŠKO, Maroš. *Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-801-7.

NOVÁKOVÁ, Věra a SCHIMMERLINGOVÁ, Věra. *Sociální práce její vývoj a metodické postupy*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-

7066-483-5.

NOVOTNÝ, Michal, STARÁ, Ivana aj. *Dobrovolníci v nemocnicích*. Praha: Hestia, 2002. ISBN 80-238-8697-5.

PĚČ, Ondřej a PROBSTOVÁ, Václava, *Psychózy – psychoterapie, rehabilitace a komunitní péče*. První vydání. Praha: Triton: 2009. ISBN: 978-80-7387-253-3.

PROBSTOVÁ, Václava a PĚČ, Ondřej. *Psychiatrie pro sociální pracovníky*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0731-3.

PRŮŠA, Ladislav. *Sociální služby – srovnání ČR a EU*. Praha: Centrum sociálních služeb, 2008. Publikace k projektu Vzdělávání pracovníků sociální sféry.

ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce*. Praha: SLON, 1994. ISBN: 80-85850-00-1.

ŠEDIVÉC, Vladislav. *Psychoterapie ve starých lékařských spisech. Česká a slovenská psychiatrie: časopis České psychiatrické společnosti ČLS JEP a Psychiatrickej spoločnosti SLS*. 2008, **104**(2), 71 – 72. ISSN 1212-0383.

ŠEDIVÉC, Vladislav. *Duševní nemoci ve spisech lékařů v 17. a 18. století. Česká a slovenská psychiatrie: časopis České psychiatrické společnosti ČLS JEP a Psychiatrickej spoločnosti SLS*. 2007, **103**(7), 361-362. ISSN 1212-0383.

TICHÝ, Josef. *Historie Bohnické psychiatrie v letech 1903 – 2005*. Praha: Galén, 2006. ISBN 80-7262-441-5.

TOMEŠ, Igor. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Sociopress, 1996. ISBN 80-902260-0-0.

TOŠNER, Jiří a SOZANSKÁ, Olga. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.

ZVOLSKÝ, Petr. *Obecná psychiatrie*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-7184-494-2.

Internetové prameny

Dobrovolnictví v Evropě. *Evropský portál pro mládež* [online].

©2013, [cit. 2018-05-13]. Dostupné z:

http://europa.eu/youth/eu/article/46/1012_cs

Historie dobrovolnictví. *Home / Hestia* [online]. ©2010, [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: <https://www.dobrovolnik.cz/z-dobrovolnictvi-aktualne/historie-dobrovolnictvi>

Legislativa dobrovolnictví. [online]. ©2017, posl. revize 10.5.2018 [cit.2018-10-05]. Dostupné z: <http://www.hest.cz/cz/pro-organizace/legislativa-dobrovolnictvi>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Zákon č.198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. *Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©1998, posl. revize 10.5.2018 [cit.2018-10-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx>

Bakalářské práce a diplomové práce

BUZKOVÁ, Eva. *Využití a přínos dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních*. Hradec Králové, 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Lékařská fakulta v Hradci Králové. Ústav sociálního lékařství. Vedoucí práce: Bc. Ulrychová, Hana.

KNIHA, Michal. *Spolupráce dobrovolníka, klienta a o.s. Lata - Programy pro ohroženou mládež*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Katedra speciální

pedagogiky. Vedoucí práce doc. PaedDr. Šotolová, Eva.

Přednášky

KODYMOVÁ, Pavla. *Teorie a metody sociální práce*. Přednáška pro 1.roč. bakalářského studia sociální politiky a sociální práce. Praha: PVŠPS, 16.11.2004.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ, NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ. Podkladové materiály. *Konference Přínos norských fondů k reformě péče o duševní zdraví*. Praha: 12.9.2017.

Jiné prameny

KRÁTKÁ, Karolina a PERNICOVÁ, Helena aj. *Historie a současnost dobrovolnictví*. Ineditní text. Archiv Hestia. Za sebevědomé Tišnovsko [2011]. Dostupné také z: <http://docplayer.cz/1197701-Historie-a-soucasnost-dobrovolnictvi-v-ceske-republice.html>

LUSKOVÁ, Daniela a LUSKOVÁ, Štěpánka. *Dobrovolnictví v sociálních službách*. Ineditní text. Archiv Hestia. Praha: MPSV [2012].

Zákony:

ÚZ: úplné znění, číslo: 1179. *Sociální zabezpečení*. Ostrava: Sagit, 2017. ISBN 978-80-7488-211-1.

ÚZ: úplné znění, číslo: 1158. *Ústava ČR: Listina základních práv a svobod*. Ostrava: Sagit, 2016. ISBN 978-80-7488-189-3.

ČESKO. Zákon č.121/2000 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 22. 4.

1998. ISSN 1211-1244.

(Zákon č. 198/2002 Sb.). – O DOBROVOLNICKÉ SLUŽBĚ

Zahraniční literatura:

BRADSHAW, Tim HADDOCK, Gillian, Is befriending by trained volunteers of value to people suffering from long term mental illness. *Journal of Advanced Nursing*. 1998, 27, 4, s.713-720. ISSN 0309-2402

COOKE, Anne, *Understanding Psychosis and Schizophrenia: Why people sometimes hear voices, believe things that others find strange, or appear out of touch with reality...and what can help*. Revised vision, British Psychological Society: Department of Clinical Psychology: 2017. ISBN:978-1-85433-748-1. Dostupné z: <https://www1.bps.org.uk/system/files/user-files/Division%20of%20Clinical%20Psychology/public/CAT-1657.pdf>

NOME, Siri, *The Burden of mental Health in a period with profound organizational and ideological changes during two decades. A prospective longitudinal clinical study of the utility of beds, mortality, and causes of death in a psychiatric hospital with sector responsibility*. Bergen, 2014. Disertation. University of Bergen.

- **PŘÍLOHY**

SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas.....	2
Příloha č. 2 – Struktura rozhovoru s respondenty výzkumu.....	4
Příloha č. 3 – Rozhovory s respondenty výzkumu.....	9

Příloha č. 1 Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu diplomové práce

Výzkum spolupráce s dobrovolníky z pohledu klientů v
zařízení následné péče pro lidi s chronickým duševním
onemocněním

Výzkum probíhá pro účely zpracování diplomové práce vedené na Pražské vysoké škole psychosociálních studií. Diplomová práce je psána na oboru Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii a nese název Přínos dobrovolníků v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním.

Cílem tohoto výzkumu je skrze rozhovory zmapovat spolupráci s dobrovolníky z pohledu klientů jednoho zařízení následné péče. Předpokládaným výstupem rozhovoru jsou informace, které se týkají subjektivního pohledu klientů zapojené do dobrovolnického projektu na spolupráci s dobrovolníky a se zařízením následné péče..

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje respondentů (jako je například jméno, bydliště atd.) Rozhovor, který s Vámi bude zaznamenán, bude ihned po jeho pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu či organizaci, ve které jste klientem/klientkou.

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Michalu Peškovi pro účely výše
popsaného výzkumného projektu.

V

Dne

Podpis:

Podpis výzkumníka:

Michal Pešek

Příloha č. 2 Struktura rozhovoru s respondenty výzkumu

Úvod rozhovoru:

Představení se a představení výzkumu. Informování respondenta o tom, že rozhovor bude s jejich souhlasem nahráván na diktafon a jak bude nakládáno s jeho osobními a citlivými údaji. Veškerá data a informace, která rozhovor poskytne, použita jen za účelem výzkumu. Citlivé údaje a informace, na základě kterých by mohl být respondent identifikován, budou anonymizovány.

Okruh otázek na osobní charakteristiku respondenta a spolupráci v dobrovolnickém projektu:

Jste muž/ Žena

Kolik Vám je let?

Jste

ženatý/vdaná/svobodný/svobodná/rozvedený/rozvedená/vdovec/vdova?

Žijete v domácnosti sami/nebo s někým/?

Kdy propukla Vaše nemoc?

Využíváte pravidelně sociální služby/jste v kontaktu s odborníky? S jakými?

Spolupracujete teď s dobrovolníkem v dobrovolnickém projektu?

Pokud ano, jak dlouho spolupracujete?

Spolupracovali jste dříve s dobrovolníkem v dobrovolnickém projektu?

Pokud aktuálně dobrovolníka nemáte, jak je to dlouho od ukončení poslední spolupráce s dobrovolníkem?

Jak dlouho jste spolupracovali?

Jak by, jste dobrovolníka v krátkosti zhodnotil/zhodnotila?

Okruh otázek z oblasti: Má spolupráce s dobrovolníkem vliv na společenský život klienta?

Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolníkem vliv na Váš společenský život? Pokud ne proč? Pokud ano v čem?

Navštívil/a jste s dobrovolníkem, nějaké místo (kavárna, knihovna, obchod) kde jste před tím sám/sama nebyl/nebyla?

Z jakého důvodu byste tuto aktivitu/instituci sám nenavštívil/a a s dobrovolníkem ano?

Můžete uvést jednu aktivitu s dobrovolníkem, která pro Vás byla důležitá? V jakém směru/Proč/v čem?

Máte pocit, že Vám má spolupráce s dobrovolníkem vliv na to jak často se setkáváte s druhými lidmi?

Budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o Vaše vyjádření na stupnici 1-5, nakolik to odpovídá Vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv.

Vědět o zajímavých místech v mém okolí. (1-5)

Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště. (1-5)

Více opouštět prostory domova. (1-5).

Okruh otázek z oblasti: Má kontakt s dobrovolníky vliv na vztahy s dalšími lidmi?

Má podle Vašeho názoru kontakt s dobrovolníky vliv na Vaše vztahy s dalšími lidmi? V jakém směru/proč/v čem?

Má podle Vašeho názoru kontakt s dobrovolníkem vliv na to, jestli se cítíte sami? V jakém směru/Proč/v čem?

Máte pocit, že jste si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolníkem jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi? V jakém směru/Proč/ v čem?

Okruh otázek z oblasti: Ovlivňuje kontakt s dobrovolníky vnímání sebe sama, sebevědomí?

Máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolníkem Vaše vnímání sebe sama, sebevědomí? V jakém směru/Proč/v čem?

Budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o Vaše vyjádření na stupnici 1-5, nakolik to odpovídá Vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv.

Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru. (1-5)

Mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem a respektují mne jako lidskou bytost. (1-5).

Více věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc. (1-5).

Lépe zvládnou čelit nárokům okolí? (1-5)

Jsem více samostatný/samostatná? (1-5)

Okruh otázek z oblasti: Pomáhá kontakt s dobrovolníkem při zhoršení psychického stavu, nebo při případné hospitalizaci?

Byl jste/ byla jste po dobu spolupráce s dobrovolníkem hospitalizován/a, pokud ano navštívil Vás dobrovolník v nemocnici?

Pokud ano. Máte pocit, že Vám to pomohlo? V jakém směru/Proč/ v čem?

Máte pocit, že má setkávání s dobrovolníkem vliv na Váš psychický stav? V jakém směru/Proč/ v čem?

Setkáváte se s dobrovolníkem i ve zhoršeném psychickém stavu?

Pokud ano. Máte pocit, že Vám kontakt s dobrovolníkem něco přináší, když jste ve zhoršeném psychickém stavu? Co? V jakém směru?

Okruh otázek z oblasti: Je pohled klienta na dobrovolníka a vztah s ním jiný, než na vztah a spolupráci se sociálním pracovníkem/profesionálem?

Máte pocit, že Vám setkávání s dobrovolníkem přináší něco jiného, než spolupráce se sociálním pracovníkem? Co?

Jaký je dle Vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu?

Závěrečná otevřená otázka výzkumu:

Je ještě něco dalšího, co byste mi k tomuto tématu chtěl/chtěla říci ohledně spolupráce s dobrovolníkem, na co jsem se dosud neptal, nebo je pro Vás důležité.

Závěr rozhovoru a rozloučení

Příloha č. 3 Rozhovory s respondenty výzkumu

Rozhovor s respondentem 1:

T: Tak jo, takže je 23. 5. 2018 a my se teďka připravujeme na začátek prvního rozhovoru. (pauza) Tak. Teďka vlastně jsme prošli ten informovaný souhlas, takže i ty informace k tomu výzkumu už teďka máte, k čemu je. Já teďka vám budu pokládat otázky, některé otázky budou takové konkrétní, jako jestli jste muž, žena a tak dál. Některé budou spíše otevřené, že budete na ně moc odpovídat. Prosím vás, jestli byste mohl zkusit to říct prostě tak, jak to vy cítíte, jakou máte vy zkušenost...

R1: Ano.

T: ... protože pro mě je důležitý ten váš osobní pohled. Ten možná bude u každého člověka jinej a pak se dopátráme ty pravdy, jak to vlastně lidi maj.

R1: Dobře.

T: Není tady žádná odpověď, která by byla špatně, ani mi nejde o to, aby to jenom dopadlo tak, že jsou to samý dobrý věci třeba, nebude to mít vliv vůbec na naši spolupráci se službou, tyhle věci jdou mimo, pro nás je důležitý i třeba zjistit, co nefunguje, nebo naopak co funguje. Jo, prostě cílem je, abysme zjistili, co to přináší vám osobně.

R1: Dobře.

T: Tak jo, tak teďka budu klást otázky. První otázka je, teda jste muž, žena.

R1: Muž.

T: To je jasný, kolik je vám let?

R1: 55.

T: Myslím si, že dobrý. Jste ženatý, svobodný, rozvedený nebo vdovec?

R1: Ženatej.

T: Žijete v domácnosti sám, nebo s někým?

R1: S rodinou.

T: Hmm, a rodina je u vás kolik lidí? Kdo to je?

R1: No, bylo nás pět, teď už jsme jen vlastně tři, že děti se odstěhovaly. Takže takhle, no.

T: Takže vaše žena a jedno dítě?

R1: No, jedno dítě, žena a jedno dítě. To je novinka pro mě taky jako, takže...

T: Aha, takže nějaká nová situace teďka ve vašem životě.

R1: Dá se říct, že jo.

T: Teďka se zeptám i vlastně ohledně vaší nemoci, důležitý je, prosím vás, kdybyste na nějakou otázku nechtěl odpovídat, tak nemusíte, jo? Ale jak říkám, ten výzkum je anonymní.

R1: Jo.

T: Kdy propukla vaše nemoc?

R1: To bylo 2010.

T: Hmm, a využíváte pravidelně sociální služby? Jste v kontaktu s odborníky?

R1: Využívám pravidelně, i když jsem to střídal hodně, Zařízení F., že jo, Zařízení následné péče, a ještě jsem někam chodil, Jiné zařízení ve městě P., teďko už to mám asi dva roky to mám stabilní, ty...

T: Hmm, takže jste v kontaktu a s Zařízením F., s Zařízením následné péče a se zařízením B. ve městě P. ?

R1: Se zařízením F. teďkon jsem ukončil smlouvu právě.

T: Teď ne. Jestli jsem to dobře pochopil, hmm. A cho-, docházíte třeba pravidelně k psychologovi nebo k psychiatrovi?

R1: Chodím k psycholožce jednou za čtrnáct dní, k psychiatrovi jednou za tři nedě-, jednou za tři měsíce.

T: Hmm, takže jednou za čtrnáct dní k psychologovi, a tam je to psychoterapie? Chodíte na psychoterapie?

R1: To je psychoterapie individuální.

T: Individuální psychoterapie. Hmm, moc děkuju. Ještě nějaký jiný služby, třeba který vy-, sociální služby, teďka využíváte?

R1: Ne, právě že ne, jen ta Zařízení následné péče a zařízení B., tam kde jsem zaměstnancem, kde mám třetinový úvazek, takže...

T: Hmm, hmm, takže vlastně i pracujete přímo v sociální službě, v chráněném zaměstnání.

R1: Přesně tak, v chráněném zaměstnání.

T: Hmm, díky. A spolupracujete teďka s dobrovolníkem

v dobrovolnickém projektu?

R1: No, spolupracuji s dobrovolníkem nějak od konce roku 2017.
S dobrovolnicí.

T: Hmm, máte dobrovolnici?

R1: Dobrovolnici.

T: A takže teďka máme květen, takže nějakých pět měsíců?

R1: Dá se říct, že jo, pět měsíců. Tam, byly tam nějaký pauzy, že byla, ona je ze Slovenska, že jo, takže třeba jednou nebo dvakrát nebo takhle, dvakrát nebo třikrát byla pauza, že jo, to vypadlo, jo, jo, ale jinak...

T: Takže jste se nevidali kontinuálně celou dobu, jestli tomu dobře rozumím?

R1: Celou dobu jsme se nevidali, dá se říct.

T: A jak dlouhý byly třeba ty pauzy?

R1: No jednou byly čtrnáct dnů, jako teda jsme se neviděli dvakrát, a pak jsme se viděli. Pak jednou byly ob týden, že jsme se viděli, to jela, paní jela do Bruselu na nějakou pracovní schůzku. Takže to, to se stalo už dvakrát taky.

T: A jinak se vídáte pravidelně?

R1: Jinak se vídáme ptáky, no, pátky.

T: Každý týden.

R1: Každý týden.

T: Aha, tak jo, díky. A už jste spolupracoval dříve s dobrovolníkem v dobrovolnickém projektu? S jiným?

R1: Nepracoval, ne, ne.

T: Takže tohle je váš první dobrovolník.

R1: První.

T: První dobrovolnice.

R1: První dobrovolnice, přesně tak.

T: Jak byste vaši dobrovolnici v krátkosti zhodnotil?

R1: (pauza) Jak bych ji zhodnotil? Nevím, tak překvapilo mě, že na svůj věk, že je taková sofistikovaná docela, v oblasti tady tý sociální, to mě překvapilo. Že je to právnička, jo, takže si myslím, že takový ty reakce, jak se spolu tak bavíme, tak ty reakce má docela zajímavý jako, jo.

T: Hmm.

R1: A nevím proč, z jakýho důvodu, jestli je opravdu tak chytrá, anebo jestli je nějak vyškolená. Vůbec nevím jako, jo, zdá se mi to jako fakt... Snad mi říkala, že je jí 27 nebo kolik, jo, tak mě to překvapilo, že je taková erudovaná.

T: Hmm.

R1: Takhle bych to, tohleto mě překvapilo. Jinak jako nevím, jaký hodnocení další... Jako je na ni spolehnoutí, vždycky se sejdeme, jo, takže všechno v pohodě, jo.

T: Hmm.

R1: (pauza) Jako takhle jenom bych to řekl, já nevím, co ještě.

T: Hmm, tak jo, jestli to, to jste řekl asi to, co vám přišlo důležité, jestli to teda... A přitom teda, jak říkáte, že na to, že ona je mladší než vy, vás překvapilo, že je tedy velmi sofistikovaná v sociálních vědách, v sociálních věcech, jo?

R1: No, no, to to mě jako, byl jsem překvapený, že... Buďto to má vrozený nějak v rodině, nebo je nějaká vyškolená, já fakt nevím, ale překvapilo mě to, že lidi normálně běžně, s kterými se setkávám v jejím věku, nebo jakýmákoliv lidma, tak takhle nereagují dobře jako, jo, že víceméně jsou jiný. A mně se to právě... Že je taková empatická docela, že je to, že mi to, že se mi to líbí jako, takže...

T: Vůči vám myslíte empatická?

R1: No, vůči mně, no, vůči mně.

T: Že jako reaguje dobře vůči tomu, třeba co jí říkáte?

R1: No, přesně tak, že reaguje dobře. Má takový, má takový jako názory, který, který ostatní lidi nemají, jo, mně se lidi, nevím no, nechci se do toho nějak zaplítat, jo. Já to prostě, jak jsem řekl, jak už jsem... Nevím, jak to dál rozvinout, myslím si, že jsem to řekl jako dostatečně. Možná, že se k tomu ještě dál dostaneme potom.

T: Děkuju moc, ale myslím si, že to je moc zajímavý, co říkáte. (pauza)
Tak další otázka je, máte pocit, že má práce s dobrovolníkem vliv na váš společenský život?

R1: (pauza) No tak, no tak má to vliv, samo-, to každopádně jo, ale je to... No, pro mě je to hro-, je to jednou za týden, a pak ještě vypadne někdy ten, ta schůzka, takže pro mě je to hrozně krátká doba, ta

hodina. Jako když počítám cestu, tak to jsou dvě hodiny, že jo, vlastně. Takže je to, mohlo by to bejt prostě... Takhle, upřímně řečeno, nemá to moc vliv, protože je to strašně kraťoučká doba jako. Jo...

T: Ano.

R1: ... protože jako ten den má 16 hodin bez toho spánku, že jo, a ten společenskej život vlastně, ten je, ten je velice, když je dobrovolník, s ním jsem hodinu a půl, kdy dám tu, nebo hodinu plus ta hodina cesty, tak je to kraťoučký vlastně. Takže upřímně řečeno, má to vliv, ale minimální, bych řek.

T: Hmm, takže v kontextu vašeho života vlastně je to hodně krátká doba krátký kontakt na to, abyste vnímal nějakej, nějakej vliv.

R1: No, no, asi tak.

T: že spíš, spíš to vliv nemá, si myslíte.

R1: Je to, je to takový spíš jenom takový rozptýlení příjemný, ale to je tak spíš to vliv nemá, bych řek. Bohužel.

T: Hmm, hmm, díky. (pauza) Navštívil jste někdy s dobrovolnicí nějaké místo, kavárnu, knihovnu, obchod nebo jiné místo, kde jste předtím sám nebyl?

R1: No, tak, (pauza) tak to bohužel, to všude, kde jsme spolu byli, tak to bylo domluvený, že jsem to už znal, to místo.

T: Aha.

R1: Tak jsme tam šli, jako to byla vietnamská tržiš-, ne vietnamská restaurace, jo. Na Skalce, tak tam jsem právě měl to vytipovaný, že bych ji tam moh zavést, tak jsem tam právě jako... Protože jít na neznámý místo, to není dobrý, když... Lepší je někoho pozvat tam,

kde to člověk zná, že jo, poprvé, no. A to samý, ona mě... Zase teď v létě jezdíme k ní teda na tu Letnou zase a setkáváme se tam v parku na Letenské pláni, jo. Tam zase, tam to taky znám teda, takže nic.

T: Takže ze začátku jste se potkávali někde blíž vám, tam, kde jste to vy znal, to, jestli rozumím bylo takový dobrý pro tu bejt si jistější někde, kde, kde se cítíte bezpečně, jo? A...

R1: Takhle, nebylo to, Michale, bylo to z důvodu, že já mám večer toho klienta, a on v zimě chodí dřív domů. A v zimě právě jsem musel hned z té schůzky s dobrovolnicí jít za tím klientem. A dneska on chodí pozdě domů a už můžu vlastně cestovat za ní, aby se to vystříдалo.

T: Jo, takže to bylo vlastně z praktických důvodů, abyste to stíhal.

R1: No, přesně, to bylo z praktických důvodů.

T: A teďka už teda jezdíte dál, že už to nějak jde, jo?

R1: No, přesně, já jezdím za ní, zase, až bude zase se, až bude zase podzim, tak zase bude ona jezdit za mnou. Tak nějak máme to tak domluvený přibližně.

T: Hmm, hmm. Ale vlastně nový místo, nebo kde jste předtím nebyl, to jste teda nenavštívili.

R1: Omlouvám se, byl jsem vlastně. Jednou ona mě, to bylo ještě v zimě, že jsem se utrhnul jednou, a byli jsme někde naproti, jak se to tam jmenuje, Park hotelu? V nějaký kavárně jsme, ona mě tam pozvala. Nebo pozvala... Že se tam sejdeme, že jo, my si to platíme každé zvlášť. Ale byl jsem jednou, byl jsem v kavárně naproti Parkhotelu, nevím, jak se to jmenuje, je to ulice blízko výstaviště. Tak tam jsem jednou byl s ní jako. A to už je, to bylo někdy 5. ledna nebo tak nějak, jo.

T: A vy jdete někdy takhle do kavárny i jako sám nebo s někým jiným? Navštěvujete třeba i takhle nějaký místa, kam nechodíte obvykle nebo často?

R1: Minimálně. Já už mám svoje takový, kde se stavím třeba pro kafe, nějaká na be-, spíš chodím na benzínovou pumpu, kde to znám, kde už jedu třeba po cestě, tak si tam tankuju, tak si k tomu dám kafe a tak, ale kavárny...

T: Takže jít do kavárny vlastně takhle tam bylo něco úplně nového po nějaký době?

R1: To obvykle nechodím takhle sám.

T: Jo, děkuju, děkuju. (pauza) Z jakýho důvodu vlastně byste tam třeba sám nešel? Kvůli tomu, vy jste říkal, na tu, na tu, že, že když si dáte kafe, tak spíš takhle benzínová pumpa, proč kavárna nějak není úplně pro vás?

R1: No ta kavárna, protože já tam nemám s kým jít, že jo. A mě to, jako mě to nevy-, jako není pro mě dobrý, když já bych tam seděl sám a poslouchal ostatní lidi, jak se bavěj, mně to je docela nepříjemný, že ne-, nevím, nevím, nechá-, vůbec nemám žádnou motivaci prostě jít do kavárny sám, to by musela bejt nějaká výjimečná situace, ale spíš se radši pohybuju... Ani bych tam neseděl, já tajdle třeba je kavárna kou-, vedle Zařízení následné péče, tam jsem taky seděl snad jednou za tři roky, většinou si to koupím do ruky a to radši stojím na ulici a je mi tam příjemně než v tý kavárně. Tam jako říkám, nevím, jako sám, to mně vůbec neláká jako do kavárny.

T: Chápu, když vás to neláká. A s tím dobrovolní-, nebo s tou dobrovolnicí to je jinej pocit, jo? Když tam jste takhle spolu?

R1: Jo, je to, je to velká změna. Jako je to...

T: A v čem?

R1: No už se, je to opravdu, jako je to zajímavý, že úplně se cejtím o hodně líp, jako jo. Že člověk cejtí, že vedle sebe někoho má. Já teď trochu odbočím, mně se zrovna stalo včera, že jsem šel...

T: Ano?

R1: ... s kolegyní z B., s prodavačkou, my jsme měli poradů, ne, bylo to v pondělí. A jako úplně ty reakce moje, zavolal mi nějaký, na mobil někdo, nabízel mi nějaký služby, a já, když prostě jsem sám, tak reaguju podrážděně někdy, jo, a opravdu jsem zjistil, už podruhé se mi to stalo, že v pří-, v případě, že jsem s nějakým člověkem jiným, tak jsem prostě reagoval úplně jinak. Jsem byl překvapenej, že jsem prostě slušně ho odmít, jo. A to jsem odbočil jako, jo, ale je to zajímavý, že když jsem s někým taky, tak se úplně o hodně stupňů se obrací ta moje, to moje vnímání toho světa jako, jo. Jo, tak zajímavý jako. Ale i jsme šli po přechodu na Václaváku, auto jelo, a teďkon jsme nevěděli, jestli zabrzdí nebo ne, jo. A on teda zabrzdil a já jsem šel s ní. A já jsem byl překvapenej, že jsem jako, že jsem zvednul takhle ruku jako poděkování jako, jo, a to běžně nedělám. Většinou jsem takovej naštvanej, že jako takovej, no, ale...

T: A míváte takový pocity i s tou dobrovolnicí? Někdy i jindy, když někam jdete právě že?

R1: No mám jako, cejtím se jako líp právě, cejtím se líp. Jako nebylo zatím tolik příležitostí, protože v parku, tam to, tam to jako... Tam to je takový otevřený, tam nikdo z blízkej není, ale třeba... Je to zatím... Musíme asi navštívit víc mí-, víc-, víc míst a mít víc zkušeností, ale zatím jako s dobrovolnicí jsem tohle zatím tak nezažil zatím, protože chodili jsme... Ale, počkejte, jestli se rozpomenou. Jako celkově se s ní cejtím, cítím líp jako, že můžu... Tam je výhoda to, že když se něco přihodí, pardon, tak že třeba, já nevím. Číšník jako na nás třeba

zapomene nebo něco se stane, nebo...

T: Jo.

R1: Nebo něco, víte, může se stát i maličkost nějaká, tak to můžu...
Můžu to, buďto já jí nebo ona mně to řekne, a je to takový, že si to spolu sdělíme a už to je o hodně lepší, než když je v tom člověk sám prostě jako, že neví, co se děje jako, co se stalo. Takže říkám, i s tou dobrovolnicí zatím, i když minimálně, tak ale taky, taky se cejtím jako líp.

T: Takže jestli tomu dobře rozumím, tak to vlastně když jste takhle s ní, tak to má vliv i na to, na to prožívání vás v těch situacích, kdy třeba jste v kontaktu s nějakým lidem, kdy třeba i by mohlo dojít k nějakému konfliktu nebo nějaký takovýhle obtížný situaci, že i vy jste si všiml u sebe, že trošku jinak reagujete, že to bere nějak víc v klidu? Jestli tom-, jestli to chápu...

R1: No beru to hlavně jako v klidu taky, ale hlavně uvolněně. Jako já jsem v takovém napětí, konflikt třeba ne, to už je silný slovo, ale nějaká taková, jako nějaká nepříjemnost, která člověku zkazí náladu, ale s tou dobrovolnicí, nebo i s kýmkoliv jiným, s kým... Někoho, kterýho znám, je mi blízký docela, tak, tak se jako, říkám, tak se cejtím uvolněně a cejtím se o hodně líp jako, jo.

T: Jo, jo, díky, díky. (pauza) Můžete uvést jednu aktivitu s dobrovolnicí, která byla pro vás důležitá?

R1: Jako důležitá, no tak to je... No pro mě nej-, jako zatím důležitá... (pauza) Jak bych to řekl, no tak... Pro mě nejdůležitější je to po-, nic tam jako, nic extra nevymyslim, jo. Pro mě nejdůležitější je prostě to posezení, že... Že se setkáme a člověk, to není jedna aktivita, to je víc, jo, mně se stalo, že něco třeba, něco se mi stane v práci třeba, nějaká událost, jo, a už jsem z práce už jsem šel za tou dobrovolnicí. A už to nosim v hlavě prostě, tu situaci, a teďkon bylo příjemný, že vlastně

jsme se sešli, a já jsem to moh prostě, měl jsem to komu říct jako, jo, že... Jako fakt, že.

T: Jo, jo. Že jste si o tom mohli popovídat.

R1: No, přesně, přesně. Jako že jsem... Že... (pauza) Jo, že už jsem se těšil, už jsem se vyloženě těšil, až přijede. Teď měla zpoždění a já jsem si říkal, jestli vůbec přijede jako, já jsem, já jsem tam z toho byl jako... Teď jsem si říkal: „Komu já to řeknu jako? Doma to říct nemůžu manželce.“ Tak jsem si říkal: „Snad dorazí, třeba má, měla zpoždění.“ Občas mívá, i když se snaží. Jo, tak jsem byl fakt rád, že jsme se sešli a moh jsem to jako říct jako. Takže to pro mě jako... Takhle, tenhle rozhovor je pro mě úplně, jo, zatím, zatím ten vrchol toho setkávání, bych řek, s tou dobrovolnicí, no.

T: Tak to jste vlastně říkal i na začátku, že vám, když jste ji, když jsem se vás ptal, jak byste ji zhodnotil, tak že vlastně vám přijde empatická, tak to asi souvisí i s tím, co teďka říkáte. Takže vám přijde důležitý, že vás vyslechne? Že si o tom, že si popovídáte třeba i o něčem, co vás trápí?

R1: Přesně tak, jo, že mě jako vyslechne a že... Že nereaguje nějak neadekvátně, jo, třeba nějak podrážděně, nebo že jí to nevadí. Že vlastně... Jako hlavní myslím si, že je to, že jí to nevadí. Že za ní, že s-, že za ní s něčím prostě přijdu a takhle. Že je schopná prostě to nějak jako zpracovat a dát mi nějakou takovou, dá se říct takovou zpětnou vazbu, která jako je celkem pro mě jako je dobrá jako, není to nějaké... Víte co, někdo někomu něco říká a ten nějak reaguje podrážděně nebo řekne: „Ježíšmarja, ty nic nevydržíš,“ nebo to. To. „Ty seš takovej...“ Jo, ona jako reaguje dobře, jako bych řek, no. Jestli tomu rozumíte.

T: Rozumím, no. Že vlastně kromě toho, že vás vyslechne, tak vám k tomu i něco vlastně řekne, co pro vás je nějak jako zajímavý nebo užitečný.

R1: Je to pro mě takový jako uklidňující jako, jo, jako.

T: Že je to pro vás uklidňující, ten rozhovor, i to, že vás vyslechne, a že vidíte, že vás poslouchá.

R1: Jo, přesně, to každopádně.

T: Tak jo, díky. (pauza) Máte pocit, že vám spolupráce s dobrovolníkem vliv na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi?

R1: (pauza) No, tak takhle. Zatím bych řek minimální, jo, ale má to taky na mě vliv jako trošku... Jedna situace mi jako s ní mi jako pomohla. Ona vím, že to bylo nějak ve smlouvě, že se nesměj dávat nějaký dárečky, ale my jsme to... Ještě před podešl-, před podepsáním jsme se sešli a jsme si předali nějaký malý dárečky, takže takovej malej, takovou kávičku malou. Ona byla v Kambodži, tak přivezla takovou malou kávičku, já jsem jí z práce přinesl takovej malej hrneček jenom. A bylo tam... Jako ona to, ta dobrovolnice to komentovala, že to, že já jsem si to někde i napsal doma do takovýho notýsku, že jsem jí přines ten hrneček, ona to komentovala, že... Ona je Slovenka, že jo, tak říkala, že nějaký dárečky sa musija dávat'. Jako, jo, tak jsem si to... Se mi to líbilo, i jsem si to jako, v poslední době jsem, co jsem znal takhle lidi, tak jsem dokonce pár lidí, zrovna včera doktorku, obdaroval taky jako... Že se-, že se mi to zdá, ten... Jsou to takový hrnečky s takovejma zvířátkama, různý motivy, a zdá se mi to jako pěkněj dárek, jo. Tak se mi stalo, že jsem už asi čtyřikrát takhle někoho obdaroval jako...

T: Rád obdarováváte lidi? Děláte takhle rád radost?

R1: No, takhle jo, docela jo, ale nedělal jsem, dělal jsem to zřídka, ale teď, teď poslední dobou se mi to zalíbilo, že zrovna dělám i v takovým šikovným obchodě, kde je co darovat. Jako člověk neví, co někomu dát, dát jen nějakou hloupost, to nemá cenu. Ale tohle je

takový, věděl jsem, jako když vidím, že to lidi... Někdo reaguje, lidi reagují různě, jo. Ale většinou jako reagují dobře, jako jo. Takže...

T: A i ta dobrovolnice teda vlastně vás taky obdarovala? Že jste se obdarovali vzájemně?

R1: No my, no, to byla náhoda, my jsme se v jeden den jsme si přinesli dárečky, to byla jako hned asi na druhým setkání nebo na třetím, jo, že ona mi taky něco přinesla. Já jsem zrovna měl přichystaný taky, takže to bylo takový... Docela milý to bylo. A ta její reakce, bylo to hezký jako, jo.

T: Takovej hezkej moment.

R1: Jo, přesně, přesně jako. Takže... A to mě fakt... Nevím, jestli to měla, zrovna to byl odrazovej můstek, ta dobrovolnice, jo, ale zjistil jsem, že to je fakt jako dobrý, jo, že tak... Já tam mám slevy nějaký zaměstnanecký, že jo, na ty zboží, takže zdaleka tam neplatím tolik, co běžnej zákazník. Takže jsem to...

T: Takže jste to vnímal jako odrazový můstek? Jestli se, že vám skáču do řeči...

R1: No takhle, no právě ne-, nevím, jestli to, bylo to jeden z těch, jeden z těch prvních jako momentů, jak ona mi říkala, že se ty dárečky musija dávat jako, takže to bylo takový jakože jeden z těch důležitějších momentů, že jsem se jako takhle, že jsem začal ty lidi jako obdarovávat trošku, jo.

T: Od toho momentu, že vlastně vás inspirovala, jestli tomu dobře rozumím?

R1: Jo, jo, že to jako takhle, dá se říct, že... Jako byl to hlavní, hlavní ten motiv, jako že mi tohleto řekla, jo. Tak je to jako o hodně víc teďkon jsem začal dávat dárky. Pokud finančně na to mám, tak můžu,

ale předtím jsem tak jako říkal.... Předtím to bylo zřídka, jako zřídka jako, jo, takže...

T: Takže nějak, tohleto mohlo mít i nějaký vliv vlastně na ty vztahy s těma lidma, že jste se v tom kontaktu s dobrovolnicí naučil jí, naučil ty druhý lidi nějak obdarovávat. Že to taky zkoušíte.

R1: Jo, přesně.

T: A na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi, má vliv ta spolupráce s dobrovolnicí?

R1: Jak, jak často se setkávám? No to nemá. To je, to je pořád stejný, jako já mám pořád takovej ten životní styl stejnej a jako nijak jsem nerozšířil nějak sociální kontakty jako díky dobrovolnici, to je pořád stejný jako. Jenom díky dobrovolnici se setkávám víc jako, ale to jenom s ní se setkávám, jinak to vliv nemá, bych řek jako zatím.

T: Takže vlastně o to, o to setkání s ní je toho víc.

R1: No, jenom tak, jenom o to setkání jedno s ní, no.

T: Ale jinak ne. Je to stejný.

R1: Jinak ne, je to stejný, no.

T: A teďka budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, nakolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv. Vědět o zajímavých místech v mém okolí. Jedna až pět.

R1: No tak to bych dal dvojku asi.

T: Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště.

R1: Jedna až pět, možná dvojku taky asi zatím jenom.

T: Taky dvojku. A proč dvojku?

R1: No jako já Prahu znám jako, ona jako, nemá to na mě vliv, já Prahu znám líp než ona o hodně, já tady bydlím 30 roků a ona je z Košic, že jo, takže to nemá na mě vliv.

T: Hmm, díky, jasně, tak to je důležitý, že (směje se) když jste rodilej, nebo jste tady... Nevím, jestli rodilej...

R1: nejsem rodilej...

T: ... ale jste tu dlouho, Pražák teda už vlastně oproti ní, já nevím, jak je tu dlouho ona. Tak asi, asi spíš vy možná vodíte a ukazujete jí nějaký nová místa po Praze.

R1: Spíš já, no. (šeptem)

T: Jo, díky. Více opouštět prostory domova. Jedna a ž pět.

R1: No tak to má tak možná trojku, bych teď kon, ta trojka, že já tam počítám i tu cestu, takže ten prostor domova opouštím jednou za týden, že jo. Tak trojka bych řek.

T: A jinak chodíte ven často? Nebo má to vliv na to třeba, že je to nějak jako důležitý nebo výrazný, právě ta příležitost jít ven s ní?

R1: Tak je to důležitý, jak jsem řek, je to jenom, je to jenom, je to krátká doba z toho dne, že jo. Je to jenom zlomeček, ne zlomeček, ale je to jenom dejme tomu...

T: Spíš myslím, vlastně ta otázka asi mě zajímá, jestli těch příležitostí jinak, jestli máte i jiný příležitosti chodit ven, nebo jestli s ní je, je to

vlastně jako důležitý v tom, že je to jedna, že to je, že jinak jich není tolik třeba, těch možností.

R1: Jako mimo dobrovolníka, jestli mám?

T: Hmm.

R1: Jo tak mám, já si naj-, já si hledám pořád nějaký příležitost, abych šel ven jako.

T: Jo?

R1: No. Hledám jako, snažím se prostě nebejt doma jako, to skoro... Pro mě je to hrozně důležitý, bejt mimo domov.

T: Hmm, takže to je vlastně i příležitost, kdy taky můžete bejt i s tou dobrovolnicí, ale vy i jinak chodíte ven.

R1: Samozřejmě.

T: Jo, díky. Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolnicí vliv na vaše vztahy s dalšími lidmi?

R1: Jestli mám říct jako... (pauza) No tak bohužel zatím já nemůžu nikde... Já to nemůžu nikde tlumočit, tajdle tu moji, ani v rodině nemůžu, já jsem manželce neříkal, že mám dobrovolnici, tak nemá to... A jinak se moc s lidma neseťkávám, nebo se s nima nebavím. Já se setkávám s hodně lidma, ale bohužel ty moje kontakty, jak jsem introvert, tak jsou docela omezený, takže vliv toho bych řek, jestli přines nějaký třeba... Jestli ona přinese do té schůzky nějakou zajímavou informaci, tak jsem schopnej třeba to říct manželce něco zajímavýho. Ale jinak, jinak jako zatím minimálně, jo. Protože já to nikde jako, nikde neříkám tohleto, že mám dobrovolnici ale zatím, to si nechávám pro sebe, takže...

T: Takže možná v nějakých tématech rozhovorů třeba s jinými lidmi? Že s dobrovolnicí proberete nějaké zajímavé téma a potom třeba s někým dalším, s vaší paní můžete třeba i o takovém tématu, o něčem zajímavým promluvit? Takže třeba v těch tématech? Že máte nějaká témata díky tomu setkávání s dobrovolnicí?

R1: No řek, takhle, je to fakt, že takhle upřímně řečeno, stane se vlastně, nedávno se stalo, ale já to nějak... Já jako když mi něco řekla, ona mi něco vyprávěla, jak se slavějí Vánoce v Košicích na východním Slovensku, tak jsem to řekl jako manželce, jo, ale nesměl jsem použít... Musel jsem to říct jako jedna paní povídala. Jako nemoh jsem... Řek jsem jako, že se setk-, ona ví, že chodím do Zařízení následné péče, manželka neví, co to pořádně je...

T: Aha.

R1: ... ale ví ten název, zná ten Zařízení následné péče, jo, tak jsem řekl, že jsem mluvil s nějakou, s jednou paní v Zařízení následné péči, ale neřek jsem dobrovolnice. Že jsem to jako řekl jedna paní jako, jo. Takže takhle jako přeneseně jako, jo, že manželka jako... Nevím, já zatím jí to nechci... Ani by-, myslím, že jí to ani říkat nebudu, jako že mám dobrovolnici. Já manželce říkám, že se setkávám v pátek s lidmi z Zařízení následné péče, že chodíme na kafe nebo na jídlo, ale neříkám, že chodím s dobrovolnicí.

T: A myslíte, že kdyby to věděla, že by to mohlo mít nějaký vliv na váš vztah s manželkou?

R1: Já vůbec nevím. Asi nemělo by to vliv, ale... (pauza) Nevím, no, nevím. Vůbec nevím...

T: Já vím, že to je hodně osobní otázka, uvědomuju si to.

R1: Já nevím, nevím, jestli... Jako nemám důvod nějak jako, nemám ani co zakrejšvat, nebo nevím, ale nemám důvod jí to říkat ani, nevím,

proč jako. Víte co, tak my si neříkáme všechno, jo, jako... Asi by to vztah, na vztah vliv nemělo, ale třeba kdyby to někdy použila nějak proti mně nějak nevhodně, tak by mě to akorát zranilo, takže já to říkat nebudu prostě.

T: Chápu. Určitě nemusíte, to je vaše, vaše osobní věc, že jo.

R1: Přesně, přesně tak. (šeptem)

T: Chápu, chápu. Tak, můžeme, můžeme pokračovat?

R1: Můžeme, můžeme určitě.

T: Jo? (pauza) Máte, má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolnicí vliv na to, jestli se cítíte sám?

R1: (pauza) No tak... j-. No tak má vliv, jo, každopádně, no, ale...

T: V jakém směru?

R1: Já takhle, já jako, já se právě necejtím sám, když jsem s ní, že jo. Když jsem s dobrovolnicí, tak právě se necítím sám.

T: Jo, jo.

R1: To je právě, takže to, já nevím, jestli je dobře položená otázka, protože já jsem naopak jako sám se cejtím, když jsem sám, že jo, ale ne s...

T: A díky tomu, že jste s ní, tak v těch o-, v těch chvílích, kdy jste s ní, tak se sám necítíte, jestli to chápu?

R1: No každopádně, to jako se cejtím, jako necítím se sám, samozřejmě. Jo.

T: Máte pocit, že si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolnicí jste jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

R1: Jo takhle. (pauza) No, bohužel zatím... No, mám takové, já mám takový láný, že bych někoho oslovil, che-, si s někým jako otevřít, zrovna co chodím do té posilovny, ale zatím mi to nějak jako upřímně řečeno nepomohlo. A je tam spíš takovej věková taková tam je ta bariéra, že ty lidi opravdu jsou charakterově jiný jako, jo. I ten věk tam je rozdíl, i ten charakter, že oni tam chodí i prostě vyloženě se některý lidi se předvádět do té posilovny jako, jaký maj svaly, já se s nima jako nemůžu rovnat, že jo. Takže tam, kde chodím, nejen ta posilovna, ale i jiný věci, zatím to ja-, zatím jako to vliv nemá. Bohužel, jo. Já bych rád se s někým takhle víc... Našel nějaký přátele další, ale zatím jsem nedokázal prostě zlomil nějakou moji takovou něco... Prostě jsem nedokázal zatím, jo, zatím... Jako já dokážu lidi vyslechnout, jo, ale zatím nenašel jsem nikoho třeba i mezi pejskařema, co chodím občas s pejskem u baráku, tak jsem nenašel zatím nikoho, kdo, s kým bych se nějak spřátelil jako víc.

T: Že tam vnímáte nějaký bariéry vlastně, ať už jako věkový, nebo nějaký různý, který třeba bráněj tomu, abyste si rozuměli?

R1: Přesně tak, bariéry. Buďto jsou oni o hodně mladší, nebo jsou zase o hodně starší, jsou to už senioři, který choděj tam, jsou tam prostě nějaký bariéry věkový, říkám, i nějaký jako, nějaký ten sm-, jako i ten životní styl nebo to témata, ty témata, který je nezajímaj moje, nebo já... Nebo takhle, no.

T: A vnímáte to jinak ve vztahu s dobrovolnicí?

R1: No tam je to právě naopak, tam je to zase, tam to nevnímám, tam je to zase, tam to zase vnímám, že to je takový, že si, že to tam ladí jako, jo. Tadyto. Že se tam stírá i ta věková bariéra. Protože třeba ta dobrovolnice mi říkala, že její maminka je narozená ve stejným roce jako já, takže, jo, takže to je zajímavý, že ona mi může reagovat. Já jí

třeba řeknu něco o mých dětech, jak reagují na mě, a ona mi vlastně řekne, ona je skoro jako let-, tolika let, má tolik roků, co...

T: Co vaše děti.

R1: ... co maj, co můj syn, jo.

T: Aha.

R1: Takže ona mi vlastně reaguje tak, jako ten můj syn, ale ne tak jako, že to je syn, kterej reaguje jako syn na tátu, ale ona reaguje jako, jak by reagovala, kdyby jí to řekla ta maminka její, že jo.

T: Aha, aha.

R1: Takže to, takže tam je to, mám jinej pohled, ne ten rodinnej, kterej je pořád takovej stereotypní, ale mám pohled mimo tu rodinu vlastně, kterej e jako...

T: A to může bejt... Teda spolu si můžete popovídat i o vašich rodinnejch vztazích, nebo o něco, co jste třeba řešil se synem, a ona vám k tomu řekne třeba svůj názor z jejího pohledu? A to může, jestli tomu dobře rozumím, bejt pro vás nějak užitečný i v tom vztahu třeba potom s těma vašima dětma? Nebo s tím synem?

R1: Jo, tak... Jo, spíš že jsme řešili, něco s dcerama jsme řešili, tak... Může to mít jako to. Ale já jsem takhle získal jinej pohled na to, na to, vlastně co od nich očekávám, že jo, od těch dcer. A ona mi řekla něco, já teď nechci bejt nějak konkrétní, ale...

T: Chápu.

R1: ... vyloženě, vyloženě jako ona mi řekla ten, jako prostě ten pohled tý dcery, jako, skoro jako kdyby to byla moje dcera, tak mi řekla, jako taková cizí dcera, která mi řekla svůj pohled, jako jestli

takhle nebo takhle, na tu situaci, jak ona to má. Že jí taky do toho ty rodiče... Něco mi tam říkala s vysavačem, že jí maminka něco nutila, že pořád jí to vnucovala něco, jo, ještě o bytu něco, že jí radila, jakej si maj koupit byt, jo. A že jí to vadilo, že už byli jako na ně hodně tlačila, jo, že ona si to chtěla zařídit posvým, jo. Takže tohle, v tomhle ohledu jako, jo, říkám, bylo to fakt fajn jako, ale říkám, ty situace život, ta rodina, tam žijete tejdén a potom zase, jako... Chtělo by to, aby to bylo častěj, abych měl takový ty zpětný vazby častěj.

T: A v čem to pro vás bylo důležitý, že vám dala takovouhle zpětnou vazbu? Vlastně ze svýho pohledu?

R1: No ne, tak nějak jsem si jako uvědomil aspoň v ten moment, že jak to oni maj, ty mladý lidi jako, jak to prostě maji, nebo jak to chtěj mít jako, jo. Že nechtěj prostě, aby, prostě aby jim ty rodiče do toho s prominutím kecali, prostě že to chtěj mít jako posvým, že jo. A tak jako že spíš chtěj, aby ti rodiče doma nebyli jako, aby si to jako zařizovaly posvým, což je pro mě trochu problém, protože já tý práce moc nemám, mám jen třetinovej úvazek, tak jsem docela hodně doma, ale to je takovej věčnej problém už dlouhej teda, jo. Ale v tomhle mi to jako dalo, jako že, jako tu zpětnou vazbu, že jo, takhle asi, no.

T: Že jste se mohl podívat vlastně teda na to, možná i na nějaký věci u vás doma z pohledu toho člověka o generaci mladšího, ve věku teda vašeho syna. A od tý dobrovolnice to nějak šlo přijmout, slyšet to, že vlastně jste, jste se tomu moh nějak přiblížit a porozumět tomu.

R1: Jo, tak od ní jsem to přijal, od, třeba od těch dětí bych to nepřijal, že jo. Nebo tak bych to nějak špatně skousával, ale od ní jako jsem to jinak pochopil.

T: Hmm, díky. (pauza) Máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolnicí vaše vnímání sebe sama? Sebevědomí?

R1: Sebevědomí... No. (pauza) No, tak... To bohužel, to bohužel moc

ne, to minimálně, protože ona je taková jemná prostě, taková mírná, a já takhle, já jsem taky takovej prostě mírnej člověk. A já, já, když jsem s někým, jako je mi s ní dobře, nebo líp, to jako jo, ale spíš, spíš... Jako to sebevědomí mi to moc nezve-, jako upřímně řečeno moc nezvedne jako. Spíš bych se cejtil vedle jako... Lidi jsou docela dneska takový hlučný takhle i v těch restauracích nebo na ty, kdekoliv jako, tak, tak, tak já bych potřeboval vedle sebe prostě nějakýho prostě silnýho chlapa, o kterej prostě bych... Jako takhle, takhle, jo, že by... Že by, že bych se vině-, vedle něj cejtil jako, jako sebevědomější. Tajto, jako s dobrovolnicí jako, už, že to je žena, už to je jako takový, že bude spíš taková submisivnější nebo tak, jo, že je taková jako... Takže to sebevědomí moc ne vlastně.

T: A vnímání sebe sama v něčem?

R1: Jako vnímání sebe sama...

T: Jestli to nějak ovlivňuje kontakt s dobrovolnicí? Jinak třeba než jenom to sebevědomí.

R1: (pauza) No, tak jako uvědomuju si, že, že nejsem sám a dělá mi to dobře, že můžu bejt s někým jako, jo.

T: Hmm.

R1: Takhle jenom.

T: Jo, díky. Teďka budu zase říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv, pětka jednoznačně to má vliv. Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru. Jedna až pět.

R1: No, tak asi dvojka.

T: Hmm, Mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem, a respektují mne jako lidskou bytost.

R1: (pauza) No, tak jen cejtím taky jen tu dvojku, no. Dvojku.

T: Hmm, a proč?

R1: No, zatím to nemám tak rozvinutý, že by mě... Jako, teď nevím, Michale, jestli myslíte jako s tou dobrovolnicí nebo i v běžném životě, jako jestli ten pocit mám nebo nemám.

T: Jestli to setkávání s dobrovolnicí má podle vašeho názoru vliv i na tudle oblast.

R1: Jo, na tuhleto oblast.

T: Na to, jestli máte lepší pocit sk-, i skrze kontakt s dobrovolnicí, nebo to, co vám to přináší, že vás druzí berou takového, jaký jste, a respektují vás jako lidskou bytost.

R1: Jo tak. Tam bych dal mezi dvě nebo tři, já teď nevím. Fakt jako.

T: Hmm. A víc si věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc.

R1: (pauza) Jo, tak, tak věřím, teď si, teď... Jako věřím si víc, asi trojku bych dal, jo, trojku, protože... Jo.

T: Hmm. Tak tam to nějaký vliv má?

R1: Má to vliv, protože (pauza) jako mám přátele i kro-, i mimo dobrovolnici z toho plavání, kteří na mě mají velkej vliv jako, jo, takže to i díky těm přátelům vlastně, nejen dobrovolnice jako, jo. Jestli to takhle stačí?

T: Tak taky dnes-, dneska vlastně už tady jste trochu mluvil o tom, že třeba v nějaký nepříjemný situaci, že to může mít vliv na to, jak vy tu situaci zvládnete, třeba když někdo, číšník nebo někdo něco řeší, tak... Trošku jste o tom taky mluvil, že jo, to by mohlo se toho týkat.

R1: (pauza) Jo, no, Já, takhle, no, ale... Já chápu, ale mě jako... Já jsem s tou dobrovolnicí, to je pro mě jiná situace, o hodně lepší. Když jsem potom sám, tak jsem, tak reaguju na, na různé lidi různě jako. Někdy někdo je nepříjemnej, tak někdy reaguju taky nepříjemně. Takže já, já nedokážu se vcítit, když jsem sám, do pozice, že jsem, jako kdybych byl s tou dobrovolnicí. To je úplně jiná situace.

T: Chápu. Takže vlastně ten vliv tam, jestli tomu dobře rozumím, je vlastně když jste s ní, ale když potom ne, tak už ani ne.

R1: No právě, to upadá strašně.

T: To ne, že to není trvalý, že to nevydrží.

R1: Není, není, nevydrží.

T: Není to přenositelný.

R1: Bohužel.

T: Hmm. Díky. Zase na stupnici jedna až pět, lépe zvládám čelit nárokům okolí. Zase skrze kontakt s dobrovolnicí.

R1: (pauza) No, tam je to to samý jako. Zase když jsem s ní, tak to okolí tak nevidím takový, takový nebezpečný nebo agresivní, ale zase když jsem sám, tak, tak to hodnotím úplně jinak, no prostě tohleto, no. Takže možná i jedničku bych dal jako, jo.

T: Dobře. Jsem více samostatný.

R1: Samostatný. (šeptem) Jestli... Já jsem samostatnej hodně, jo, jako takže nevím, jestli...

T: Jestli to na to má vliv nějakej, třeba to setkávání s dobrovolnicí. Vůbec na tuhle tu, na tohle tu oblast.

R1: Možná taky dvojku zatím jenom.

T: Hmm. Byl jste po dobu spolupráce s dobrovolnicí hospitalizován? Mysl-, myšleno na psychiatrii.

R1: Ne, to ne, nebyl, nebyl.

T: A máte pocit, že má setkávání s dobrovolnicí vliv na váš psychický stav?

R1: No tak, jako určitě, má, vliv to má, jako že to, jako cejtím, že... Cejtím se líp, jako že nejsem sám prostě, že si se mnou někdo povídá, jo, že někdo mě poslouchá, jo, takže to má vliv určitě pozitivní, bych řek.

T: To, že, to, že vás někdo poslouchá, že si s váma povídá, to teda nějak má vliv na váš psychický stav.

R1: No hodně jako, hodně, říkám, to je pro mě jako, pro mě je to stěžejní jako. Proto hraju i na tu kytaru, protože tam vlastně, tam jsem v té pozici vlastně toho, toho vystupujícího, jo, a takže to má vliv, jo, to. Ta kytara, to je ještě něco, víte, úroveň ještě větší bych řek, to vystupování v těch domovech, v těch nemocnicích, ještě větší než, než ta, to setkávání s tou dobrovolnicí. Ale i to setkávání s tou dobrovolnicí má pro mě jako velice dobrej dopad jako, že se bavíme a tak, no.

T: Takže jsou ve vašem životě i jiný věci, který maj ještě větší vliv...

R1: No.

T: ... tak tos-, jasně, tak to je dobře určitě, že jsou i jiný věci, že jo...

R1: Jo.

T: ... který třeba vám pomáhaj. Ale i toleto nějaký vliv teda má skrz to, že si s váma povídá, nebo jak jste i o tom mluvil, že vás vyslechne...

R1: Je...

T: ... a že se necítíte možná bejt sám v těch situacích, kdy jste s ní.

R1: Přesně, přesně. (šeptem)

T: Jo, rozumím. Už, už skoro budeme končit...

R1: Jo, jo.

T: ... jo, už jenom pár otázek. Můžeme pokračovat?

R1: Můžeme, můžeme.

T: Jo? Zvládnete to ještě? Dobře, dobře. Hmm. Setkáváte se s dobrovolnicí i ve zhoršeném psychickém stavu?

R1: No já mám, já mám ten, jako já ten psychický stav mám pořád za tu dobu skoro neměnej, takže já necejtím, že bych se někdy cejtíl hůř nebo líp, jo, já se cejtím pořád stejně, takže ne, nesetkávám.

T: Dobře. A... Máte pocit, že vám setkávání s dobrovolnicí přináší něco jiného než spolupráce se sociálním pracovníkem?

R1: Jo tak to jsem čekal, že tahle otázka přijde. Na tu jsem se i...

T: Jo?

R1: ... Na tu jsem se i nějak připravoval právě. (směje se)

T: Fakt? Tak to jsem zvědavěj na vaši odpověď.

R1: No, nebo... No, právě, po cestě jsem si o tom přemýšlel, právě že to je hodně, to je prostě stěžejní vůbec na tom setkávání s tou dobrovolnicí, bych řek, protože já jsem si z toho všim, že jako sociální pracovník, to je, tam je jiná ta pozice moje, tam jsem vlastně ten klient, že jo. A on je jako bych řek takovej nadřazeněj nade mnou, jak to byla J., nebo teď je to H., tak se necejtím v tom tak dobře jako, jako že jsem jako nějak níž, nebo jak bych to řekl. Že jsem... Jo, že ta dobrovolnice, to je spíš jako kamarádka jako, jako taková nebo... Jako přítel jako, jo, přítelkyně nebo kamarádka spíš. Jo, takže tam je to takový fifty fifty, jo. Jo, tak tady bych to velice, já to cejtím hrozně, já to cejtím hrozně silně, jako že opravdu, opravdu že třeba jak přišla teďka nová, teďko ta H., tak ještě se pořád o'ukáváme, tak mně to nějak nesedí. Že cejtím z ní takový jako, že je taková jako, že je jako taková šéfová tady v tom vztahu, jo, ale... A to mi nevyhovuje. Jako já potřebu-, potřebuju taky jako mít někdy pocit, že, že to mám ve svých rukou a že já jsem ten jako, že kterej to má, kterej to vede nebo tak nějak. Že jo.

T: Chápu.

R1: A u tý dobro-, u tý dobrovolnice aspoň cejtím, že tam nejsem jako v podřízený pozici jako, jo. Jako něk-, někdy mi, není mi v tom dobře jako, jo. Ně-, u J. jsem to tak necejtíl, ale teď u tý H. cejtím trochu...

T: Takže je rozdíl mezi různějma sociálníma pracovníkama? Jestli to dobře chápu?

R1: No, tak je, tak určitě, jako bych řek, že je, jako jo.

T: A že, že, že někter-, že, že teda teďka s tou sociální pracovnící, se kterou spolupracujete teď, tak tam k ní máte ještě větší vlastně nějakou nesymetrii v tom vztahu? Nějakou nadřazenost vlastně? Že tam nejste, hmm, narovno, jestli to takhle můžu říct?

R1: No, jo, to určitě, nejsme narovno.

T: Ale s tou dobrovolnicí, tam to vnímáte jinak.

R1: No, tam to vnímám jinak, tam můžu, tam můžu jako... Tam nějak, ta-, tam nějak, nejsem nějak do nějak do něčeho tlačenej. Nebo cejtím takový jako, cejtím to jako kamarádku, že to je. Prostě kamarádka, jak kdyby byla ze školy nebo něco.

T: A v čem je to kamarádství? Nebo v čem, v čem je ten rozdíl?

R1: V čem je ten rozdíl jako? Nevím.

T: Ještě jestli dokážete...

R1: Nevím, možná jsem si to, sám jsem si to nějak myšlenkově nastavil...

T: Aha.

R1: (pauza) A fakt, jako už tady, že přijdu, že už tady musím, jako že už jdu, tady musím zazvonit, i tady, nevím, já nevím, jestli jsem tak nastavený, že tady je někdo...

T: Chápu.

R1: Nevím, nevím, fakt nevím.

T: Tady jsou vlastně nějaká pravidla, že jo, že musíte přijít prostě

přesně načas, zazvonit a jdete někam do nějaký služby.

R1: Asi takhle, no.

T: Hmm. A s tou dobrovolnicí se setkáváte venku. Je to to, to je něco jinýho, jako co myslíte, že by mohlo mít vliv na tenhle pocit?

R1: No, jo, to má, určitě, to je jeden z těch, jeden z těch faktorů, že tady jako někam jdu, přesně tak, do nějakýho místa, kde se zazvoní v tolik hodin, má to hodinu, a s tou dobrovolnicí je to takový... Ta kavárna nebo ta Letenská pláň, to je takový... Už to samo místo je jiný než tady, jako že to je prostě... Není to nějak striktně daný, že to je na, na naší úvaze prostě, kde se sejdeme a tak, tak je to...

T: Aha.

R1: Nevím, takhle asi bych to viděl.

T: Že je v tom vlastně možná i nějaká svoboda pro vás, že můžete i vy ovlivnit to, kde se sejdete, co budete dělat?

R1: Jo, jo, asi jo, ta svoboda, možná, že kdybysme si taj s tou Hankou řekli: „Dneska nebudeme v Zařízení následné péči, dneska budeme támhle, já nevím, v Edenu tam v KFC,“ tak možná, že by to bylo jiný, jako jo. Že to... Asi ta svoboda i. Nejen tohle, nejen to místo, ale i vůbec... Říkám, ten pocit, to mám možná tak nastavený, že... Že jako cejtí, jako já třeba u tý Hanky cejtím, že mě někdo do něčeho tlačí a tak, jo. Jo, někdy mě něco, já něco řeknu, ona se toho chytne, a teď to začne na mě jako, jako někdy tlačit, ať to to, ať... Jako spíš říkám, chytne se toho a něco po mě chce, a jo, tak... A... S tou dobrovolnicí, ta mně řekne jenom svůj názor prostě, jak to vidí ona svého pohledu a do ničeho mě jako netlačí, nějak jako. Tak.

T: Hmm, že to je takový víc jako pohodový.

R1: No, přesně, přesně tak.

T: Víc jako kamarádskej rozhovor opravdu.

R1: Přesně tak, jako kamarádskej. (šeptem)

T: Hmm. (pauza) To vlastně toho tématu se taky týká ta otázka ještě, jaký je podle vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu.

R1: No, tak to jsem všechno teďkonc... Teď jsem to všechno vlastně řekl, jako jo.

T: Myslím, že jsme o tom už teďka dost mluvili, že jo.

R1: No.

T: Je ještě něco k tomudle, co byste chtěl dodat nebo tak?

R1: Ne, už asi... Ne, takhle jak jsem to řekl, že... Nevím, jestli mám... Asi mám nějaký problém s autoritama, takže nedokážu tak nějak tomu sociálně-, sociálnímu pracovníkovi přesně říct, co mi vadí, ale i to je možná i ve mně, jo, nebo určitě to ve mně taky něco takového bude. Ale právě v tom je velký rozdíl, že, že tomu dobrovolníkovi můžu vlastně říct všechno jako, jo. To jsem překvapenej teda, jak jsem říkal na začátku, že se třeba...

T: Chápu. A zažil jste už tohleto někdy jindy s, s někým jiným, nebo jako myslím v rámci nějaký jako, nějakýho setkávání takhle...

R1: Ty...

T: To, tu možnost, jakou teďka popisujete s tím dobrovolníkem, mít to narovno. Jestli jste zažil takhle už i jindy?

R1: Jako zažil, naštěstí to jsou vlastně, to jsou ty nejlepší vztahy vlastně, jo. Prostě zažil. A jako mám takový lidi, i když teda bohužel se vídáme minimálně, protože oni mají, jsou pořád v práci, ale mám takový přátelé, s kterými tohle zažívám, jo. A jsou to ty jako ty pěkný vzpomínky prostě na, na ty situace, jako jo. Takže...

T: Takže se to vlastně trochu podobá možná nějakým vašim zkušenostem s přátelstvím ve vašem životě, že se... Ten vztah s tou dobrovolnicí, že i možná proto jste říkal, že to je takový jako kamarádský, že to vlastně obsahuje něco, co je pro vás možná důležitý v těch přátelských vztazích i s jinejma lidma.

R1: Jo, jo, jo, přesně tak. Jo, že... Je to tak, je to tak, je to taková, je tam hodně věcí, že můžu mluvit o svejch... Že s ní můžu mluvit o svých koníčcích, nejen o nejen o ty nějaký trápení, to zas člověk o tom nesmí moc mluvit, ale že i můžu otevřeně mluvit o tom, co mě naplňuje v životě s tím dobrovolníkem i s těma přátelma, jo, že to jako...

T: Jo, jo, jo.

R1: Že to je, že to je přijímaný, že to je nějaký vnímaný, a že... Taky je důležitý pro mě ta spolehlivost třeba, dobrovolnice se snaží, i u těch přátel to vidím, že, že choděj načas, že se nestalo nikdy, že by někdo někde... Jako pro mě to je důležitý, já nevím proč, jestli jsem staromódní, ale že, že napíšu e-mail, že jo, a oni mi třeba odpoví nebo tak. Jako pro mě je to docela, jako že těch přátel moc nemám, ale zase ty... Teď jsem zrovna čekal me-, te-, jako dlouho na mail od jednoho známého z plavání, kterej je takovej stabilní, kterej, jsem napsal nějakou, nějakou informaci, a on mi jako... Čekal jsem, až mi odpoví, tak pro mě to je důležitý, jestli mi vůbec... Aby mi odpověděl, pro mě je to důležitý prostě. Jako hrozně, jo, protože on je pro, pro mě takovej sympaťák, jo, a teď mi odpověděl dneska ráno, tak... Takže, takže...

T: Máte radost.

R1: Mám radost, že jako...

T: A ta dobrovolnice teda je v tomhle nějaká jako spolehlivá.

R1: Jo, to jo.

T: Jo, že to vnímáte. A, a... A zároveň teda to, co jsou, jsem porozuměl, jestli jsem to dobře pochopil, co je pro vás tam důležitý je, že ona vá-, na vás netlačí v ničem. Jo, v tom rozhovoru, když si s ní o něčem povídáte, něco řešíte, tak ona spíš jako vyslechne, řekne k tomu nějakou zpětnou vazbu, ale nikam vás netlačí.

R1: Ne, ne.

T: Neříká vám jako, co byste měl...

R1: Jo, jo, tak.

T: ... co byste neměl dělat. Jo?

R1: No, to jako, to myslím.

T: To ty sociální pracovníci jako dělaj některý? Nebo jako... Je to... Já se snažím jenom zachytit to...

R1: Jo, jo, je... Jo, tak jo.

T: ... co tam vy vnímáte, to, co tam vy vnímáte, že je jako jinak, jo.

R1: Jako cejtím tam jako, jako u těch sociálních pracovníků, neříkám u všech jako, jo, ale to, cejtím tam trošku, že jako takovou, že mi chtěj nějak pomáhat. Jako ono je to možná sympatický, ale pro mě jako že někdy, že někdy za-, jako že někdy úplně jako zapomenu, co jsem řekl, jako jo. Já jsem to... Jako že já něco řeknu, a oni prostě to někdy

obrátej. A teď na mě něco, jako vyvíjej trošku, nebo trochu... Já to cítím jako velkej tlak, jo, a že já prostě o to nestojím. Já prostě... Že cejtím, že... To se mi stalo i na skupině s Luckou nebo tak, že vlastně ona to nevnímá, vlastně to, co jsem řekl, a potom říká úplně o něčem jiným. A vůbec to neposlouchá vlastně, neposlouchá, jako co jsem povídal, jako jo, že, jako jestli to říkám takhle dobře.

T: Říkáte, srozumitelně pro mě.

R1: Jo, jo. No mně se stalo to, že taj to nebyl sociální pracovník, to byla Lucka, ale je to podobná situace. Jak se ona jako... Já jsem jí říkal, že něco mám problémy s penězma, že jsem něco řešil, ona mi začala něco radit, že, že, že jako... Já, můžu ještě mluvit chvíli?

T: Můžete, samozřejmě.

R1: Že to, že, to byla skupina tady jednou, jo, a ona se po té...

T: Takže to je jako klientka na skupině, myslíte?

R1: Klientka na skupině. Takže ona mi... Já jsem, jako každej měl přinést téma, já jsem přines téma, že teďkonc řeším peníze, že jo, mám drahý opravu auta, 21 000, a ona mi začala říkat, že ať jdu na úřad práce, že nějaký, že příspěvek na bydlení a tak. A já jsem jí řekl, já jsem tam byl před čtrnáct dněma a mám to tak a tak. A ona mi zase, zase mi, na mě tlačila, že ať tam zajdu, že se to změnilo. Já jsem... A ona mě vůbec neslyšela jako, já jsem jí říkal: „Byl jsem tam před čtrnácti dněma.“ A teďkon jako, jo, tak to taky cejtím trošku někdy...

T: U těch sociálních pracovníků.

R1: Někdy taky cejtím takovou pomoc, že chtěj pomoci, ale vyloženě že, přesně tak, jo.

T: Že to je taková ta jako nevyžádaná rada, jo?

R1: No právě, (směje se) a to je, to nemám, to nemám rád, jako nevyžádaná rada, víte co... Jako, jako J. to dělala dobře, J., i M. myslím. Jo, jako. Že to tak nějak jako řeknete, ale není to takový, není to takový, takový, že to musím jako. Nebo já to někdy cejtím, že někdo mi to řekne, já že to musím udělat, a já to nechci udělat. Jo, já nevím, že, že... Nevím, já, možná, já jsem na to hodně citlivej, protože mám mámu takovou, ona byla takovej, taková prostě, to dělala máma, že jo, moje...

T: Takže jste na to citlivej.

R1: No, jsem.

T: Ale tak možná proto je pro vás taky důležitěj nějakej respekt.

R1: Jo, respe...

T: Jo, respekt od těch lidí k tomu, abys-, jestli jako vy se chcete tím řídit nebo ne.

R1: Jo, jo, jo tak, jo, respekt v tom, že já když něco řeknu, aby to lidi slyšeli, aby slyšeli to, co jsem řek, aby... Ale aby neslyšeli něco jinýho právě, víte co. (směje se)

T: A aby vás nikam netlačili, aby to nechali na vás, že vy svůj život dokážete nějak zvládat sám a tak.

R1: Jo, jo, jo, přesně, přesně, to je myslím že důležitý.

T: A to ta dobrovolnice... To ta dobrovolnice nedělá?

R1: Ta to nedělá. Nedělá, ne, ne, ne, to jako...

T: Jako říkám si, jestli to je tím, že to je dobrovolnice, anebo jestli to

je tím, jaká je. Myslím, že to bude možná kombinace obojího, je to jako zajímavý, co říkáte, ale...

R1: Je, je.

T: ... ale to už bych tam vkládal nějaký svoje úvahy, co tam nepatřej. Já si myslím ale, že to, o čem teďka mluvíme, je moc zajímavý. Z hlediska vůbec jako toho přínosu dobrovolnickýho projektu. A já moc děkuju.

R1: Je, jo.

T: Vám za, za to, za vaši otevřenost.

R1: Jo, jo.

T: A mám poslední otázku.

R1: Jo, dobře, dobře.

T: Je ještě něco dalšího, co byste mi k tomu tématu, o kterým celou dobu tady teďka mluvíme, chtěl říct? Ohledně spolupráce s dobrovolníkem, na co jsem se třeba dosud neptal, nebo co je pro vás důležitý?

R1: Jo. Tak. To úplně, Michale, tak já myslím, že se... Říkám, kdyby tadyta otázka, jak jsem na ni čekal, ta pro mě byla nejdůležitější. Tak jsem to tady rozebíral, ten rozdíl jako, jo, takže nic už dalšího nemám.

T: Ta kdyby nezazněla, tak byste tohle třeba říkal.

R1: Tak bych to... Přesně tak, kdyby to nezaznělo, tak bych se tomu určitě rád... Protože já jsem to ch-, nes v sobě trošku, že to řeknu jako, protože to jsem to tady cejtil, jako já dokonce cejtím... Možná, že je tohleto jsem si vzpomněl...

T: No?

R1: ... že, že reakce, jako jak jsem s manželkou už strašně dlouho, jo, takže stalo se mi dvakrát, že jsem, že ty reakce dobrovolnice, že to je fakt takový kamarádský, že to je tak příjemný, že pa-, se-, stalo se mi, že jsme byli na Skalce. Já bydlím kousek od Skalky. Že jsem vlastně přijel domů a prostě hned jsem jako promluvil na manželku, a teď ta reakce manželky teď byla úplně taková jako (úsměv) prostě taková nepříjemná. Tak jsem si uvědomil vlastně, že (pauza) asi to bylo tím, že jsem byl s tou dobrovolnicí, protože já jsem si, já bysem si tu nepříjemnost vůbec neuvědomil jako, jak manželka reaguje, ale jak ona byla příjemná, ta dobrovolnice, a ta manželka byla, přišla z práce ve stresu a na mě reagovala podrážděně...

T: Jo, jo, jo.

R1: ... To je zajímavý jako, jo, protože...

T: To jo.

R1: To je, to je, to je, to, to, my jsme spolu 30, 32 roků, takže to je tím, že už... Jo, takže to je, to je trošku zase jiná kapitola, no, ale... To mě tak... To mě zaujalo jako, jo.

T: Takže vlastně i díky teda zkušenosti s dobrovolnicí jste si všim něčeho i na vašem vztahu vlastně s vaší ženou, co vám možná trochu vadí? Jestli tomu dobře rozumím? Třeba že se nějak zachovala podrážděně?

R1: Jo, jo. Já jsem si to... Já už to vím o tom d-, já už o tom vím dlouho, že t-, na tom vztahu, jaký to je, ten vztah, jaké je, takové je. Ale tam je vyloženě vidět, že to nastavení zrcadla s tou dobrovolnicí mám jiný a hned za pět minut se to úplně otočí, jako, jo. Takže to je takový, že, jo, zajímavý jako opravdu, takovéj kontrast jako. Nebo jak

se to jmenuje...

T: Jo, jo, jasně, že jste si tam uvědomil vt-, že tam je nějaký rozdíl...

R1: No.

T: ... že tam je kontrast.

R1: Docela jo.

T: Vás to tak úplně v tu chvíli bilo do očí. Nebo praštilo.

R1: Přesně, přesně. (šeptem)

T: Hm, jo, to, toto, to je určitě myslím hodně zajímavý, že i vlastně z toho kontaktu s tou dobrovolnicí jste si takhle moh něco jako vzít, co vám přineslo třeba i rozšíření i nějakých obzorů ve vašem životě. Nebo v osobním životě třeba s vaší paní.

R1: Ta-, bude to ještě práce, no, i na mně, i na tom vztahu s manželkou, ale tak to, to, to je něco jiného zase, no.

T: Jasně. To je asi někam jinam.

R1: To je někam jinam teď.

T: A... Já vám moc pane děkuju, v tuhle chvíli je to takhle všechno.

R1: To je, jsem takovej...

T: Klepou se vám ruce?

R1: No trošičku, (směje se) nevím proč jako.

T: Bylo to náročný, celý to takhle...

R1: Ne, takhle, nebylo, bylo, o hodně náročnější bylo Michle, jak jsem byl tenkrát na té fakultě psychoso-, sociálních studií, tam to, tam to, o tom mluvit, o tý nemoci, to bylo náročnější.

T: Aha, aha, já zastavím ještě ten diktafon.

R1: Jo, samozřejmě.

Rozhovor s respondentem 2:

T: Tak jo, takže informovaný souhlas jsme teďka viděli, podepsala jste ho, a tak můžeme přejít k tomu rozhovoru. Já vám budu klást teďka otázky, ten rozhovor bude asi tak na hodinu. Kdybyste na nějakou otázku nechtěla odpovídat, tak mi jenom řekněte a můžeme přejít k další otázce. Můžete se mě klidně i doptat, já ne-nevím, jestli třeba bude všemu rozumět, tak budu rád, když se mě zeptáte. Pro mě je důležitý vlastně váš pohled, váš osobní pohled, takže budu rád, když mi budete říkat tak, jak to máte vy sama za sebe. Důležitý jsou teda pro mě ty vaše zkušenosti v tom. Ze začátku se vlastně budu ptát na takový otázky, to je celkem jasný a potom tam budou některý takový širší. Takže nejdřív bych se zeptal. Jste muž nebo žena? Tak to je jasný.

R2: Žena.

T: Kolik je vám let?

R2: 34

T: Děkuju. A jste ženatý, vdaná, svobodná, rozvedená?

R2: Vdaná.

T: Jste vdaná.

R2: Ano.

T: Žijete s někým v domácnosti nebo sama?

R2: S manželem.

T: Hmm. Některý otázky budou i třeba ohledně nemoci, tak taky odpovídejte tak, jak, jak je pro vás komfortní, bezpečný. Kdy propukla vaše nemoc?

R2: Asi kolem deseti let dětského věku.

T: Využíváte pravidelně sociální služby? Jste v kontaktu s odborníky, případně s jakými?

R2: Ano. Mám case manažera, pak psychiatricku a chodím na psychoterapii. A dále další neziskový organizace.

T: Ano. Hmm. Takže case manažer, to znamená nějaký komunitní asertivní tým, jste v kontaktu s nějakým sociálním pracovníkem taky tam?

R2: No, ano.

T: Psychiatricku a psychote-, psychologa teda, psy-, psychoterapii. Hmm, hmm. Díky. Spolupracujete teď s dobrovolníkem

v dobrovolnickém projektu?

R2: Ano.

T: Jak dlouho spolupracujete?

R2: 2 roky už teďka.

T: 2 roky.

R2: Už budu končit.

T: A teď příští týden máte tu závěrečnou schůzku, že jo jsem si všiml, takže budete brzo končit. Spolupracovala jste už dřív s nějakým jiným dobrovolníkem, dobrovolnickým projektem?

R2: Ano, se dvěma.

T: Hmm, Takže jste měla dva, dvě dobrovolnice už před tím.

R2: Dvě dobrovolnice.

T: Teď máte třetí dobrovolnici, ženu. Jo, jsou to tři ženy.

R2: Ano.

T: Jak dlouho jste spolupracovali s těma předchozíma? U tý teda říkáte teda, že jsou to dva roky a s těma předchozíma to bylo jak dlouho?

R2: No, s jednou asi tak rok a s druhou taky asi tak rok. Já si to přesně nepamatuju.

T: Hmm. Takže to je vlastně teďka vaše nejdelší zkušenost. A jak byste dobrovolnici v krátkosti zhodnotila?

R2: Hmm (pauza). Jako tuhle?

T: Můžete tudle a můžete třeba potom i si říct k těm dalším.

R2: No, ono všechny byly přátelský.

T: Ano.

R2: A já mám spíš radši jako lidi, co na sebe převezmou tu zodpovědnost za to, že se někam de. Jako nemyslím to v rámci toho zodpovědnost, že bych tam, že bysme tam něco dělaly, ale jako spíš dominantní lidi mám radši kolem sebe.

T: Hmm, A to ty dobrovolnice jsou takový?

R2: No, docela jo. I když ta, co má, co mám nyní, ta je spíš tak, tam je to tak na půl. Co jsem měla druhou, tam to, ta byla víc, víc dominantní.

T: A jestli tomu dobře rozumím, tak ta dominance, nebo tak, jak to, co vy nazýváte dominantností, to je pro vás jako vlastně výhoda? To vám vyhovuje?

R2: To mi vyhovuje,

T: V čem?

R2: protože já se všude bojím.

T: Jo, že se bojíte.

R2: No.

T: A v čem, v čem je to právě pomáhá, nebo je to výhoda?

R2: No, že se miň bojím s tou dobrovolnicí, protože ona třeba udělá nějaký věci, který já bych se bála udělat dejme tomu. Já se bojím zeptat, když jdeme do divadla, kde jsou toalety. Tak ona se zeptá a ...

T: Chápu. Že třeba může i se na něco zeptat nebo něco vyřešit vlastně za vás, nebo vás v tom podpořit. Že si je teda taková, že jsou si jako jistější vlastně. To je ta dominance, to tím myslíte. Chápu to dobře?

R2: Jo.

T: Jo, že vy jste si pak taky jistější s nima, že oni když tak pomůžou...

R2: No a pak jsem schopná i jako udělat to nakonec sama.

T: Aha, aha, takže vám to dodá tu jistotu, že to zvládnete. Tomu rozumím, tak to, to díky. A máte pocit, že má spolupráce s dobrovolnicí vliv na váš společenský život?

R2: Určitě.

T: A v čem?

R2: No, já prakticky žádný společenský život mimo dobrovolnici nemám. Mám pár kamarádek, ale s těma se tak nevidám. No a když mám s dobrovolnicí vlastně se scházím skoro každéj tejden a to mně tak jako vyhovuje.

T: Hmm. Jo, jo, jo, jo. Takže vlastně je to v tom, že máte ty, máte víc příležitostí chodit ven mezi lidi, když se s tou dobrovolnicí vidíte, jestli to chápu, jo. Že... A s těma kamarádkama se vidáte teda taky?

R2: No občas, tak jednou za půl roku.

T: Aha, takže s dobrovolnicí je to jednou za tejden a s kamarádkama jednou za půl roku.

R2: Ano, takže dneska lidi nemaj moc čas. Mělo by, teda všechny ty moje kamarádky pracujou a...

T: Aha.

R2: Pak mám ještě kamaráda v Olomouci a s tím si jenom píšu, protože nejsme oba schopný ta a nikam doject. No.

T: Navštívila jste s dobrovolnicí nějaké místo, kavárnu, knihovnu, obchod, kde jste před tím sama nebyla?

R2: No, určitě.

T: A jaký místo třeba?

R2: Já už nevím, no. (pauza) No, tu operu, teda operu, balet.

T: Byly jste na baletu.

R2: No, tam bych sama nešla a do divadla bych nešla sama ani do...

T: tam jste taky byly, v divadle.

R2: No, do kina.

T: Taky jste byly v kině.

R2: Hmm.

T: Takže chodíte za kulturou.

R2: Za kulturou.

T: A s jakýho důvodu byste takhle tam sama nešla a s dobrovolnicí to

šlo?

R2: No, já prostě se tam bojím těch lidí, bojím se toho prostředí. Třeba když je v kině tma, tak se bojím, protože mívám ty vize a takový jakoby hlasy a s tou dobrovolnicí, když vím, že tam sedí a už se nějakou dobu známe, tak se jakoby bojím míň.

T: Hmm, takže to pomáhá vlastně nějakýmu vašemu strachu v těch situacích, které i souvisí teda nějak s vaším onemocněním?

R2: Hmm.

T: A takže vlastně s ní tam jdete, protože vy před chvilkou jste mluvila o té dominanci, takže je to nějaká, o nějaký jako jistotě?

R2: Jistota, opora.

T: Aha. Ten dobrovolník je vlastně oporou v neznámým, v neznámý situaci. A i nějak to teda pomáhá zvládat ty, ty potíže s těma hlasama, jak to nazýváte v tu chvíli?

R2: No, pomáháno. Já mám různý jako, ono to už nějak se to nedaří, že léčit, že to mám jako ty příznaky tý nemoci, i když беру všechny ty léky a prostě už jsem si na to nějak i částečně zvykla, akorát ten život je takovej jako podřízenej tomu, tý nemoci.

T: Hmm. Ale s tou dobrovolnicí teda vlastně při těch setkáních to, nějak ona vás v tom podpoří, že je to v něčem jinak, než když s ní nejste?

R2: No, no to určitě, protože já bych třeba, já mám takovej problém, že ne-nechodím večer ven.

R2: Protože mívám večer nejvíc těch vizí, no a když jdu s dobrovolnicí, tak prostě můžu jít v noci jakoby. Ne v noci, ale večer

třeba. V zimě je tma už, za tmy teda konkrétně.

T: Takže zase vám to pomáhá nějak s tím strachem, že, že se nebojíte, když s ní jdete takhle ven, že i, i ty víze potom nějak na vás nemaj takovej vliv v tu chvíli, že vám to nezabrání jít ven.

R2: No, no, že mi to nezabrání a že jako tenhle tak, prostě bych to bez ní nezvládla.

T: Hmm, díky. (pauza) Můžete uvést jednu aktivitu s dobrovolnicí, která pro vás byla důležitá?

R2: No, když to tak shrnu tím, tak když jela se mnou k mejm rodičům.

T: Ehm, a proč? Proč to bylo důležitý?

R2: No, jednak jsme chtěli zvládnout to, že bysem jela autobusem k rodičům, no ale to se teda nějak nepovedlo. A jako povedlo se, dojeli jsme tam, ale už víckrát jsem nejela. Ale snad to zvládnu někdy, až budu potřebovat, no. Ale bylo to dobrý v tom, že taky poznala moji maminku a byli jsme na rů-, na nějakých místech, který ji zajímaly.

T: Takže to bylo důležitý v tom, že se i seznámila teda s vaší rodinou?

R2: No. No, k-, s mámou a s tátou.

T: S mámou a s tátou. Hmm... (pauza) Máte pocit, že vám spolupráce s dobrovolníkem, že m-, že má spolupráce s dobrovolníkem vliv na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi?

R2: No myslím, že by měla, ale ty druhý lidi nemaj tak jako zájem.

T: Aha. Takže myslíte, že by měla?

R2: Hmm.

T: A v čem?

R2: Že se jako mívám bojím vycházet z toho bytu, akorát lidi choděj do práce.

T: Takže vy byste i byla vlastně nějak připravenější na to bejt s nima v kontaktu, ale je to o tom, s kým?

R2: Hmm, já nevím, prostě mně přijde, že tím, že mám tu nemoc, tak ty lidi mě kvůli tomu nemaj rádi.

T: Hmm. (pauza) Takže máte pocit, že, že sice s dobrovolnicí to nějak jde, ale ještě vlastně s těma dalšíma lidma, jak to dělat.

R2: Hmm.

T: Teďka budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím vás o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv. Vědět o zajímavých místech v mém okolí. Jedna až pět.

R2: (pauza) Jedna. Jedna je jako nejvíc nebo?

T: Jedna je, že to vůbec nemá vliv a pětka je, jednoznačně to má vliv.

R2: Pětka, takže pětka.

T: Takže určitě to má vliv, že víte díky dobrovolnici víc o zajímavých místech ve vašem okolí, jo?

R2: Hmm.

T: Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště.

R2: Hmm, (pauza), čtyřka.

T: Hmm, a proč čtyřka?

R2: Protože my většinou trávíme čas někde jinde.

T: Jo, že chodíte teda právě na jiný místa než na okolí vašeho bydliště.

R2: Hmm.

T: A kam třeba?

R2: Do kavárny.

T: Aha.

R2: V centru někde.

T: Takže vlastně jedete ještě dál, než je vaše bydliště, jestli to chápu dobře.

R2: Hmm.

T: Takže vlastně tou orientací po městě jo, že jo. Ale ještě v širší vzdálenosti vlastně.

R2: No.

T: Hmm. Více opouštět prostory domova. Jedna až pět.

R2: To pět.

T: Tak to určitě, jo? Jednoznačně.

R2: Jednoznačně.

T: Hmm, díky. Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníky vliv na vaše vztahy s dalšími lidmi?

R2: Hmm, pět.

T: To už vlastně není škála, tak jestli mi můžete odpovědět už vlastně proč nebo v čem? Díky, omlouvám se, to jsem neřek.

R2: Hmm, má, protože já se takhle někam dostanu, ale jinak bych se nikam nedostala.

T: Jo, takže zase je to o tem, o té příležitosti.

R2: Noo.

T: A máte pocit, že to nějak i má vliv na, na jako na další lidi, na jiný lidi třeba, který kolem vás jsou nebo na vaše vztahy spíš s nima?

R2: To ani ne. (pauza) Jako s těma lidma, s kterýma se setkávám, těch je strašně málo a jako s novejmá se nějak nejsem schopná seznámit, no.

T: Hmm. (pauza) Takže vlastně jako na ty, na těch...

R2: Já třeba, když jsem byla na vysoký škole, tak jsem měla hodně kamarádů, ale pak js-, jak jsem se snažila dostudovat, no a prostě mě to tak jakoby str... Bylo to pro mě tak strašně těžký, jak jsem jako ty kontakty, se nesetkávala s těma lidma, no a pak jako všichni už školu dodělali a já, jak jsem, jsem s něma nesetkávala, tak jako se rozprchli do, do jinejch koutů, no a já už jsem prostě na ně neměla kontakt a...

T: Takže dřív na vysoký škole jste měla kolem sebe lidí víc, ale teďka v poslední době těch lidí je pár, vídáte se, jak jste říkala, jednou za

dlouho, třeba za půl roku a na to úplně ta dobrovolnice teda vliv nemá. Ani vlastně na to, že byste vidala víc lidí nebo ještě jiný lidi. A přitom už...

R2: No, já se snažím. Třeba, když chodím sem, ale ty, ty lidi, akorát nemaj taky zájem.

T: Takže vlastně ještě do, vlastně sociální služby, když docházíte, tak tam taky třeba potkáte nějaký lidi, ale vnímáte, že taky nemaj zájem se vidat dál.

R2: No.

T: A s tou dobrovolnicí je to teda jinak.

R2: No. Mně přijde, že, mně přijde, když jdou někam dva nemocný, tak to už je pak takový (pauza), jako mně to nevadí, ale třeba jim to vadí. No, takže nevím, no. Zatím jsem se nesečkala s někým, kdo by jako se chtěl setkávat.

T: Tak snad někoho potkáte.

R2: Snad to bude lepší, no.

T: Snad to bude lepší. Ale tak do-dobře, že, že aspoň máte tu dobrovolnici teda podle toho, jak říkáte, že teda jednou týdně někoho potkáte a další otázka. (pauza) Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníkem vliv na to, jestli se cítíte sami, sama?

R2: Určitě jo. Já se cejtím míň sama.

T: A proč?

R2: No, protože...

T: V jakým směru to má na to vliv?

R2: Protože můžu s ní, s tou dobrovolnicí, sdílet různý... (pauza) Jak se to... Různý jakoby, no... (pauza) Jako různý zážitky s ní sdílet a mluvit s ní o některých věcech, co nás zajímají třeba.

T: Takže, takže můžete s ní zažívat různé věci jako, jak jste říkala, že jste byli třeba v to m kině nebo někde, jo. A ještě s ní můžete mluvit i o nějakých dalších věcech

R2: No, i o osobních.

T: Aha. I, i třeba o nějakých svých starostech se jí svěřujete?

R2: No.

T: Jo, jo. A díky tomu se pak cítíte míň sama?

R2: Hmm.

T: Máte pocit, že si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolnicí jste jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

R2: Já bych řekla, že jo, akorát ty lidi jako nejsou.

T: Hmm, a v čem jste si třeba jistější?

R2: No, že třeba některý lidi oslovím nebo si řeknu o kontakt. Horší je, že když si řeknu o kontakt, tak jako zavolám jednou, dvakrát. Když ten člověk jako dvakrát prostě, nechci zase někoho otravovat.

T: Takže jestli to dobře chápu, tak to má vliv na to, že vy jste aktivnější v tom, že i sama vlastně jste aktivní v tom kontaktu.

R2: Hmm.

T: Že jste iniciativnější, nebo že, že nějak jako se víc snažíte o to.

R2: No, přijde mi, že jo.

T: Hmm. Máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolníkem vaše vnímání sebe sama? Sebevědomí?

R2: (pauza) V podstatě jo, no.

T: A v čem?

R2: No třeba, já jsem prostě hodně velká, tak jako já, když jdu s tou dobrovolnicí, tak ona mě nebere jenom jako, že jsem hodně, vážím hodně, ale bere mě jako člověka, a ne jenom jako něco, co je teda odporný nebo tak. Jako ty ostatní lidi, no.

T: Takže když jste s ní, tak se cítíte, že vás nějak přijímá, jestli tomu rozumím, jo. Že jakoby vaše tělo, že nějak přijímá. (pauza) A s ostatníma lidma máte, máte teda jinej pocit.

R2: Hmm.

T: Teď budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech, zas ty škály. Prosím o vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv, pětka znamená jednoznačně to má vliv. (pauza) Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru.

R2: Pět.

T: A proč?

R2: No, protože já si s tou dobrovolnicí se dokážeme bavit na různý, o

různých tématech, protože ona něco studovala, já jsem něco studovala. Já mám takový jako zkušenosti a názory a ona má zase jiný a jako dokážu i nějaký jako by nějaký téma přinést do toho rozhovoru líp.

T: Hmm, takže si jakoby sdělíte obě nějaký svoje zkušenosti a názory.

R2: No.

T: A s ní to nějak jako zkoušíte taky přinášet.

R2: No.

T: Jo, jo, jo. Další vlastně škála, mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem a respektují mně jako lidskou bytost. Jedna až pět.

R2: No, to tak tři.

T: Tři? A proč?

R2: No, mně to přijde, že mě tak respektuje jenom ta dobrovolnice, ne ty lidi, co jsou kolem.

T: Hmm, takže u ní to vnímáte ten respekt. A u lidí, co jsou kolem, tam je to jinak. A jak to vnímáte u nich?

R2: No, mně, to je takový složitý. Já s těma lidma mám vůbec problém, že jednak se jich bojím, jednak vidím ještě lidi, který jako vidím jenom já, no a to je takový... (pauza)

T: Díky. Další škála, více věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc.

R2: No, tak pět.

T: Hmm, tak to jste dala vlastně nejvyšší a proč?

R2: No, protože jako fakt mě to pomáhá v tom, že i když třeba jsem sama, takže dokážu někam jít sama. No.

T: Hmm, takže to, že, když jste s tou dobrovolnicí a někam jdete, tak vám to nějak potom pomáhá i někam jít sama?

R2: No.

T: A v čem?

R2: No, že i ve, když jdu s ní, tak jako jsem jistější, tak jsem pak jistější i sama.

T: Hmm, že ta jistota se pak přenáší i do toho kontaktu, kdy bez, kdy, kdy s ní nejste. A můžete třeba říct nějaký příklad nějaký takový situace, kde jste třeba byla, kam jste mohla jít sama, dá se to upřesnit?

R2: No, třeba jsem šla sama na výstavu.

T: Hmm, a tam jste byly před tím s dobrovolnicí?

R2: Tam jsme byly, ale na jiný.

T: Jojo.

R2: To bylo ve Veletržním paláci.

T: A šla jste do toho samýho paláce nebo někam jinam na výstavu?

R2: Do toho samýho. Ale tam je několik jakoby, nebylo to to samý.

T: Takže už jste byly na jednom místě spolu, šly jste tam nejdřív společně a vy potom, i když tam už s váma nešla, tak jste tam šla sama.
Jo.

R2: Ted' se chystám do bazénu.

T: Sama?

R2: Sama, no.

T: A tam jste taky byla s dobrovolnicí?

R2: Taky.

T: Jo. Takže takhle, když to spolu jako zažijete, tak potom nějak to de.

R2: No.

T: Jo.

R2: I když do toho bazénu se fakt pořád bojím, no, si říkám, že tam puđu snad s mamkou.

T: Aha, že možná podpora někoho jinýho, že by vám pomohla.

R2: No.

T: Někak teda pro vás je důležitý to bejt si jistá nějak tam

R2: No.

T: v těch situacích. Jo, jo, chápu.

R2: Protože jako mně ten dobrovolník zprostředkovává jakoby ten reálnej svět.

T: Aha a jak to myslíte?

R2: No, že já prostě, jak mám ty vize a různý takovýhle problémy, tak on je jakoby taková (pauza) jakoby spojka s tou, s tím re, s tou realitou. No.

T: Hmm, že nějak jako sp-, vás spojuje s realitou v něčem.

R2: No, že jsem si jistější, tím se míň bojím a tím jako dokážu líp zvládat ty svoje problémy.

T: Hmm, díky. (pauza) A další otázka, lépe zvládnou čelit nárokům okolí. Jedna až pět.

R2: No, já nedokážu vůbec jednat.

T: To, to vám dělá potíže, jo. Takže na to, jestli tomu rozumím, když byste dala jedna až pět, jednička nemá vůbec vliv, pětka jednoznačně to má vliv to setkávání s dobrovolnicí.

R2: Nemá vůbec vliv.

T: Jo, jo, tam, tam vnímáte, že to nemá přínos v tomhle. Že to nemá vliv.

R2: Nemá.?

T: Že to nějak jako obtížně zvládáte ty nároky okolí, jo. Hmm. A jaký, jak to, jak tomu vy rozumíte, jaký nároky třeba vám dělají potíže?

R2: No, mně třeba dělají potíže s lidma v domě, kde bydlím a ty nároky, protože třeba oni se mě vyptávají na různý osobní věci a já prostě jako s-, nevím, vadí mi to.

T: Hmm, takže je to i třeba o těch rozhovorech. Že s dobrovolnicí vy jste před tím říkala vlastně i bavit se o nějakých osobních věcech, tak to vám de.

R2: No, ona třeba by, kdyby tam byla, tak by ře-, mu řekla tomu člověku, že jako je to třeba, v těch domech jsou ty lidi takoví zvědaví, tak se ptají na různé osobní věci a jako mně se jim to nechce říkat a, ale zas jako se snažím najít prostě nějakou větu, kterou řeknu na všechno.

T: No, že...

R2: Teď jsme to zrovna tady (pauza) řešili, no.

T: Jo, jak, jak se nějak bránit, jo v těchhle těch situacích. Ale to s, když jste s tou dobrovolnicí, tak to nějak jako říkáte, že třeba ona by za vás něco řekla, ale jako to, že byste sama nějak líp zvládala pak ty nároky toho okolí v tomhle, to ne.

R2: v tomhle ne.

T: Třeba v tom, že pak jdete někam na tu výstavu, to jo

R2: To jo.

T: to jo, ale třeba naučit se, jak třeba odpovědět nějakému člověku, co se vás na to, na něco ptá, tak tohle úplně se, to, ten kontakt s dobrovolnicí na vás, to nepůsobí.

R2: To ne, no.

T: Další šk-škálová otázka od jedna až pět, jsem více samostatná díky kontaktu s dobrovolnicí. Má to i na tohleto vliv? Jedna až pět?

R2: To tak tři.

T: Tři.

R2: Já jsem taková míň samostatná.

T: Jo, ale přece jenom to je trojka, není to jednička.

R2: Není to jednička, no.

T: Proč?

R2: No, protože jsem si zvykla jakoby (pauza) na to, že někam jdu třeba, a pak tam dokážu jít podruhé, potřetí a ...

T: Takže pak vlastně jste samostatná v tom, že, že se tam podíváte i bez té dobrovolnice.

R2: No.

T: Teď už nebude škála, ale další otázky. Byla jste po dobu spolupráce s dobrovolnicí hospitalizovaná?

R2: Ne.

T: Ani s těma předchozíma?

R2: Ne. Já už jsem nebyla dlouho hospitalizovaná.

T: Hmm, tak to je dobře. Díky, díky.

R2: Mě už tam neviděj. (smích)

T: Jo, jo. A máte pocit, že má setkávání s dobrovolnicí vliv na váš psychický stav?

R2: (pauza) No, myslím, že jo.

T: A v čem?

R2: No, že jak se necejtím tak sama, tak prostě se snažím zvládat ty věci, abych teda no, jak bych to řekla. (pauza) Že tím, že mám s někým kontakt, tak jakoby líp se mi zvládají ty moje problémy a jako nepřipadám si tak úplně sama a to jakoby, prostě mě to pomáhá, no.

T: Že, že teda to, že si nepřipadáte tolik sama, nějak zvládáte líp svoje problémy, má teda vliv na váš psychický stav, jo?

R2: Hmm.

T: To je teda i díky tí, nějak tí dobrovolnici, tomu kontaktu s ní, jestli tomu dobře rozumím, jo.

R2: No. (pauza) Třeba, když potřebuju si s někým o něčem promluvit, tak jako už i můžu.

T: Že se jí jako i třeba i ozvete a řeknete jí to?

R2: No.

T: Že tako-, jako, když máte nějakou starost třeba nebo, já nevím, je vám špatně, tak jí jakoby klientka zavoláte?

R2: No, to ne zas, ale třeba, třeba nějakou jako vztahovou věc. Vyloženě jako se zdravotním stavem, to ne, ale na mě ty vztahové věci působí špatně, tak se mi pak zhoršují ten stav a...

T: A takže vy si s ní můžete třeba promluvit jako, jako s, o těch vztahových věcech,

R2: No.

T: A pak vám to nezhoršuje ten stav, že to máte jako komu říct, jestli to chápu?

R2: No.

T: Jo. Jojo, tak to je.

R2: Ono zase psychiatrovi není dobrý všechno říkat, protože oni jsou takový jako buď moc léků nebo...

T: Že by vám přidal léky psychiatr třeba myslíte?

R2: No, psychiatr je na to, že jo, že jenom dává samý léky.

T: Jasně. A tak jako nějak jako mám pocit, jestli dobře rozumím, že máte jako důvěru v tu dobrovolnici, jo, že to jako jí můžete říct.

R2: V tuhle jo, no.

T: A je to jinak s tím, bylo to jinak s těma před tím třeba?

R2: S tam těma to nebylo tak dlouho, takže jako jsme se tak dlouho nedokázaly jakoby jako důvěřovat, že jsme si nedokázaly.

T: Tak to, to jo, to chápu, no. Tak vy jste s- teďka s tou další dobrovolnicí jste teďka jednou tak dlouho vlastně. S těma před tím jste říkala vždycky rok a teďka už dva roky.

R2: Ano. Myslím, že...

T: Takže vlastně i na tyhle věci máte pocit, že to má nějak vliv, že ta doba spolupráce potom pomáhá tý, tý důvěře i tomu, abyste mohla se bavit o takových tématech vztahových třeba. Takže to vám potom taky pomáhá, jo.

R2: Jo.

T: A ona vás ta dobrovolnice vyslechne?

R2: No, vyslechne. A třeba mi i něco poradí a... (pauza)

T: Takže vám i něco poradí a to je pro vás nějak důležitý, jo.

R2: Je to pro mě důležitý, no.

T: Jo a, a to vlastně teda pomáhá i tomu, tý psychice.

R2: No.

T: Jo, jo. Díky. (pauza) A setkáváte se s dobrovolnicí i ve zhoršeném psychickém stavu?

R2: No, já se ve zhoršeném psychickém stavu s nikým nestýkám.

T: Takže ne.

R2: Ne.

T: To jste radši někde jinde, jo?

R2: Radši doma a ...

T: Radši děláte něco jinýho.

R2: Většinou se snažím spát, protože to...

T: Jo, že to radši zaspíte.

R2: No, protože po těch lécích pak spím a... no a i jinak jako se snažím být sama, abych jako někoho s tím neotravovala.

T: Teďka už, už máme posledních několik otázek. Máte pocit, že vám

setkávání s dobrovolnicí přináší něco jiného než spolupráce se sociálním pracovníkem?

R2: To jo.

T: Pracovníci? A co?

R2: Určitě tu blízkost toho vztahu.

T: Hmm, a jak to myslíte?

R2: No, jako že sociální pracovník je prostě pracovník a ten dobrovolník (pauza) se z něho pak může stát třeba kamarád. Kdežto z toho sociálního pracovníka, ten bude pořád sociální pracovník.

T: Hmm, a proč se s dobrovolníka může stát kamarád a ze sociálního pracovníka ne?

R2: Já nevim, mně to tak přijde, že jako ten sociální pracovník si musí držet určitéj odstup.

T: Aha, jo.

R2: Když pracuje, že jo.

T: A v tý vaší zkušenosti s těma dobrovolníkama je to tak, že oni si ten odstup třeba nedrží potom? Nebo jak to myslíte?

R2: No, jako já říkám, že může.

T: Může.

R2: Může. Aspoň si teda myslím, že může.

T: A zažila jste, že to tak je, nebo že to tak bylo s tím dobrovolníkem?

R2: No, zažila.

T: Že jste se potom stali teda kamarády, kamarádkama?

R2: No, ale pak se to zase nějak to, tak a nevím, jak to bude s mojí nynější dobrovolnicí.

T: Hmm, takže jako vnímáte, že s-, že se te, ty dobrovolníci nedržej takovej odstup? Když bych to teda řekl...

R2: No, spíš, že nemusej si ho držet.

T: Nemusej. Někdy si ho teda držej, někdy ne.

R2: No, někdy ne.

T: A ty sociální pracovníci, tam je to jinak.

R2: No, tam je to jinak, protože to jsou pracovníci. To není jakoby, i když to by mohlo bejt i u dobrovolníka, no.

T: Ale máte, nějak ta vaše zkušenost je jiná, že tam vnímáte rozdíl, tak mě právě zajímá, ptám se na to jako, v čem, jo, je to, to je myslím zajímavý.

R2: No. (pauza) Já nevím ještě, co bych k tomu řekla.

T: Možná vám pomůže další otázka. Je podle vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu?

R2: No, to jo.

T: Hmm, a v čem?

R2: No, to už jsem říkala před tím vlastně. Že ten pracovník musí mít odstup jakoby, protože pracuje s více klientama a ten dobrovolník má většinou jenom jednoho.

T: A co myslíte třeba tím odstupem?

R2: (pauza) No, že pracov-, sociální pracovník nedává osobní telefon. Nevím, kde bydlí a takhle.

T: Jojo, že neznáte vlastně jeho osobní údaje.

R2: Ano.

T: Ještě v něčem třeba máte zkušenost, že udržují sociální pracovníci odstup oproti dobrovolníkům?

R2: Ne.

T: A máte pocit, že to takhle jako mají sociální pracovníci stejně, obecně? Nebo, protože vy taky jste říkala, že máte třeba case manažera, to je sociální pracovník pak ještě v nějakých jiných službách, neziskovkách. Je to jako ještě rozdíl, nebo je to st-, je to většinou stejný, že prostě sociální pracovníci si drzej odstup a, a neříkaj žádný tydlety osobní jako údaje, věci a tak.

R2: (pauza) No, ale to jako není žádná jakoby špatná věc, to je prostě správně.

T: Hmm, vnímáte to, že to je dobře.

R2: No, protože ten člověk taky není jakoby nějaký stroj, kterej musí prostě mít ja-jakoby taky vlastní soukromí a vlastní vztahy a, a nemůže bejt za každýho klienta kamarád. To by asi nemoh za chvíli dělat.

T: Jo, jasně. Že si uvědomujete, že tam i, jako má to nějaký důvod, proč, proč si to možná drží, že jako pro, vůči tomu pracovníkovi, aby, aby v tom moh nějak fungovat, jo. Že to není stroj, jak říkáte.

R2: No, no.

T: Jasně, jasně. A ten dobrovolník, ten myslíte je teda, ten to má jinak. Ten...

R2: Ten to má jinak, jo. Může to mít jinak a nemusí, no. Ten v tomhle jako si to může zvolit, no.

T: A proč si myslíte, že to tak je, že to má jinak.

R2: No protože je to jiná pozice v té společnosti, to... Jako pracovník je pracovník, dobrovolník je dobrovolník a kamarád je zase třeba kamarád. Že i ten dobrovolník si může ten odstup držet, ale může si vybrat.

T: Že s, že tam je ta svoboda vlastně v tom.

R2: No.

T: Že se může i rozhodnout, že nebude držet odstup a že může být kamarádštější, než ten sociální pracovník. Ten jakoby tu svobodu nemá, jestli myslíte, jestli teda rozumím dobře.

R2: No, tam je to spíš špatně.

T: Jo, že kdyby to udělal, tak myslíte, že by to bylo špatně.

R2: Já nevim, já si myslím, že to je i nějaký ten, ten dokument, co se v těch organizacích podepisuje.

T: Jo, že by byl proti nějakým pravidlům to, kdyby vlastně jakoby to

třeba porušil.

R2: No.

T: Třeba to, že by vám řek, kde bydlí nebo dal kontakt na sebe jako osobní a tak, jak jste říkala.

R2: No.

T: Že by byl jakoby moc kamarádskej, jo. Jo, díky. Díky. Poslední otázka, teďka, ta už je taková vlastně odevřená pro vás v tom, že můžete odpovídat, jestli je ještě něco dalšího, co byste mi k tomu tématu chtěla říct ohledně spolupráce s dobrovolníkem, na co jsem se třeba dosud neptal, anebo je pro vás důležitý ještě zdůraznit.

R2: Myslím, že to bylo vyčerpávající.

T: Myslíte, že jsem se ptal na, na ty věci, co vám přijdou důležitý?

R2: Jo.

T: A je něco, co byste k tomu ještě, třeba k tý, k těm dobrovolníkům, chtěla říct?

R2: No, že jsem ráda, že takový lidi jsou. Že prostě si udělaj čas na to někomu pomoci ty dobrovolníci. A to i sociální pracovníci, protože za ty platy, který dostávají, toho dělaj až hodně.

T: Jo. Tak, tak já vám moc děkuju. Takhle jsme, jsme to prošli celý. Tak já vypnu diktafon.

Rozhovor s respondentem 3:

T: Tak já už... teďka jsme vlastně probrali i ten, ten informovaný souhlas. Takže víte, k čemu je ten výzkum, i jak vlastně já budu dodržovat mlčenlivost s tím, že teďka bysme přešli už k otázkám, které mám připravené vlastně na to téma, které mu vlastně ten, ten výzkum je zaměřený a to se týká teda dobrovolnického projektu. Hmm, s tím, že vlastně pokud byste nechtěla odpovědět na nějakou otázku, tak nemusíte. To, co mě vlastně zajímá, hmm, je vaše osobní zkušenost a váš subjektivní názor na to vlastně, jak to je. Jo, já se snažím dopátrat pravdy a jde o to, že každý člověk třeba, který v tom projektu je, má nějaké jiné zkušenosti, jiné pocity, v čem mu to třeba pomáhá, v čem vidí přínos, nebo v čem naopak ne. A mně je důležitý fakt, abyste odpovídala sama za sebe. Není to tak, že by byla nějaká správná odpověď. Správná odpověď je to, jak to máte vy. Jo, je to takhle srozumitelný?

R3: Ano, ano.

T: Tak fajn. Některé ty otázky jsou otevřené, že můžete se víc rozpovídat, některé mám třeba škálu, že jenom odpovíte číslo. Tak ty první budou asi jednoduchý. Jste muž, nebo žena?

R3: Žena.

T: Žena... Kolik vám je let?

R3: 28.

T: Hmm. Jste vdaná, svobodná, nebo rozvedená?

R3: Svobodná.

T: Hmm, žijete v domácnosti sama, nebo s někým?

R3: Sama.

T: Hmm, využíváte pravidelně sociální služby, nebo jste v kontaktu s odborníky?

R3: Hmm, pouze s vaší službou.

T: Hmm, takže kromě naší služby...

R3: Ne ne ne, kromě... no, s odborníky, tak so-, svojí lékařkou ambulantní a dříve i s paní psycholožkou, ale s tou už momentálně spolupráce neprobíhá, ale... Takže v současné době pouze tedy s vaší organizací a s ambulantní lékařkou.

T: Hmm a ambulantní lékařku myslíte psychiatra?

R3: Psychiatričku, ano? Hmm.

T: A dříve psycholožku, to znamená, to byla... jednalo se o nějakou psychoterapii?

R3: Psychoterapie, přesně tak, ano.

T: A vlastně jiné sociální služby, nějaké teda v současné době, než ta, o které jsme tam... Nevyužíváte?

R3: Ne ne ne, žádná jiná, žádnou jinou nevyužívám.

T: Hmm, spolupracujete teďka s dobrovolníkem nebo dobrovolnicí v dobrovolnickém projektu?

R3: Ano, v rámci vaší organizace spolupracuji s dobrovolnicí.

T: Aktuálně?

R3: Aktuálně, přesně tak.

T: Jak dlouho spolupracujete?

R3: Jej, to musím chvíli přemýšlet, já bych řekla, že tak zhruba od prosince loňského roku jsme navázali kontakt, to znamená... no, už necelý půlrok to bude.

T: Hmm, díky. Měla jste už dřív dobrovolníka v tom projektu?

R3: Ne, neměla, neměla.

T: Takže tohle je první dobrovolnice...

R3: To je moje první zkušenost.

T: ... první zkušenost s něčím, s dobrovolníkem.

R3: Přesně tak.

T: Jak byste dobrovolnici v krátkosti zhodnotila?

R3: Jako osobnostně myslíte jako? Nebo tak nějak obecně? Jo, co mě napadne? Co mě napadne...

T: Můžete tak, jak vy chcete odpovědět.

R3: Dobře, tak...

T: Co vám přijde důležitý.

R3: Důležitý... hmm, je to v podstatě moje vrstevnice. Teď přesně nevím ten věk, ale my jsme zhruba věkově podobné, takže určitě to je pozitivní, to je plus, že jsme si tak nějak věkově blízké. I takovým

nějakým naladěním nebo... ten vztah s ní je takový velmi pozitivní, příjemný, nebo ten kontakt s ní, ty srazy vzájemné. Rozumíme si dobře nebo máme různé společné zájmy nebo aktivity, které spolu podnikáme, takže pro mě je to určitě plus, pozitivní zkušenost s ní. A jako osobnost... Je to taková nekonfliktní osoba, velmi příjemná, milá, hodně taková empatická, že si myslím, že umí velmi dobře naslouchat a i vím, že vlastně to není jakoby role, no, toho dobrovolníka to není role, že on by neměl radit, ale jakoby dokáže tak nějak vyslechnout a říct třeba svůj názor na nějakou situaci. Takže určitě oceňuji její... hmm, nebo tu spolupráci s ní, tu její angažovanost a ty vlastnosti, které má. Je to opravdu velmi, velmi příjemná osoba, velmi sympatická, neko-, no, jak jsem už řekla, empatická a rozumíme si dobře a ty aktivity, které spolu podnikáme, tak já myslím, že je to nebo doufám, věřím, že to oběma stranám tak nějak vyhovuje, to nastavení, jaké do této doby máme. Takže je to určitě příjemná zkušenost.

T: Jo, díky. A to, že je empatická a že naslouchá, to je pro vás důležitý?

R3: Je to důležitý, no, nebo důležitý... Je to určitě benefit, je to příjemný, příjemný, určitě příjemná zkušenost v tomto směru, že je právě empatická, že... Já jsem hodně takový člověk, který si velmi rád vyslechne názory ostatních lidí, protože jsem dost často taková nerozhodná, když třeba řešíme, nevím, vztahové záležitosti nebo pracovní záležitosti, nějaké ty zásadnější rozhodnutí, tak není to úplně, že bych se úplně nechala zásadně nechat ovlivnit názorem druhých, ale ráda si ty názory vyslechnu. To znamená, že v tomhleto určitě ty její názory jsou pro mě přínosné, no.

T: Takže jestli tomu rozumím, tak máte i vlastně jiné lidi, se kterými takhle můžete si povídat...

R3: No, určitě.

T: ... oni vám řeknou svůj názor třeba na vztahy a že ona je teda

jednou z více lidí, se kterými takhle můžete si nějak poradit?

R3: Určitě, určitě mám více lidí ve svém okruhu blízkých, ať už rodina, přátelé, partner, takže určitě je jedna z více, z více takových osob, se kterými sdílím ty své zážitky, zkušenosti, osobní věci nebo důvěrnější věci, takže určitě mám kolem sebe okruh takovýchto blízkých lidí, kteří mi dokážou poradit.

T: Takže i i jí vlastně ty dobrovolníci říkáte někdy nějaký důvěrnější věci, nebo, nebo důvěru.

R3: No, říká. Ano, jo, má, má. Nebo já jsem hodně takový otevřený člověk, že i i vzhledem k tomu nebo i přesto, že se známe krátk-, kratší dobu s tou dobrovolnicí, to znamená necelý ten půlrok, tak... tak jsem velmi otevřená a probírám s ní i ty, i ta osobní témata.

T: Hmm, díky. Hmm, máte pocit, že má spolupráce s dobrovolnicí vliv na váš společenský život?

R3: Hmm, já si myslím, že asi pro mě kontakt s jakýmkoliv pro mě příjemným nebo blízkým člověkem do jisté míry má nějaký dopad nebo vliv na společenský život, protože... nejsem moc samotář, já jsem spíš takový vztahově založený člověk a ráda trávím čas s blízkými lidmi. Spíše jakoby s menším okruhem lidí, než třeba že bych byla nějaký typ člověka, který by měl rád nějaké davové akce nebo větší akce, to úplně ne. A vyhledávám spíš takhle přítomnost nebo... no, přítomnost třeba jednoho nebo dvou lidí na ty srazy. A takže ten dopad na ten společenský život, určitě, protože některé ty aktivity, ať už třeba procházky nebo zajít si na kávu, tak určitě ráda sdílím s někým, takže určitě si myslím, že jakýmkoliv styk takhle s nějakým blízkým člověkem, kamarádem, dobrovolnicí, tak určitě má do jisté míry nějaký dopad na společenský život, že je to součást mého, mého života, mého já, že vlastně trávím ráda čas s lidmi.

T: Hmm, díky. Hmm, navštívila jste s dobrovolnicí nějaké místo,

kavárna, knihovna, obchod, kde jste předtím sama nebyla?

R3: Hmm, určitě ano, stoprocentně, ať už to jsou nějaké... Hmm, když my se domlouváme na těch našich srazech, tak není to úplně pravidlo, že bychom se úplně jako střídali v té organizaci, ale je to tak, že někdy je ta iniciativa z jedné strany, někdy z druhé strany, že se tak domlouváme zhruba, ne úplně pravidelně na střídačku, ale tak nějak nepravidelně. Ale že prostě ty srazy jednou vymýšlí někdo, podruhý zase ten druhý. Takže určitě jsem jak navštívila nějaká její známá místa, tak i ona naopak navštívila zase mnou známá místa, ať už to jsou přesně nějaké ty kavárny nebo nějaká konkrétní jiná kavárna, nebo i nějaké sportoviště například. Kde jsme ještě všude byli? No, asi bych uvedla tyto příklady, nějaká ta, nějaké to restaurační zařízení a nějaké to sportovní zařízení, kde jsem třeba já do té doby nebyla. Takže určitě je to nějaké takové, no, rozšíření obzoru nebo poznávání nových míst, kam třeba můžu i potom v budoucnu zajít třeba sama nebo s někým dalším, takže určitě ano.

T: Hmm, takže se vlastně střídáte v tom, na jaká místa chodíte, i vlastně si vzájemně ukazujete třeba místa, které máte rády, jo?

R3: Ano, ano, určitě.

T: Takže tam ukazujete část toho svého života, kam, kam třeba...

R3: Jo, tak nějak, tak nějak jsme si na začátku nějak domluvili nebo třeba ona už měla předtím svojí klientku, svěřenkyňu, se kterou se taky zhruba takto domlouvali a fungovalo to dobře, takže já jsem byla... protože jsem ještě dřív neměla zkušenost s žádnou dobrovolnicí, ona už právě s klientem ano, tak s tímhle návrhem přišla, že právě si takhle navzájem ukážeme ta svoje oblíbená místa, ať už právě ty sportovní místa nebo kam si zajít na kávu nebo na limonádu a podobně. Takže jsme se takto na začátku už domluvili a já jsem s tím neměla problém. Naopak, mi to přijde jako dobrý nápad, takže jsme se takto domluvili, že se budeme takhle jako střídat v tom, kam teda se...

kdo bude vymýšlet to, kam se půjde.

T: Hmm, a je nějaké teda místo, kde... kam vás vzala ona, že byste tam... jako i okruh, místa nějaké, kam byste... kde jste předtím nebyla?

R3: Jako konkrétní místo?

T: Konkrétní místo...

R3: Konkrétní, třeba nějaké... název, název?

T: No, teď mi nejde moc, tak jako jdete do jedné nebo druhé kavárny, tak na to se úplně neptám. Ale spíš nějaké místo, třeba úplně v nějaké oblasti nějakého tématu, kam vy, vy běžně nechodíte?

R3: Jo, úplně takhle. Něco, co úplně vybočuje z té mé jako komfortní zóny, nebo něco takového?

T: Z vaší komfortní zóny možná jo nebo z toho, že sama byste tam nešla..

R3: Aha.

T: ... nebo že by vás to možná předtím ani nenapadlo tam jít.

R3: Do jisté míry dalo by se říct, že ten jeden typ toho cvičení, na kterém jsem s ním byla poprvé, tak na tom jsem nikdy předtím nebyla a ona asi vyhledává takový typ cvič-, takovýto druh cvičení, takže kruhový trénink se tomu říká. A... takže na tom jsem nikdy předtím nebyla, takže to pro mě byla taková novinka. Já třeba naopak na oplátku jsem jí vzala na zumbu, na které taky třeba ona předtím nikdy nebyla, takže je tam určitě nějaké to vzájemné jako objevování nějakých novinek.

T: Jo jo a z jakýho důvodu byl kruhovej trénink pro vás úplně...

R3: Jo, neřík-, no já jsem to sp-, spíš je to spíš, jak jste říkal, že mě to nenapadlo třeba, že... protože já už jakoby několik let prostě cvičím, sportuji a mám už tak nějak své zjeté, zjeté koleje, prostě kam chodím, na co chodím cvičit, tancovat nebo podobně. A spíš mě to asi nenapadlo jako zkusit si něco nového, protože třeba... No, říkám, spíš mě to jako nenapadlo, no.

T: Hmm, tak on je to trošku jinej... hmm, asi i jinej druh sportu, že jo. Tak jako, jestli tomu rozumím, to je takový silovější cvičení.

R3: Je to, je, no, záleží, záleží na tom...

T: To, co popisujete, je spíš tanec a tak dál.

R3: Taky, no. Jako... tanec nebo aerobik, to je to, co jsem jako dřív nebo to co já sama třeba za sebe jako navš-, navštívuju. A ten kruhový trénink, silové ale i na fyzičku, záleží strašně na instruktorovi, ale je to, je to spíš takové hodně posilovací, no.

T: A je to teda něco vlastně, co je blíž spíš k té dobrovolnici, takže ona vám ukázala...

R3: Ano.

T: ... jak to vlastně, co jí vyhovuje. A vy jste tam ale šla, takže jste si to vyzkoušela.

R3: Ano, ano.

T: A chodíte tam nebo šla byste tam dál sama třeba na ten druhej trénink, nebo je to něco, co už...

R3: Jo, je to, je to úplně pro mě jako v pořádku. No.

T: Hmm. Můžete uvést jednu aktivitu s dobrovolnicí, která pro vás byla důležitá? Kdybyste měla říct nějakou?

R3: Jednu? Hmm. Důležitý nějaký moment (pauza). To je těžké takhle, nebo já něco vymyslím, ale takhle zpětně retrospektivně, půl roku dozadu vlastně vzpomínat... Já to mám s tou pamětí takový horší. Ale něco...

T: Je dobrý, to co vás napadne jako první, jo? Že paměť vám přinese, to co je prostě... může to být prostě důležitý, proto vás to napadlo.

R3: Aha, tak první, co mě napadlo, nevím, jestli to byl úplně ten nejzásadn-, nebo možná dva, teď mě napadají vlastně dva momenty. Ta nejčerstvější zkušenost, takže nevím, jestli mám říct jeden nebo dva.

T: Tak zkuste vybrat ten, co vám přijde z toho nějak důležitější.

R3: (usmívá se) Hmm...

T: Nebo řekněte oba.

R3: Já řeknu oba, protože se teď nemůžu rozhodnout (usmívá se), co je důležitější.

T: Dobře.

R3: Tak první, co mě napadlo a to už je tak 2, 3 měsíce nazpátek, jsme byli právě na procházce. To bylo tady podél nábřeží na náplavce, takže... Ještě vlastně s pejskem, měla s sebou pejska svého. No a... takže to bylo takové příjemné popovídání, že třeba my občas chodíme na cvičení nebo někdy... Třeba teď jsme byli naposledy v kině nebo jsou to takové... Střídáme ty aktivity, že někdy jsou třeba jako takové víc povídací aktivity, někdy zase něco jako děláme, něco jako, něco akčnějšího. Takže to i tak nějak jako střídáme, ale tahle procházka, to zrovna tak nějak mám to teďko v paměti nebo mi to zrovna přišlo na

mysl, že jsme byli na té procházce a řešili jsme... myslím, tehdy jsem měla takové jako vztahové dilema. Takže jsme, myslím, řešili zrovna právě tuto záležitost. Takže takové jako hodně niterné téma jsme řešili, takže to je jeden ten moment. A...

T: Takže jenom jestli se můžu zeptat? Takže tam právě bylo důležitý to, že jste mohli sdílet...

R3: To sdílení, hmm.

T: ... nějaký ty věci, jak jste říkala, že s ní někdy mluvíte o vztazích.

R3: Určitě.

T: Že ona vám naslouchá.

R3: Hmm, určitě.

T: A že vám třeba může i nějak jako poradit nebo že se nad tím můžete společně zamyslet.

R3: Ano, ano.

T: To bylo to důležitý?

R3: Ano, ano, přesně tak.

T: Hmm, díky.

R3: Přesně, jak to říkáte. A ten druhý moment a teďkon úplně poslední náš sraz. My jsme byli zrovna právě v tom kině na filmu, je to takový teenagerský film, ale byl zajímavý, jmenuje se to, je to teďkon novinka v kinech, Půlnoční láska. Nevím, jestli jste slyšeli to o té dívce, která vlastně nesmí být na slunci, a protože by dostala rakovinu kůže a zemřela by. Ona pak nakonec zemře, takže to bylo strašně,

strašný doják a já u toho strašně brečela a ona pak na konci:

„Nebreč.“ Tak to bylo takový hezký, no. Ale... takže to mám teďko tak živě v paměti, protože to je úplně nejčerstvější náš nebo poslední naše schůzka, tak to bylo takové jako ne úplně emotivní nebo... Ale bylo to takové jako zajímavé nebo taková živější zkušenost, nebo...

T: Jo, a chodíte i jinak do kina?

R3: Já sama jako nebo s někým?

T: S někým.

R3: Jo, občas. Ne nějak jako velmi často, ale občas ano.

T: Takže to není úplně výjimečný v tom, že byste tak asi tím šla...

R3: Není, není, ne, ne, to určitě ne, to není výjimka.

T. Ale prostě i ten moment, jak říkáte, tím, že to bylo teda poslední setkání a ještě to bylo hodně emoční.

R3: Ještě to bylo takový emoční, jo.

T: Tak říkáte, že to nějak ve vás zůstává?

R3: Zať-, no, určitě, ano, ano.

T: Hmm, máte pocit, že má spolupráce s dobrovolnicí vliv na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi?

R3: Ne, ne, to si nemyslím, že já se snažím obecně jako ve svém životě se s těmi blízkými přáteli stýkat nějak pravidelně, řekněme s každou tou kamarádkou, kamarádem jednou do měsíce, takže pořádat nebo domlouvat pravidelně ty srazy, ale nemá na to vliv, jak často se stýkám. No, je pravda, že s dobrovolnicí se stýkám častěji,

protože je to i předepsané v těch podmínkách, nebo je tam nějaký ten minimální limit, kolik se musíme vídat hodin za měsíc, takže pak z toho logicky vyplývá, že se stýkáme častěji, než se třeba stýkám s ostatními přáteli a neovlivňuje to to, jak se stýkám jako často s ostatními lidmi. To ne, to ne, to si řídím tak nějak sama a nezávisle na tom, jak často se stýkám s dobrovolnicí.

T: Hmm, takže to vlastně nějak úplně neovlivňuje, akorát s tou dobrovolnicí se vídáte vlastně i docela často. Takže se vídáte s kamarádama a ještě s dobrovolnicí?

R3: Ano, ano, přesně tak.

T: Jo, jo, jo, tak, takže vy vlastně jak říkáte, kolem sebe těch lidí máte docela dost, že máte ty přátele, vídáte se jako s víc lidma a ještě k tomu tu dobrovolnici?

R3: Ano, přesně tak. No, není jich nějak hodně, ale tak jako akorát.

T: Jo, jo. Já jsem to myslel tak, že není jenom ta dobrovolnice...

R3: Není, není.

T: ... ale jsou tam ještě další lidi.

R3: Jsou tam další lidé, ano.

T: Mohlo by jich být víc, jo?

R3: To já nevím (usmívá se). Zase ono pak je asi těžší to časově všechno nějak jako zkoordinovat, kdyby jich bylo, nevím, 20 třeba, ale nevím, jestli by jich mohlo být víc. Nevím... Ale jako já jsem otevřený člověk, nebo hodně takový přátelský a určitě se nebráním navazování nových, nových styků nebo vztahů...

T: Možná i jako jestli by to mohlo být častější?

R3: Častější s těmi svými přáteli...

T: No, třeba, vy jste říkala i na začátku, že pro vás je spíš důležitý mít kolem sebe pár nějakých bližších lidí, s kterejma máte tu důvěru.

R3: No, určitě, no. A jestli by mohly být častější i ty srazy?

T: A jestli vnímáte... a nebo jestli je to teďka tak akorát?

R3: No, vzhledem k tomu, že mám i nějaké další jako volnočasové aktivity, tak mi to přijde teďkon tak akorát. Že třeba byly doby, to jsem až přeháněla, že jsem měla třeba, nevím, dva, tři srazy týdně a to se... to už bylo pak hodně náročné, náročnější, takže teď už to mám tak nějak nastavené jako rozumněji. Takže jako častěji určitě, když by ten čas byl, tak já bych se nebránila, ale i ty kamarádi samozřejmě mají svoje životy, práce, studia, koníčky, přátele, partnery, takže toho času není úplně neomezeně, takže s tou frekvencí asi současnou jsem tak nějak relativně asi spokojená, jak se stýkám se svými přáteli.

T: Hmm, díky. Já teď budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv, jo? Vědě to zajímavých místech v mém okolí.

R3: Na kolik je to pro mě důležité, je zadání? Já jsem ztracená.

T: Na kolik tohle... ano, já to zopakuju. Ty tvrzení vlastně se týkají dobrovolnického projektu a jde mi o to, na kolik odpovídá vaší zkušenosti, že to dobrovolnictví má vliv nebo vůbec nemá vliv. Jednička je vůbec to nemá vliv na ty, na tyhle oblasti. Pětka je jednoznačně má to vliv, jo? A jestli to má vliv na to vědět o zajímavých místech v mém okolí?

R3: (pauza) Já doufám, že jsem..., to je takový komplikovanější, ale snad, snad ano. Takže jedna až pět, jedna jako vůbec to nemá vliv a pětka velmi to má vliv.

T: Jednoznačně.

R3: Jednoznačně.

T: Můžete vybrat i něco mezi tím.

R3: Jo.

T: Jak to cítíte, že to tak, podle vašeho názoru.

R3: Asi tak (pauza)... pětka je teda to nejsilnější, to znamená má to na mě...

T: Určitě.

R3: Tak čtyřka.

T: Hmm. Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště?

R3: Hmm, dvojka.

T: Hmm a proč?

R3: No, protože... jako já to teďka považuju, asi je to takové relativní, já nevím, jak mého bydliště jako? Já se nestýkám úplně v okolí jako mého bydliště, protože já bydlím úplně tak jako docela z ruky, takže se spíše stýkám jako v centru, takže teď asi možná... nebo to zadání je asi trochu zavádějící. No, nevím, jak to přesně jakoby brát nebo pojmut. Já to беру jako v okolí mého bydliště, jestli se stýkáme někde tam, kde já bydlím. Což nestýkáme, no.

T: Na sídlišti, někde, jasně. Takže po městě?

R3: Jo takhle, orientace po městě... Orientace po městě, hmm.

T: Tam by to bylo jinak, jo?

R3: Tam by to bylo jinak, tam by to třeba bylo, řekněme, trojka.

T: Hmm, ale tak jak vy jste tu otázku pochopila, okolí bydliště, tam je to dvojka, nebo spíš...

R3: Pochopila okolí, tam kde... tam určitě se nestýkáme.

T: Ne, ne vůbec, ale spíš ne? Jasně.

R3: Spíše ne. Ale jako po městě, to znamená prostě v hlavním městě, tak tam jako určitě.

T: Více opouštět prostory domova?

R3: Jo, tak to my se doma zatím nestýkáme, takže to bude pětka.

T: Tam určitě to má vliv? Jo, jednoznačně?

R3: Tam to má vliv, ano.

T: Hmm, má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníky vliv na vaše vztahy s dalšími lidmi?

R3: Zase jedna až pět, jo?

T: Tady už je bez škály.

R3: Jo takhle, aha. Jestli má vliv na...

T: Na vaše vztahy s dalšími lidmi.

R3: ... s dalšími vlivy. Takže mám říct ano, nebo ne? Nebo něco jako spíše ano...

T: Ano a proč nebo v čem?

R3: Jo takhle. Já myslela, že je to pořád taková jakoby uzavřená otázka, že mám odpovídat ano, ne.

T: Tohle už je otevřený, můžete odpovídat tak, jak to cítíte.

R3: Jo, jo dobře. Hmm, vliv třeba jenom... no, asi jenom minimální vliv, že třeba někomu dalšímu řeknu: „No, tak byla jsem na srazu tady s touhleťou dobrovolnicí nebo kamarádkou nebo jak jí zrovna... nebo s V.“ To jsem asi neměla říct.

T: To nevadí, no. Pokračujte.

R3: No, to mě teď kon tak... no, dobře. Takže když o někom, když o ní třeba mluvím s někým dalším, takže jediné spíše jako v této podobě, že třeba jako někomu dalšímu vyprávím, že jsem byla v kině s touhleťou kamarádkou nebo dobrovolnicí, takže... Ale jinak jako vztahy s jinými lidmi to neovlivňuje. Spíš je to jenom obsah těch rozhovorů třeba s těmi dalšími lidmi, že třeba se o nich zmíním, ale ne, že by to ovlivňovalo jako vztahy s jinými lidmi, že, že třeba ona by mě nějak ovlivňovala. Nevím: „Támhle s tím jdi do kina nebo támhle s tím vůbec nechod.“ Tak to není, to ne, to ne.

T: Že vám to přináší nějaká témata třeba těch, těch rozhovorů pak s těma dalšíma lidma?

R3: Tam to jo, to jo, to určitě. To ano.

T: A že s nima teda o tom mluvíte? Že se za to ne-, nestydíte nebo to netajíte?

R3: Ne, ne, netajím, netajím, to ne. Vědí to, vědí o tom.

T: Hmm, má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolnicí vliv na to, jestli se cítíte sama?

R3: Jo, tak já se sama necítím a... takže určitě tomu přispívá i ta dobrovolnice, mimo jiné, mimo ty ostatní lidi, co mám kolem sebe, takže určitě tomu taky přispívá, že se sama necítím.

T: Jo, že to je jedna, jeden z těch lidí, díky kterým teda máte pocit, že sama nejste?

R3: Přesně tak.

T: Díky, takže to na to vliv má. Máte pocit, že jste si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolnicí jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

R3: Hmm, to si nemyslím. Já jsem...no, nemyslím si, že by to nějak mělo vliv na jakoby třeba rozvíjení komunikace. Jako... Ona je určitě velmi komunikativní, takže s ní ty srazy nebo ta setkání jsou hodně, i když třeba nejdeme teda sportovat nebo do kina, tak jsou hodně jako o těch rozhovorech, ale že by to nějak úplně mě rozvíjelo v té komunikaci třeba s ostatními lidmi, tak to bych neřekla.

T: Že byste si byla jistější díky tomu v kontaktu, v komunikaci s dalšíma lidma, to ne?

R3: Ne, tak ta úroveň jakoby té jistoty nebo nejistoty nebo ta míra v komunikaci s ostatními lidmi se nemění. To je vlastně v podstatě asi stejná nebo zhruba na stejné úrovni jako předtím, než jsem dobrovolnici poznala, takže to myslím, že vliv nemá.

T: Díky. Máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolnicí a vaše vnímání sebe sama, sebevědomí?

R3: (pauza) No, přemýšlím. Jestli jako třeba posiluje moje sebevědomí nebo naopak, třeba jako jestli ovlivňuje mé sebevědomí té dobrovolnice...

T: Hmm, nebo vnímání sebe sama, jestli na to ten kontakt má vliv.

R3: (vibruje mobil) Pardon, já jen aby to nevibrovalo, tak já to jenom stáhnu, aby nás to nerušilo. Dobrý.

T: Chcete, abych zopakoval otázku?

R3: Ne, dobrý, dobrý, já vím, vím otázku. No, ale vůbec, vůbec nevím. (pauza) Nevím, jestli třeba nenašli nějak... no, nevím, mě fakt teď nic k tomu prostě nenapadá. Nevím, jestli nějak ovlivňuje mé sebevědomí nebo vědomí, náhled na sebe sama. Tak do jisté míry... asi nějakým způsobem ano, protože jak jsem říkala o tom, že i probíráme nějaká osobní témata, tak slyším názory nebo řekne mi třeba názory na nějaké, na nějaká témata nebo nějaké problémy, které řeším a pak samozřejmě ty, ty názory její беру nějak v potaz a přemýšlím nad nimi. No, teď jsem do toho strašně... nebo nezamotávám, ale mluvím tak jako z cesty.

T: Ne, mluvíte srozumitelně. Ne, vůbec, no, no no.

R3: Dobře (udiveně).

T: Takže vlastně jakoby na základě toho, že ona vám třeba řekne nějaký svůj názor, tak vy se nad tím zamyslíte...

R3: To jo, to jo.

T: ... a to nějaký vliv podle vás na to vnímání sebe sama může mít?

R3: Může, může, vlastně jo.

T: A v čem?

R3: Jakoby do jisté míry. V čem? No, že jak jsem říkala, že někdy se mi stane, že jsem takový dost nerozhodný člověk v nějakých situacích nebo v nějakých, při nějakých rozhodnutích a že mi třeba pomůže do nějaké míry, když si vyslechnu názory třeba té dobrovolnice nebo ostatních lidí a pak nějak to schroustám prostě v té hlavě a zamyslím se nad tím a dojdou třeba k nějakému teda konečnému verdiktu nebo rozhodnutí. Takže... to teď nevím, jestli úplně odpovídám na tu otázku. No, jakoby...

T: Asi jo.

R3: Na ta má rozhodnutí třeba jako cítím, že třeba trošičku mi to jako pomáhá v těch mých rozhodnutích. Což asi možná taky přispívá asi k tomu celkovému obrazu sebe sama. Asi ano, jakoby nějakým způsobem mě to určitě jako utváří, třeba ty její názory nebo ty její myšlenky, tak nějakým způsobem mi to určitě jako utváří. To bych asi řekla, že ano.

T: Hmm, díky. A teď zase tam bude škála.

R3: Dobře.

T: Budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv, pětka znamená jednoznačně to má vliv. Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru.

R3: Hmm, pětka, hmm.

T: A proč?

R3: No, protože to tak nějak vyplývá z toho, co jsme už probírali, že s tou dobrovolnicí mimo jiné řešíme moje osobní témata, takže určitě můžu nastolovat témata při těch rozhovorech nebo je to tak velmi časté. Takže určitě je to velmi časté, že nastoluji témata těch rozhovorů, to, co aktuálně zrovna řeším ve svém životě, takže to určitě platí tato výpověď.

T: Mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem a respektují mě, nebo takovou jaká jsem a respektují mě jako lidskou bytost.

R3: Hmm, jestli na to má teda vliv nebo do jaké míry? Hmm. To bych řekla, že asi není úplně vliv toho, nebo asi v mém případě to není úplně asi vliv toho dobrovolníka, takže tak dvojka, hmm.

T: Hmm. Více věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc.

R3: Hmm (pauza). Já bych řekla, že v tomhle docela asi ten vliv tam je patrný, takže tak (pauza) třeba tři nebo čtyři, čtyři. Čtyři.

T: Hmm. Lépe zvládnou čelit nárokům okolí.

R3: Hmm, to, to mi úplně asi nepřijde, tak to bude tak dvojka.

T: Hmm. Jsem více samostatný, samostatný... jsem více samostatná.

R3: (pauza) Hmm. To bych řekla, asi taky moc úplně moc neovlivňuje v mém případě ta dobrovolnice, takže tak dvojka.

T: Hmm. Teď jsem si ještě uvědomil...

R3: Ano?

T: ... že je tady jedna otázka hned ze začátku. O té nemoci jsme nemluvili, takže bych se vás nyní zeptal. Hmm, nebo možná jsem se vás ptal, kdy propukla vaše nemoc?

R3: Neptal, neptal, e-e. Takže moje nemoc propukla v roce 2015, takže 3 roky nazpátek.

T: Hmm, díky. Byla jste po dobu spolupráce s dobrovolnicí hospitalizována?

R3: Nebyla, nebyla.

T: Máte pocit, že má setkávání s dobrovolnicí vliv na váš psychický stav?

R3: (pauza) Hmm, no (pauza), to je těžký, no, protože já mám pocit, že vlivem těch léků se můj psychický stav ani nějak moc jako nemění, že je to takový jako stabilní a že nemám žádné výkyvy psychické, jakoby psychiky, duševní výkyvy vůbec. Takže ten můj stav je pořád takový... není jako špatný, ale ani nějaký jako extra jako nějaký úžasný, no. Tak je to takový jako... Ne, jako není to nic špatného, to ne, ale jestli má vliv na můj psychický stav? Hmm, to je právě těžko říct jakoby díky těm lékům, no, že oni na mě jako maj si myslím dost takový jako vliv. Ty léky, samozřejmě díky nim jsem stabilní, takže mají výhody, ale určitě mají i nějaké pro mě teda z mého pohledu nevýhody, takže, no... Jako asi trochu ano, že jako určitě, jak jsem vyjmenovala už ty výhody toho kontaktu s ní, tak to určitě jako nepůsobí na mě jako negativně, to v žádném případě. Spíš už, tak když, když už, tak pozitivně určitě, ten vztah s ní, takže říkám, ty léky to tak hodně jako stabilizují a utlumují i dejme tomu ten, ty emoce a tak. Takže, takže asi jenom tak trochu, no, tak jakože... On se ten psychický stav říká, moc jako nemění, jako prostě je to pořád takové stabilní.

T: Hmm, takže tam vnímáte, že vlastně to, co má velkej vliv na váš psychický stav, jsou léky?

R3: Určitě, no. Jak pozitivní, tak z mého pohledu i možná trochu negativní, ale ty mají velký vliv.

T: Co se týče dobrovolnice, tak tam vlastně jste říkala, že jenom trochu, ale že zároveň z těch léků teda máte nějak... ty emoce, nějak jako, že to ovlivňuje?

R3: Ano, ano.

T: Má vliv potom na to, jestli kontakt s tou dobrovolnicí má vliv na psychický stav.

R3: No, právě, říkáte to myslím si správně, no...

T: Já se ptám, jo, jako jestli mi je rozumět.

R3: Jo, jo, jo, jo, jo, jo, jo, já myslím, že jo, že tomu rozumíte dobře. Že to není tak, že bych si úplně dokázala si jako vyloženě úplně nějak strašně moc užívat ty srazy nebo... Nejenom s ní, ale i s kýmkoliv jiným. Jako jsem ráda s těmi lidmi nebo i s ní, s kýmkoliv dalším, kdo je mi blízký, ale není to jako dřív, no, není to jako, že bych vyloženě cítila v sobě, že se tak těším moc jako na ty srazy, nebo že mám z toho velkou radost a... Jako je to takový jako dejme tomu takový slabší, pocit nějakého uspokojení nebo nějakého vnitřního prostě nebo vnitřní, takové slabší radosti nebo pocitu, ale je to takové, jak to nazvat, takové slabší, utlumenější, není to úplně, není to moc výrazné jako ty, ty prožitky. Není tam ten prožitek, ať už teda z kontaktu s tou dobrovolnicí nebo i s kýmkoliv jiným nebo z jakékoliv aktivity, sportu, tance a tak dále, tak není tak výrazný, není tak silný ten prožitek.

T: Takže nejsou ani ty výkyvy tak jako...

R3: Nejsou, výkyvy nejsou vůbec. Ani negativní...

T: Ani ty propady...

R3: Ne, vůbec.

T: ..., ale ani to zlepšení nebo ty radostný chvíle, všechno je to takový jakoby stálý?

R3: Více méně ano. Jako trochu, aj jsem třeba vyjmenovala ten příklad s tím kinem, jak jsem tam brečela, jo ale...

T: Aha, jo.

R3: ... ale jinak to byla asi jedna jako z výjimek, ale jinak opravdu jsem přesně taková jako hodně stabilní, že nejsou ty výkyvy vůbec. Ani ten propad jako do nějakých negativních emocí, že bych byla třeba smutná nebo naštvaná nebo něco podobného. Nebo naopak zase výkyvy do toho pozitivna, nějaká eurofie nebo nadšení, radost, příjemné pocity, těšení se a tak dále, tak to tam úplně jako moc neprožívám.

T: Rozumím. A ta situace v tom kině byla vlastně pro vás teda důležitá, že tam to nějak jako šlo?

R3: Bylo to emotivní, propuklo to tam nějak. Jo, tak protože... já tomu sama nějak nerozumím vlastně tomu svému současnému stavu, že někdy to jde, někdy zase nejde. Že opravdu jakoby nedostávám se do stavu, že by mě třeba něco jako naštvalo, že bych prostě vyloženě v sobě cítila nějaké ty emoce, pnutí a tak, ale ten film jako rozbřečet dokázal, no. Ale tak, to bylo asi tím, že byl hodně takový jako silně jako emočně. Říkám, od půlky filmu to bylo strašně smutný, takže to se asi nedalo jinak (usmívá se), než takhle jako to probřečet. Ale jinak... No, jinak to moc nejde, no, jako prožívat ty emoce, ať už

pozitivní, nebo negativní.

T: Hmm, a tohle jste teda sdílela s dobrovolnicí?

R3: Ano, to bylo s ní, ano.

T: A... Setkáváte s dobrovolnicí i ve zhoršeném psychickém stavu?

R3: Ten já neprožívám (usmívá se). Takže ne. Ne, já nemám jako žádný zhoršený psychický stav, já... tam ty výkyvy vůbec nejsou nebo nějaké zhoupnutí, no, řekněme výkyvy, takže zatím naštěstí samozřejmě nedošlo jako k žádnému zhoršenému psychickému stavu, ale když by došlo, tak jako nemám problém se s ní i vidět. Věřím, že by mi to určitě třeba pomohlo nebo že ona by mi dokázala nějakým způsobem pomoci nebo... tak ona není lékařka, to ne, ale že na mě působí jako dobře, takže... Ale ne, nesetkala jsem se ve zhoršeném stavu, protože žádný nebyl.

T: Hmm. Máte pocit, že vám setkávání s dobrovolnicí přináší i něco jiného, než spolupráce se sociálním pracovníkem nebo pracovnící?

R3: Hmm, to znamená jakoby ta moje kontaktní osoba, se kterou se jakoby, jo? Tím myslíte tu kontaktní osobu, se kterou se stýkám, jestli...

T: Tak jestli spol-, spolupracujete se sociální pracovnící?

R3: No, spolupracuji.

T: Nevím, vy jste říkala, že využíváte jenom, že jo, jenom tuhle službu.

R3: Jenom vaši organizaci, ano.

T: Nebo jestli máte zkušenost i nějakou, s jiným sociálním pracovníkem?

R3: To nemám, nemám.

T: Tak možná, jestli můžete takhle to vztáhnout teda k tomu sociálnímu pracovníkovi nebo s kým zkušenost máte, jestli vám setkávání s dobrovolnicí přináší něco jiného, než spolupráce se sociálním pracovníkem?

R3: Ano, ano, určitě, protože s tou jako... No, mám ráda obě, nebo s oběma ta, ta setkání jsou přínosná, ale s tou sociální pracovnící se stýkáme pouze ve formě vlastně rozhovoru, dialogu vlastně, sezení. Je to takové... Není to jako, samozřejmě není psychoterapeutka, ale je to v podstatě něco, já trošku jako beru jako trochu takové psychoterapeutické sezení, ale zatím co s tou dobrovolnicí to je nejenom, ty srazy nejsou jenom o povídání, ale jsou i o těch různých dalších aktivitách, takže určitě v tom rozdíl je.

T: Hmm a v čem, v čem je ten rozdíl třeba, když to nazýváte tím psychoterapeutickým sezením oproti třeba tomu povídání si s dobrovolnicí, kdy...

R3: Jo, tak v tom povídání rozdíl nevidím, ale vidím rozdíl v tom, že s tou dobrovolnicí i právě, říkám, chodíme do kina, chodíme cvičit, chodíme do kavárny, zatímco s tím sociálním pracovníkem se stýkáme pouze tady v prostorách té organizace. A, no a vedeme vlastně ta setkání formou dialogu, což je jako určitě přínosné, ale je to jiné než s tou dobrovolnicí, protože tam, tam s tou, s tou dobrovolnicí se stýkám v terénu, někde venku a podnikáme spolu procházky, cvičení, kavárny, srazy různé, různého typu.

T: Takže je to pestřejší, co se týká místa.

R3: Pestřejší, i pestřejší co se týče, co se týče aktivit, místa, výběr místa, hmm, ano.

T: Jaký je dle vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem nebo dobrovolnicí a sociální pracovnící z hlediska vztahu?

R3: Jako vztahu ke mně? Nebo...

T: Vztahu tak, jak vy vnímáte vztah, který máte.

R3: Spolu, mezi sebou?

T: Hmm, nebo možná i vztahu k vám. To, jak to vnímáte. Jestli vám to přijde důležitý, jestli tam máte nějaký věci kolem toho, který vám přijdou, že byste chtěla říct, tak řekněte to taky, určitě.

R3: Hmm.

T: To patří k tomu vztahu.

R3: Hmm, jako jaký je teda rozdíl mezi vztahem s tou a s tou? Hmm. Těžká otázka. Zaprvé, se sociální pracovnící se už znám tedy delší dobu než a stýkám delší dobu než s dobrovolnicí. Tam už ta spolupráce trvá... No, teď nevím přesně, jestli... Minimálně rok, možná i delší dobu, to teď přesně nevím, ale určitě v porovnání s dobrovolnicí delší dobu, takže tam už přeci jenom ona o mě už ví třeba, no... To se takhle nedá říct, že o mě ví víc věcí nebo... Prostě zažila se mnou třeba jakoby v té době, co se známe, tak už třeba se mnou zažila jako víc těch věcí, než ta dobrovolnice, ale zase s tou dobrovolnicí to jakoby v uvozovkách doháním v tom, že se s ní stýkám takhle často nebo častěji a sdílíme spolu... nebo sdílím s ní teda různé své zkušenosti. Takže asi rozdíl bude... no, těž-, těžko zhodnotit. Rozdíl je zkrátka zaprvé, ale to není vztah, jakoby zkrátka, v té době, v té době, co se známe, ale v tom vztahu...

T: Takže i v rámci teda třeba nějaké blízkosti nebo důvěry, jestli tomu rozumím?

R3: Blízkosti, důvěry...? Já přemýšlím jako, no.

T: Jo, jako co říkáte, co, na co ten čas má vliv, vlastně si říkáte.

R3: No, právě. Sice tam čas-, ten časový rozdíl tam je, ale na druhou stranu s tou dobrovolnicí se stýkáme i častěji, no. Takže vlastně, říkám, tam jakoby asi ten čas úplně takový vliv... To bylo první, co mě napadlo, ono to zas takový vliv asi nemá, no, když ty srazy jsou takhle častější. Tak přemýšlím, jestli je rozdíl nějak v tom vztahu. Já bych řekla trochu ano, že možná... No, bude to takový rozdíl. Víte co mě teď napadá? Že s tou sociální pracovnící, tam je ten vztah takový, bych řekla nebo nazvala bych ho víc takový formálnější, zatímco tu dobrovolnici vnímám víc jako, skoro jako... no, ne skoro, prostě vnímám jí víc jako kamarádku, že prostě spolu podnikáme ty různé aktivity, které třeba i jsou mně blízké nebo které jsem v minulosti sama vykonávala, takže spolu jakoby sdílíme ty, ta místa nebo ty aktivity vzájemně. Ale s tou sociální pracovnící to je spíš takový, takový formální, no. Říkám, jak skoro, když bych chodila k psycholožce. Takže je to spíš takový formálnější vztah, zatímco to s tou dobrovolnicí je to víc takový kamarádský vztah, já to tak vnímám.

T: Hmm a jaký je rozdíl jako v tom vlastně? Mezi tím formálním a kamarádským.

R3: No, tak rozdíl, no, rozdíl to určitě je. Protože v tom formálním vztahu jednak teda určitě, no... ale taky se občas třeba na něco zeptám, ale neprobíhá tam úplně ten dialog jako vzájemně, že to není jako s kamarádkou, že to je opravdu jakoby víc s tou třeba s tou psycholožkou, že toho psychologa nebo toho sociálního pracovníka se neptám úplně na jeho osobní život, na jeho zážitky, zkušenosti, pocity a tak dále. Ale spíš je to o mně, ty rozhovory spíš prostě se točí kolem mě. Zatímco s tou dobrovolnicí, já jí fakt beru spíš jako kamarádku, takže se i ptám já na její život, na její prostě práci nebo aktuá-, aktua-, novinky, aktuality. Takže v tomhleto vidím dost velký podstatný

rozdíl mezi sociální pracovníci a dobrovolníci. Ale to je asi hrozně individuální nebo nevím jak to maj, jaký maj zkušenost ostatní, ale já to vnímám opravdu tak, že já mám tu dobrovolnici hodně jako spíš takovou kamarádku, no.

T: Hmm a jak jste mluvila o tom vlastně, co vám přijde důležitý na začátku a jak byste tu dobrovolnici zhodnotila, vy jste říkala, že jí vlastně můžete i... mluvit s ní o těch vztahovejch věcech a ona vás vyslechne.

R3: Hmm.

T: Svěřujete se někdy o vztahovejch věcech nebo vyslechne vás i sociální pracovnice? Nebo to máte spíš s tou dobrovolnicí jenom?

R3: S oběma, určitě s oběma, i s tou sociální pracovnící probírám tyhle vztahové záležitosti, pracovní záležitosti, zkrátka všechno, co je aktuální, co je ožehavé. Takže i s tou sociální pracovnící rozebírám ty osobní otázky.

T: Hmm, takže i to formálnější umožňuje, že můžete?

R3: Umožňuje, umožňuje.

T: Není to tak, že by to nebylo... Ale je to teda o tom, že tam je ten rozdíl zaprvý, že to teda... sice ten vztah s tou pracovnící je delší než s tou dobrovolnicí, to je teda jako taky důležitý, co vám přišlo, ale zároveň, že tam ještě jsou taky jako další vlastně rozdíly v tom, že, že nemůže ta, ta pracovnice nemluví o sobě, že se jí jako neptáte ani.

R3: Hmm, přesně tak, ano.

T: A ta dobrovolnice jo. Takže v tom se to přibližuje nějakému kamarádství, teďka jak ho znáte jinak.

R3: Ano, určitě, určitě.

T: Děkuju. Poslední otázka. Ta už je hodně otevřená na vás, jestli je ještě něco dalšího, co byste mi k tomu tématu chtěla říct ohledně spolupráce s dobrovolníkem, na co jsem se třeba dosud neptal nebo je pro vás důležitý?

R3: (pauza) Hmm, to nevím, jestli mě ještě něco napadne. Budu přemýšlet, přemýšlím, ale... Myslím si, že toho zaznělo hodně nebo těch otázek zaznělo podstatně nebo poměrně dost, takže nevím, jestli mě ještě napadne něco, co nezaznělo, co nepadlo, co je pro mě důležité. Hmm, hmm (pauza). Nevím, no, já tu svoji dobrovolnici beru skutečně, když bych to měla nějak jako shrnout, nějaké spolu závěrem, tak pro mě je to fakt spíš jako taková kamarádka, není to právě nějaký ten formální vztah jako s nějakým psychologem, ale zároveň vnímám i trochu jako takovou prostě formu, ne úplně terapie, to ne, to by byl špatný název, ale prostě člověka, který... Ale to zas nechci úplně opakovat, člověka, který mi prostě naslouchá, což prostě psycholog taky dělá, takže naslouchá, umí se vcítit, je prostě empatická, ale zároveň je to teda takový ten kamarádský vztah, kdy spolu trávíme ten čas různými způsoby, aktivitami. Nevím, jako co k tomu říct ještě něco navíc. Hmm, jestli mě ještě... nebo nenapadá mě nic, co zatím, co už, co už nezaznělo, co by ještě pro mě bylo důležité. Já to vnímám určitě pozitivně, hmm, ten vztah, ten kontakt s ní, byť je teda ještě relativně krátký, ten necelý půlrok, tak, hmm, jsem určitě jako za to ráda, za tuto zkušenost. Nevidím na tom jako žádné negativum, takže je to pro mě určitě přínosné, je to prostě, říkám, jeden z lidí, kterým důvěřuji, se kterými se ráda stýkám, ke kterým jsem otevřená, se kterým sdílí své zážitky, prožitky, dejme tomu pocity do nějaké míry, osobní témata, všechno možné, co mě prostě napadne. Nemám vůči ní žádnou jako bariéru, to je určitě jako fajn nebo žádný ostych nebo něco takového, nějaké nepříjemnosti nebo nepříjemné pocity, to tam určitě není. No, takže jako pro mě je to určitě velmi pozitivní zkušenost a vztah s ní. Nevím, jestli k tomu máte ještě něco nebo... Ted' mně už nic asi, asi jako nenapadne, no, takové shrnutí na závěr.

T: Hmm, já moc děkuju, za shrnutí na závěr i děkuju za celý ten rozhovor.

R3: Já taky děkuju.

T: Já k tomu nic dalšího nemám.

R3: Nemáte?

T: Asi jsme se bavili o tom, ty otázky, co jsem vám kladl, to je to, co mi přišlo vlastně důležité.

R3: Dobře.

T: Já moc děkuju za vaše odpovědi a i vypnu nahrávání.

Rozhovor s respondentem 4:

T: Tak jo. Takže teďka vlastně děláme čtvrtý výzkumný rozhovor, je 30. května a my jsme spolu teďka prošli informovaný souhlas, ve kterém jste souhlasil. Já jsem vám vlastně říkal, k čemu ten výzkum je, jak vlastně budu nakládat s těma informacema, a teďka mám připravený pro vás otázky, které bych vám postupně kladl a bavili bych se vlastně o tom, jak to máte. A to, co je pro mě důležitý, kvůli čemu ten rozhovor děláme, je, abych získal, zjistil, jak se na to vy díváte, jaký je váš pohled, jaký je váš názor a vaše osobní zkušenost s tím dobrovolnickým projektem a s naší sociální službou. Neexistuje v tom jako špatná odpověď, jo, mě prostě zajímá, jak se na to díváte vy, takže se nebojte něco říct. Zároveň ale pokud byste na nějakou otázku nechtěl odpovědět, tak nemusíte, můžete mi říct, že třeba nechcete odpovědět. Budou tam i otázky týkající se třeba nemoci a tak dál. Je to na vás, jestli budete chtít odpovědět. Některé ty otázky jsou otevřenější, že můžete víc třeba se tam vyjádřit, někdy je to třeba jenom škála, že se ptám, abyste mi řekl číslo od jedny do pěti, který na to odpovídá. Já vám to jako vysvětlím. Takže můžeme začít? Nejdřív jsou takový jednodušší otázky. Jste muž nebo žena?

R4: Muž.

T: Hmm. Kolik je vám let?

R4: Je mi 54 let.

T: Jste ženatý, svobodný nebo rozvedený?

R4: Jsem svobodný.

T: Svobodný. Žijete v domácnosti sám, nebo s někým?

R4: Žiju sám.

T: Kdy propukla vaše nemoc?

R4: Moje nemoc propukla už v sedmnácti letech.

T: Hmm. Využíváte pravidelně sociální služby? Jste v kontaktu s odborníky?

R4: Ano, jsem.

T: S jakými?

R4: No, s psychiatrem, s psychologem už teďka taky nově, a prostě...
(pauza) No, a tak, to je všechno, no, snad nějak...

T: A k tomu psychologovi chodíte teda na psychoterapii, nebo je to jen jako...

R4: Je to psychoterapie, no.

T: A psych-, s psych-, psychiatrem jste jak často v kontaktu?

R4: No, já jsem tam byl poprvé dneska.

T: Máte nového psychiatra.

R4: No, ne, psy-, psychologa.

T: Psy-, jo u psychologa jste byl poprvé.

R4: No no no.

T: Jo jo jo. Jasně. A využíváte ještě nějaký sociální služby? Jste v kontaktu se, s, s jinejma sociálníma službama?

R4: No to s-, já jsem u toho zařízení následné péče jediné. S vámi.

T: Hmm, takže jednu sociální službu využíváte.

R4: No, no.

T: Hmm... (pauza) Spolupracujete teď s dobrovolníkem, v dobrovolnickém projektu?

R4: Ano, spolupracuju.

T: Jak dlouho spolupracujete?

R4: No, už je to asi rok.

T: Rok. Jo. Spolupracoval jste už dřív s jiným dobrovolníkem?

R4: Ještě nikdy.

T: Takže tohle je váš první dobrovolník?

R4: Hmm.

T: Je to muž, nebo žena?

R4: Je to žena.

T: Dobrovolnice. Hmm... Pokud, jo... Jak byste vaši dobrovolnici v krátkosti zhodnotil?

R4: No, ta T. je, to je vyloženě laskavej člověk, je, je trošku mi připadá, jako že je dominantnější, i když ona to moc jako net-, o, o sobě netvrdí, ale jako v tom příznivým slova smyslu, jo, že, že jako kolikrát prostě mě navede na nějaký téma, který by mě nenapadlo, že

jo, a, a já docela z toho jako čerpám a ta moje nemoc jakoby se trošku zlepšila.

T: Hmm. Takže si povídáte, s T.?

R4: Povídáme, no, no.

T: Hmm. A vy jste říkal, že teda je tedy laskavej člověk, ale zároveň že je dominantnější.

R4: No... No. Trošku se mi zdá, no, no. Ona tvrdí že ne, ale...

T: Jako v porovnání třeba s jinejma lidma, který znáte, jo?

R4: No no no no.

T: Hmm. A to, že je dominantní, jakoby je to jako dobrý nebo, nebo spíš jakoby je to špatný? Jak vám to vyhovuje?

R4: Není to ani dobrý, ani špatný, ale je vidět, že, že to je docela takový jako umírněný, takový jako... Dokonce jako některý věci mi odpustí, není, ten jeden třeba... Něk-, někdo s tím dělá ještě jako velký křáchy, ale ona jako je chápavá, že prostě učí mě nemocný, když něco prostě nevyjde nebo někam nedojdu, to se stalo, že jo, takže...

T: Že občas nepřijdete jenom jako kvůli nemoci?

R4: No no no no.

T: A že jako to chápe?

R4: No no no no.

T: Hmm. (pauza) Hezký. (pauza) Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolnicí vliv na váš společenský život?

R4: No, tak... (pauza) Já myslím, že trošku jo, no. Že trošku, trošku jako jo.

T: A v čem?

R4: No v čem, že, že prostě, že mi ukazuje, jak, jak lidi třeba žijou jinak a líp třeba.

T: Hmm.

R4: Zároveň mi ukazuje třeba i... Mluvíme o svých problémech a, takže, takže za-, začaly jako, hm, trochu, trochu se nějak jako dozví něco, co, co je pro ni přínosný jako.

T: Hm. Takže vlastně v tom, že, že vidíte, jakým způsobem, jestli tomu dobře rozumím, jako T. žije, jo, a že mluví o sobě, že to je pro vás nějak přínosný, že poznáte něco nového?

R4: No no no.

T: Hmm. Díky. (pauza) Navštívil jste s dobrovolnicí nějaké místo, kavárnu, knihovnu, obchod, kde jste předtím sám zatím nebyl?

R4: Ano, na-, navštívil jsem čajovnu, je-, je-, nejdřív jednu, pak druhou, když ta jedna skončila, a... (pauza) Zatím, zatím jsme ještě nikdy nebyli jako na celo- na tu, na tu, co je, co je vlastně od T-mobilu jako, že, že je možnost jít někam, třeba do zoologický zahrady nebo tak. Je takovej proje-, projekt, kde to...

T: A byl jste teda v čajovně, v několika, tam jste předtím sám nebyl??

R4: No, tam jsem nebyl sám nikdy.

T: A z jakýho důvodu jste sám nebyl v čajovně?

R4: Já jsem ani neznal, že tam existují.

T: Vy jste ji sám nenavštívil, protože jste o tom nevěděli? Jo, jo, že na tyhle čajovny... A byl jste někdy předtím v čajovně jako takový?

R4: Jo, byl jsem, určitě.

T: Hmm, takže vám vlastně ukázala spíš jako nové místo, který jste neznal...

R4: No no no no, který jsem neznal.

T: Než že byste tam sám nešel, ale že jste nevěděli...

R4: No. Já v té čajovně třeba byl i s kamarádama, do té velké čajovny, a tam js-, tam jako probíráme i, kam třeba ject na výlety, a všechny ty termíny se píšou...

T: Jo jo jo. A byl to její nápad nebo váš, jít do čajovny?

R4: Její nápad.

T: Její, ta čajovna, to přinesla. Že ale vy zároveň do čajoven teda s kamarádama chodíte.

R4: No no no, občas, no, občas.

T: Jo, jo, takže máte i vlastně nějaký svoje kamarády, se kterými jste v kontaktu, kromě teda Týny?

R4: No no no no. No. Ano.

T: Aha. (pauza) Hmm... Můžete uvést jednu aktivitu s dobrovolnicí, která pro vás byla důležitá?

R4: (pauza) Aktivitu... No, třeba procházka po, po Smíchově, že tam prostě mně ukázala, nebo i po Kampě, ukázala prostě, kde se točil jaký seriál zrovna, ty Nevolečníci v Čechách, že jo, na Kampě, a, a ty, na tom Smíchově že byla prodejna tenkrát a nechali tu prodejnu ještě tou, tou zbourat a když jí zbourali, tak si tam natočili ten, jako ten, tu Ženu za pultem, takže ona se o to zajímá, to je právě, to jako, to bylo pro mě například hodně zajímavý.

T: A v čem to pro vás bylo zajímavý?

R4: No, je to jako, řek bych, řek bych, že, zajímavý je to v tom, že si člověk uvědomil, kde, kde, kde to bylo točený, jo, že prostě je to, je to něco nevšedního jako, něco, něco takovýho úžasnýho, no, třeba tohle vědomí, že prostě ty filmaři, jak třeba prostě ty ulice spojovali, jo, různě, jo, že prostě ona vystoupila z toho, vyšla z krámu a pak byla najednou v Budečské ulici, že jo, někde prostě ze Smíchova úplně na Praze 2 najednou, jo... Jo, že mně to prostě takhle vyprávěla ta T., to už potom...

T: Je zajímavý, že o něčem takovém věděla, jak to vlastně je, docela. Aha. A vy máte rád ty filmy, jo, že takhle vás to zajímá?

R4: No, no, to, to jo, no.

T: Jo jo jo, tak jste viděl místa natáčení, jasně... (pauza) Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolnicí vliv na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi?

R4: No, myslím, že se setkávám s lidmi pořád stejně, no...

T: Takže to nemá na to vliv.

R4: Nemá, no, no.

T: Teďka budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech. Prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, nakolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená „vůbec to nemá vliv“ a pětka „jednoznačně to má vliv“, a můžete vybrat i něco mezi tím. Jo?

R4: No, no, no.

T: Vědět o zajímavých místech v mém okolí. Jedna až pět.

R4: No, tak pět.

T: Hmm, a proč?

R4: Protože sám člověk, jak přijde na určitý místa, protože neví, že, že tam jsou zajímaví, že se tam udály zajímavý věci, nebo třeba ty filmy, že jo, nebo...

T: Hmm, takže vám to rozšiřuje obzory vlastně, ta dobrovolnice, určitě to na to má vliv, jednoznačně, jasně. Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště.

R4: No, tak já myslím, že, tak za, za, za, za tři, no, zatři, no. Že se neorientuju... Jako v okruhu mého bydliště se orientuju, ale jako, tak teda jsem to splet... Za, jako za, když někam jedu dál, tak třeba, jo, je, je to pro mě horší, no.

T: Hmm. Takže po bydlišti, tam se orientujete, tam to asi vliv nemá...

R4: Tam se orientuju dobře, no.

T: A jinak po městě, má to na to něco vliv jako po, po městě?

R4: No, No, já bych řek, že jo, že to má.

T: To jo, to víc, jo? Ví-, více opouštět prostory domova. Jedna až pět.

R4: No, tak já, já bych řek, že, že tři.

T: Hmm, a proč?

R4: No, protože někdy člověk je, když, hmmm, třeba přijde, jo, určitej den, kdy-, kdyby jako mu... kdy nemá třeba co dělat a dobrovolnice se, si, si zavoláme, takže ona na-, navrhne něco, kam by se šlo, že jo, tak, takže to jako, no, co jsem to chtěl říct, něco...

T: Takže to je důvod vlastně opustit ten domov?

R4: Jo, vlastně, asi jo, no, no...

T: Ale ne úplně, jako není to jednoznačnej vliv, je to tak jako za tři něco, no.

R4: Za tři, no.

T: Jo? Díky. Teďka už nebudeme škály dávat, jo, jedna až pět, ale zase můžete odpovídat otevřeně víc. Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolnicí vliv na vaše vztahy s dalšími lidmi?

R4: No, tak asi možná malej, no, nějak, no, ne, ne nějak, nějak moc velkej, no.

T: A v čem malej třeba?

R4: No, že tře-, že třeba mám o čem vyprávět, co jsem, nebo já nevím, kde jsem třeba s tou dobrovolnicí byl a tak, že, prostě že mi něco ukázala novýho v Praze, že jo, a tak.

T: Hmm. Že máte nějaký témata potom hovoru s dalšíma lidma třeba?

R4: No no no. Že o něčem mluvíme, a to pak si vzpomenu na to, můžu zase povídat s kolegama...

T: Že sdí-, budete pak sdílet ty zážitky nějak s dalšíma lidma, tak v tom jo, ale jinak moc ne, jo? Nebo ještě v něčem dalším?

R4: Teď z těch, momentálně nevím už, no.

T: Hmm, hmm, díky. (pauza)

R4: Se napiju.

T: Jasně, napijte se, já se taky napiju. (pauza) A další otázka: Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolnicí vliv na to, jestli se cítíte sám?

R4: Ééé, no, to je těžší otázka.

T: Hmm.

R4: (pauza) No určitě já bych řek, že jo, že prostě je to jeden z důvodů, kdy, kdy, kdy jsem, kdy se jako cítím sám a můžu si s ní povyprávět o tom, že si jako můžem vyměnit názory, že jo, a já myslím, že jo, no.

T: Že to podle vašeho názoru na to...

R4: Vliv má.

T: Jestli se cítíte sám, vliv má, jestli tomu dobře rozumím, v tom, že nějak si s ní můžete o tom popovídat?

R4: Popovídat, že to můžeme rozebrat, anebo takhle, no.

T: Že vás může rozebrat v čem, nebo jak to myslíte?

R4: Že to můžeme rozebrat jako to, to, to, to, to téma, jako že jsme, že

jsem jako, jo, že třeba jsem sám a říkám, jak, jak, jak, jak to prostě je, no. Sám třeba, myslím jako, já myslel jako bez partnerky sám třeba.

T: Tak záleží, jak vy to chápete nebo co, co, co třeba, kvůli čemu se třeba cítíte sám, jo, jestli to chápu, že se cítíte sám, že nemáte partnerku.

R4: No, přesně tak.

T: Jo, jo. Rozumím. A v tomhleto vy si s ní třeba, s tou dobrovolnicí, o tom můžete popovídat, že se cítíte sám, a ona vám, nějak si s váma o tom povídá, jo?

R4: No, no, povídá.

T: Hmm, hmm, takže to pak na to má nějak vliv, jo, jestli tomu dobře rozumím?

R4: Má.

T: Hmm. Díky. Máte pocit, že jste si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolnicí jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

R4: No, tak zatím, zatím jako snad takovej trochu malinkej. Jo, zatím, jo, že, že prostě, mě prostě ovlivnilo trošku to setkávání s ní, s tou Danou, že jo, ale...

T: Trošku.

R4: No, tak trochu víc možná, no.

T: Tak jako, trošku je v pohodě. A, a v čem? Trošku víc říkáte...

R4: No, že mi ukazuje, že člověk může bejt prostě lepší, jo, že se může lepší chovat, lepší jednat třeba, víc si třeba věřit nebo víc jako

komu-, lépe komunikovat s okolím a tak.

T: Že si víc věříte nějak, máte pocit trošku?

R4: No, že, že, že mi to ukazuje, že si můžu věřit.

T: Že ona vlastně, jak jste říkal, že je taková dominantnější, jo, tak že vám to nějak jako ukazuje, že byste mohl taky bejt nebo taky si víc věřit nějak? Nebo v tomhleto, nebo v něčem jiným?

R4: No, že se, že se pokouším o to taky, trošku jako si víc věřit, no.

T: Aha, aha, jo, jo, jo.

R4: Ne, ne vždycky to jde právě, no, no.

T: Jo, takže trošku se vám to daří, nebo trošku víc někdy.

R4: Trošku jo, no, no, no, někdy trošku víc.

T: Jo, díky. Máte pocit, že si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolnicí... Jo, to už jsem říkal teďka vlastně, to... Máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolníkem vaše vnímání sebe sama, sebevědomí?

R4: No, tak já myslím, že ovlivňuje.

T: A v jakým směru?

R4: No, že, ona mi nastaví zrcadlo, že jo, tak třeba něco, nějaký situace a já pak si uvědomím, kde dělám chybu, a to už můžu bejt třeba pak, ééé, kde můžu tu chybu odstranit a pak bejt třeba se-, i sebevědomější v řešení problémů nějakým, třeba, že jo, nebo takhle například.

T: Že vám ona, jak jste říkal? Nastaví zrcadlo. Že vám dá teda svůj pohled na to, jako co třeba byste moh udělat jinak, jestli to chápu?

R4: No, určitě.

T: A to vám nějak definuje vaše vnímání sebe sama jako?

R4: No, taky, no.

T: Anebo sebevědomí, jo?

R4: Sebevědomí, no.

T: Hmm. Teďka zase budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech, a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, nakolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená „vůbec to nemá vliv“ a pětka „jednoznačně to má vliv“. Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru. Jedna až pět.

R4: (pauza) No tak, ééé... (pauza) Tady by měla bejt, řek bych, tak trojka, no...

T: Trojka.

R4: Hmm.

T: A proč?

R4: Protože vlastně... (pauza) Vlastně jako někdy, někdy jsem zji-, jsem zjistil, že jako mi to pomáhá víc, že najednou prostě jsem třeba víc upovídánější a, než, než zase někdy jindy, kdy teda například zase jako hledám témata, jsem spíš mlčenlivější, takže ono se mi to trošku střídá, no.

T: Hm. Takže trochu to má i vliv, ta dobrovolnice myslíte, ale trojka, jo, ne jednoznačně? Jasně. Mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem, a respektují mě jako lidskou bytost. Jedna až pět. Díky. Zase skrze dobrovolnici, jo, má vliv...

R4: No, tak, já bych to taky na tu trojku, no.

T: Hmm, a proč?

R4: Protože ne všichni lidi mě berou jako člověka, kterej je v pohodě úplně, že jo, z těch mejch kamarádů a kamarádek, no.

T: Má na to vliv nějak ten kontakt s dobrovolnicí, jestli máte lepší pocit v tomhleto?

R4: No, tak já myslím, že snad jo, no, že je to takový těžko jako...
(pauza)

T: Máte pocit, že vás ona respektuje jako lidskou bytost a bere vás takovýho, jaký jste?

R4: Jo, to mám, rozhodně.

T: Jo. Vy jste říkal tři? Jo?

R4: No, no.

T: Takže něco mezi tím, jestli to má vliv, jasně, ne úplně jednoznačně.

R4: No, no.

T: Protože ještě jsou teda lidi, jak jste říkal, který vás úplně neberou takovýho, nerespektujou.

R4: Jo, no, no, no, no...

T: Hm, hm... Díky. Více věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc. Jedna až pět.

R4: No, tak tam, tam je to teda u mě takový... (pauza) Že možná víc, tak na dvojku, no.

T: Hmm. S tím, že víc myslíte jak?

R4: Že jako když o tom třeba pohovoříme, že proč, proč mám třeba tyhle problémy, který mně brání jako v lepším životu, lepší prožít život, tak jako... (pauza) No, co jsem to teďka chtěl říct...

T: A myslíte teda, že spíš to má víc vliv nebo míň? Že ta dobrovolnice vám v tomhle pomáhá, na tu oblast.

R4: No, tak jako myslím, že to má jako víc vliv.

T: Víc. Protože ta je-, jako jednička je, že s-, to sko-, to téměř vliv nemá. Tak proto se ptám, jo, že jednička znamená „vůbec to nemá vliv“, a vy jste říkal „tak skoro k tý jedničce“, jestli vám dobře rozumím.

R4: No, k dvojce, no, no, no.

T: Takže myslíte skoro spíš k tý pětce teda jako, jo?

R4: Spíš, spíš ta čtyřka možná, no, no, no.

T: Čtyřka, pětka. Jasně, jasně, čtyřka... Ne úplně jednoznačně, ale...

R4: Když si to člověk rozmyslí, tak potom jako ví, že je to třeba jinak trošku, no.

T: Že ty překážky jsou možná trošku jinak. To vám teda pomáhá je

dokázat překonávat, jo? To, co ta nemoc vám způsobuje. Ale... Jasně.
Hmm. Lépe zvládnou č-, čelit nárokům okolí. Zase, jedna až pět.
Jednička „vůbec to nemá vliv“, pětka „jednoznačně to má vliv“.

R4: No, tak, tak možná trojka myslím.

T: Hm. Jsem více samostatný. Jedna až pět.

R4: No, tak asi dvojka, (polohlasně) nejsem moc samostatnej.

T: Hmm, díky. A... Teďka už budou otázky ne na škále, ale zase otevřenější. Byl jste po dobu spolupráce s dobrovolnicí hospitalizován?

R4: Nebyl.

T: Hmm. Máte pocit, že má setkávání s dobrovolnicí vliv na váš psychický stav?

R4: Má, určitě. Ano.

T: A proč? V čem?

R4: Protože mě dokáže dobrovolnice, ééé, tím, tím, o čem se povídá nebo o čem ona povídá, tak v tom tématu mě prostě dokáže nemyslet na tu svoji nemoc tak, nebo na to, na ty svoje problémy, tak, který jsou jakoby.

T: Jako že se bavíte i o jinejch tématech než těch problémech, jestli tomu dobře rozumím?

R4: No no no no.

T: A to vám pak pomáhá na to nemyslet? Takhle to myslíte?

R4: No, no, no.

T: Aha. Jo, děkuju. Setkáváte se s dobrovolnicí i ve zhoršeném psychickém stavu?

R4: Ano. Jo.

T: (pauza) Máte pocit, že vám kontakt s dobrovolnicí něco přináší, když jste ve zhoršeném psychickém stavu?

R4: No, tak trošku, trošku potom jako si myslím, že, já nevím, třeba dokáže pomoci. Jako že se mnou to probere, tu situaci, a že jako se postupně z toho jako, třeba procházkou, jo... Dejme tomu navrhne procházkou, že tou procházkou se trošku jako, že si vyčistím hlavu a je mi lepší. Třeba takhle jako že to jde, no.

T: Takže trošku tím, že to s váma probere a že se projdete a vyčistíte si hlavu, tak to nějak pomůže v tom zhoršeném psychickým stavu, jo?

R4: No, no, no.

T: Jo, Díky. (pauza)

R4: Se taky napiju ještě.

T: Hmm. (pauza) A už budeme za chvíli končit, máme poslední asi tři otázky.

R4: Ano.

T: Máte pocit, že vám setkávání s dobrovolnicí přináší něco jiného než spolupráce se sociálním pracovníkem?

R4: Ano, že, že prostě... (pauza) Vlastně ne. Vlastně se nejsem jistej.

T: Máte pocit, že to je, že, nejste si jistej v čem?

R4: Že takhle, se sociální pracovníci, že jo, s Pepou, a, a s, a s T. si skoro říkáme tytéž věci, no, ale...

T: Aha, že to je podobný teda nějak, že probíráte podobný témata?

R4: No, no, no.

T: Takže máte pocit, že vám to přináší něco jiného, nebo spíš něco podobného pro vás?

R4: Podobného spíš.

T: Aha, a v čem je to podobný teda ještě? Jste říkal v těch tématech

R4: V těch, v těch tématech, no, různých, no.

T: Hm, hm... Že se bavíte teda, jestli jsem to pochopil, řekněme o těch vašich problémech a starostech a že vám daj to zrcadlo obě, jo? To jste říkal, že vám vlastně pomáhá, když ta dobrovolnice dělá, že i ta sociální pracovníce?

R4: No, no, no. Ale je pravda, že zase od té dobrovolnice je to jinak, že, že třeba vypráví mi nějaký věci, který zajímavý, nebo z těch různých žánrů jako života, že prostě to je navíc jako teda, než u sociální pracovníce.

T: Sociální pracovníce nevypráví, nevypráví o zajímavějších oblastech z života a z různých žánrů? Jo?

R4: Moc, moc ne, no.

T: Moc ne. Jasně. Takže tohleto, že ta, že ta dobrovolnice mluví o jiných věcech ještě navíc k tomu. Taky. O nějakých zajímavějších třeba pro vás. Jak jste říkal, že třeba pak, když jste s těma kamarádama, že

můžete nějaký zajímavosti, ... jasně.

R4: No, no, no. Hmm.

T: Jaký je podle vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu?

R4: (pauza) No tak s dobrovolníkem je to jako takový... (pauza) Jako bych to řek... Je, je v tom rozdíl, je to jiný vlastně.

T: Hmm, a v čem je to jiný?

R4: Je to jiný v tom, že vlastně je to takový kamarádštější a bližší takový jako, bližší kontakt. Jo, že prostě ten odstup se sociální pracovníci je teda zase znát trochu.

T: Odstup?

R4: Odstup, no, no, nějaký odstup, že se to nedá říct. Je to takovej, není to v tom velké rozdíl ani o moc, ale je to, je to, je to znát trochu, no.

T: Hmm. Že tam vnímáte nějaký odstup u té sociální pracovnice, a u té dobrovolnice že to je kamarádštější. A v čem vnímáte třeba ten odstup? Konkrétně kdybyste moh říct?

R4: No, teďka, teďka právě zrovna, zrovna nevím.

T: Teď nevíte.

R4: No.

T: Nějak to jako cejtíte, že tam je nějaký odstup. A moh byste říct, třeba v čem to s dobrovolnicí je kamarádštější?

R4: No, kamarádštější, že, hmhhh, že jako... (pauza) No je, je to pro mě těžký to nějak jako vyjádřit, no.

T: Hmm, hm, ale jde vám to dobře, jo, já vám rozumím.

R4: Hm, děkuju, hmm.

T: Je to jako, proč je to těžký to nějak jako vyjádřit?

R4: No, dost dobře to nedokážu pojmenovat správně, ten rozdíl, v čem to kamarádství jako je lepší, ale prostě se sociální pracovníci se člověk probírá jako těma, těma věcma, který jsou jako problémový, že jo, který má, a s tou, s dobro-, dobrovol-, s tou dobrovolnicí nejen jako s těma věcma, no, je to takový, no.

T: Že tam jsou ještě navíc ty témata, že ona třeba přináší ty zajímavý věci, jak jste říkal před chvílí?

R4: No, no, no, že se tam.

T: Nebo že ještě děláte jiný věci, jo? Ne jenom probírání těch problémů.

R4: Ano, no, přesně.

T: Že s tou sociální pracovníci, jestli tomu rozumím, se věnujete hlavně těm problémům? Nebo se věnujete někdy i jinejm věcem?

R4: No, jinejm věcem, například že třeba řeknu, že nějaká, nějaká akce že bude, že, nebo o nějakých akcích něco řeknete za-, zajímavýho, že jo, no, že bu- že bude a že by si to člověk neměl nechat ujít třeba. V rámci zařízení následné péče, že jo.

T: Jo, jo, jo. A jinak s tou dobrovolnicí teda, tam je toho víc ještě navíc, ne jenom ty problémy. Vy jste říkal, i s dobrovolnicí mluvíte teda o

těch problémech některých, ale je tam ještě něco jiného..

R4: No, je tam, je tam, že opravdu si rozumíme, že ona vlastně ten kontakt bere vážně, to s-, tu svou pomoc jako, pro, pro mě jako člověka, který má problémy větší nějaký, tak že bere jako vážně a je mi ochotná pomoci a.

T: Hmm, hmm, hmm, díky. Poslední otázka, jestli je ještě něco dalšího, co byste mi k tomu tématu chtěl říct, ohledně spolupráce s dobrovolnicí, na co jsem se dosud neptal nebo co je pro vás důležité?

R4: Myslím, že nic konkrétního.

T: Myslíte si, že jsem se, myslíte, že jsem se zeptal na všechno podstatný, co vám přijde, ohledně toho, co vy máte za zkušenost v tom přínosu, co vám to přináší nebo jaký to pro vás je? Nebo je něco, co jsem ještě úplně třeba opomněl, vynechal, v tom, jak to máte, nebo co byste chtěl k tomu ještě dodat?

R4: Myslím, že, myslím, že jako... Co se jako je pro mě přínos, s tou dobrovolnicí je to, je to prostě, je to takový prostě, na-, nabízí mi jiný svět pohledu třeba, jo, při té situaci, a v tom je to takový prostě jiný než s tou sociální pracovnící třeba.

T: Hmm, hmm

R4: No, nevím, jestli jsem to dobře všechno nějak zodpověděl, ale... Je to všechno, no.

T: Jo, já, já myslím, že jste to všechno pověděl určitě dobře. Moc děkuju! Říkal jste to sám za sebe a to je pro mě velmi důležité. Já teďka už stopnu ten z-, záznam.

R4: Já si dopiju kafe.

Rozhovor s respondentem 5:

T: Tak jo, takže teďka jsme se bavili vlastně o tom výzkumu, jak budu dodržovat mlčenlivost, podepsali jsme informovaný souhlas.

R5: Ano.

T: A můžeme teda přistoupit k tomu rozhovoru? Můžu vám začít klást otázky? Že bysme...

R5: Můžete, ale upřímně řečeno nevím, nevím, jestli vám k tomu toho řeknu tolik jako. Že nevím, jestli třeba řeknu jenom: „Ono to je fajn, ono není fajn.“ Tím to pro mě končí, jo, takže jsem zvědavá, jak to pojmete teda. Ale dobře.

T: Mě zajímají prostě vaše zkušenosti a vaše názory...

R5: Dobře, tak jo, fajn.

T: ...není v tom špatná odpověď, můžete prostě odpovídat tak, jak to cítíte. Některé ty otázky jsou takové jako otevřené, že můžete víc zauvažovat, jak to máte, některé jsou konkrétní, že třeba i tam budou škály od jedny do pěti, to vám vysvětlím.

R5: Jo, jo, jo.

T: A takže teďka budu klást ty otázky...

R5: Ano?

T: ... a jestli mi prosím můžete odpovídat. První otázka, jste muž, žena?

R5: Žena.

T: Kolik vám je let?

R5: 34.

T: Jste ženatá, je, pardon.

R5: (směje se)

T: Jste vdaná, svobodná, rozvedená nebo vdova?

R5: Svobodná.

T: Žijete v domácnosti sama, nebo s někým?

R5: Žiji v podnájmu s bytnou a se spolubydlící.

T: Aha. Některý otázky budou i jako citlivý, řekněme v tom, že tam se můžu ptát i na vaši nemoc, na nějaký další věci.

R5: To mi nevadí, to mi nevadí.

T: Kdybyste na nějakou otázku nechtěla odpovědět, klidně řekněte: „Nechci odpovědět.“ A přejdeme dál, jo?

R5: Maminka mého přítele tvrdí, že o sobě všechno řeknu. (usmívá se)

T: Jo... Jo. Tak, udržte si v tom nějakou pro vás, nějakou komfortní hranici, co mi říct a co ne.

R5: Dobře, dobře. Tak jo.

T: I vzhledem k tomu, že to je teda výzkumný rozhovor. Kdy propukla vaše nemoc?

R5: V patnácti letech.

T: Hmm. Využíváte pravidelně sociální služby? Jste v kontaktu s odborníky?

R5: Takže já mám pracovní-, part-, sociální kozu-, (pauza)

T: Ano?

R5: Mám sociální konzultantku, jmenuje se H.. Před-, zároveň do... Navštěvuji službu následné péče L., aby mi pomohli s prací, jinak jsem chodila na terapie do M. A tam jsem... Tam to je spoustu let dozadu a já jsem při té terapii spala.

T: Jo, jo.

R5: Tak si asi dokážete představit, jak to bylo vzrušující, ten rozhovor.

T: A teďka už teda psychoterapii nevyužíváte, že dřív...

R5: Hmm, prosím vás... Můžu? Pane Pešku, nebo pane Michale...

T: Ano, určitě, určitě, jak chcete, Michale klidně.

R5: Tak jo, tak Michale. Já jsem, teď jsem si to zařídila v tom O., a oni mi nabídli terapeutku.

T: Ano?

R5: Zrovna dneska. Zrovna dneska. Jo, takže jde o to, že nebudu platit 800 měsíčně jakoby za...

T: Je to placená terapie...

R5: Mně to dohodila ségra, je to přes pojišťovnu.

T: Jo. Vy něco doplácíte jenom teda vlastně. Neplatíte si to celý asi.

R5: Já nevím teď, jak to bude. To, to nevím.

T: Takže vlastně, jestli tomu dobře rozumím, tak chodíte do sužby následné péče, k tomu využíváte službu...

R5: Jako vaše, vaše.

T: Ano, tady ta služba, tam teda máte nějakou sociální konzultantku, jste říkala, nebo sociální pracovníci asi, že jo, pak chodíte do toho zaměstnávání L., to je podpora...

R5: Hmm.

T: ... vlastně zaměstnávání. To je služba, která pomáhá práci...

R5: Ano.

T: ... dřív jste chodila na psychoterapii, teďka nechodíte, ale nějak si to zařizujete a chodíte k psychiatrovi? Jste v péči psychiatra?

R5: Ano, jsem, pan doktor Š.

T: Hmm, takže tam taky docházíte. Ještě má-, nějaký další služby sociální využíváte?

R5: A... Já myslím, že... Dřív jsem v D. hrála florbal.

T: Takže nějaký volnočasový aktivity?

R5: Oni mi sehnali... Heleďte, D. byl tak dobrej, že mi sehnal docela fajn bydlení na Pražského Povstání ve Viktorince a tam jsem bydlela rok. Dýl už jsem nemohla. A vyhovovalo mi to i finančně, protože jsem dala 4 000, a tady teď tý babě, tady teď v tý současný době bytný dávám 5 000.

T: Aha.

R5: A tam mi nevychází potom s-, s... S jídlem. Ale zjistila jsem, že když si vařím, tak že si ušetřím.

T: Hmm.

R5: A to bylo strašně dlouho, že mi matka přesvědčila abych si vařila sama a dělala jsem si teda v pondělí jsme měli hermelín s bramborem. (směje se)

T: Jo, jo. Tak slyším, že i dřív bylo těch služeb víc, a i vám s něčím pomohli, tak to, to je určitě dobrá, dobrý. Můžu další otázku?

R5: Jistě.

T: Spolupracujete teď s dobrovolníkem v dobrovolnickém projektu?

R5: ne, protože jsem tu dobrovolnici odmítla.

T: Hmm. Spolupracovala jste dříve s dobrovolnicí v dobrovolnickém projektu?

R5: Dvě.

T: Dvě dobrovolnice jste měla už v minulosti?

R5: A oni se staly mýma kamarádkama a teď v soukromí se navštěvujeme.

T: Aha, tak to je úžasný.

R5: To je úžasný.

T: A... A jak dlouho jste spolupracovala s těma dobrovolnicema dvěma?

R5: Já tadle-, tydlety časy...

T: Přibližně jenom třeba? Bylo to půl roku, dýl než půl roku...

R5: Ehh, ty-, si-, ještě můžu se zeptat zopakovat otázku?

T: Jak dlouho jste spolupracovala s těma dvouma dobrovolnicema?

R5: Tenhle rok asi 2 a půl roku, rok, tak nějak.

T: Jo, nějak rok.

R5: Podle smlouvy. Já jsem podepisovala, myslím, že na rok, myslím, že jsem to podepisovala. Že to bude trvat.

T: Hmm, hmm. Takže asi na rok? Rok jste spolu spolupracovaly?

R5: Asi.

T: S oběma? S jednou rok a s další taky rok?

R5: Rok, a pak to upadlo, pak jsme se jakoby rozešly pracovně, ale soukromě se scházíme. Pak přišla po... (pauza) Hmm... Já nevím její jméno, je to možný?

T: To nevadí, tak pak byla druhá...

R5:(jméno dobrovolnice)....., ona ta byla první moje dobrovolnice, která potom otěhotněla a byly jsme spolu už na pár procházkách po Praze s malou. A potom přišla úplně, potom přišla (jméno druhé dobrovolnice). A já jsem si myslela: „Ježíš, to je hezká holka. Na tu budu žárlit.“ A při-, skončilo to tak, že jsme si okamžitě padly do noty, takhlenc, já jsem takhle seděla, ona takhle. A teď s-, teď

jsme si začly už i ta H., ta u-, už úplně, úplně se, úplně do pozadí, jsem prostě šla, a teď už jsem zzz-, takhle jsme se jenom dotkly a mluvily jsme spolu a bylo to strašně příjemný, prostě sss-, jsme si sedly. A musím vám říct, že já jsem s ní byla v kině a pro mě, pro mě osobně to byl, byl osobní a luxusní zážitek, s ní bejt v kině.

T: A to byla ta druhá vaše dobrovolnice.

R5: To byla druhá.

T: A pak jste měla ještě třetí, a s tou to skončilo někdy na začátku, jo, jste říkala, že jste ukončily...

R5: Ano. Ona se jmenovala L. a mně nějak vadilo prostě, můžu to říct?

T: Hmm, určitě.

R5: Že já jsem si řekla, že ty černoši prostě film s Eddie Murphym, že vůbec, že jsem nepostřehla ani, že je černej. A babička: „No jo, on je černej.“ (důrazně) A já: „Co že, on je černej?“ Já ho беру tak, tak jako so-, právě osobnost, herce, jako jak to hezky zahrál, ne černocho, proboha, jo.

T: Jo.

R5: A ona ta L. to, to nějak zareagovala, tak se mi to nelíbilo, jak zareagovala na ten můj, můj postoj. Pak mi přišla trošku neupřímná...

T: Aha, takže jste neměla dobrej pocit jako z její reakce a přišla vám neupřímná, tak jste to ukončila?

R5: Heleďte, když to skončilo, když to skončilo, ten, ta schůzka, tak jsem měla docela dobrej z toho pocit, ale když jsem to potom zpětně analyzovala, tak se mi, tam mi přišlo, že je taková, že kdybych jí řekla: „Heleď, dobře, budem se bavit o umění,“, co si o tom myslíš, tak mám

pocit, že by... Že nejsme tam, že ona není tam, kde já bych si přála, aby ona byla prostě.

T: Aha, aha.

R5: Já mám zkušenosti už třeba s kámošema ze základky a tak, takže to už mám jako nastavenou laťku, s kým si chci kamarádit, a s kým ne. Jak kdo přemější, ale ne jak vypadá, ale jak přemější ten člověk.

T: Takže jste se k sobě nějak jako nehodily v něčem, že jste to necítila jako někdo, s kým byste se chtěla kamarádit. Jo?

R5: No mě taky hodně vadilo, takže jsem chtěla vysvětlit jako gramatiku v angličtině, a ona mi tam začala lhát úplně kraviny prostě, jo. A to říkala, že umí anglicky, takže...

T: A můžu se zeptat, ty p-, ty předchozí dobrovolnice, tam to bylo jinak? Ty jste měla dvě předtím.

R5: Já si, jestli dokonce to bylo tak, že s M., že jsem k ní dala poměrně, no, středně náročnej text v angličtině, noviny, noviny americký, a teď prostě si-, ona ta-, takovejch dlouhejch souvětí a já z toho byla úplně na větvi, a ona to krásně přeložila. A tím prostě sss-, jsem koukala prostě jak blázen, že jsme věnovaly ten čas a krásně mi to vysvětlila, přeložila.

T: Jo, jo, jo. Takže jste se věnovaly i vlastně nějakým jazykům a tady těmhle věcem. Cizím jazykům.

R5: S B., s tou druhou, jsme konverzovali v angličtině.

T: Hmm. Jak byste dobrovolníka nebo dobrovolnici, nebo dobrovolnice v krátkosti zhodnotila?

R5: Každou? Jako takž-, takhle zvlášť jako jak?

T: Hmm.

R5: Jo. Jakým slovem jedním nebo víc slovy?

T: Můžete, jak to, jak chcete.

R5: Takže M. Všímavá hodně, chytrá, pečující, B., ta je taková spíš taková sexuální dračice, mi přišla, milá, originální, svá, osobnost prostě, osobnost jako. Jako moje sestra, moje dvojče. Já mám dvojče, a ta je taky... Moje babička je osobnost, (tlesknutí) moje máma osobnost, (tlesknutí) můj brácha je osobnost. (tlesknutí)

T: Hmm, takže vám přišla nějak zajímavá jako, jako osobnost.

R5: Určitě, určitě zajímavá, určitě byla moc zajímavá.

T: Připomínala vám blí-, někoho, jak máte blízký lidi kolem sebe?

R5: Ano. Hmm.

T: A ta poslední?

R5: No, ta Lucka, ta byla taková... Nejdřív jsem si říkala: „Jé, ta je skvělá.“ A pak to pomaličku jako, jo. Jako jsem si začala o ní pochybovat jako o své kamarádce prostě.

T: Že jste tam nějak nevnímala to přátelství. Nebo tu kamarádskost. Ani jste vlastně to nějak nechtěla...

R5: TU blízkost.

T: Nevnímala jste tu blízkost u ní, hmm.

R5: Že byla taková jako, jakoby že nejela takhle, ale jela takhle prostě.

Jo.

T: Jo. A jak to myslíte?

R5: Že jela po jiný dráze než já.

T: Jo. Takže jste se nějak nesetkávaly.

R5: Že se zaměřuje na něco jinýho. Podle mě sej-, ona je jinak zaměřená.

T: Neměly jste moc společných věcí, jo, jestli tomu rozumím?

R5: Jakoby v uvozovkách jakoby, když jsem slyšela, o co ona se zajímá, tak mě zklamalo to, co teda ví nakonec z toho, o co jí zajímá, jo.

T: Hmm, hmm, jasně. Tak jo. Děkuju.

R5: Není za co.

T: A... Teďka některé otázky jsou zaměřené na spolupráci s dobrovolníkem, tak jestli to můžete... Já vím, že vy máte teďka těch zkušeností s dobrovolníkama víc, a jestli to můžete nějak jako shrnout jako obecně, jestli dobrovolnictví má vliv. Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolníkem vliv na váš společenský život?

R5: Jestli to má nějaký smysl?

T: Jestli to má nějaký vliv na váš společenský život, spolupráce s dobrovolnicema nebo dobrovolnicemi.

R5: (pauza) No, tak výborný bylo, že jsme zašly do toho kina s B. A... Domlouvaly jsme se spolu, že... Jo, to musím teda říct, že ona se mi dlouho neozvala už. Psala mi SMSky, ne, psala mi e-mailly, vždycky

krásný dlouhý e-maily, krásný e-maily mi psala, a najednou to... A vůbec od ní nemám informace, ani mi... Já jsem jí volala, psala jsem jí e-mail a ona se mi vůbec neozvala, tak já vůbec nevím, co s ní je, prrž- se o ní i trochu bojím, jo.

T: Jo, jo. A máte pocit, že to-, že ta spolupráce s těma dobrovolnicema má vliv na váš společenský život v něčem?

R5: No, tak oni už nejsou moje dobrovolnice, to za-, to je trochu takový...

T: A ta spolupráce s nima?

R5: Jako dřív, prostě dřív jako, nebo teď jakoby?

T: Jestli to tak, jestli to na to vůbec má vliv nějaký.

R5: Určitě. Třeba jdeme na procházku s, s M., s M., s B., přes celou Prahu, ke-, pse-, tý Prahy, tam, kam by se v životě nedostala, tak tam jsme prošly krásně ten list přes Vltavu a... Takže dá se říct, že to je společenskej život, ty procházky.

T: Takže v tom, že jste byly třeba v tom kině s některou z nich, pak jste se třeba prošly...

R5: Ano.

T: ... tak to byl i nějaký společenskej život, tak v te-, v tom myslíte, že jo.

R5: Ano.

T: Navštívila jste s dobrovolnicí nějaké místo, kavárnu, knihovnu, obchod, kde jste předtím sama nebyla?

R5: Samozřejmě, samozřejmě. Na-, na Muzeum, Václavák, tam u Muzea v jedné kavárně jsme se setkávaly často a... (pauza) Jak jste to říkal? Kavárna, jaký ještě jste místa...

T: Může to bejt i nějaký jiný místo. Jestli jste byla někde s dobrovolnicí, kde je-, kde jste předtím sama nebyla.

R5: Už, už vím, si myslím. Já jsem byla s B. na Vyšehradě, krásnou procházku jsme si udělaly, tam jsme si úplně čuměly, protože tam seděl člověk na zídce a pod ním byla, já nevím, 300, 400 metrů, jo.

T: Jo, jo, jo.

R5: On tam seděl, já jsem šílela.

T: Bála jste se?

R5: Moc.

T: Hmm, chápu. Takže na Vyšehradě js-, pak v nějaký kavárně, jo? A z jakýho důvodu byste tam třeba sama nešla, nebo jste tam předtím sama nebyla?

R5: No, protože jsem to tam ani neznala, asi bych se tam ztratila.

T: Takže vám vlastně dobrovolnice ukázala nějaký nový místo...

R5: Jo.

T: ... kde, kde jste šly spolu.

R5: Hmm, ano, ano, ano.

T: Jste to tam poznala. Můžete uvést teďkon aktivitu s dobrovolníkem, dobrovolnicí, která pro vás byla důležitá?

R5: Hmm, byla jsem ráda za ten překlad z těch novin. (pauza) Já jsem... Škoda, že to nebyla moje dobrovolnice, Hanka, hmm... To byla jedna holčina, která studovala francouzskéj gympl, ta mě učila francouzštinu.

T: A to nebyla dobrovolnice?

R5: To nebyla dobrovolnice, ale kdyby to byla dobrovolnice, tak by to bylo fajn.

T: Aha, tak to by, to by bylo asi pro vás nějak důležitý, kdyby to byla dobrovolnice. A kdybysme se vrátili k těm dobrovolnicím, tak aktivitu s dobrovolnicí, vy jste říkala překlad novin? To bylo důležitý?

R5: Ano. Překlad novin, překlad amerických novin, ano.

T: A v čem to bylo důležitý? V jakým směru?

R5: Protože jsem... Protože se to prostě, i když jsem tam měla slovíčka po pravý straně ve sloupci, tak i s těma stejnýma slovíčkama přeloženýma jsem tu větu prostě nedala dohromady. A s M. to šlo úplně super, ona občas jenom mrkla takhle na ty slovíčka a prostě suverénně prostě mi to přeložila krásně a bylo to úplně super, protože to se, to si člověk uvědomí, že to je člověk, kterej to fakt umí prostě.

T: Že vám to teda nějak pomohlo jako v tom učení se toho jazyka, jestli to chápu?

R5: Ano, určitě, určitě.

T: A v tom to bylo důležitý, ta aktivita?

R5: Ano.

T: Aha. (pauza) Hmm. Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolníkem vliv na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi?

R5: Ne.

T: Hmm. Teďka budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech, a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět. Na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv. A můžete vybrat i něco mezi, jo?

R5: Hmm, dobře.

T: Vědět o zajímavých místech v mém okolí. Jedna až pět.

R5: Díky těm dobrovolníkům?

T: Hmm, jestli to na to má vliv. Vědět o zajímavých místech v mém okolí.

R5: Tak trojku.

T: Hmm. Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště. Jedna až pět.

R5: (pauza) To ne, to jedničku, to ne. To ne.

T: Hmm, a proč?

R5: Ehh, protože jsem... (pauza) Takhle, na návštěvě jednou byla u mě B., ale jako že by třeba mi pomohla se zorientovat ve svém bydlišti, to ne. To vůbec.

T: Okolí ne. A jinde po městě?

R5: Hmm, tak ta M.-, M., když, když jsme šly tou Prahou takhle...

(pauza)

T: tak tam jo.

R5: Tak tam jo.

T: Hmm, díky. Více opouštět prostory domova. Jedna až pět.

R5: Jedna.

T: A proč?

R5: Ne, neměla na to vliv. Vůbec

T: Chodíte ven i tak. Jestli to chápu.

R5: Hmm, určitě.

T: A teďka už nebude škála zase jedna až pět, ale můžete odpovídat otevřeně, tak, jak to můžete říct, co vás napadá k tomu. Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníky vliv na vaše vztahy s dalšími lidmi?

R5: Hmm, ne.

T: Hmm. Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníkem vliv na to, jestli se cítíte sama?

R5: (pauza) Dvojka.

T: tam není škála, to je spíš, jestli má. To už...

R5: Jo takhle, pardon.

T: Nebo proč dvojka, byste dala?

R5: Promiňte, ještě, ještě jednou tu otázku.

T: Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníkem vliv na to, jestli se cítíte sama?

R5: To asi ne.

T: Ne.

R5: Ne, ne.

T: Máte pocit, že jste si po zkušenostech ze spolupráce s dobrovolníkem jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

R5: Trošku jo.

T: A v čem?

R5: Zase myslím třeba, že osloví třeba i cizího člověka, jen tak prostě i starší paní. A on říká: „Jé, vy jste se na mě tak usmála, krásně to, to vůbec ty lidi nedělaj, že jo, že by se na mě smáli a tak.“

T: Aha, aha a to máte pocit, že je vlastně i díky dobrovolníkovi nějak nebo dobrovolnici?

R5: Možná, že jsem taková jako (pauza) jistější v té komunikaci.

T: Hmm čili vám to dodává nějakou jistotu?

R5: Možná.

T: Hmm, možná. (pauza) Hmm, máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolnicí vaše vnímání sebe sama? Sebevědomí?

R5: Ne.

T: Díky. Teď budu zase říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech. Prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv. A pětka jednoznačně to má vliv. Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru. Jedna až pět.

R5: Jedna.

T: A proč?

R5: Hmm (pauza) (usmívá se). Já odpovím asi takhle...

T: No?

R5: Já (pauza), takhle jako... najít ke mně člověka, který se ke mně hodí, je hodně těžký. Když vám dám příklad, tak mi nejvíc vyhovuje osobnost mého přítele, osobnost mého psychiatra, osobnost mé sestry, osobnost mé mámy a pomáhá mu to... já si dokážu přiblížit ke komukoliv chci, ale takřka nikdo ke mně si nedokáže, protože jako, jakoby od sebe, jakoby od... od-, odkop-, no, odkopnout... Ne, prostě opravdu jako jsou lidi, který by třeba se mnou chtěli kamarádit, ale já prostě nechci, protože mi to nepřináší to, co bych prostě chtěla.

T: Hmm, rozumím.

R5: J-, já prostě nesoudím lidi, jak vypadaj, já soudím lidi podle toho, jaký jsou. A když mi dáte ves-, vedle, nevím, průměrnýho kluka a nějakýho krasavce, tak já budu hledat v něm intelekt, způsob myšlení nebo citlivost. A jakmile to budu cítit spíš u toho obyčejnýho kluka, tak zvolím toho obyčejnýho, ne toho krasavce, protože nemám ráda, když ten chlap si o sobě myslí, třeba: „Jsem... já sbalím každou

holku.“ Jakoby cítíme, já jsem, hlavně se mi ptal... to ego vnímám toho člověka.

T: Hmm, že je pro vás nějak důležitý i něco, co je pod povrchem?

R5: Přesně tak.

T: Jo, rozumím. Možná s tím souvisí další otázka. Hmm, zase na škále jedna až pět, jestli ten kontakt s dobrovolníkem má vliv, jo, na to, jestli mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem a respektují mě jako lidskou bytost. Jedna až pět.

R5: (usmívá se) Tím jste mně strašně nahrál na film Bridget Jonesový, jestli jste viděl?

T: Jo, neviděl. V čem vám to připomnělo?

R5: Oni takhle zvedli, zvedli skleničky: „Na Bridget takovou, jaká je.“

T: Jo, jo, jo.

R5: Ta, ta plnější a... a teď ona žárlila na tu, na sekretářku svého přítele, že prej nohy má takhle a já je mám jenom takhle. Takhle prostě...

T: No a když byste to měla říct u sebe, jestli...

R5: Jo, tak asi, asi jo. Částečně jo.

T: Jedna až pět, jak to vidíte?

R5: Určitě čtyřku, u B. bych dala čtyřku, i u Niky čtyřku, protože opravdu vidím, že... třeba mi řekla M.: „Ty si všude všeho.“ – A já: „Cože, všeho?“ Jakože, jakože jsem to... člověk něco dělá...

T: No.

R5: ... a neuvědomí si, co způsobí, ať už kladně, nebo záporně. Jo. Můžu tady někoho mluvit a pak si říct: „Ježiš, já jsem ho otravovala, to určitě, určitě to nebyla, to je blbý.“ Ale on si třeba řekl: „Uhh, to ta holka, to je zvláštní, co mi řekla. Dobrý, no.“

T: A k tomu přispěla nějak ta dobrovolnice, jo? K tomu...

R5: Částečně ano, částečně také může bejt, může bejt.

T: Hmm, hmm, díky. Víc si věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc. Jedna až pět. Zase, díky vlivům dobrovolnice.

R5: Hele, to je strašně jako... určitě studujete psychology a , jenom co vím od ségry, ale to je hrozně pod povrchem, jakože to, že to je... není to hmatatelný, není to prostě, co... je to takový dost těžký říct.

T: Je to těžký říct... A kdybyste měla říct jedna až pět na tý stupnici, jestli díky kontaktu s dobrovolnicí, jestli to má na to vliv, že víc si věříte, že dokážete překonávat překážky, které vám způsobuje nemoc? Jaký číslo byste dala? Jedna, vůbec to nemá vliv. Pětka, jednoznačně to má vliv.

R5: Tak, dvojka.

T: Dvojka, dobře, díky. Zase ještě škála. Lépe zvládnout čelit nárokům okolí. Jedna až pět. Díky, zase jestli je to dobrovolnictvím...

R5: Musíte pochopit to, že to, že já jsem se s nima zas tolikrát nesešla, abych mohla dělat takovýhle velký závěry.

T: Hmm, přijde vám, že jste se úplně tak neznali nebo nevidali tak často, abyste... aby to mělo vliv na tyhle věci?

R5: Ano, ano. Já... nemůžu říct, že, že takový obrovský skoky jsem dělala ve svém progresi, protože zas tak často jsme se neviděli, jo. Párkrát jsem byla na procházce s M., s B. jsme byli v tom kině.

T: A když jste se vídali ten rok třeba, tak jak často jste se vídali?

R5: Jednou za týden, jednou za čtrnáct dní.

T: Hmm, takže jste se viděli třeba jednou tejdně takhle. Tak má-, máte asi nějakou zkušenost, na základě který můžete posoudit, jak to jako u vás je, jestli se to týk-, jestli to na to mělo nějaký vliv nebo ne. Teďka přemejšlím, jak to vlastně teda je s tím, jestli říkáte, že... toho kontaktu bylo málo a že...

R5: Ne, ne-, nemuselo ho bejt třeba málo, ale, ale málo na to, abych je poznala ještě líp, ještě abych...

T: Hmm a kdybyste je poznala ještě líp, tak by to mělo vliv nějaký vliv na to, jak zvládnete čelit nárokům okolí?

R5: Já myslím, že jo, že častěji bude mít vliv. Já si myslím, jestli můžu říct názory mojí sestry...

T: No, no, no.

R5: ... takže když ona něco dokáže, ona chodí na psychoterapii moje sestra a myslí si, že to, že to, co tam získá, dokáže přenýst i na mě. Jo? Na to, že to je velká... velký kus pravdy tohlencto, že ten druhý člověk vás spíš opravdu udělá velkej dojem, ani si to třeba neuvědomíte a třeba, když se dostanete do nějaký situace a zároveň je to tak. Já to, já mám svojí vlastní takovou psychologii, že je strašně důležitý agresivita, odpor, pozornost, jo? Agresivita je hrozně důležitá, protože takhle se bráníte vůči těm lidem, kterým... nebo ve světě, v životě.

T: Aha a ta agresivita vám pomáhá nějak jako těm nárokům toho okolí čelit, jo? Nějak jako zvládat líp?

R5: Přesně tak, ano. Třeba...

T: A má vliv třeba ten kontakt s dobrovolnicí na to, jak zvládnete být třeba v tom životě právě jako agresivní nebo...

R5: Oni, oni jsou zdraví, oni jsou zdraví a možná, že částečně to na mě taky hodili, jako tu, tu zdravot jakoby, to zdraví, zdraví jakoby.

T: Že na vás, jako, jako na vás hodili zdraví nějak to svoje?

R5: Jestli mi rozumíte, ale jako pozitivně to samozřejmě myslím, jo.

T: Aha, v tom pozitivním slova smyslu, že...

R5: Ano, v tom pozitivním slova smyslu, ano.

T: Jak kdyby vás jako nakazili zdravě.

R5: (usmívá se)

T: V něčem, jo?

R5: Takovou jako, takovou...

T: Promiňte, to už je moje slovo, to byste nepoužila, ale v něčem to teda jako vlastně vliv má a ta jejich zdravot nějak se na vás v něčem může přenést, jestli tomu rozumím a pomoci vám zvládat nějaký...?

R5: Já bych to záhadným slovíčkem přilepila.

T: Jak kdyby se jejich ta zdravot na vás přilepila a v něčem to pomáhá teda, jo?

R5: Ano, částečně, určitě částečně ano.

T: Takže na tý stupnici jedna pět jste říkala...?

R5: Tak trojka.

T: Trojku, jo, jo, jo, jo, jo. A zase na stupnici jedna až pět. Jsem více samostatná.

R5: Asi ne, to asi ne.

T: Tak to asi ne, tak jedna až pět?

R5: No, samostatná, samostatná. Heleďte, já vám řeknu, kdo může za mojí samostatnost, moje máma, protože to bylo tak, když jsem byla hospitalizovaná, přišla jsem z hospitalizace, tak moje máma se ke mně chovala úplně šíleně, to byste, to byste plakal, kdybysem, kdybych vám líčila to, co ona jako na mě ušila takovou... Ona je asi taková, někdy byla skvělá, starostlivá, hodná, krásná ženská, všecko. Ale když jsem přišla z Bohnic, tak se ke mně chovala hrozně. A to podle mě tímhle tím agresivním chováním přiměla k tomu, abych začala přemýšlet o svém životě a něco dělat. Protože to jinak nešlo, protože kdyby mi to řekla normálně, tak já bych jí neposlechla. Takhle to mám prostě v životě.

T: Rozumím.

R5: Ale bylo to hodně drsný tenkrát, to bylo jak ty K., to bylo šílený.

T: Takže jste si prošla takhle i jako náročným vlastně obdobím.

R5: Nejhorší byly J.. Ježíš, to bylo peklo, to bylo...

T: To mluvíte o hospitalizacích?

R5: Ano, to bylo šílený, tss. Oni mě furt mě kurtovali, já jsem tam... prostě svlíkala jsem se tam, jo a takhle, takhle.

T: Možná i tohodle tématu se trochu týká moje další otázka. Jestli jste byla za dobu spolupráce s dobrovolníkem hospitalizovaná?

R5: Já si myslím, že jo, protože mě navštěvovala, mě navštívila B. v L.

T: Hmm, navštěvovala vás v nemocnici?

R5: Jednou, jednou tam byla.

T: Jednou za váma byla... A když vás teda navštívila, máte pocit, že vám to pomohlo?

R5: Hmm, málo, asi malinko.

T: A v čem malinko?

R5: No, že jsem věděla, že taky o mě někdo stojí.

T: Hmm, že jste věděla, že o vás nějak stojí, že o vás má zájem, že to byl takovej projev zájmu, jo, z její strany?

R5: Ano.

T: Hmm, díky. Máte pocit, že má setkávání s dobrovolníkem vliv na váš psychický stav?

R5: Musíte mi konkretizovat psychický stav, co to přesně je psychický stav?

T: To je dobrá otázka. Jak vy to chápete psychický stav? Co by vás k tomu...

R5: Ježíš, já, jo?

T: Těžký? Tak já třeba řeknu...

R5: Jak se cítím jako?

T: No, tak to myslím, no. Na to, jak se cítíte, jestli se cítíte třeba dobře, špatně. Přesně nevím, jakým způsobem třeba se u vás projevuje, projevují vaše starosti nebo to duševní onemocnění, ale z mé zkušenosti i tak, jak to je, třeba u téhle služby jak často, právě se to týká psychického stavu, nějak. Tak jestli ta spolupráce s dobrovolníkem má podle vás vliv na ten psychický stav, na to, jak se cítíte?

R5: No, tak dobře jsem se cítila po tom kinu s B., to bylo velice dobrý.

T: Takže nějaká akce, když někam jdete, zažijete něco, tak pak se cítíte dobře?

R5: Já se cítím... já to obrátím, já se znovu vrátím...

T: No?

R5: Já si strašně jako nadávám, když hodně spím a nemám žádnou aktivitu, tak hodně spím. Když mám aktivitu, tak jsem na sebe pyšná, že jsem to zvládla, chodím na angličtinu do M., nebo L. na angličtinu chodím taky. Takže mám nějakou aktivitu, chodím... časem chodím do bazénu, do Šutky a... takže jako...

T: A to ze sebe pak máte dobřej pocit, když jste takhle...

R5: A to je pro mě strašně důležitý, abych ze sebe měla dobřej pocit, to je strašně důležitý.

T: Jo, a ten máte teda, když něco děláte?

R5: Přesně tak.

T: Takže vlastně s tou dobrovolnicí, když vy někam jdete, něco děláte, třeba jednou tejdně, tak máte potom... vlastně má to vliv na ten psychický stav, když to takhle řeknu, kvůli tomu, že jste aktivní a máte pocit dobře z té aktivity?

R5: Jo, určitě, určitě.

T: Kdežto kdybyste nikam nešla, tak pak z toho spaní nemáte pocit?

R5: Přesně tak. Vždycky brácha na mě: „Budeš přespala.“ (usmívá se)

T: Jo, jakože spíte až moc?

R5: Jo.

T: Hmm, hmm, setkáváte se s dobrovolníkem i ve zhoršeném psychickém stavu?

R5: Já už, já žádnýho dobrovolníka nemám.

T: A v minulosti jste se setkávala i ve zhoršeném psychickém stavu?

R5: A ještě jednou tu otázku prosím?

T: Jestli jste se setkávala teda v minulosti s dobrovolnicí i ve zhoršeném psychickém stavu.

R5: To asi ne, to asi n-, vědět, že já, že já si nepomůžu...

T: To jste spíš zrušila schůzku?

R5: Spíš jsem to zrušila, ano, ano.

T: Hmm, díky. Máte pocit, že vám setkávání s dobrovolníkem přináší i něco jiného, než spolupráce se sociální pracovníci? Nebo sociálním pracovníkem?

R5: No, tak já když, já jsem byla u kmošky.

T: U té dobrovolnice jste byla jako u kámošky? To jste taky o nich mluvila, že jo, že jsou to kam-, že teď už jste kamarádky, ne? Nějak jste říkala. Ano?

R5: Já jsem... mně vyhovovala sociální pracovníce, protože jednou se stalo a to v životě, v životě nezapomenu, jednou jsme se šli projít do parku a bavili jsme se anglicky a to byl-, to bylo fantastický zážitek, protože mi dost... protože ne s každým si takhle... jsem si teda vzala kontakt z tý L. protože buď ten člověk mluvil s tím akcentem a rychle a to a ta sociální pracovníce, ta byla, to bylo fantastický v tom, že jsme si fakt jednou šli projít a fakt z tý L. a to, prostě úplně to šlapalo a to a...

T: A můžu se zeptat jenom, protože já to třeba vím, ale možná neví to všichni, J. nebyla dobrovolní, že jo? To bylo... to byla...

R5: Já vím, to byla... Ne, jo, pardon, proč to říkám.

T: Ne, to je dobře, že to říkáte...

R5: Ne, ne, ne, já vám, já vám to vysvětlím.

T: To je velmi relevantní k mojí otázce.

R5: Já vám to vysvětlím. Když jí srovnám s... s H., to je nebe a dudy. J. byla taková energická, zas taková dračice a to, zatímco paní H. je taková jako tišší, mírnější.

T: Chápu a J. byla sociální pracovnice, že jo?

R5: Ano.

T: Jo a H. taky sociální pracovnice?

R5: Ano. A dyť vy je znáte obě dvě dobře, že jo?

T: Jo, já je znám, ale vlastně v tom, tom výzkumu se musím zeptat, o koho se jedná, aby to bylo, aby to bylo jasné.

R5: Jo, ahá.

T: Jo, že teda se jedná... Mluvíte o dobrovolnicích, který byly kamarádky a o dvou sociálních pracovnicích a že vlastně ještě podstatný je, že mezi sociálníma pracovníkama je trochu rozdíl, že byla sociální pracovnice jedna, dřívější, to je ta J., o který jste mluvila, ta J., která s váma šla i někam ven do přírody a povídaly jste si anglicky a užily jste si to spolu a tam vlastně pak je ta sociální pracovnice současná, nějaká ta, ta H., že jo?

R5: Ano.

T: A tam je mezi nima těma sociálníma pracovnicema je rozdíl, že jedn-, jak jste říkala nebe a dudy. Nebo jakože ta je taková tišší a ta první byla taková energická.

R5: Přesně tak. A dyť vy to víte sám (úsměvně).

T: Tak, je pravda, že je znám obě, ale zajímá mě váš pohled, jo, jak to vy vidíte, tak proto se ptám.

R5: Heleďte, já, často se mi stává, že se mnou... mluví člověk a ne aby se on vyptával on mě, ale stane se mi, že se vyptávám já jeho.

T: Jo, jasně, jasně. No tak ještě chvilku se budu vyptávat já vás, jestli můžete-, můžu?

R5: Dobře (usmívá se).

T: Mě zajímalo, jestli ten, to setkávání s dobrovolníkem přináší něco jiného než ta spolupráce se sociální pracovníci? To na tom ještě vlastně jsme si úplně neřekli, jestli byste mohla...? Je to v něčem jiný?

R5: Já si třeba... No, zas tolik jiný... a víte, proč, proč to není zas úplně tak jiný, protože já si své osobní věci, takový ty niterní, nechávám pro sebe.

T: To neříkáte ani dobrovolnicím, ani pracovnícím?

R5: Ani kamarádkám, ani mamince, ani sestře, nikomu, to je prostě moje věc a nikomu to neříkám.

T: Hmm a bylo třeba to setkávání s těma dobrovolnicema jiný než to setkávání s tou J., s tou sociální pracovníci, v něčem?

R5: Hmm, podobný to bylo, podobný.

T: A bylo to v něčem jiný než setkávání s H.?

R5: Já jsem asi taková, asi H. se mi zdávala uraženější, že se ptala i soukromí, zatímco... stejně jsem samozřejmě neměla tady soukromí, když jsem viděla, že má dcery a to...

T: A ptala jste se na soukromí těch sociálních pracovníc někdy? Nebo jste se ani nezeptala?

R5: Ne, víte, co se stalo? Jednou se stala taková věc, že já jsem něco vytušila s paní, s paní... já: „Co se děje?“ A ona se zarazila a říkala:

„No, mně dcera...“ Něco se stalo s její dcerou a vůbec nevím, co to je. Prostě jsem, stalo se mi i se svým psychiatrem, že jsem, že to... že jsem někdy uměla jít a najednou mě trklo, uhh, jenom mě něco napadlo, asi věděla, že to prodat, protože mě napadla nějaká pacientka se zamilovala, šminkote (šeptem). Tak jsem se schválně zeptala, samozřejmě nikdo mi neřek pravdu, samozřejmě že to bojkotovala, jo, blé, lé. A já jsem... já ho znám přes 10 let, já poznám, kdy on lže, jo. A myslím si, že... a proč ne, on je takovej efektivní chlap, ale nosí teda brejle, to je takovej intelek-, není moc intelektuál a já ho zbožňuju. On má tady takovýho svýho tátu, protože vlastní táta je starej vztekloun, vždycky byl, takovej jó, málo jsme si povídali a byl mi blízkěj. Ted' se chcem podívat do toho..., je prostě bomba, prostě chlap, kterej je takhle citlivej, ale zůstává chlapem prostě a... A velmi, velmi dobře si rozumíme.

T: A můžu se zeptat jenom, jestli jsem to dobře chytil na začátku vlastně...

R5: Ano?

T: ... v tom, v čem je to jiný, že těch dobrovolnic vy se ptáte na jejich soukromí, ale těch pracovníků nebo odborníků vy se neptáte?

R5: (směje se)

T: Že oni na to nějak jako... I když vám něco jako prozradila ta, ta...

R5: J..

T: ... J.o tý svý dceři, tak jinak vy se neptáte? Kdežto u těch dobrovolnic, tam je to takový volnější, že víc se bavíte i o nich, jo?

R5: To jste mi nahrál perfektně, protože jsem se setkala s... ted' jedou z L. na Kokořínsko na 5 dnů a ... setkala s terapeutem nebo s takovým pracovním sociálním terapeut-... a říct co se stalo. (úsměvně) Já jsem,

já jsem... on něco vyplnil, my jsme spolu vyplňovali věci, což mě jako potěšilo, že na mě navalil jako úkol, co si s sebou vzít na Kokořínsko. Tak jsme spolu, celej seznam jsme udělali, jo? A pak on mi to dal a já říkám: „Heleďte, já jsem byla ale na geologickým kurzu.“ A teď jako, tak jsem ho trošku jeho naťukla, co asi, co mu může bejt a on jako... moc se jako nebránil, takže jsem pokračovala a pak se zase zarazil a přišlo mi, že se dost urazil, že ho takhle, do něho takhle jako hodně vidím a mě to lákalo. To prostě... „A vy jste takové a není toho a to?“ Jsem se zarazila, že už to nejde prostě, aby takhle... Říkám: „Prosím vás, promiňte.“ On říká: „Ne, dobrý, já to беру.“

T: Jasný.

R5: Ale bylo to... a už jako si dávám bacha, fakt to bylo...

T: A je to tak, že... že s těma dobrovolníkama si taky musíte dávat bacha jako takhle s tím, když vás zajímá třeba o tom člověku, jakej je a vy takhle většinou chcete vidět...

R5: Většinou jsem taková, možná by se k tomu hodilo slovíčko bezbřehá. Že opravdu jako, že hodně do nich peru, ale...

T: A s těma dobrovolníkama si to dovolíte? Tam můžete bejt sama sebou?

R5: Já myslím, že jo, já myslím, že jo.

T: Ale... a s těma sociálníma pracovníkam, tak se nějak držíte zpátky, jestli to chápu?

R5: Držím se zpátky H., tam to bylo takový jako pl-, pl-, plynoucí, kdežto u tý J. je to takový jako hráz trošku.

T: Aha a čím to je?

R5: Hmm, stavbou její osobnosti.

T: Jo, jo. Vy jste říkala, že je taková tišší, že není taková akční jako...

R5: Hmm (pauza) Ona je tak jako stavěná, taková... když bych to měla něčemu připodobnit, tak, tak bych řekla ona je cihly, ale J., to je prostě, to je tok, to je tok vody prostě jako, jo? Jo, že to je něco, co, co je stálýho, co vás nikdy nezradí a J. je zase taková jako... možná malinko nestálá, možná malinko bych řekla, trošku i kdybych měla ten, tu její osobnost jako, jako, jako... to.

T: To je hezký, že se na tom takhle zamejšlíte, to je moc, moc zajímavý.

R5: Děkuju.

T: A i... vlastně nějak z toho rozumím, že s těma dobrovolnicema tam slyším, že vlastně nějak si dovolíte se hodně ptát a bejt teda, jak říkáte, bezbřehá. I s těma pracovníkama, tam se držíte zpátky, ale s tou J., která byla teda, jak jste říkala, voda, tak to nějak jako šlo víc v něčem, ale s tou současnou pracovnící. Takže jsou vlastně i rozdíly taky, že ne všichni sociální pracovníci jsou stejní a vlastně i jste zažila dobrovolnici tu poslední, která taky byla jiná, že s tou to nějak nešlo, takže v tomhle tom rozumím. Možná i moje další otázka se ptá na něco podobnýho, jo, jestli je podle vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu?

R5: Já si myslím, že osobnost terapeuta, osobnost..., takže si můžou bejt hodně blízky, ale nesmí to přesáhnout určitou hranici, protože pak už ten, pak už to odnes taky jiný než terapeut, pacient, ale je to třeba kamarádskej... Já to беру hodně od svý sestry, ona hodně, ona dělala bakalářku a byla velice dobře hodnocená, hodně dobře. Ona má intelekt, moje maminka má citovost, ona všechno pochopí, co, co cítí: „Mami prosím tě, každý den si volala. Mami, co si mi povídal, mami, já jsem byla na noční, mami, já jsem, já jsem překládal na noční, oni

mi jí chválili, že... že jsem..., říkala, ať je všechny strčí do kapsy a to. A on, když máš resty, tak mám resty i já.

T: No a jestli to chápu, jste říkala, že, že s tím pracovníkem nebo s tím terapeutem je tam nějaká hranice, přes kterou kdyby to překročilo, už by to nebyl terapeut a klient, jo?

R5: Já vám to řeknu takhle...

T: A s tím dobrovolníkem je to jinak?

R5: Hmm, je... já vám řeknu jednu větu předtím, než vám odpovím, že třeba bych, už jsem kolikrát chtěla úplně..., jo, aby to byl můj terapeut. A to on nemůže, protože z pozice psychiatra, jo... a já a tak dál. Dobrý, pryč už s tím. Jste se ptal na co, ještě jednou.

T: No, na ten rozdíl mezi sociálním pracovníkem a dobrovolníkem z hlediska vztahu.

R5: No, tak... ten terapeut, ten by měl zachovat určitý hranice, zatímco ta dobrovolnice... dobrovolnice, tam za to, že si můžu dovolit víc jako, můžeme mluvit o... Ale taky se už třeba stalo, stalo se mi, že, že se mi, že jsem se chtěla zeptat M., jako jestli není těhotná, protože má větší břicho, ale tak to mi nedovolil se jí zeptat a pak mi to řekla sama, že: „Prosím tě, M., já jsem to, já jsem s to asi věd-, já jsem to věděla, já jsem se tě bála zeptat, aby ses neurazila.“ Že jí rostlo břicho jako a já jsem nevěděla, proč jí narostlo, protože jestli je těhotná nebo už přibrála. Rozumíte, jo? To jsem se chovala tak ta... Je pravda, že v něčem nemám takt, že opravdu nevyvalím na někoho něco, ale určitý, určitý věci, určitým věcem se do-, dovtípnu a potom se neptám dál třeba.

T: Ale teda ten pracovník, tam nějak je víc ta hranice zřetelná, kdežto ten dobrovolník, tam jste říkala, že nějak můžete mluvit o jinejch věcech nebo něco?

R5: Přesně takhle je to to. Nebo je zajímavý u mého přítele, že... on už je zvyklej na mě, že, že, že... že já přijdu prostě, jdem na rande a sejdeme se a já, nejenom teda Z., vy-, vyrchlí: „Z., z tebe něco spadlo, teď. Buch. Z., heleď, jak se cítíš? A cejtíš se tak, že já můžu říct..., který se k tomu hodí, jak se on cítí, jeho náladu, tedy slova, který vystihnou jeho náladu, jeho pocity, jeho myšlenky, jeho stav a on a prostě já vím, že on to bere a že mně to sedí prostě.

T: A děláte to taky s dobrovolnicema?

R5: Asi trošku taky asi. Fakt jsme se už dlouho neviděli, takže teď momentální stav nemůžu říct, ale...

T: A s pracovnicema sociálníma?

R5: Ne, to asi, to asi ne, to bych si asi... Je, je pravda, že jsem měla takový nutkání s tou F. z L., ale pak jsem se jako zarazila, protože já to to nemůžu se jí ptát...

T: Takže vlastně je to, je to o tom, že i vy si držíte odstup nějaký?

R5: Heleďte, já jsem...

T: Že to není o tom, že oni by vám řekli: „Ne, tohle vám neřeknu.“ Ale vy sa-, vy, vy nějak máte pocit, že tam je nějaká hranice u toho pracovníka...

R5: Snažím se, no.

T: ... na kterou vlastně se je na ně, třeba na jejich pocity nebo na jejich osobní život, ani neptáte. Jestli to chápu dobře, jo?

R5: Já jsem... já jsem sem vzala..., když vás sem chtěli, musím říct o vás.

T: Hmm, takže i u mě se to nějak jako projevovalo někdy? Aha.

R5: Ne, teď... trošku jsem si zamilovala vztah vy a J., že tam byly nějaký věci, který jste prostě špatně řešili nebo tak nějak. Já se omlouvám, že jsem to otevřela toto, ale vlastně už nebudu nějak rozebírat, ale jenom teda jsem vám chtěla říct, že jsem trošku vycítila mezi váma a tou J., že tam něco proběhlo a jak se domluvila, třeba vdá, jenom kdybyste, byste se chtěla zeptat, jako co to asi byla, teda nevím, že jo, to jen tak cítím, že někdo, někdo najde nějaký jméno člověka, blízkýho, z rodina, přátelé, známej, tak asi..., říkám: „Hele a není ten člověk takovej, když se jmenuje takhle? Nebo když má na sobě tu košili a ta, ta má takovouhle barvu a není to tím, že je ten člověk třeba citlivej? Když třeba nosí takovou... tričko růžový jako, tak je ten člověk citlivej? A ne pře-, přecitlivělej nebo hloupej nebo zženštilej. To ne. Naopak, k vám to tam nesedí a líbí se mi to.

T: Dobře, díky. Mám poslední otázku. Ta už je taková otevřenější. Je ještě něco dalšího, co byste mi k tomuhle tématu chtěla říct ohledně spolupráce s dobrovolníkem, na co jsem se dosud neptal nebo je pro vás důležité?

R5: Ano, chci, abys-, abyste věděli, že ta dobrovolnice, dobrovolnice, že to je dobrá věc.

T: Hmm a včem?

R5: V čem? Že opravdu, že oni vytáhnou někam ven. Prostě abyste nebyla zal-, byl zalezlý, ale on, ale ta dobrovolnice vás vytáhne. To je jako můj přítel, já spím, zase hodně spím a když mi, když mi zavolá, tak vím, že chce jít na něja-, na procházku nebo cokoliv. Tak se prostě zvednu a jdu a jsem ráda, že mě vytáh ven.

T: Hmm. Ještě něco, co byste k tomu chtěla dodat?

R5: Ehm (šeptem něco). Hmm, ježišmarja, nevim. Dobrovolníci...
Aby si ty lidi dávali pozor, koho si vybrali, aby v tom nebyli zklamaní,
nebo aby, aby dávali pozor, koho si vybrali. Asi takhle bych to chtěla
říct. No, asi takhle.

T: Hmm, tak jo, děkuju moc za, za rozhovor. To už je všechno,
odpověděla jste mi na všechny otázky. Moc moc děkuju.

R5: Jo jo.

T: Já už vypnu ten diktafon.

Rozhovor s respondentem 6:

T: Tak jo, takže dneska je myslím 13. 6....

R6: Ehh, tak to já nevím, no.

T: My teďka děláme vlastně poslední rozhovor, který máme k výzkumu, s tím, že právě jsme prošli informovaný souhlas, kde vlastně jste se dozvěděla, k čemu ten výzkum je, jak budu dodržovat mlčenlivost ohledně vašich osobních údajů. A já vám teďka budu klást otázky, některé ty otázky jsou, že jsou jako otevřené, že na ně můžete odpovídat víc tak nějak jak to cítíte, podle vaší zkušenosti, některé jsou třeba škála od jedny do pěti, takže tam si můžete vybrat. S tím, že to, co je pro mě důležité, je, abyste odpovídala podle vaší zkušenosti, tak, jak vy to vidíte.

R6: Hmm.

T: Neexistuje v tom dobrá nebo špatná odpověď, mě zajímá... Vlastně rád bych se nějak dopátral ty pravdy, jak to vlastně lidi maj.

R6: Hmm, hmm.

T: Může možná výsledek byl i... Být i v tom, že třeba někomu v něčem to dobrovolnictví třeba naopak jako dělá nějaký věci, který jako nemusej bejt třeba pozitivní, jo, jaký jsou výhody, nevýhody a tak dál.

R6: Hmm.

T: S tím, že kdyby byla nějaká otázka, protože několik otázek se týká třeba i nemoci, na kterou byste nechtěla odpovědět, tak mi řekněte: „Nechci na to odpovídat.“ Znovu opakuju, ale nikdo v tom jako nepozná, je to anonymní.

R6: Hmm.

T: Tak jo, můžu se začít ptát?

R. Hmm.

T: Fajn. První otázky jsou takový jako docela jednoduchý. Jste muž, žena?

R6: (směje se) Tak, žena. Předpokládám aspoň.

T: Žena, to je jasný, kolik je vám let?

R6: 39.

T: Děkuju. Jste vdaná, svobodná, rozvedená, vdova?

R6: Svobodná.

T: Svobodná. Žijete v domácnosti sama, nebo s někým?

R6: Sama.

T: Hmm. Kdy propukla vaše nemoc?

R6: Tak... Mně propukla někdy v roce 2004, vlastně když jsem dokončovala vysokou školu.

T: Hmm, díky. Využíváte pravidelně sociální služby? Jste v kontaktu s odborníky?

R6: Ehh, využívám, jako dá se říct, že v současné době jako využívám psychoterapii, psychiatra a vlastně sociální služby.

T: Jo, jo, takže chodíte na psychoterapii k psychoterapeutovi?

R6: Hmm, hmm.

T: A jak často?

R6: A... Jednou za týden, za čtrnáct dní. Spíš za čtrnáct dní jednou.

T: Hmm. A k psychiatrovi... Taký docházíte, to je vaše...

R6: Já jsem ho teď měnila. Takže to bude jiný, asi budu chodit častěji.

T: Hmm, a sociální služby využíváte jaký?

R6: No vlastně jakoby, dá se říct, tuhle vlastně a pak jakoby ještě teda ale pracuju na chráněném místě, to bych asi taky měla říct jakoby na chráněný práci.

T: Aha, takže děláte vlastně... To je taky v sociální službě, nebo to je nějaký jiný druh zaměs-...

R6: Sociální firma.

T: Sociální firma.

R6: Není to vyloženě služba sociální, ale je to sociální firma.

T: Hmm, takže pracujete na chráněném místě v sociální firmě, máte psychoterapeuta a... Nebo psychoterapeutku a psychiatra, a pak využíváte tuhleto službu.

R6: Hmm.

T: Víc ne. Jiný ne.

R6: Jenom jakoby krizový nějaký služby ještě vlastně jakoby využívám někdy, když mám potřebu, jakoby nějakou linku důvěry. (potichu)

T: Hmm, děkuju. Děkuju. Spolupracujete teď s dobrovolníkem nebo dobrovolnicí v dobrovolnickém projektu?

R6: Teď zrovna ne.

T: Díky. Spolupracovala jste dříve s dobrovolníkem nebo dobrovolnicí v dobrovolnickém programu?

R6: Spolupracovala.

T: A jak je to dlouho od ukončení poslední spolupráce s dobrovolnicí nebo dobrovolníkem?

R6: Je to tak jako zhruba rok a kousek.

T: Hmm, díky. Jak dlouho jste spolupracovali?

R6: Tak s tou po-, poslední jsme pracovaly dva roky vlastně.

T: Aha, vy jste měla víc dobrovolníků?

R6: Měla jsem víc, měla jsem víc, měla jsem vlastně čtyři, se třema jsem pracovala celý dva roky a s jednou dobrovolnicí půl roku.

T: Hmm, hmm, tak to máte hodně zkušeností z toho dobrovolnického projektu opravdu. Tak další otázka je, jak byste dobrovolníka v krátkosti zhodnotila.

R6: Hmm.

T: A můžete klidně jakoby zhodnotit vše-, všechny, nebo jenom nějak,

jak vám to přijde, jestli mezi nima byly třeba nějaký rozdíly, nebo jak vnímáte to, jak to bylo.

R6: Jo, jo, rozdíly tam byly. Byly tam vlastně jakby ta první dobrovolnice, tak ta mě vlastně asi jakoby ze všech možná jakoby sedla paradoxně nejvíc. A... A byla, byla prostě taková jako úplně jako bezprostřední prostě, že jsem jako měla pocit takovýho jako úplně přirozenýho kontaktu s ní. A vlastně jakoby potom to nějak jakoby relativně dobře jakoby vydrželo, že občas jakoby si nějak napíšeme ještě dneska vlastně. Ty, ta, ta vlastně další, tak ta, tu jsem měla půl roku a s tou jsem, s tou to nefungovalo moc dobře, jednak protože měla málo času vlastně, ale tím pádem to celý vlastně skončilo. A jednak protože vlastně s-, jsme si nerozuměly jakoby v tom způsobu, jak já potřebuju ty věci řešit a kdy ona prostě měla pocit, že mně jako něco navrhne a já vlastně jakoby když se tím budu řídit, tak vlastně se to jakoby tím vyřeší, ale ono to tak úplně nebylo.

T: Takže jste probíraly i nějaký vaše jako osobní věci?

R6: Hmm, jo, jo, jo.

T: Nebo co myslíte tím, jak potřebuju řešit.

R6: Ehh, vlastně jakoby ty problémy, který řeším jako v běžným životě, no.

T: Aha, jo, jo, jo. A ta první dobrovolnice, s tou jste si nějak rozuměla, že...

R6: S tou jsem si rozuměla...

T: I na to reagovala nějak tak, jak vám jako vyhovovalo?

R6: Jo, jo, jo.

T: A v čem byl ten rozdíl teda? Co ta první dělala...

R6: Tak úplně ten rozdíl byl v tom, že ta vlastně první dobrovolnice... Jako já bych řekla, že tam byl, bylo tam vlastně to, že ty, že kromě té jedny vlastně, kterou jsem měla toho půl roku, tak všechny ty dobrovolnice pracovaly v nějaký pomáhající profesi vlastně. Ale tahle ta ne, a ona prostě měla takovej ten pohled, že vlastně jakoby stačí nějaká rada jednoduchá, aby se to vyřešilo vlastně.

T: Hmm, takže ta druhá vlastně neměla jako jediná teda vzdělání v nějaký pomáhající profesi.

R6: Hmm, no, no, no.

T: A nabízela řešení. Jestli chápu...

R6: No, jakoby ale takový jako řešení vlastně, který, který nebylo úplně řešení v té situaci. Jakoby kdyby to bylo tak jednoduchý, tak vlastně se nedostanu až, až jakoby tak daleko.

T: Aha. A pro vás je v tom kontaktu teda s dobrovolnicí spíš důležitý něco jinýho teda než jednoduchý řešení nabízet.

R6: Jo, jo, jakoby určitě. Jakoby spíš nějaký, nějaký sdílení.

T: Hmm.

R6: Pak ta další dobrovolnice, tak ta byla zase jako dobrá, ale prostě byla taková přece jenom trochu pro mě v ně-, něčem nečitelná, a ten... A jako my jsme sice byly jakoby v dobrým kontaktu v době, kdy jsme spolupracovaly tady, ale pak vlastně po nějaký době jakoby a... My jsme se, si ještě pořád jakoby psaly a tak, a pak se to nějak u-, utichlo úplně, protože vlastně s-, nevím, prostě měla jsem pocit, že ona jakoby vlastně nějak jakoby má nějaký potíže vlastně v osobním životě taky, ale nechce o nich vůbec mluvit. A nějak to jakoby

neplynulo prostě, ten rozhovor, a já jsem v tom měla pocit takovej jakoby, že, že jenom mluvil jako do zdi, takže jsem to vlastně pak jako přestala udržovat, ten kontakt.

T: Hmm čili ona vlastně jako nebyla otevřená, jo, bylo to jednostranný.

R6: No, bylo to takový jednostranný.

T: Vy jste viděla, že něco řeší, ale bylo vidět, že o tom nechce mluvit.

R6: No, no, měla jsem spíš jenom pocit takovej jako matnej, nevěděla jsem... No a pak vlastně jsem měla tu poslední, a to bylo taky dobrý vlastně, ale tam jakoby došlo k tomu, že ona prostě potom se začala jakoby hodně věnovat spoustě aktivit a tím pádem jakoby jsme měly problém i se sejit, a pak to tak nějak jakoby taky hodně utichlo, byť teda jakoby tam ještě ten nějaký kontakt jako byl mezi náma, ale už to bylo tak jako, že jsme si vlastně jakoby spíš viděly na tý poslední besídce a od té doby vlastně neměly kontakt. Že před Vánocema se viděly naposledy, a od té doby jsme si ani nepsaly.

T: Hmm, tak jo, díky. (pauza) Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolníkem vliv na váš společenský život?

R6: No, jakoby u mě jakoby společenský život vlastně jako... Já nevím, co jakoby, jak charakterizovat jako společenský život jakoby. To je takový... Si pod tím představím jako nějaký chození na večírky, a to teda jako u mě nepřipadá vůbec v úvahu nějak. (usmívá se) Je to jakoby o tom, že prostě ten dobrovolník jakoby je někdo, nebo byl někdo, kdo, s kým jako můžu bejt v tom kontaktu, takže úplně jakoby neztrácím jako... Sice jakoby návaznost s tím vnějším světem a... Ale myslím, že, že týhle otázce úplně nerozumím.

T: Rozumím. Já tak, ale, ale myslím, že jste to pochopila dobře, vo-, že jde o ten kontakt s tím vnějším světem...

R6: Hmm.

T: Myslím, že společenský život taky, jak je, já jsem se snažil otázku, nemyslel jsem jenom večírky, to si myslím, že, že asi ani já úplně nechodím, ale spíš, jestli třeba to má vliv na kontakt s dalšíma lidma. Nebo na to, jak vnímáte, že jste v kontaktu s lidma, ze-, se společností, i jak jste říkala. Docházení ven, bejt v kontaktu se světem...

R6: Hmm, hmm, hmm.

T: Ale i jak vy vnímáte vlastně možná u vás nějakou spokojenost v týchletý oblasti?

R6: No, tak, já bych asi měla říct napřed to, že vlastně jakoby, jako je to dlouhá doba, a zase za tu dobu se u mě spousta věcí jako by změnila vlastně. Takže každá ta dobrovolnice měla jako trošku ještě jinou úlohu vlastně tady v tom.

T: Aha, to je zajímavý. A v čem?

R6: No, jako by ta první dobrovolnice, jakoby tam, to, jak jsem říkala, že jsem byla v Brně v sociální izolaci vlastně, pro mě veliký, takže vlastně jsem jakoby neměla moc jinejch kontaktů než ji vlastně. Potom ta další dobrovolnice, tak to bylo už o tom, že nějaký jakoby s-, kontakty jsem začínala mít, nebo už jsem vlastně měla, jo, a to sice jako s ostatníma duševně nemocnejma lidma vlastně. Takže jsme jakoby měli třeba jakoby flétnový trio prostě, kde teda nějaký ty kontakty byly, a pak ještě se mi teda za týchletý druhý vlastně, nebo druhý... Třetí, no, protože to byla ta druhá, co jsem měla dva roky, tak se mi podařilo vlastně najít současnou práci vlastně, kde jakoby se ten okruh těch lidí vlastně ještě rozšířil. Zase je to taková specifická skupina na lidi s různějma handicapama, ale prostě jakoby rozšířil. A potom vlastně jakoby už-, dá se říct, že začala přebírat hlavní roli v tom ta moje práce. Protože mě to pak posunulo a jakoby dál. Takže jsem se začala prostě... Jsem se zapojila třeba do projektu B. A vlastně

tady jakože chodím do škol vlastně středních povídat o duševní nemoci. A jakoby tak... A to, zase prostě, tímhle tím se to celý jakoby rozšířilo.

T: Hmm, takže jestli chápu, tak vlastně ty dobrovolníci, jak se váš život vyvíjel, i třeba možná nějaký zotavení se, t-, tý duševní nemoci, nebo...

R6: Hmm.

T: ... vůbec i znovu zapojení se do společnosti, návrat prostě k nějakým kontaktům, jak jste se víc nějak v tomhle tom mohla otvírat světu, tak i v těch různých fázích ty dobrovolnice vlastně plnily ji-, jinou úlohu.

R6: Hmm, jo, jo, jo. Jo. Plnily, plnily jinou úlohu jakoby. A vlastně pak ještě jakoby, ale tam jsem nezmínila jednu věc vlastně, která je ale taky nějak důležitá vlastně, a to jsou jakoby vyložené ty blízký vztahy, který prostě jako by člověk potřeboval mít kolem sebe, a tam vlastně jako by se to nezměnilo od té doby jakoby nijak výrazně. Tam spíš jako by to bylo o nějakým domlouvání se s rodičema, hlavně s mámou, kdy jakoby s tátou to bylo dlouho nehnutelný, pak se to změnilo teda, když jsem vstoupila do toho Blázníš, tak se to trochu zlepšilo. S mámou se to jako zlepšuje tak nějak jakože sice průběžně, ale pořád vlastně je to o jako velkejch, o nějakých třeba konfliktech a tak. A ostatní lidi vlastně tam nejsou jakoby. Nemám nikoho jinýho takhle.

T: Ale říkala jste, že vlastně v té úplně první fázi, kdy jste začala spolupracovat s dobrovolníkem, tak pro vás ten dobrovolník vlastně byl jeden z mála těch kontaktů s dalšíma lidma. Že jste byla hodně izolovaná...

R6: Jo, jo.

T: ... ale že se to postupem i tím zapojením do práce a dalšíma začlo

jakoby měnit.

R6: Hmm, hmm.

T: A... Mění se i to třeba, jak... Nebo měnilo se i to jako, jaký aktivity jste s dobrovolníkama postupně dělala, nebo jestli jste víc chodily potom někam ven, nebo to bylo vždycky stejný?

R6: Ono to, ono to se to trošku měnilo, spíš ale se to měnilo v tom, že ze začátku jsme chodily hodně ven vlastně, a potom jakoby s těma dalšíma nebo posledníma dvěma jsem se dostávala už na nějaký jako složitější témata, a tam vlastně jsem měla problém s tím, že když o tom mluvím venku, tak že mě vlastně ruší to okolí. A te-, tím pádem vlastně jsme se s-, spíš se scházely jakoby někde prostě za-, v nějaký tišší čajovně třeba nebo tak, anebo pak i jako doma prostě, což jakoby s tou předposlední vyloženě jakoby je třeba jednou u mě, jednou u ní. S tou poslední, ta měla problémy, že vlastně bydlela na koleji a tak, takže jsem jako by za ní nechodila, ta spíš chodila za mnou, no.

T: A když říkáte s nějakýma tématama, tak to myslíte témata jako vaše nějakýho osobního života nebo něco?

R6: Hmm, jo, jo. Jakoby osobního života, pak nějaký jako takový spíš jakoby témata, kde vyžadují jako větší zamyšlení prostě.

T: Aha, nějaký jako filozofický?

R6: No, dá se říct.

T: (pauza) A tam bylo potřeba, abyste měly na to teda klid, jo? Aby to ani nikdo jinej neslyšel?

R6: No, jako já to, já, já prostě jakoby v nějaký rušný kavárně jakoby nemůžu se na to soustředit, takže proto to takhle.

T: Chápu. Navštívila jste s dobrovolníkem nějaké místo, kavárnu, knihovnu, obchod, kde jste předtím sama nebyla?

R6: No tak jakoby asi, asi js-, ne-, jakoby navštívily jsme nějakou kavárnu, vyloženě nějakou konkrétní, jsem předtím nebyla, asi se nedá říct, že bychom byly na nějakém místě, kde bych předtím nebyla vůbec nikdy. Ale třeba na nějakých místech, kde jsem nebyla hodně dlouho. Spíš jakoby to s tou první dobrovolnicí, třeba v zoologický zahradě, v botanický zahradě jsme třeba byly spolu, a tam jsem jakoby předtím nebyla roky vlastně. Takže... Ale jakoby takhle s tou první dobrovolnicí hlavně to bylo.

T: S tou to bylo teda hodně o aktivitách, jak jste říkala.

R6: Hodně o aktivitách, no.

T: S těma dalšíma teda, jestli tomu rozumím, hlavně teda poslední...

R6: Tam bylo víc po-, tam bylo víc povídání.

T: To bylo víc o povídání. Takže nebylo to o tom, že byste šly někam, kde jste nebyly. Spíš jste navštívila znova ty místa jenom, kde jste byla.

R6: Jo, jo, jo. Jo.

T: Jo. Díky. Můžete uvést jednu aktivitu s dobrovolníkem, která pro vás byla důležitá?

R6: Hmm, no, jakoby teď z-, zase záleží, jak s kterou tou dobrovolnicí asi. Jako co se mi tam vybavilo jako takovej zážitek teďka vlastně docela nějaké výraznej, bylo s tou poslední dobrovolnicí, který jsem vlastně četla jakoby svoji nějakou jako dá se říct novelu. Jakoby to je takový něco mezi novelou a pohádkou vlastně. A... A vlastně četla jsem jí to sedm těch setkání vlastně, a jakoby ta, jakoby... Jako to, že

jsem jí to přímo četla vlastně... Ona to četla už ta dobrovolnice předtím, ale jako sama. A to, že jsem jí to vlastně četla, viděla jsem, jak na to reaguje, tak to bylo hodně pro mě zajímavý. A vlastně mně to nějak jakoby i povzbudilo k tomu, že jsem pak jakoby ji poprosila, aby kousek jako přečetla potom veřejně vlastně na, na oslavě jakoby té služby.

T: Tak to je určitě zajímavý, že jste teda spolu takhle něco sdílely, a i ona potom...

R6: Hmm.

T: ... něco z toho veřejně takhle přečetla lidem. Máte pocit, že má spolupráce s dobrovolníkem vliv na to, jak často se setkáváte s druhými lidmi?

R6: No, tak jakoby to, to, to se dá těžko vlastně jak kdyby úplně říct. Já si myslím jakoby, že nějaký jako asi možná vliv to mělo, ale nedokážu úplně tak jako odchytnit jakoby, co z toho byl vliv toho dobrovolníka a co z toho byl vliv něčeho jinýho. Jako hmm, jediný co, tak jako vn- vnímám, že tam ja-, jakoby určitě hrálo roli, byly jako pozitivní a negativní zkušenosti s nějakýma těma konkrétníma setkáníma vlastně. Když to setkání jako bylo takový, že pro mě vyznívalo pozitivně, tak mě to spíš jako povzbudilo k tomu, abych jako mezi ty lidi šla a když to jako vyznívalo tak, že prostě tam bylo v tom takový nějaký jakoby prostě narážení na nějaký věci, tak spíš mě to jako utvrzovalo v tom, že vlastně jakoby jsem na všechno sama, což je prostě takhle jakoby to mělo tenhle efekt, ale prostě to je, to je jakoby c-celkově prostě. Já takhle na ty vztahy reaguju prostě na veškerý asi.

T: Hmm, a takže to vlastně bylo takový jakože to působilo jak pozitivně, tak vlastně i negativně. Ale bylo to...

R6: Jakoby, jakoby částečně, ale bylo to jako vždycky jakoby podle

toho období asi, asi to mělo i nějak jako ještě další vliv, ale ten opravdu nedokážu nějak pochytit jakoby, jak to, to mohlo...

T: A bylo to jakoby tak, že i, i třeba s jedním dobrovolníkem to bylo jak pozitivní, tak negativní, anebo s některým to bylo pořád pozitivní a s jiným...

R6: Jo, jo, jo, jo. Jakoby ono se to střídá, ono se to střídalo, ono se to střídalo a bylo to se všema vlastně někdy pozitivní, někdy negativní, prostě podle situace.

T: Že jste se dostávali jako do různých situací, který přinášela ta spolupráce a některý byly, byly pozitivní, že vás to motivovaly.

R6: Hmm, jo, jo, jo, některý prostě, některý, no, některý byly pozitivní a některý jako jsem si nevěděla v tom rady a to mě spíš jakoby na nějakou chvíli odradilo a je teda pravda, že s-, to jsem zažívala hodně s tou vlastně třetí dobrovolnicí a já jsem ale jako s tím docela bojovala, že jsem se snažila si to s ní vyjasňovat, což asi bylo důležitý nějak.

T: A můžete říct třeba, o jaký situace aspoň, naznačit jakoby se jednalo?

R6: Hmm, ono se to hrozně těžko takhle jakoby jako popisuje. Já jsem kolikrát jakoby měla pocit, že jsme si třeba nerozuměli v něčem a cejtla jsem jakoby, že, že nastal takový nějaký jakoby porušení toho, toho nějakýho kontaktu mezi náma prostě, a nebo jsem vlastně jenom nevěděla, co se děje a nerozuměla jsem nějaký situaci. A vlastně jako měla jsem pocit, že jakoby za to asi nesu zodpovědnost, ale jako snažila jsem si to s ní nějak vyjasňovat a ona mi teda nějak jakoby dávala ja- jakoby potom k tomu informace jako, že vlastně to není jakoby jenom moje zodpovědnost, ale že je to i nějak jako daný jinýma věcmi, což jako bylo asi v tu chvíli důležitý. Blbý bylo pak to, že vlastně já jsem v tom jakoby nějak se snažila pokračovat. Ted' vlastně u té poslední dobrovolnice, tam to hodně nějak jakoby celkově naráželo v to, že prostě, když jsem se snažila ty věci vyjasňovat, tak

tam v tom bylo takový nešťastný prostě jako mezi mnou, tou dobrovolnicí a tou klíčovou pracovnící, že ta komunikace prostě byla taková zvláštní. A úplně jako sem z toho neměla, neměla dobrej pocit vlastně jakoby potom už ke konci. Protože vlastně dobrovolnice jakoby se bála říct vlastně svoje nějaký potřeby v tom a, a, a taky nějak jakoby se bála prostě říct, že teda jakoby čelí nějakým potížím v tom osobním životě, který prostě ovlivňují i ten náš vz-, vz-, vztah a to jsem se dozvěděla nějak až tak jako okrajově potom vlastně od ní a vlastně pak ještě tam bylo to, že vlastně ta klíčová pracovníce jakoby to pojala způsobem, který mu já jsem nerozuměla prostě a byla jsem z něho zmatená vlastně a hmm, tam, tam to bylo takový opravdu hodně, hodně jako zvláštní, že já jsem měla pocit, že to celý jakoby nějak na sebe vůbec nenavazuje, nepasuje a že si vlastně v tom nerozumíme úplně, jo.

T: Jo, jo, rozumím. Takže vlastně pro vás je důležitá ta otevřenost i u toho dobrovolníka, to jste říkala i před tím. A ve chvíli, kdy jste začali narážet na nějaký jako vztahový věci a vy jste to chtěla řešit, tak nějak prostě jste si nerozuměli a...

R6: Hm, jo, tak, tak, no, místo toho, aby se to začalo řešit, tak jsem začla narážet na nějaký jakoby jako bariéry vlastně. Jakoby udělej to takhle, prostě to, že se ti to nelíbí, nebo že, že z toho máš prostě nějaký jakoby psychický problémy, tak to jakoby svěřuješ někde jinde a vlastně to jakoby pro mě to ale bylo jakoby v tomhleto komplikující, protože já jsem jakoby nerozuměla tý situaci, proč k ní došlo, ale k tomu, abych já prostě mohla fungovat, tak že potřebuju rozumět těm situacím.

T: Jo, jo, chápu. Teďka budu říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv. Vědět o zajímavých místech v mém okolí. Jedna až pět.

R6: Tak to bych řekla jako tak možná dvojka.

T: Lépe se orientovat po městě a okolí mého bydliště. Jedna až pět.

R6: tak bych řekla jedna.

T: Hmm, a proč?

R6: Protože jakoby já vlastně žiju celou dobu jakoby v podstatě v centru Prahy a většinou jsem znala ty místa daleko líp než ty dobrovolnice, takž... (směje se)

T: Jo, jo. Více opouštět prostory domova. Jedna až pět.

R6: Tak to bych řekla možná tři.

T: Hmm, a proč?

R6: Protože jakoby někdy bych třeba sama nikam jakoby nešla a vlastně potom, když jsme měli někde schůzku třeba, tak jsem i šla ven přesto, že sama bych, samotný by se mi třeba nechtělo.

T: Jo, díky. Teďka už ne škály, ale zase otevřená otázka, kde můžete odpovědět nějak šířeji. Má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníky vliv na vaše vztahy s dalšími lidmi?

R6: To určitě má, to určitě má, no, protože vlastně já jsem se jakoby na těch dobrovolnících vlastně učila jakoby, jak s těma lidma komunikovat. To asi hlavní, proč.

T: a v tomhleto směru vám, máte pocit, že vám to nějak jakoby pomohlo v něčem nebo...

R6: Určitě, určitě. Já, jakoby každéj vlastní nějakěj vztah, kterej prostě jsem měla možnost jakoby, a nebo kontakt s těma lidma, tak mě to

nějak jakoby posouvalo, nebo posouvalo prostě. Že vlastně nějak jakoby se nad tím zamýšlím, proč se to stalo, snažím se to pochopit a vlastně potom jakoby třeba se zkoušet jakoby jiný věci, nový věci.

T: Hmm, takže jde o to, o ty, o ty nějaký situace, do kterých se dostáváte i s těma dobrovolníkama a porozumět nějak, jak to jako jakoby je a co třeba vy v tom můžete dělat jinak, jo, já jestli tomu dobře rozumím.

R6: Hmm, jo, jo, jo, jo, hmm.

T: Hmm, díky. Máte, má podle vašeho názoru kontakt s dobrovolníkem vliv na to, jestli se cítíte sama?

R6: No trošku, jakoby trošku má, trošku nemá. Je to takový docela složitý v tom, že já vlastně jsem hodně jako sama už od dětství vlastně a jsem zvyklá, že se musím spolehnout jenom sama na sebe vlastně a i když jakoby mám kolem sebe ty lidi, tak dost často jakoby vnímám ten pocit samoty, protože vim, že ty lidi tam sice jsou, ale jakoby já se o ně nemůžu opřít. A ono to vychází asi z té zkušenosti, že vlastně když je mi zle, tak ty lidi většinou místo toho, aby mně pomohli, tak mě spíš jakoby ještě situaci zkomplikují. No tak vlastně jakoby ten pocit samoty tam jakoby hodně přetrvává prostě a to si myslím, že je ale jakoby hodně prostě o nějakých zkušenostech, možná i s tou jakoby s léčbou, ne jenom s dobrovolníkama prostě a i s tím ostatním okolím. To-, tohleto jakoby je pocit, kterej opravdu není těžký ani jako lehký prostě nějak zlomit a zbavit se ho prostě.

T: Jo, že se cítíte hodně sama dlouho a je to nějak jako hodně intenzivní pocit, se kterým ten dobrovolník vlastně moc nepohne s tím kontaktem.

R6: No, je to spíš, je to spíš o takovým mym jakoby, o takovým mým nastavení, jestli jako důvěřuju tomu okolí nebo ne. Ono jakoby samozřejmě prostě dobrá zkušenost potom jako pomůže tomu

důvěřovat, špatná jakoby zase to naopak zavře. Jakoby dá se říct, že spíš jsem, spíš jakoby mám pocit, že to pomohlo v tom, že jsem se naučila jako v těch krizových situacích komunikovat. Ne, že bych vyložene, abych ten pocit tý samoty.

T: Máte pocit, že jste si po zkušenostech se spolupráce s dobrovolníkem jistější v navazování vztahů a komunikaci s lidmi?

R6: To asi jo, jakoby navazování takových těch jakoby kontaktů třeba s nověma lidma jakoby nebo, nebo s takový, takový ty jakoby řekněme prostě běžný vztahy jakoby v práci nebo tak, tak, tak vlastně jakoby tam to určitě jakoby je znát, že prostě jakoby sem měla možnost si to jakoby s někým prostě zkusit a být s někým v kontaktu, tam jo, no.

T: Máte pocit, že ovlivňuje kontakt s dobrovolníkem vaše vnímání sebe sama, sebevědomí?

R6: Tak to určitě jako hodně ovlivňoval a jakoby je ovlivňuje asi i do dneška, i když teda v tomhle směru zrovna, jestli ne úplně jakoby jednoznačně dobře ku podivu. Protože, ne, ale není to téma jakoby téma dobrovolnicema jako takovýma vlastně, ale je to daný vlastně nebo ne tak úplně, no. Vlastně jo, trochu jo, protože vlastně jakoby já jsem hodně jakoby mluvila o tom kontaktu, že vlastně potom to jakoby nějak mělo tendenci někdy pokračovat jakoby potom skončení jakoby v rámci té služby. A to pro mě jakoby bylo nějak významný v tom sebevědomý, protože vlastně když jakoby to pokračovalo, tak jsem měla pocit jako, že asi teda stojí o ten kontakt, když to skončilo. Tak jsem jakoby spíš měla pocit, jako že o to moc nestojí a prostě to s tím jako hodně, hodně hejbe prostě.

T: Takže když vlastně ten kontakt pokračoval dál i po tom oficiálním skončení jako, tak jste měla pocit, že vlastně u vás jako stojí ten dobrovolník a to vám, to byl dobrý pocit v tom jako v tom jako ohledně toho sebevědomí.

R6: Hmm, jo, jo, jo.

T: A že vlastně už nemusí nebo jako že, že, ja-, jako tak on asi nemusel i před tím, ne, ale je tam nějaký rozdíl v něčem pro vás.

R6: Jo, jako že, je, je tam rozdíl jakoby. On se zaváže prostě něčemu a že teda dva roky prostě něco bude dělat nebo půl roku třeba jo, ale jakoby je tam prostě ten závazek jakoby a jde do toho s tím, že já chci někomu pomoci, ale ne prostě jako konkrétní osobě, ne, ne mně vlastně.

T: Hmm, a tam potom, když už se rozhodl s váma pokračovat, tak to bylo už osobní. Že se vlastně rozhodli ty lidi pokračovat s váma jako s konkrétním člověkem, že už tam byl navázaný nějaký vztah, i když šlo o ten vztah vlastně, kterej, tam se ukázal, jestli to chápu, ta jeho hodnota pro vás.

R6: Jo, jo, jo.

T: V tu chvíli teda i vy jste si z toho vzala něco pro to sebevědomí, že vlastně ten člověk nějak si vás váží, jestli tomu rozumím, jo.

R6: Jo, jo, jo.

T: Aha, jasně, to je, to chápu. Teďka budu zase říkat tvrzení, která se týkají přínosu dobrovolnického projektu v konkrétních oblastech a prosím o vaše vyjádření na stupnici jedna až pět, na kolik to odpovídá vaší zkušenosti. Jednička znamená vůbec to nemá vliv a pětka jednoznačně to má vliv. Mohu lépe hovořit o sobě a rozvíjet zajímavá témata rozhovoru. Jedna až pět.

R6: hmm, tak to bych řekla, že bu, že i, i byla čtyřka asi.

T: Hmm, a proč?

R6: Protože to jsem říkala vlastně, že jakoby s těma dobrovolnicema jsem se začala vlastně jakoby nějak poprvý vlastně povídat a otevírat se vlastně v době, kdy jsem teda byla úplně nějak hodně izolovaná a to mi vlastně pak umožnilo jakoby se dostat až do té fáze, kdy vlastně třeba dokážu mluvit jakoby o některých věcech na veřejnosti, aniž by mě to nějak stresovalo extrémně vlastně. A vjo, věc, kterých je teda normálně, že třeba lidí se bojejí, no, tak...

T: A myslíte na, že na to měl vliv ten kontakt s dobrovolnicí?

R6: To si myslím, že asi jo.

T: Hmm. Mám lepší pocit, že mě druzí berou takového, jaký jsem a respektují mě jako lidskou bytost. Jedna až pět.

R6: Hmm, tak to je, to bych jako řekla tak jako tři asi.

T: Hmm, a proč?

R6: Tam, tam jako mám pocit, že pořád přesto, že se tohleto celý vlastně jakoby odehrálo, tak tam jakoby se to úplně ke mně nedostalo na tuhlectú úroveň. Jakoby tam je možná takovej, takovej problém, že vlastně ty negativní zkušenosti mě házejí do toho potvrzení se, že to, že to není úplně se mnou v pořádku a ty pozitivní zkušenosti se tam jakoby nemůžou k tomu dostat. Takže vlastně jakoby trochu se tam asi dostaly, ale prostě jakoby hodně tam hrajou už i negativní zkušenosti, no.

T: Hmm, díky. Víc si věřím, že dokážu překonávat překážky, které mi způsobuje nemoc. Jedna až pět.

R6: Hmm, tak to určitě, to by byla pětka.

T: Aha, proč?

R6: Protože vlastně já jsem si tím udělala jakoby spoustu zkušeností tím, že jsem jakoby něco řešila ohledně té nemoci, hlavně teda léčbu, práci, vlastně. Já jsem jako s těma dobrovolnicema o tom mluvila. Jo, jaký mám zrovna problémy, jak hledám tu práci, jak vlastně hledám psychoterapii nebo, nebo psychiatr, jo, jak se ke mně chová a tak, a vlastně měla jsem možnost jakoby vidět jinej pohled vlastně na to, jinýho člověka, kterej prostě byl třeba odlišnej od toho psychiatra nebo terapeuta. Nebo když jsem neměla tu práci, tak vlastně jako by třeba nějaký zkušenosti, který oni sdílej, jak oni hledali práci prostě, takže to, to bylo jakoby v tomhleto třeba dobrý, že vlastně já jsem si pak uvědomila, že už jsou i jiný způsoby, jak to řešit, což vlastně jakoby celý teď vlastně v tuhleto chvíli nějak jakoby mně z-, hmm, dá se říct zatím vyvrcholilo v tom, že jsem opravdu se rozhodla, že ty věci, který mně nevyhovujou, tak že je prostě změním, přestože, jo, u toho psychiatra, na tý psychoterapii, kde to byly i docela radikální vras-, vlastně kroky, a myslím si, že jsem to udělala dobře.

T: Takže i vlastně v kontaktu s těma dobrovolníkama jste se nějak jako ujistila o tom, že jde věci řešit i jinak, jestli tomu dobře rozumím, rozhodla jste se i pro nějaký změny v životě, jo?

R6: Jo jo jo.

T: Jo, který vám můžou pomoci překonat ty překážky, který způsobuje nemoc, jo pro vás?

R6: Hmm, hmm, určitě.

T: Hmm, díky. Lépe zvládnou čelit nárokům okolí? Jedna až pět.

R6: Tak to bych řekla jakoby tak, hmm, tam váhám jako mezi tři a čtyři (usmívá se).

T: Hmm.

R6: A teď jako úplně nevím, možná, možná bych to nechala na trojku, protože ty nároky toho okolí, to je pro mě jako velkej, velkej problém, z, z toho důvodu, že jsem se od mámy naučila špatnej způsob, jak s tím zacházet, kterýho se nemůžu do dneška zbavit. Když na mě okolí klade prostě nějaký úplně nesmyslný nároky, tak já prostě sebe nechám stranou a jdu to plnit, vlastně dokud úplně se nezhroutím, a to se bohužel (usmívá se) nějak mi nedaří jako změnit úplně.

T: Vy se... Pardon, něco jste ještě chtěla?

R6: Jo jo, je teda, je teda pravda, že jakoby ty dobrovolnice mě podporovaly hodně v tom, abych to změnila, ale ono to není vůbec jako jednoduchý tohleto vlastně.

T: Jo, jo, ale trojka jste dala, takže to už, to, nějakým způsobem jo, ale, ale, ale zatím se vám teda nepodařilo ještě úplně najít cestu, jak tomu líp čelit, hmm, tak možná ještě... Je to tam nějaká další práce pro vás. Jsem více samostatná. Jedna až pět.

R6: Tam bych da-, řekla, že pět, určitě

T: To určitě jednoznačně pomohlo?

R6: Pro-, protože vlastně jakoby, ale to jakoby není jenom o samostatnosti prostě, ale jakoby já to vnímám tak, že vlastně když jsem začínala jakoby plně s dobrovolnicí, tak vlastně jsem stála na místě a čekala jsem vlastně jakoby co, co se stane, a teď vlastně jsem jakoby mnohem aktivnější jakoby. Takže vlastně přestože vlastně jsem na začátku už byla samostatná v tom, že jsem byla sama na všechno, tak vlastně teďka se jakoby umím líp postarat o ty věci.

T: Hmm, hmm. Že tam vidíte posun.

R6: No.

T: A teďka už ne škála, zase otevřený otázky, kde můžete víc odpovědět, jak to vidíte. Hmm... I když teda zrovna tahle je ano ne. Byla jste po dobu spolupráce s dobrovolníkem hospitalizována?

R6: Ne, nebyla, nebyla, hmm.

T: Máte pocit, že má setkávání s dobrovolníkem livá-, vliv na váš psychický stav?

R6: Tak určitě mě-, mělo, no.

T: V čem?

R6: V tom, že vlastně jakoby ten můj psychický stav je hodně jakoby o tom, že vlastně když jsem dlouho sama nebo mám neuspokojivej kontakt, tak hodně padám dolů prostě. Takže vlastně jakoby když jsem měla nějaký konflikty nebo nedorozumění s někým, nebo jsem třeba něčemu nerozuměla, ať už to bylo v práci nebo, nebo v průběhu tý léčby nebo i s tím dobrovolníkem, anebo vlastně i třeba jakoby s rodičema, tak jsem hodně padala dolů vlastně. Hmm, když jsem neměla kontakt vůbec, tak jsem taky padala dolů, nevím, co bylo vlastně horší, ale možná, že jakoby to bez kontaktu úplně jakoby, že to možná bylo opravdu to nejhorší. Že ten negativní kontakt byl o něco lepší. No a pak jako samozřejmě, ... takhle převážně ten kontakt jako byl pozitivní s těma dobrovolnicema, takže vlastně jakoby mě to psychicky jako nastartovalo. Jako řekla bych, že vlastně to, že jsem opravdu nebyla hospitalizovaná během té doby, tak že to hodně jakoby po určitou dobu bylo daný tím, že prostě mě to nějak jako psychicky drželo.

T: Ty dobrovolnice?

R6: No.

T: Hmm.

R6: To si myslím, že jako bylo důležitý, tady to, bych řekla.

T: Hmm. Díky. Setkáváte se s dobrovolníkem, nebo setkávala jste se s dobrovolníkem, dobrovolnicí, i ve zhoršeném psychickém stavu?

R6: Hmm, jo, jo, to jo, to jsem se setkávala. Hmm, což teda jakoby, nikdy to nebylo jako nějaký extra zhoršený psychický stav, s výjimkou toho, kdy jsem končila s tou poslední dobrovolnicí, kdy vlastně se mi to stalo přímo jakoby na tom, jakoby dá se říct, předposledním setkání, že prostě jsem tam jakoby byla v nějakým opravdu jakoby nalomeným stavu už šla, a ještě jsme si nerozuměly vlastně, a já jsem se tam sesypala vlastně, a ta dobrovolnice potom jakoby mně neuměla pomoci, a vlastně ne-, nenapadlo ji si říct o pomoc jakoby ve službě vlastně, takže jakoby to skončilo vlastně tím, že já jsem byla několik dní jako velice rozhozená vlastně z toho, a ještě jsem potom bohužel narazila na nějaký další pokračování na lince důvěry a tak dále prostě, takže nakonec mě... z té len-, linky důvěry zachraňovala šéfová psychicky, takže to bylo opravdu hodně zvláštní.

T: To bylo nějaký asi hodně náročný období pro vás, je to slyšet.

R6: No, no, jo.

T: A, hmm, kontakt s dobrovolníkem vám něco přináší, když jste ve zhoršeném psychickým stavu?

R6: Hmm, jako, hmm, no, to právě záleží na tom, jako by i čeho se to prostě týkalo nebo tak. Že jakoby obvykle, obvykle to bylo tak, že mně to pomáhalo prostě, že jako to bylo nějaký jakoby, že jsem měla pocit, že jo, jakoby je tam nějaký jakoby aspoň jako záchytný bod v tom prostě, že se můžu s ní setkat, na druhou stranu jsem jakoby pořád měla takovej problém s tím, že vlastně je to jenom jakoby

někakej jakoby takovej umělej záchytněj bod vlastně. Kterej jakoby je jako dočasnej a nějak omezeněj prostě, a v podstatě ne-, nemá nějaký přirozený plynutí, což pro mě je jako důležitý u toho, aby věci, nebo hlavně vztahy prostě byly nějak přirozený. A pak vlastně ale jako by to-, to setkání, který jsem teď mluvila, s tou dobrovolnicí poslední vlastně, tak tam jakoby to spíš se teda nepovedlo, tam to bylo naopak, no.

T: Hmm. Máte pocit, že vám setkávání s dobrovolníkem přináší něco jiného než spolupráce se sociálním pracovníkem?

R6: Určitě jo.

T: Co?

R6: Hmm, jakoby ten kontakt s tím dobrovolníkem je pořád jako přirozenější prostě, že se odehrává i nějak jako třeba venku jakoby nebo v nějaký tý kavárně nebo třeba i u někoho doma, a prostě tak už jako je to vlastně jiný, a pak vlastně jakoby i to, jakoby že se třeba bavíme o tom, kdo kde prostě byl anebo co dělal, jakoby oba. Že je to prostě takový jako přirozenější, a vlastně je to víc jakoby, hmm, v něčem jakoby je jakoby s-, třeba přátelský vztahy víc než jakoby když třeba jdu na psychoterapii, anebo, nebo i do sociální služby, tak vlastně mluvím o těch problémech jako... Třeba mluvím tam, mluvím o pozitivních věcech vlastně, hmm, a, hmm, pak vlastně taky je to o tom, že vlastně jenom já něco říkám a ten druhěj jakoby se snaží něco s tím dělat, ale jakoby já o něm moc nevím vlastně.

T: Hmm, že vlastně mluví i o sobě, jo?

R6: Hmm, no, ten dobrovolník mluví i o sobě, mluvíme i třeba o pozitivních věcech a o...

T: Že mluvíte i o pozitivních věcech a že se setkáváte v jiném teda prostředí než jenom v sociální službě nebo v nějaké místnosti

psychoterapeutický.

R6: No, no, no, no. Takový jakoby prostě i normální témata, prostě typu jakoby jak, jak se starat, já nevím, o andulky, nebo, nebo jak si uvařit něco k jídlu prostě, což jakoby jinak, jinak jako by takhle neprobíralo, no.

T: Je podle vaše-... Jaký je podle vašeho názoru rozdíl mezi dobrovolníkem a sociálním pracovníkem z hlediska vztahu?

R6: Hmm, no, jakoby to je v podstatě to, co jsem řekla teďka, no. Tam jakoby, jako ten, ten dobrovolník asi jako bych řekla do toho víc jde, protože sám jakoby v tu chvíli chce, a jakoby asi prostě má i jiný očekávání jakoby, prostě řekla bych jakoby taky je to asi pro něj jiný v tom, že to dělá jakoby jednou za týden a, a, hmm, vlastně jinak dělá něco jiného, takže je to pro něj vlastně jakoby ne úplně běžného prostě...

T: A to vy nějak vnímáte, ten rozdíl?

R6: To já, já, jo, vnímám to, no, nebo prostě jakoby...

T: V čem?

R6: Mi to tam hraje roli v tom, že vlastně jakoby ten člověk jakoby do toho jde i s jiným očekáváním a asi jinak naladěnej prostě.

T: Vy vnímáte to naladění jiný mezi dobrovolníkama a sociálníma pracovníkama?

R6: Jo, jo, určitě.

T: A v čem se třeba projevuje? Jak to vidíte?

R6: Hmm, jakoby tam, jakoby je tam takovej nějaký jakoby tak, ta,

ta, ta komunikace mezi tím dobrovolníkem a tím klientem je daleko víc průchozí jakoby v tom, že já jakoby můžu jakoby na něho nějak navázat, rozumím tomu, co se tam děje, zatímco mezi mnou a odborníkem většinou dochází k tomu, že tam je takovej odstup, a já přes ten odstup jakoby nerozumím těm situacím vlastně, který vznikaj.

T: Hmm, že, že si jako ten odborník drží nějakou jako odstup, jo?

R6: Jo, protože vlastně on, on jakoby, on se tam, on tam není jakoby sám za sebe jakoby přímo, ale jakoby dělá tu svoji práci, a teprve přes tu práci se nějak projevuje, ale prostě jakoby stejně se projevuje každě jakoby jinak a pro mě je potom hrozně těžký číst ty reakce vlastně, co z toho je jakoby daný tou prací, co z toho je daný tím člověkem, co z toho je daný nějakou situací, o který vlastně ne-, nevím, jak vznikla. A když se vla-, vla-, vlastně dojde k tomu nedorozumění, tak vlastně jakoby je to blbý, ale vlastně tím, jak já prostě zažívám v životě spoustu nedorozumění, a tak mě to vlastně jakoby celý vlastně drží v takový jakoby určitým jakoby že se musím hodně ovládat v tom kontaktu. Zatímco s tím dobrovolníkem se tolik ovládat nemusím, protože tam trochu jakoby vím, zhruba co můžu čekat, a, a pak vlastně na to můžu reagovat už na to, co vím, co vím, že tam konkrétně je.

T: Hmm, hmm, že vlastně je takový jako nějak přirozenější teda vztah, že tam nevstupuje ta práce, jo? Nějaký jako pracovní jako nějaký věci toho odborníka.

R6: A nastupu-, nastupuje tam nějaká jakoby ta, ta, ta, hmm, jakoby role, která prostě je tam stojí mezitím prostě, a kterou já teda nějak jako hodně obtížně jakoby odlišuju prostě od nějakých nahodilejších věcí, a, hmm, prostě je to takový jako opravdu... Jako neumím to ani přesně vysvětlit, jo, prostě tohle, tohle prostě hraje to tam pro mě velkou roli.

T: Hmm. Je ještě něco dalšího, co byste mi k tématu chtěla říct

ohledně spolupráce s dobrovolníkem, na co jsem se dosud neptal nebo je pro vás důležitý?

R6: Hmm. Jo. Jakoby, hmm, takhle, hmm, prostě myslím si, že je to, jakoby, já to sama vidím tak, že prostě jakoby když člověk je na tom hodně špatně, tak ho to dostane jakoby nahoru vlastně, ale pak je tam určitě strop, za kterej už to jakoby nemůže jít prostě, a kdy už jako vlastně ho to spíš táhne dolů. A vlastně a, nebo mě, jo, konkrétně jako, nevím, jak to maj ostatní lidi, možná, že ne. Protože vlastně pak už jakoby si uvědomuju najednou, že bych chtěla mít prostě jakoby přirozený vztahy prostě, kdy ty lidi se se mnou baví, protože se se mnou bavít chtěj a protože prostě já pro ně můžu taky jakoby něco udělat, hmm, a tam to najednou jakoby naráží prostě na to, že vlastně ten kontakt s tím dobrovolníkem je omezenej nějakým způsobem, ať už jakoby co do frekvence jakoby průběhu tý spolupráce, anebo i tím, že po dvou letech vlastně to nějak skončí. Hmm, kolikrát prostě zjistím, že jsem jakoby něco očekávala a ono to pak bylo jinak prostě, že vlastně jakoby jsem si i myslela, že v tom vztahu jsme nějak, a tím skončením tý služby se ukázalo, že vlastně to tak není, což jakoby pro mě někdy jako byly i docela jakoby tvrdý věci vlastně, a pak vlastně to, že ty dobrovolnice měly tendenci prostě jakoby se snažit bejt tam jenom jakoby pro mě a ode mě si nic jakoby nevzít vlastně. A to mě teda právě jakoby drželo v tý nějaký roli, jako která prostě nebyla pro mě úplně dobrá, jakoby že jsem člověk, kterej nemůže nikomu jinýmu nic dát vlastně.

T: Hmm.

R6: A jsem to teda potom jakoby nějak řešila pak už, ale jakoby dál možná přes to Blázníš, přes ten projekt jakoby, že jako rozhodla, že to zkusím jakoby někde jinde, no. Takže prostě, hmm, taková, mělo to určitý prostě limity v tom, hmm, že jakoby některý věci bohužel se tam jakoby nasedly na nějaký moje jako ještě dřívější traumata a vlastně pak to bylo blbý, ale jakoby prostě to je taková jako i, i jakoby specifická možná věc, jo, určitě bych to nechtěla jakoby celý jako

zavrhnout, jo, myslím si, že pro spoustu lidí nemá takovej jako význam prostě jako velkej, a je to taky jako o tom období, kdy to člověk nějak využívá, a s jakým účelem jako do toho jde prostě.

T: Jo, jo, jo. Tak jo, já... To už jsou všechny otázky, já vám moc děkuju. Já.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autora/ky: Michal Pešek

Studijní program: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Přínos dobrovolníků v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním

Vedoucí práce: Mgr. Marek Fiala

Rok dokončení práce: 2018

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh): 124732

Přímé citace: 8961

Ostatní text: 115771

Celkový počet znaků: 314609

Názvy souborů umístěných na doprovodném CD

Text práce ve formátu PDC: DP+Michal+Pešek

Text práce ve formátu DOC nebo DOCu:DP+Michal+Pešek

Další soubory:0

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Michal Pešek

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Přínos dobrovolníků v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním

Vedoucí/oponent* práce: Mgr. Marek Fiala/

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 88

Počet stránek příloh: 190

Počet titulů v seznamu literatury: 31 + 16

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

			X	
--	--	--	---	--

Oborová přílehlavost tématu

				X
--	--	--	--	---

Originalita tématu a jeho zpracování

				X
--	--	--	--	---

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

				X
--	--	--	--	---

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace,

parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

			X	
--	--	--	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

				X
--	--	--	--	---

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

				X
--	--	--	--	---

Využití výzkumných empirických metod

			X	
--	--	--	---	--

Využití praktických zkušeností

				X
--	--	--	--	---

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

				X
--	--	--	--	---

				X
--	--	--	--	---

Naplnění cílů práce

Vyváženost teoretické a praktické části
v daném tématu

				X
--	--	--	--	---

				X
--	--	--	--	---

Návaznost kapitol a subkapitol
Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost

				X
--	--	--	--	---

výsledků v praxi

				X
--	--	--	--	---

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Využitelnost výstupů práce v praxi

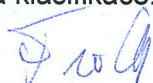
Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Zajímavá původní práce, inovativní téma, vhodné pro další podrobnější rozpracování včetně přesahů do praxe sociálních služeb pro lidi s duševním onemocněním.

Jako slabinou práce se může jevit malý podíl cizojazyčných zdrojů v textu, ale je nutno připomenout, že ani v české ani zahraniční literatuře není textů explicitně zaměřených na zpracovávané téma mnoho.

Doporučení k obhajobě: doporučuji/nedoporučuji*

Navrhovaná klasifikace: výborně

*

nehodící se, škrtněte

Datum, podpis: 1.9.2018, Marek Fiala

**Posudek oponenta diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta: Bc. Michal Pešek

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Přínos dobrovolníků v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním

Oponent práce: Mgr. Lucie Vacková Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 81

Počet stránek příloh: 189

Počet titulů v seznamu literatury: 45

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová příslušnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

x				
---	--	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	x			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	x			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Vysvětlíte pojem destigmatizace v souvislosti s psychiatrickým přístupem k problematice duševního onemocnění.
- 2) Jaké jsou možnosti komunitní péče u lidí s chronickým psychickým onemocněním?
- 3) Jak nahlížíte na výsledky výzkumu – klienty vnímaný odstup sociálních pracovníků versus klienty vnímaný přirozenější a svobodnější vztah s dobrovolníky?

Celkové zhodnocení (klady a nedostatky):

Autor diplomové práce si zvolil téma zabývající se možnostmi dobrovolnických aktivit v sociální práci s lidmi s duševním onemocněním. V teoretické části nejprve nastiňuje historii péče o lidi s duševním onemocněním, vymezuje skladbu duševních poruch a představuje s tím související systém sociální práce v České republice. V dalším kroku pak poukazuje na cíle sociální práce věnující se lidem s duševním onemocněním a na platnou legislativu. Poté se autor věnuje historii a formám dobrovolnictví. V praktické části DP předkládá kvalitativní výzkum, jehož cílem bylo zjistit individuální jedinečnou zkušenost lidí s duševním onemocněním, kteří byli v rámci následné péče dlouhodoběji v kontaktu s dobrovolníky.

Klady a zápory DP:

Zvolené téma odpovídá studovanému oboru. Z textu je patrná autorova zainteresovanost a snaha podporovat dobrovolnické aktivity v nastíněné psychosociální oblasti. Oceňuji, že autor zároveň i sebekriticky nahlíží osobní směřování a preference, obojí pak tematizuje v diskusi. Obsahovou stránku DP považuji za velmi zdařilou.

Připomínky mám ke gramatické stránce – v textu se občas objevují překlepy a chyby, autor např. opakovaně píše Česká Republika, ale gramaticky správně má být – Česká republika.

U formální stránky se mé připomínky týkají velikosti písma u příloh, textu by prospěla běžně zavedená praxe – zmenšená velikost písmen, čímž by se výrazně ušetřil celkový počet stránek DP. Šetřeme prosím naše lesy!

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: 31/8 2018

Mgr. Lucie Vacková Ph.D.

